T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

FEVRÎ AHMED EFENDİ, AHLÂK-I SÜLEYMÂNÎ (38b-135a) (İNCELEME-METİN)

BÜŞRA TOPUZ

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. RIDVAN CANIM

EDİRNE 2019

T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

...TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI... ANABİLİM DALI

...TÜRK EDEBİYATI.....PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

...Büşra TOPUZ..... tarafından hazırlanan ...Fevzî Ahmed Efendi, Mi'râc-ı Süleymânî (38b-135a) (İnceleme-metin)... Konulu **Yüksek Lisans** tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 19-6 maddeleri uyarınca 26.06.2019 Çarşamba günü saat ...10:30..... 'da yapılmış olup, yüksek lisans tezinin *...Kabul edilmesine..... **OYBİRLİĞİ/~~OYÇOKLUĞU~~** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Prof.Dr. Rıdvan Canım	Başarılı	
Prof.Dr. Bülent Bağrıaçık	Başarılı	
Prof. Dr. Ali İlhan ÖREK	Başarılı	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
DOĞRULUK BEYANI

Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında, tüm verilerin bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini, kullanılan verilerde tahrifat yapılmadığını, tezin akademik ve etik kurallara uygun olarak yazıldığını, kullanılan tüm literatür bilgilerinin bilimsel normlara uygun bir şekilde kaynak gösterilerek ilgili tezde yer aldığını ve bu tezin tamamı ya da herhangi bir bölümünün daha önceden Trakya Üniversitesi ya da farklı bir üniversitede tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

29 / 08 /2019

Büşra TOPUZ

Tezin Adı: Fevrî Ahmed Efendi, Ahlâk-ı Süleymânî (38b-135a) (İnceleme-Metin)
Hazırlayan: Büşra TOPUZ

ÖZET

Bu tez, Süleymaniye Kütüphanesinin Ayasofya Koleksiyonunda 2823 numarada kayıtlı olan Fevri Ahmed Efendi'ye ait Ahlâk-ı Süleymânî eserini esas almaktadır. Fevri 16. Yüzyılda yaşamış bir Osmanlı alimi ve şairidir. Fevri'nin manzum ve mensur eserleri bulunmaktadır. Mensur eserlerinden biri de Ahlâk-ı Süleymânî'dir. Eser Münşeat-ı Süleymânî olarak da bilinmektedir. Ahlâk-ı Süleymânî, Kânûnî Sultan Süleymân'ın meziyet ve faziletlerinin anlatıldığı, seçili bir üslupla yazılmış 16. yüzyıl klasik Türk edebiyatı sahasına ait bir eserdir. Eserde Kânûnî'nin şiirleri açıklanmış, onun ahlakı ve dünya görüşü anlatılmıştır. Eserin Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesinde bulunan Ayasofya ve Esad Efendi nüshaları, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesindeki nüshası, Edirne Selimiye Kütüphanesindeki nüshası ve Berlin Eyalet Kütüphanesindeki nüshası olmak üzere bilinen beş yazma nüshası bulunmaktadır. Çalışmamız inceleme, metin ve edisyon-kritik bölümlerinden oluşmaktadır. İnceleme bölümünde eserin yazarı, hayatı, ilmi ve edebi şahsiyeti ile eserleri hakkında bilgi verilmiştir. Metin bölümünde ise eserin transkripsiyon alfabesine aktarımı yapılmıştır. Metinde geçen Arapça ayet, hadis ve dualar Arap harfleriyle gösterilmiş ve günümüz Türkçesine çevrilmiştir. Eserin esas alınan Ayasofya nüshası transkribe edildikten sonra Esad Efendi nüshasıyla karşılaştırılarak edisyon kritiği yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Fevri Ahmed Efendi, Ahlâk-ı Süleymânî, Münşeat, Klasik Türk Edebiyatı.

Name of the Thesis: Fevrî Ahmed Efendi, Ahlâk-ı Süleymânî (38b-135a) (Review-Text)

Prepared by: Büşra TOPUZ

ABSTRACT

This thesis study is based on the work "Ahlak-i Süleymani" by Fevri Ahmed Efendi which is registered to Hagia Sophia Collection of Suleymaniye Library with record number 2823. Fevri is an Ottoman intellectual and poet living in the sixteenth century. Fevri produced works of verse and prose, one of which is Ahlak-i Süleymani. This work also known as Münşeat-i Süleymani. Belonging to the field of classical Turkish Literature of 16th century, this work is written in an outstanding style and mentions the virtues and merits of Suleyman the Magnificent. Fevri explains the poems, morality and worldview of Suleyman in his work. This work has five known copies that can be found in Suleymaniye Manuscripts Library (the copies by Hagia Sophia and Esad Efendi), Istanbul University Library Collection of Rare Books, Edirne Selimiye Library and Berlin State Library. The present study consists of three parts: analysis, text and critical text edition. Analysis part includes information about the author, his life, his intellectual and literary personality and his works. The second part includes the transfer of the texts into transcription alphabet. Verses (from Quran), prayers and hadiths in the work is left in Arabic letters and translated into Turkish. The present study based on the copy of Hagia Sophia primarily transcribed the text and then conducted critical text edition through comparing it with its copy by Esad Efendi.

Keywords: Fevri Ahmed Efendi, Ahlak-i Süleymani, Prose, Classical Turkish Literature.

ÖN SÖZ

Bu çalışmada 16. Yüzyılda yaşamış Osmanlı alim ve şairlerinden olan Fevri Ahmed Efendi'nin Ahlak-ı Süleymani eserinin 38b-135a varakları arası incelenmiştir. Fevri Ahmed Efendi Arnavutluk'un Adriyatik kıyısında bir liman şehri olan Draç'ta doğmuştur. Doğumu, doğum yeri ve tarihi ile ailesi hakkında kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Hırvat asıllı hıristiyan bir aileye mensup olan Fevri, küçük yaşta devşirme usulüyle İstanbul'a getirildikten sonra Müslüman olmuş ve Ahmed adını almıştır. Ferhad Paşa'nın kethüdası Pulad'ın himayesinde tahsile başlayan Fevri, dönemin tanınmış alimlerinden Dursun Efendi, Taşköprizade Ahmed Efendi ve Arabzade Abdülbaki Efendi'lerden ilim tahsil etmiştir. Müderrislik ve kadılık görevlerinde bulunan Fevri, Zilkade 978'de (Nisan 1571) Şam'da vefat etmiştir.

Şair, nasir ve hattat olan Fevri yaşadığı dönemde alimliğiyle ün kazanmıştır. Türkçe, Arapça ve Farsça şiirlere sahip olan Fevri'nin Divan'ı ve mensur eserleri de bulunmaktadır. Ahlak-ı Süleymani, Fevri'nin mensur eserlerinden biridir. Münşeat-ı Süleymani olarak da bilinen eserde Kanuni Sultan Süleyman'ın ahlakı, faziletleri, dünya görüşü ve şiirlerinin açıklamaları bulunmaktadır. Seçili bir üslupla yazılan eserin Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesinde bulunan Ayasofya ve Esad Efendi nüshaları, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesindeki nüshası, Edirne Selimiye Kütüphanesindeki nüshası ve Berlin Eyalet Kütüphanesindeki nüshası olmak üzere bilinen beş yazma nüshası bulunmaktadır.

Çalışmamız; inceleme ve metin olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. İnceleme bölümünde eserin yazarının hayatı, ilmi ve edebi şahsiyeti ile eserleri hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca eser ve eserin nüshaları tanıtılmıştır.

Metin bölümünde mezkûr eserin Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesinde bulunan Ayasofya nüshası esas alınmış ve bu nüshanın 38b-135a varakları incelenmiştir. İlgili varakların transkripsiyonu yapıldıktan sonra Esad Efendi nüshasıyla karşılaştırılarak eserin edisyon kritiği yapılmıştır.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında üzerimde emeği olan herkese teşekkürü bir borç bilirim. Özellikle danışmanlığımı üstlenen, metnin tespiti ve temini noktasında desteğini esirgemeyen, tezimin her aşamasında bilgisiyle, tavsiyeleriyle ve

yardımlarıyla yolumu aydınlatan değerli hocam Prof. Dr. Rıdvan CANIM'a şükranlarımı sunuyorum.

Eserin farklı nüshalarını gönderme inceliğinde bulunarak bana çok büyük kolaylık sağlayan yüce gönüllü meslektaşım Besir NEZİRİ'ye ve eserin Arapça kısımlarını tercüme ederek tezime vaktini ve emeğini ayıran kıymetli hocam Muhammet YAZICI'ya çok teşekkür ediyorum.

Eğitim hayatımın her sürecinde maddi-manevi desteklerini benden esirgemeyen, beni daima iyiye ve doğruya teşvik eden, sarf ettikleri emeklerle ve yaptıkları fedakarlıklarla bugünlere gelmeme vesile olan anne ve babama minnettarım. Ayrıca ismini burada zikredemediğim üzerimde emeği ve hayır duası bulunan bütün hocalarıma ve arkadaşlarıma gönülden teşekkürü bir borç bilirim.

Büşra TOPUZ

EDİRNE 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **I**

ABSTRACT ..... **II**

ÖN SÖZ ..... **III**

İŞARETLER VE KISALTMALAR ..... **VI**

BİRİNCİ BÖLÜM (İNCELEME)

1. FEVRİ AHMED EFENDİ **1**

1.1. Hayatı 1

1.2. İlmî ve Edebî Şahsiyeti 2

1.3. Eserleri 5

1.4. 16. Yüzyılda Nesir ve Ahlak-ı Süleymani 7

İKİNCİ BÖLÜM (METİN)

2.1. AḪLĀḴ-I SÜLEYMĀNÌ (38b-135a) **13**

KAYNAKÇA **196**

İŞARETLER VE KISALTMALAR

AS. : Ayasofya koleksiyonundaki nüsha.

a. : Yazma nüshasındaki ön yüzü belirtir.

age.: Adı geçen eser

agm.: Adı geçen makale

Ar. : Arapça.

b. Yazma nüshasındaki arka yüzü belirtir.

Bk. : Bakınız.

C. : Cilt.

DİA : Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi.

Far. : Farsça.

haz. : Hazırlayan.

EE. : Esad Efendi koleksiyonundaki nüsha.

S.: Sayı.

s. : Sayfa.

( ): Yazmada eksik olan ifadeyi eklemek için kullanılır.

B İ R İ N C İ B Ö L Ü M
(İNCELEME)

1. FEVRİ AHMED EFENDİ

1.1. Hayatı

Fevri Ahmed Efendi, 16. Yüzyılda yaşamış bir Osmanlı âlim ve şairidir. Arnavutluk'un Adriyatik kıyısındaki Draç şehrinde doğduğu ve Hırvat asıllı bir aileye mensup olduğu bilinmektedir. Fevri'nin aslı hakkında iki kanaat bulunmaktadır. Gelibolulu Âlî Künhü'l-Ahbâr'ında onun Hırvat asıllı olduğunu ifade etmektedir.[1]Atâyî ise Zeyl'inde:

N'ola murgân-ı maânî ile itse bâzî
Arnavud aslıdur ol taşlu yerün şehbâzı[2]

Beyti ile onun Arnavut asıllı olduğunu belirtmektedir. Fevri'nin doğum yeri, doğum tarihi ve ailesi hakkındaki bilgiler kesin değildir. Küçük yaşta devşirme usulüyle İstanbul'a getirilen Fevrî, kaynakların kendisinden naklettiğine göre henüz çocukken rüyasında Muhyiddin İbnü'l- Arabî'yi görmüş ve onun manevi telkiniyle Müslüman olmuş ve sonrasında Ahmed adını almıştır.[3]

"*Ferhad Paşa Kethüdası Pulad'ın kölesi iken tahsiline başlattırılan Fevri, Pulad'ın ölümünden sonra kardeşi Cafer Kethüda'ya kul olmuştur. Ondaki feyz ve kabiliyeti gören Cafer Kethüda böyle değerli bir kölenin ihdasıyla birtakım ihsanlara nail olmak ümidiyle Rumeli Beylerbeyi Lutfi Paşa'ya hediye etmiştir. Fevri, Paşa'ya sunduğu "sûsen" redifli kaside ile azat edilir edilmez Rumeli Beylerinden Bâlî Paşa'dan ihsan ummuş, amacına ulaşamayınca da Defterdar Nakkaş Ali Çelebi'nin*

[1] "…Hırvadiyyü'l-asl her kelâmı hıred kitabına fasl nâmı Ahmed…", Dr. Mustafa İsen, *Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*, Ankara 1994, s. 321.
[2] Nev'îzâde Atâyî, Hadâiku'l-Hakâik fi Tekmileti'ş-Şakâyık, İstanbul 1268, s. 142.
[3] Mehmet Kalpaklı, "Fevri", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.12, 1995, s. 505.

himayesi altına girmiştir. Şair Lâmiî Çelebi'nin babası olan Nakkaş Ali Bey, Fevri'nin ilme olan yatkınlığını sezmiş ve tahsiline devam ettirmiştir."[4]

Fevri dönemin tanınmış alimlerinden Dursun Efendi, Taşköprizade Ahmed Efendi ve Arabzade Abdülbaki Efendi'den ilim tahsil etmiştir. Bostan Çelebi'nin Bursa kadılığı sırasında (1544) mülâzım olarak tayininin gecikmesi üzerine ona manzum bir şikayetname sunmuştur. Divanında yer alan bu manzume, devrin öğretim sistemindeki bazı aksaklıklardan söz etmesi bakımından önem arz etmektedir. Daha sonra hacca giden Fevri dönüşünde Şeyhülislam Ebussuud Efendi'ye sunduğu Arapça bir kaside ile şöhret kazanmış ve Edirne Anbar Kadı Medresesi'ne müderris tayin edilmiştir(1547). Kanuni Sultan Süleyman'ın Elkas seferinde Rumeli'nin muhafazası için Edirne'ye gönderilen (1548) Şehzade Selim'e intisap etmiş sonrasında Hasköy'de Mahmud Paşa ve Vize medreselerinde müderrislik yapmıştır. Fevri, Kanuni'nin Nahcıvan seferine de katılmış (1552) ve bu sırada sunduğu kasidelerle şöhreti artmıştır. Sefer dönüşünde sırasıyla Bursa'da Kaplıca ve Hüdavendigar medreseleriyle İstanbul'da Atik Ali Paşa (Aralık 1561), Haseki Sultan Kariye (Hankah) (Ocak 1564), Haseki Sultan (Aralık 1564), Sultaniye (1566-67) medreselerine ve Semaniye medreselerinden birine (Temmuz 1567) tayin edildikten sonra nihayet Şam kadısı ve orada Sultan Süleyman Medresesi müderrisi olmuştur (Aralık 1569). Zilkade 978'de (Nisan 1571) Şam'da vefat eden Fevri'nin ölümüne "Fevrî be-reft" cümlesiyle "Revân oldu bekâ dârına Fevrî" mısraı tarih düşürülmüştür. Mezarı Şam'da Kubûrü's-Sâlihîn'de şair Üsküplü İshak Çelebi'nin ayak ucundadır.[5]

1.2. İlmî ve Edebî Şahsiyeti

Fevri Ahmed Efendi Türkçe, Arapça ve Farsça dillerinde şiirleri olan hacimli bir divana sahip şair kimliğinin yanı sıra Türkçe ve Arapça mensur eserler yazmış bir nasir ve aynı zamanda hat meşk etmiş bir şahsiyettir. Döneminde şair, nasir ve hattat kimlikleriyle bilinen Fevri daha ziyade ise bir alim olarak ün kazanmıştır. Ders arkadaşı olan Âşık Çelebi, tezkiresinde onun henüz öğrenci iken ilme hevesli olduğunu

[4] Mehmet Kalpaklı, *Fevrî Hayatı-Şahsiyeti-Eserleri* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, İstanbul 1986, s. 6.
[5] Mehmet Kalpaklı, *agm*. s. 505.

ve çok çalıştığını, Sultaniye'de müderrislik yaptığında ise geceleri sabaha kadar ilim ve irfanla meşgul olduğunu beyan eder:

"*Gündüzler mermûk-ı nazar-ı kütüb olub sahâ'if ü defâtir ile mücâlisdür ve giceler şem'-i fürûğ-ı 'ilm ü 'irfâna pervâne gibi mûnisdür. 'İlmde zû-fünûndur ki sutûr-ı kütüb cemî'-i fünûn kem-pâye-i medhine nerdbân olmaz. Ve şuğlleri bir mertebededür ki giceler mâh gibi çerâgın sabâha çıkarub encüm gibi göz yummayup şem' gibi bir an dinlenmeğe mecâl bulmaz. Her gice mutâla'adan bir dem bulmaz ferâg meğer salâh-ı fetîle-i çerâg itdügi çağ*."[6] Latîfî ise onun henüz gençken akranlarından daha seçkin bir kabiliyete sahip olduğunu beyan etmiştir: "*Henüz hadâsetde ve 'unfuvân-ı şebâbetde iken vufûr-ı kâbiliyet ve meziyyet (ü) ehliyetle beyne'l-akrân mümtâz u fâyıku'ş-şân idi*."[7]

Kaynaklar Fevri'nin iyi bir şair olduğu görüşündedirler:

"*...terbî'de rub'-ı meskûnda naziri yokdur. Tahmîslerin hod bülbül-i gülşende ser-âgâz eylese gül dâ'ire tutup 'anâsır-ı erba'a muhammes-i usûl ile çâr-pâre tutar; tesdîsde heft-kişverde ve bu tâk-ı şeş-derde kimesne yokdur anı üter. Tercî'-bendde ve musammâtda kelimâtı ser-hadd-i i'câza irgürmişdür ve sît u sadâsı gûş-ı sürûşa âvâze irgürmişdür*."[8]

"*…hakkâ ki şu'arâ-yı Rûmun küberâ vü mefâhirinden ve bu zümre-i belâgat-behrenün e'âzim ü ekâbirindendür. Nîsân-ı fazl u 'irfân ve bârân-ı belâgat ü beyândan sadef-i kevn ü mekâna böyle bir lü'lü'-i pür-i'tibârı vahiden ba'de vahid getürmişdür. Fevvâre-i derûnundan nümâyan olan ebyât-ı sûznâk ve kelimât-ı şerer-nişânının ba'zı bu cerîde-i 'irfân u mecelle-i bulagâ-i zamâna tahrîr ü tastîr olundı*."[9]

"*…hem şâir-i monlâyân idi hem monlâ-yı şâ'irân-ı mesel-gûyân idi*."[10]

---

[6] Aşık Çelebi, *Meşâ'irü'ş-Şu'arâ 3*, haz. Prof. Dr. Filiz Kılıç, 1. Baskı, İstanbul 2010, s. 1225.
[7] Latifi, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ*, haz. Yrd. Doç. Dr. Rıdvan Canım, Ankara 2000, s. 442.
[8] Aşık Çelebi, *age*., s. 1225-1226.
[9] Kınalızade Hasan Çelebi, *Tezkiretü'ş-şu'arâ 2*, haz. Dr. İbrahim Kutluk, 2. Baskı, Ankara 1989, s. 772.
[10] Dr. Mustafa İsen, *age*., s. 321.

"*…mükemmel dîvânı ve kasâ'id-i belâgat-nişânı husûsâ ki 'Arabî kasîdelerle imtiyâz-ı şânı vardur*."[11]

"*…elhak şâ'ir-i pâkize-gûdur, a'lâ kasideleri ve mu'aşşer ü müsemmenler dimede hod ekser-i şu'arâya âb-ı rûdur*."[12]

Fevri'nin mahlasına uygun biçimde hızlı ve çok kolay bir şekilde şiir söylediği de bilinmektedir. Gelibolulu Âlî onun atasözü ve deyimleri kullanmada Necati'den sonra geldiğini belirtmektedir: *"...mesel-gûylukda hod Necatiden sonra anlar geldügi müttefikun 'aleyh-i şu'arâ-yı rûzgârdur*."[13] Özellikle Divan'ındaki kasidelerde halk tabirleri ve mesellerini kullandığı görülmektedir. Şiirlerinde atasözlerine hem iktibas hem de telmih yoluyla yer vermiştir.

"*Fevrî'nin çok kolay ve sür'atle şiir söylediğini ve kabiliyetinin mahlâsına uygun olduğunu Âşık Çelebi bilhassa kaydeder. O, şüphesiz ki devrin zeki, içli ve cidden mümtaz bir şairidir. Nazmı kadar nesri de güzel olan Fevrî'nin Hacdan avdetinde kendisine yazdığı çok şayanı dikkat bir mektubu Âşık Çelebi; tezkiresine aynen almıştır. Yine Âşık Çelebi'nin bir kaydına ve mektubundaki bir kaç cümleye bakılırsa 'Fevrî'nin Alevî olduğuna hükmetmek icabeder. Fevrî'nin bilhassa murabba, muhammes, müseddes, terci-i bend ve musammetleri meşhur ve Âşık Çelebi'ye nazaran (Ḥadd-ı İ'câza) varmıştır. Zeyl-i Şakayık ve Keşf-üz-zünûn'a göre müretteb divanı ve arabça farsça şiirleri vardır. Kanunî'nin divanını Fevrî tertip eylemiştir. İlmî eserlerinden Dürer-i Ġurer'e haşiyesi ve diğer bazı fenlere dair resail ve talikatı vardır. Flügel Kataloğunda Risāle-i Mekkiye ve Aḫlāḳ-ı Süleymānī adlı iki eserinden bahsedilmektedir*."[14]

Fevri musammatları ve tahmisleriyle tanınmış, tahmis ve tesdisi meşhur etmiş ve bu iki tarzı çok iyi kullanmıştır. Kasideleriyle de şöhret bulan Fevri özellikle Arapça kaside söylemede devrindeki diğer şairlerden üstün konumda bulunmuştur.

---

[11]Dr. Mustafa İsen, *age*., s. 322.
[12]Dr. Mustafa İsen, *age*., s. 323.
[13]Dr. Mustafa İsen *age*., s. 322.
[14] Ali Nihad Tarlan, *Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Divan şiiri Rahmî ve Fevrî*, İstanbul 1948, s. 57.

Şeyhülislam Ebusuud Efendi'ye sunduğu Arapça kasidenin memduhu tarafından çok takdir gördüğünü Âşık Çelebi şu ifadelerle anlatmıştır:

"*…Müftî Efendi'ye 'Arabî kasîde virüp gerçi ol zemâna dek kelimât-ı Rûmî vü 'Arabî müteşâbih oldı. Anlarun kasîdesi kâ'ide-i 'Arabiyye ve fesâhat üzre muhkem idügi Müftî Efendi'nün hüsn-i kabûliyle müftâ bih oldı*."[15]

Fevri dönemindeki diğer şairlere göre oldukça sade bir dil kullanmıştır. Hem kafiye hem de redif kullanmada da ustalık gösteren Fevri'nin şiirlerinde genellikle redif kullandığı bilinmektedir.

Fevri şair yönü yanı sıra Türkçe ve Arapça mensur eserlere sahip bir nâsirdir. Latîfî ve Âşık Çelebi onun nâsirliği hakkındaki kanaatlerini şu şekilde sunmuşlardır: "*…Siyemmâ sâyir fezâyilinden fazla nâzük ü şîrîn şi'r ü inşâsı ve edâ-i rengîn nazm-ı dil-güşâsı vardur*."[16]

"*…El-hak inşâları cümle münşîleri mensî itmişdür, belki münşîlere bile inşâlarınun menşe'in mensî itmişdür. Egerçi inşâları sâ'ir inşalardan mu'ahhardur ammâ mukaddimlere göre mazhar-ı summe enşe'nâhu halkan âhardur*."[17]

Fevri devrin klasik üslubuna uygun olarak mensur eserlerinde sanatlı bir dil ve seçili bir üslup kullanmıştır. Sadece didaktik amaçla yazdığı hat risalesinin dili sadedir.

Fevri, Arapça eserlerinde de edebi bir üslup kullanarak Arapça bilgisini ve bu dile olan hakimiyetini göstermiştir.

1.3. Eserleri

1. *Divan*: Beyit sayısı 3000'i bulan 50 kadar kaside, 710 gazel, 69 musammat, 41 kıta ve 45 müfredle oldukça hacimli bir divandır. Fevri Divanı'nın İstanbul kütüphanelerinde bilinen üç nüshası bulunmaktadır. Bunun dışında Edirne Selimiye Kütüphanesi'nde de bir nüshası olan eser üzerinde Mehmet Kalpaklı

[15] Aşık Çelebi, *age*., s.1224.
[16] Latîfî, *a.g.e*., s. 442.
[17] Aşık Çelebi, *age*., s.1225.

bir doktora tezi hazırlamıştır. Mehmet Kalpaklı, "Fevrî Divânı", İstanbul Üniversitesi, 1992 (Danışman: Prof. Dr. Ali Alparslan).

2. *Risâle fî İlmi'l-Hutût*: Hat sanatına ve hattatlık mesleğine dair çeşitli bilgiler rivayet eden eserde hat ilminin faziletlerinden, kalemden, yazının çeşitleri ve tarihçelerinden bahsedilmiştir. Eser Köprülü Kütüphanesi'nde 361 numarada kayıtlı bir risale mecmuası içerisinde bulunmaktadır. Ayrıca müellifin Arapça yazılmış bir hat risalesi de mevcut bulunmaktadır (Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 3754, vr. 53-57).

3. *Kühl-i Dîde-i A'yân*: Manzum kırk hadis tercümesi olan eserde farklı konulara dair hadisler kıtalar halinde Türkçeye tercüme edilmiştir. Tercüme edilen hadisler çeşitli konularda olmakla birlikte çoğu ilim, ahlaki öğüt ve tevazu hakkındadır. Eserin nüshalarından biri İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü'ndeki Fevri Divanı'nın 1b-6b varakları arasında yer alırken diğer nüsha Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan Yazmaları arasında 1990 numarada kayıtlı bir risale mecmuasının içinde 40b-50a yaprakları arasındadır.[18]

4. *Ahlâk-ı Süleymânî*: Ahlâk-ı Süleymânî, Kânûnî Sultan Süleymân'ın meziyet ve faziletlerinin anlatıldığı, seçili bir üslupla yazılmış 16. yüzyıl klasik Türk edebiyatı sahasına ait bir eserdir. Münşeât-ı Süleymânî olarak da bilinen eserde Kânûnî'nin şiirleri açıklanmış, onun ahlakı ve dünya görüşü anlatılmıştır. Eserde secili cümlelerin ağırlıkta olduğunu söylememiz mümkündür. Eserin Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesinde bulunan 2823'te kayıtlı Ayasofya ve 2512'de kayıtlı Esad Efendi nüshaları, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde 2594'te kayıtlı nüshası, Edirne Selimiye Kütüphanesinde 2145-2'de kayıtlı nüshası ve Berlin Eyalet Kütüphanesinde 873 numarada kayıtlı nüshası olmak üzere bilinen beş yazma nüshası bulunmaktadır. Bu çalışmada ise eserin Ayasofya 2823'de kayıtlı olan nüshası esas alınmış ve Esad Efendi 2512'de kayıtlı nüshası ile karşılaştırılıp edisyon kritiği yapılmıştır.

[18] Mehmet Kalpaklı, *age*., s.26-32.

Fevri'nin *Tefsîr-i Sûreti'l-Mülk* adlı bir risalesiyle *Risâle-i Kalemiyye* ve *Risâle-i Seyfiyye* gibi bazı Arapça eserleri de vardır. Kaynaklarda Fevri'nin *Dürerü'l-hükkâm* ile *Gurerü'l- ahkâm*'a ve Beyzâvî'nin *Envârü't-tenzîl* adlı tefsirine hâşiyeleri, ayrıca *Miftâhu'l-meânî* adıyla kaleme aldığı bir Farsça- Türkçe lugatı olduğu da zikredilmektedir. Vasfi Mahir Kocatürk, onun Sokullu Mehmed Paşa'yı anlatan *Ahlâk-ı Mehmed Paşa* adlı mensur bir eserinden bahseder.[19]

1.4. 16. Yüzyılda Nesir ve Ahlak-ı Süleymani

Klasik Türk edebiyatında nesir, dil kurallarına bağlı, vezinsiz ve kafiyesiz yazılan söz olarak tanımlanır ve nazmın karşıtı olarak yer alır. Türk edebiyatında 15. Yüzyıldan Tanzimata kadar nesir üç kolda gelişme göstermiştir. Bunlardan ilki sade nesirdir. "*Halkın konuştuğu dili esas tutan sade nesir; Bu nesri derece derece inşâ üslubunun etkilediği ve üsluptan gelen kelime, deyim ve klişelerin ara sıra sade nesre sızdığı görülür. Yine de bu nesrin temeli sonuna kadar halk dili kalmıştır*."[20] İkincisi "*Arap ve Fars sözlüklerinden gelişi güzel her kelimeyi alıp onları bu dillerin gramer kurallarına göre kullanan, buna karşılık Türkçe sözlere pek az yer veren, divan şiirinin lâfız san'atlerinden çoğunu benimseyen, seci'i esas tutan süslü nesir (inşâ)*"[21]dir. Üçüncüsü ise orta nesirdir. "*Eski edebiyatın yüksek topluluktan yetişen yazarları, çokluk, bu orta yolu izlemişlerdir. Bu yazı dili halkın konuşma dilinden epey ayrılmıştır. Yine de sadece lafız san'atleri ile hüner göstermek amacı güdülmemiştir. Yazar, esas olarak anlatmak istediği şeyin peşindedir. Yabancı söz ve tamlama oranı yazardan yazara değişir. Kimi yazarlar arasıra seci' merakına da kapılırlar. Bunun dışında orta nesir eski edebiyatın her türünde çoğunluktadır*."[22]

Klasik Türk edebiyatının 14. ve 15. Yüzyıllarında verilen nesir örnekleri genellikle sade ve orta nesre uygun bir gelişim seyretmiştir. 16. Yüzyılda ise sade nesir dilinden uzaklaşılarak yeni ve yabancı kelimelerle yüklü külfetli bir nesir dili oluşmuştur. Bu nesrin belli başlı özellikleri "*Arabî ve Fârisî kelimelerin eskisinden daha çok kullanılması, Arap ve Fars gramer kaidelerinin Türk nesrine nüfuz etmesi,*

[19] Mehmet Kalpaklı, *agm*., s. 506.
[20] Fahir İz, *Eski Türk Edebiyatında Nesir*, 5. Baskı, Ankara 2015, s. 5.
[21] Fahir İz, *age*., s. 9.
[22] Fahir İz, *age*., s.12.

bilhassa Arabî ve Fârisî terkiplerin bu nesirde aşırı bir yer alması, cümlelerin söz sanatları ve kelime oyunlarıyla süslenip uzatılması, cümlelerin birbirlerine bağlanmalarıyla ifadenin anlaşılması güç bir hal alması ve cümlelerin seci' yapma merakı ve zevki yüzünden, yine lüzumsuz yere uzaması"[23] şeklinde özetlenebilir.

16. yüzyıl nesrin ilk önemli örneklerinin verildiği asırdır ve bu asırda mensur eserlerde konu çeşitliliği ve sayıca bir artış gözükmektedir. Bu asır tarihler, biyografi eserleri, şuara tezkireleri, şerhler ve lügatler, ahlak ve tasavvuf kitapları ve bilimsel eserler itibariyle önemli bir zenginlik göstermektedir:

"*Bu yüzyılda gelişen nesir dili henüz XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda olacağı kadar ağır ve ağdalı bir üslûba bürünmemiştir. Hemen bütün eserlerin giriş kısımlarında yer alan Allah'ın adının zikredildiği 'besmele", ona şükredilen 'hamdele' ve Hz. Muhammed'e selâm edilen 'salvele' bölümleri ile başlayan giriş yahut 'mukaddime' olarak isimlendirilebilecek başlangıç bölümleri dışında; çoğu zaman sade ve akıcı bir dil tercih edilmiştir. Nesir dilinde sanatlı ve secili bir üslûp oluşturma amacıyla, Arapça ve Farsça asıllı kelimelerin kullanımı bu yüzyılda bir öncekine nazaran daha artmış görünmektedir*." [24]

"*16. Yüzyılda ahlak üzerine çok sayıda eser yazılmıştır. Lamii Çelebi'nin Şerefu'l-İnsan ve İbret-nüma, Kemal Paşazade'nin Nesayih, Yunus b. Halil'in Miyaru'l-Esrar, Rumi Mehmed Evrenos'un Gülşen-i Muhik ve Kınalızade Alaeddin Ali Çelebi'nin Ahlak-ı Alai Kanun Sultan Süleyman döneminde yazılmış Türkçe eserlerden bazılarıdır*."[25]

Ahlâk-ı Süleymânî, Kânûnî Sultan Süleymân'ın meziyet ve faziletlerinin anlatıldığı, seçili bir üslupla yazılmış 16. yüzyıl klasik Türk edebiyatı sahasına ait bir eserdir. Münşeât-ı Süleymânî olarak da bilinen eserde Kânûnî'nin şiirleri açıklanmış, onun ahlakı ve dünya görüşü anlatılmıştır.

Eserin Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesinde bulunan Ayasofya ve Esad Efendi nüshaları, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesindeki nüshası, Edirne Selimiye Kütüphanesindeki nüshası ve Berlin Eyalet Kütüphanesindeki

[23] Nihad Sami Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi 1*, İstanbul 1971, s, 604.
[24] Ahmet Atilla Şentürk-Ahmet Kartal, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, 7. Baskı, İstanbul 2013, s. 379.
[25] Amil Çelebioğlu, "Turkish Literature of The Period of Sultan Süleyman The Magnificent II", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S. 19, 2017, s. 476.

nüshası olmak üzere bilinen beş yazma nüshası bulunmaktadır. Bizim bu çalışmada esas aldığımız nüsha Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi'nde bulunan Ayasofya 2823 numarada kayıtlı olan nüshanın 38b-135a varakları arasıdır. Ayasofya nüshası 134 varaktan oluşan nestalik hattıyla yazılmış bir nüshadır. Nüsha cildinin nev'i sert, kenarları meşin mukavvadır. Bu nüshanın sonu eksiktir. Her varakta 15 satır bulunmaktadır. Çalışmada karşılaştırdığımız nüsha ise Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesindeki Esad Efendi 2512'de kayıtlı nüshadır. Bu nüshanın başı ve sonu tamdır. Şirazelidir. Nesih hattıyla yazılmış olan nüshanın her varağında 17 satır bulunmaktadır. Nüsha toplamda 118 varaktan oluşmaktadır. Her iki nüshada satır başındaki başıklar, ayet, hadis, dua ve kelam-ı kibarlar kırmızı ve mavi mürekkeple yazılmıştır.

Eserde Muhibbi (Kanuni Sultan Süleyman)'nin Türkçe ve Farsça divanlarından seçilmiş bazı şiirlerinin açıklanması ve şerh edilmesi yoluyla onun ahlakı, meziyet ve faziletleri övülmüştür. Fevri eserinde Arapça ve Farsça terkiplerle örülü secili bir dil kullanmış, yer yer ayet, hadis, dua ve kelam-ı kibarlarla eserini zenginleştirmiştir.

Eserde Kanuni Sultan Süleyman'a edilen "Allah onun gölgesini (himayesini) uzun eylesin", "Allah onun ayıplarını örtsün ve günahlarını bağışlasın", "Allah onun hilafetini desteklesin, değerini ve derecesini de arttırsın", "Allah onun adaletini ve iyiliğini arttırsın" gibi bolca övgü ve dua cümleleri mevcuttur. Ayrıca Muhibbi'nin şiirleri "bu edāsı rengīn ve ẕikr ü semāʿ ı laṭīf ü şīrīn beytler", "naẓm-ı lālībār ve maḳāl-i cevāhir-niṣār", "naẓm-i dür-bār", "ġazel-i bī-naẓīr" gibi ifadelerle latif, şirin, rengin-edalı ve emsalsiz olarak vasfedilmiştir.

Muhibbi'nin şiir vadisinde örnekler verdiği 16. Yüzyıl, Türk şairlerin Acem şairlerle boy ölçüştüğü ve şiirin İran etkisinden kurtularak özgün bir sanat olma mertebesine ulaştığı bir dönemdir. Sultan şairler arasında önemli bir yeri olması yanında klasik Türk edebiyatında bilinen en hacimli divanlardan birine sahip olan Kanuni Sultan Süleyman'ın, eskilerin pür-gû diye tarif ettikleri sürekli yazıp söyleyen bir şair olmasına karşılık şiirlerinde hiçbir zaman özensizliğe düşmediği bilinmektedir.

Şiirlerini coşkun bir lirizmle, ince hayaller ve söz oyunlarıyla dili ustalıkla işleyerek yazmıştır.

"Sultan Süleyman, pek çok alanda olduğu gibi söz ustalığında da şair sultanların en ihtişamlısı idi. 'Muhibbî'den (seven, âşık, sevgi düşkünü, sevgiye yönelik) başka 'Muhib (seven)' ve 'Meftûnî (tutkun)' mahlaslarıyla da şiirler yazmıştı. Devrinde şiirin ve şairlerin itibarı artmış, söz ustaları her yana yayılmıştı. (…) Kaynaklar kendisinin şiirden iyi anladığını, âlim ve şairleri daima himaye ettiğini tekrar tekrar yazarlar. (…) Gençlik dönemini atlattıktan sonra şiiri kıvama ermiş, coşkun bir lirizm yakalamış, dili fevkalade güzel kullanmış, âşıkane şiirlerinde kendine has bir üslup yakalamıştır. Saltanat makamına oturduktan sonra çevresine şairler toplamış, onlarla şiir sohbetleri yapmış, bilhassa nazirecilik geleneğine revaç vererek şiirde bir yarışmayı başlatmış, kendisi de bu yarışa sık sık katılmıştır. Ruhundaki sanatkâr hamur, üç bin civarında şiir içeren bir divan ortaya koymaktan ziyade çağında sanatın zarafet bulmasına da yol açmıştır. İnce duygu ve düşüncelerini görebildiğimiz bu hacimli divan yer yer lirik, yer yer hamasi duygular atlası gibidir. (…) Bazen hikemî, bazen didaktik, bazen de fikrî ağırlıklı şiirleriyle kâh gerçek hayatı, kâh tasavvuf dünyasını çok güzel anlatmıştır. Kendisini Allah'ın kulu ve sevgilinin kölesi olarak görür, ona göre mısralar oluşturur. Sevgili karşısında boyun eğen yumuşak mizacıyla onun gönlünde taht kurarken bir sultan olduğunun farkındadır. Yani dünyaya baş eğdiren o muhteşem sultan, sevgili karşısında çaresiz bir âşık ve şairdir. Sevgiliye ulaşmak isterken tasavvufun mecaz dünyasından sıklıkla yararlanması da bu özelliğine renk katar. Bir hükümdar olmakla birlikte hükümdarlığın gelip geçiciliğinin de farkındadır. Divanında en sık tekrar ettiği fikirlerden biri de budur. Temiz kalpli ve edepli olmanın gereğine inanır. Bütün divan şairlerinde olduğu gibi o da felekten yakınır ve şiirdeki değerinin bilinmediğinden, yalnız ve kimsesiz kalma gibi beşerî hallerden şikâyet eder."[26]

[26] İskender Pala, *Muhteşem Şair Muhibbî*, 4. Baskı, İstanbul 2011, s. 4-5.

Ahlak-ı Süleymani adlı eserinde Fevri Ahmed Efendi Muhibbi'nin Türkçe ve Farsça divanlarındaki şiir örneklerine yer vermiş ve onun şiirlerindeki lirik, hamasi ve hikemi yönü ön plana çıkarmıştır. Aynı zamanda Kanuni Sultan Süleyman'ın adaletine, içindeki Allah aşkına, hem cihana hükmeden bir Osmanlı sultanı hem de içi Allah aşkıyla dolu aciz bir kul olmasına, Hakk'a teslimiyetine, elest bezminde Hakk'a verdiği kulluk sözüne, Hak yolunda varlıktan geçmeye, edebe verdiği öneme, halktan istiğna etmesine ve Hakk'a tevekkülde bulunmasına, kalbi masivadan temizlemeye, belaya sabretmeye, nimete şükretmeye, riyadan arınmış halis kulluğa, hakkı/adaleti koruma ve gözetmeye verdiği öneme, yaratılmış her şeyde Hakk'ı görmeye, Allah'ın sanatını cümle eşyada görmeye, marifetullaha, havf ve recaya, acziyete, varlık terkiyle dervişaneliği öne çıkarmasına, mütevazılığına, dünyanın gelip geçiciliğine değinmesine yer vererek onun hem adil ve merhametli bir sultan hem de içi hakiki aşkla dolu bir kul olduğunu vurgulamıştır. Fevri'nin bu eserde verdiği şiir örnekleri de hem aşıkane hem de tasavvufi yönü ön planda olan hikemi şiirlerdir. Nitekim Amil Çelebioğlu Muhibbi'nin şiirlerini üç madde halide değerlendirmiştir ve bunları;

"*1. Hükümdarlığını, sultan şahsiyetini ve havasını yansıtan veya hamasi yönü olan şiirler;*

2. Hikemî, fikrî, talîmî mahiyetteki ve öğüt verici veya dînî- tasavvufî türden şiirler;

3. Âşıkane, rindâne mahiyetteki şiirler"[27]

olarak üç farklı kategoride tutmuştur. Buradan hareketle Fevri'nin bu eserinde Kanuni Sultan Süleyman'a ait şiirlerden özellikle hikemi, fikri, talimi mahiyetteki ve öğüt verici veya dini-tasavvufi türden şiirlere örnek vererek onun ahlakına, faziletlerine ve meziyetlerine vurgu yaptığını söylemek mümkündür. Ayrıca eserde Muhibbî'nin hamasî, âşıkâne ve rindâne şiirlerinden de bolca örnekler mevcuttur. Fevrî eserinde Muhibbî'nin hemen her kategoriden şiirine yer vererek onun sanatının ve bu sanata yansıyan kişilik yapısının farklı yönlerine ışık tutmuştur denilebilir.

[27] Amil Çelebioğlu, "Şair Kanunî Sultan Süleyman", *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*, İstanbul 1998, s. 189.

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ء	’
ا	**a, e**
آ	**ā**
ب	**b, p**
پ	**p**
ت	**t**
ث	**s̱**
ج	**c, ç**
چ	**ç**
ح	**ḥ**
خ	**ḫ**
د	**d**
ذ	**ẕ**
ر	**r**
ز	**z**
ژ	**j**
س	**s**
ش	**ş**
ص	**ṣ**
ض	**ż, ḍ**
ط	**ṭ**
ظ	**ẓ**
ع	‘
غ	**ġ**
ف	**f**
ق	**ḳ**
ك	**k, g, ñ**
ل	**l**
م	**m**
ن	**n**
و	**o, ö, u, ü, ū, v**
ه	**a, e, h**
ى	**ı, i, ī, y**

İKİNCİ BÖLÜM

(METİN)

2.1. AḪLĀḴ-I SÜLEYMĀNĪ (38b-135a)

38b

ولـه أيَّد اللهُ خِلافتَه، وزاد قدْرَه ورِفْعتَه [28]

Beẕl-i dīnār eyle zīrā iremezsin Ḥaḳḳa sen
Tā ki yanıñda senüñ bir olmaya ḫāk ü ẕeheb

سيرت جميلة[29]

Bāb-ı ʿazmde ki taḥṣīl-i murādāt-ı seferi ve ḥażarı ve tekmīl-i mühimmāt-ı nevʿ-i beşerīde iḳdām u ihtimām üzre olub māniʿıyyet-i mevāniʿ ile teveccühden memnūʿ ve dāfiʿıyyet-i müdāfiʿ ile ʿazīmetden[30] medfūʿ olmamaḳdan ʿibāretdür.

فإذا عَزَمتَ فتوكَّل على الله[31]

mertebesine vāṣıl وذلك من عزْم الأمور[32]

dāʾiresine mütevāṣıl olub bir ḥadde ḳadem başmışdur ki eger bir merd-i pür hüner ve müstaʿiddiniñ aḫteri iḥsān ü[33] terbiyet ile evc-i felek-i ʿizzete irgürüb āfitāb-ı ẕirveʾ-i burc-ı devlet itmege ʿazīmet eylese bed gūy u ʿayb cūylaruñ ẓalām-ı ġamām-ı bī- meʾāli-yi ḥeylūlesiyle mihr-i ʿazīmetine küsūf u zevāl gelmez. Nitekim bu edāsı rengīn ve ẕikr ü semāʿı laṭīf ü şīrīn beytlerden istifāde ve istiʿlām olunur.

ولـه مدَّ اللهُ ظِلال جَلاله، وصان عن الزَّوال شمس جماله[34]

---

[28] Allah onun hilafetini desteklesin, değerini ve derecesini de arttırsın.
[29] Güzel siret
[30] 38b-6. Satır ʿazīmetden:ʿazīmden (EE)
[31] Bir şeye azmettiğinde Allah'a tevekkül et.
[32] İşte bunlar azmi gerektirecek işlerdendir.
[33] 38b- 10. Satır u EE'de yok.
[34] Allah azametinin (celâlinin) gölgesini uzatsın, güneş (gibi olan) güzelliğini yok olmaktan korusun.

39 a

Yār olma her leʾīme ḳadrüñi yüce gözet

Dimesünler gül gibi ḫār ile olmuş hem- nişīn

Ṣāf- dil ol her kerīme eyle şefḳatle naẓar

Faḫr-i ʿālem çün dimiş bir yirde olmaz dīn ü kīn

Ve bir merd-i müfsidi veyā[35] bir ṭāġi vü bāġi ve muʿānidi bir muʿceb-i şerīʿat-i Aḥmed-i Muḫtār ʿaleyhi efḍal-i ṣalavāti'l- meliki'l- Cebbār yā ḳaṭʿ yā[36] berdār ve yā bir muḳteżā-yı kānūn-ı āl-i ʿOṯmān der zencīr ü der zindān itmek istese veyā bir pādşāh-ı bī-dīn ü serdār-ı mülḥid ü kāfir-i laʿīnüñ memālikin tālān u hānmānın vīrān ve iḳlīmini ʿırżı[37] gibi pāymāl sümmi ḫuyūl ü biġāl u cemāl ve cemʿiyyet-i vālā-yı ʿasker-i bī-nūr u ferrini pür iḫtilāl eylemege müteveccih olsalar anıñ gibileri zehr-i tīġ-i ḳahrından ki

وأنزلنا الحديد فيه بأسٌ شديد[38]

ḳavlüne mā-ṣadaḳdur. Ḫalāṣ u menāṣ içün bi'l-farż-ı ʿaraż-ı dünyāyı götüri. Ḥużūr-ı şerīfine ʿarż itseler.

Beyt

Ne gūyı bā-bedān kerden cünānest

Ki bed kerden be cāy-ı nīk merdān

deyüb anıñ gibi ġaraż-ı fāsid ile cezāʾ-yı cürm ü cināyet ü muḳteżā-yı küfr ü ḍalāletlerinden tecāvüz ü iʿrāż itmek muḥāldür. Nitekim

[35] 39a- 3. Satır veyā: ve (EE)
[36] 39a-3. Satır yā: veyā (EE)
[37] 39a-7. Satır ʿırżı : ʿırż (EE)
[38] Kendisinde müthiş derecede bir sertlik olan demiri yarattık (indirdik).

39 b

bu ġazel-i bī- bedellerinden ẓāhir ü bāhirdür

وله رفعَ اللهُ أولياءَه، ووضعَ أعداءه[39]

Allah Allah diyelüm sancaḳ-ı şāhı çekelüm

Yürüyüb her yañadan şarḳa sipāhī çekelüm

İki yerden ḳuşanalum yine ġayret ḳılıcın

Bulaşub tozıla ṭopraġa bu rāhı çekelüm

Pāy-māl eyleyelüm kişverini surḫ-i serüñ

Gözine sürme deyü gerd-i siyāhī çekelüm

Bize farż olmuş iken olmaz İslāma ẓahīr

Niçe bir oturalum bunca bāzīçe günāhı çekelüm

Umaram rehber ola bize Ebu Bekr ü ʿÖmer

Ey Muḥibbī yürüyüb şarḳa sipāhī çekelüm

Ammā ḥuḳūḳ-ı ʿibāduñ māʿadāsı ve ḥudūd-ı şerʿiyyenüñ māsivāsı olan cerāʾim ü cināyāt muḳābelesinde cānī olan eʿālī vü edānīye ʿaẕāb u ʿiḳāba[40] ve suʾāl ü cevāba ve ḫiṭāb u ʿitāba ḳuvvet ü ḳudret ve istiṭāʿat ü mikneti var iken ḳaṣd-ı mürüvvet ve ism-i ʿafüvv ü ġafūra maẓhar olmaġa ḫulūṣ-ı niyyet idüb terk ü tecāvüz ü ferāġat eylemede فمَن عَفَا وأصلَح فأَجْره على الله[41]

feḥvāsına iḳtidā وإن تَعفُوا وتَغْفرُوا فإنَّ الله غفورٌ رحيمٌ[42]

maʿnāsını pīşvā

[39] Allah dostlarının derecesini yüceltsin, düşmanlarının derecesini ise düşürsün.

[40] 39b- 11. satır ʿiḳāba: ʿiḳāb (EE)

[41] Her kim bir kimseyi affedip onu ıslah ederse o kimsenin ecri Allah katındadır.

[42] Şayet affeder ve bağışlarsanız şüphesiz ki Allah çok affedici ve çok bağışlayıcıdır.

40 a

idinmişdür. [43] وخذ العَفْوَ وأْمُر بالمعروف واعْرِض عن الجاهلين

emrine itimār itmekde tekāsül ü ihmāl itmeyüb mālāyaʿnīye iştiġāl itmemek kār-ı leyl ü nehārı

[44] ونصّ والكاظمين الغيظ والعافين عن الناس

ḥadīḳasından behremend ü berḫurdār olmaḳ vaẓīfeʾ-i lāzımeʾ-i ġadavāt u esḥārı ve ẓıll-ı ẓalīl-i şecereʾ-i saʿādet-i şemereʾ-i

[45] والله يحبُّ المحسنين

duḫūl ü vuṣūl sevdāsı eşref-i meṭālib-i ḳalb-i siyādet-āṣārıdur.

Naẓm[46]

Mücrim-i nādāna ḳaṣdı intiḳām itmek degül
ʿAfv ü iḥsān ṣafḥ u ġufrāndur hemīşe pīşesi
Herkesüñ dūr ü dırāz efkārı var anuñ velī
Ḫalḳa iḥsān eylemekdür dāimā endīşesi
Nitekim naẓm itdikleri bu Dürer-i Ġurerden mefḥūmdur.

[47] وله أدامَ الله سلطانه، وزاد برّه وإحسانه

Gül olur mı ḫārsız yāhūd güzel aġyārsız
Yārsız ḳalur Muḥibbī ʿaybsız yār isteyen
Ve bu cevāhir-i zevāhir-i manẓūmdan daḫı maʿlūmdur.

[48] وله سَتَرَ الله عيُوبَه، وغَفَرَ ذنوبَه

Bī-vefā yārüñ Muḥibbī cevrüni maʿẕūr ṭut

---

[43] Bağışla, iyiliği emret ve cahillerden yüz çevir.
[44] Nas (Kuran)da da geçtiği üzere; O kimseler ki öfkelerini yenerler ve insanları affederler.
[45] Allah iyilik yapanları sever.
[46] 40a- 7. Satır naẓm: naẓm li münşiihi (EE)
[47] Allah saltanatını devam ettirsin, iyilik ve ihsanını da arttırsın.
[48] Allah onun ayıplarını örtsün ve günahlarını bağışlasın.

Yārsız ḳalur cihānda ʿaybsız yār isteyen

40 b

Ve maʿnā-yı ʿadāletde bir dāʾireye vāṣıl ve feḥvā-yı iḥsānda ẕāt-ı şerīflerine bir mertebe ḥāṣıldur[49] ki Ḥażret-i Mülk-i Mennānuñ celle vü ʿalā

إنّ اللهَ يأمرُ بالعدلِ والإحسانِ[50]

Diyü buyurduġı āyet-i iʿcāz-ı ʿunvānına ittibāʿ-yı tāmm u imtiṯāl-i mā-lā-kelām eyleyüb ve faḫr-i cihān[51] ü[52] Ḥabīb-i Yezdān[53] ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem Ḥaẓretleriniñ

العدالةُ التعظيم لِأمرِ الله والشَّفقة على خلق الله[54]

Diyü buyurduġı kelām-ı saʿādet-encāmıñ mażmūn-ı meymūn-ı leṭāfet-i meşḥūnını itḳān ü iẕʿān idinüb mefhūm-ı siyādet-mersūm-ı

عدل ساعةٍ خير من عبادة سبعين سنةً[55]

Birle ʿamel eylemek fırṣatını ġanīmet ve sermāyeʾ-i ḥuṣūl-i devlet-i dünyā vü āḫiret bilüb ولـه زاد الله عدْلـه، وإحسانه[56]

Ṭoġrı yoldan gel ḫurūc itme ki fānīdür cihān
Her ne itseñ ḫayr u şer āḫir ḥisābı var imiş
Nevbetile ḫalḳı bir bir ögidür gendüm miṯāl
İşbu çarḫ-ı bī-vefānuñ āsyābı var imiş

[49] 40 b 2. Satır ḥāṣıldur: vāṣıldur (EE)
[50] Allah adaleti ve ihsanı emreder.
[51] 40b 4. Satır cihān: ʿālem (EE)
[52] 40b 4. Satır ü: EE'de yok.
[53] 40b 4. Satır Ḥabīb-i Yezdān: Ḥabībü'r-Raḥman (EE)
[54] Adalet, Allah'ın emrini yüceltmek ve mahlûkatına da şefkat göstermektir.
[55] Bir an adaletli davranmak yetmiş sene ibadetten daha hayırlıdır.
[56] Allah onun adaletini ve iyiliğini arttırsın.

maʿnāsını[57] tamām-ḥāl idinmiş ve ʿadlden ġayrı efʿālī vebāl añlamışdur. Her cihetle ẓulm ü ḥayfdan ve bī-veche teşhīr sinān ü seyfden tamām perhīz ü ictināb ü āf-tāb-ı ʿālem-tāb-ı żamīr-i hidāyet intisābları ġamām

41 a

ḫavf u ḫaşyet-i Ḫālıḳü'l-enām ile tamām iḫticābdadur. Nitekim ẕekiyy-i ḳābil ü ḥaḳīḳati mecāzdan tercīḥ iden ʿāḳıl-ı müteʾemmil bu naẓm-ı dürer-bārlarından ol maʿnāya vāṣıldur.

وله أدامَ الله تعالى في سلطَنَتِه وحفظ الدَّهْر وأهْله في ظلِّ عَدالَتِهِ[58]

Ẓulm idüb ʿāṣıḳlara dād itmeyen şāhı görüñ

Ḳapusında rūz u şeb feryādla āhı görüñ

Ḳorḳarım gün yüzüni[59] bulut ṭutub örter seḥāb

Dūd gibi sīneden her dem çıḳan āhı görüñ

Ve bu kelām-ı güher-niṣārlarından daḫı esālīb-i kelāmdan ḫaber-dār ü imhā vü īhām-ı eşʿār-ı kibārı fehm iden aḫyār dedigim feḥvāya mütevāṣıldur.

وله لا زال أرباب حضرته منصون، وأعدآء دولته مقهورة[60]

Ẓulm elin uzatmasun ʿālemde yāri kimsenüñ

ʿĀdet itmesün cefā ṭavrın nigārı kimsenüñ

Mübtelādur derd-i ʿaşḳa bu Muḥibbī rūz u şeb

Geçmesün bu nevʿ ile hīc rūzgārı kimsenüñ

Ve ol maʿnā-yı zībāyı ṣūret-i mecāzda bu naẓm-ı şebihe'l-ʿicāzları ḫūb-edā eyler.

وله أظهر الله سلطانه، وأوضح على الخافقين برهانه[61]

---

[57] 40 b 13. Satır maʿnāsını: maʿnāsın (EE)

[58] Allah onun saltanatını devam ettirsin, zamanını ve ehlini adaletinin gölgesinde muhafaza etsin.

[59] 41 a 6. Satır yüzüni: yüzi (EE)

[60] Onun huzurundaki kimseler muzaffer, devletinin düşmanları da kahrolsun.

[61] Allah onun saltanatını galip eylesin ve onun delillerini de dört bir yana yaysın.

Ḳorḳarın āhı ṭutub ʿāşıḳlaruñ ḫaṭṭuñ gele

Ḳoya mı hīc ẓulmüñi maẓlūmuñ Allahı saña

Çün güzeller şāhısın saña virildi şāhlıḳ

Çıḳ serīr-i ḥüsne dönsün ḫūblar şāhı saña

41 b

Pādşāh-ı ʿālem ve ḫalīfeʾ-i Ḫālıḳ u Rāzıḳ-ı Ādem iken kendünüñ ṣadr-ı saʿādetde ʿayş u ʿişretinden ve bālīn-i rāḥatda ẕevḳ u ṣoḥbetinden ḥużūr u rāḥat-ı raʿiyyeti ve āsāyiş-i ġurebā vü fuḳarāʾ-i velāyeti ve tekmīl ü iştiġāl-i aṣḥāb-ı ʿilm ü fażīleti ve taḥṣīl-i ḥāl-i erbāb-ı zühd ü ʿibādeti vü ḥüsn-i zindegānī-yi erkān-ı devleti ve leṭāfet-i ittiḥād ü imtizāc-ı āʿyān ḥażreti taḳdīm ü tercīḥ itdügini cemīʿ efʿāli taʿyīn ve cümleʾ-i aḳvāli taṣrīḥ ü tebyīn ider. Kendü ẕāt-ı muʿallā vü ṭabʿ-ı muṣaffālarında seyyīdü'l-ḳavm-i ḫādimehüm maʿnāsı ẓāhir ü hüveydādır. Nitekim bu naẓm-ı belāġat-şiʿār ve feṣāḥat –diīārı ol maʿnāyı işʿār ider.

وله ضاعف الله جلاله، ومدَّ على كافَّة المسلمين ظلاله[62]

Gāh olur serkeşlik eyler başına sulṭān olub

Gāh olur bir bendeʾ-i fermān ider göñlüm beni

Geh giyer aṭlas ḳabā başına hem zerrīn külāh

Geh ḳalender eyleyüb ʿüryān ider göñlüm beni

Gāh olur bir ḳaṭre eyler belki kem bir ḳaṭreden

Geh telāṭumlar virüb ʿummān ider göñlüm beni

Yā Rabbe'l-ʿālemīn ve Yā Ḫayre'n-nāṣirīn bu pādşāh-ı dervīş- sīret u nīk-ḫaṣleti ṣıḥḥat u selāmet ve devlet u saʿādet ile taḫt-gāh-ı

42 a

[62] Allah onun yüceliğini kat kat arttırsın ve gölgesini de tüm Müslümanlara uzatsın.

ḫilāfetde müstedām u ber-devām eyle. Āmīn ve ṭavāif-i mezbūrenüñ cümlesinüñ umūrunuñ niẓām u intiẓāmı içün envāʿ-ı ālām u külfet ve eṣnāf-ı ġumūm u meşaḳḳat çekmegi iḫtiyār itmek cemīʿ zamānda pīşesi vü sefīneʾ-i murād-ı üftāde vü nā-murādı girdāb-ı ḥayretden ḫalāṣ idüb sāḥil-i necāta ergürmekçün keştīʾ-i dil ü cānın ve zevraḳ-ı rūḥ-ı pür-fütūḥun biḥār-ı efkāra ṣalub ʿummān-ı bī-pāyān-ı tefekkür ü tedebbürde ser-gerdān itmek dāimā endīşesidür. Nitekim yine ol baḥr-ı kerem ve ḳulzüm-ı luṭf u şiyemüñ bu naẓm-ı lālībār[63] ve maḳāl-i cevāhir-niṣārları ol maʿnāyı iẓhār eyler.[64] [65]وله زيّن الله وجه الأرض بنظر عنايته

Zevraḳ-ı dil āh ile düşdi yaşum girdābına
Olmasun böyle muḫālif rūzigārı kimsenüñ
Āh kim bīçāreyim çāre bulunmaz derdüme
Böyle düşvār olmasun ʿālemde kārı kimsenüñ

Ve bu beyt-i dür-bār ve güher-niṣārları daḫı maʿnā-yı mezbūrı ve feḥvā-yı meẕkūrı teʾyīd ü teʾkīd eyler. [66]وله لا زالت الأيام مُشرّفة، والليال مغتنمه بظلاله

Salṭanat didükleri ancaḳ cihān ġavġāsıdur
Olmaya baḫt u saʿādet dünyāda vaḥdet gibi

42 b

Ketm-i esrār kitmān-ı esrār u esrār-ı aḫbār ve āṣār ve iḫfāʾ-i ḥavādiṣ u vāḳʿıāt-ı dār u diyārda ki cemīʿ āʿṣārda ulu'l-ḳadr ü ẕevi'l- iftiḫāra ḫuṣūṣā selāṭīn-i kibār u ḫavāḳīn-i nā-murāda lāzım u mühimm ve vācib ü müteḥattimdür. Bir vechledür ki baḥr-ı zeḫḫār-ı bī-sāḥil ü kenār olan sīneʾ-i bī-kīneʾ-i pür sekīnesine nāzil ü vāṣıl olub ṣadef-i ḳalb-i saʿādet celblerinde cā vü meʾvā iden dürer-i ġurer-i esrār ve cevāhir-i zevāhir-i ḥavādiṣ ü āṣārı bir daḫı efkār-ı ṣaḥīḥü'l- ʿıyārları ve vehm ü ḫayāl-

[63] 42 a 8. Satır lālībār: lāʾlībār (EE)
[64] 42a 9. Satır eyler: ider (EE)
[65] Allah yeryüzünü onun inayet nazarıyla zinetlendirsin.
[66] Günler müşerref olmaya, geceler de onun gölgesinin kıymetini bilmeye daim olsun.

i ṣāḥibü'l- enẓār-ı laṭīfü'l- iʿtibārları ġavvāṣ-vār ol muḥīṭ-i bī-ḳaʿr u bī-gerāndan sāḥil ü kenār-ı ḥalḳūm u dehāna iḫrāc eyleyüb ḥakkāk-i derrāk-i idrāki destine virüb miṣḳāb-ı elmāsı zübān-ı laṭīfe'l-beyānlarıyla meṣḳūb u menḳūb idüb rişteʾ-i beyān ve levḥ-i tibyāna naẓm eylemek ḥayyiz-i imkāndan dūr u mehcūrdur. Naẓm[67]

Küllü sırrın[68] cāveze'l iṣneynden ḫavf eyleyüb
Leblerün açub diline rāz-ı pinhānun dimez
Sāyeden[69] ḫod ḳorḳar ammā ṣūret-i dīvāra hem
Nāgehān söyler deyü rāz-ı dil ü cānun dimez

Anuñçündür ki dāimā bu naẓm-ı dil-güşānuñ feḥvā-yı saʿādet-efzā ve maʿnā-yı siyādet intimāsını[70] vird-i zebān ve ẕikr-i cenān

43 a

idinmekdedür. [71] وله أدامَ الله له السرور

Ey Muḥibbī sırruñı ketm eyle izhār eyleme
Şöyle ṣaḳla anı cān-ı nātüvānuñ ṭuymasun
Yan yaḳıl ʿuzvā vü ʿuzvuñdan ḫaberdār olmasun
Ḫūn-ı dil aḳsun bu çeşm-i ḫūn-feşānuñ ṭuymasun

Belki kendü ḫidmet-i şerīf-i vācibü't-teşrīflerinde[72] olan āʿyān-ı devlet ve erkān-ı saʿādetden vüzerāʾ-i ʿiẓām u ʿulemāʾ-i kirāmı ve sāir ḫüddām-ı sidre maḳāmı daḫı ḥıfẓ-ı esrārda ol miḳdāra ḳadem başmışlardur ki ellerinde olan ḳalem-i dü-zebān ki şānı esrār-ı nihānı beyān ve ḫabāyā-yı mezāyā-yı zevāyā-yı dil ü cānı ʿayān itmekdür. Ve meclislerinde yanan şemʿ-i şebistān ki ṭabīʿatı sūzān u giryān olub irişdügine yanub yaḳulub ve ʿādeti esrār-ı derūnun ḫalḳa dāsitān itmekdir. Mā-fi'ż-

[67] 42b 12. Satır naẓm: naẓm li münşiihi (EE)
[68] 42b 12. Satır sırrın: sırr (EE)
[69] 42b 13. Satır sāyeden: setādan (EE)
[70] 42b 15. Satır intimāsını:intimāsın (EE)
[71] Allah mutluluğunu daim kılsın.
[72] 43a 4. Satır vācibü't-teşrīflerinde: vācibü't-teşrīflerden (EE)

żamīrlerin taḳrīr içün aḳdām-ı iḳdām üzerine gelüb güft ü gūya ihtimām-ı tām itseler meẕkūrlaruñ her biri tīġ-ı tīz u ẕülfiḳār-āsā şemşīr[73]-i ḫūnrīz ḥavāle ḳılub

Beyt

Esrār-ı sözün ḫalḳa beyān eylemek olmaz

Ser virmek olur sırrı ʿayān eylemek olmaz

Deyü envāʿ-ı taḫvīf ü tehdīd ve eṣnāf-ı tenbīh ü teʾkīd iderler mütenebbih

43 b

olmayub söylemege ʿazīmet itseler dil kesilsün diyü yā ikisinüñ bile başlarun keserler. Yā[74] birin maḥbes ü zindān-ı ḳalemdānda ḥabs u giriftār ve birin yā dīvāra gererler yā çengāle ururlar yā berdār iderler ammā anlar[75] bu ḫaṣlet-i cemīle ve kerāmet-i cezīleyi[76] ḫāk-pāy-ı kimyā sāylerinüñ şeref-i ḫidmeti ve eṯer-i terbiyeti sebebiyle taḥṣīl eylemişlerdür. Nitekim bu ḥükm-i cihān-muṭāʿ ve emr-i vācibü'l-itbāʿlarundan[77] erbāb-ı faẓl u beyān tamām iẕʿān idinürler.

وله جعل الله أيامَه ولَيَالِيَه مطاياه في أمانِيه[78]

Yāre dil gönder nihānı kānī cānuñ ṭuymasun

Şöyle taḳrīr eyle ḥālüñ kim zebānuñ ṭuymasun

Ol kemān-ebrū eger gönderse tīr-i ġamzesün

Sīneden geçsün velī baġrıñda ḳanuñ ṭuymasun

ʿizzet ü ʿiḳbāl-i lā-beḳāya iʿtimād ve teveccüh-i devlet-i fānīye istinād birle taḥṣīl-i ġurūr u kesb-i sürūrdan berīdür ve tecebbür ü tekebbürden iḥtirāz ile ḫalḳ-ı

[73] 43a 13. Satır şemşīr: EE'de yok.
[74] 43b 2. Satır yā: veyā (EE)
[75] 43b 4. Satır anlar: bunlar (EE)
[76] 43b 4. Satır cezīleyi: cezīleʾ-i (EE)
[77] 43b 6. Satır itbāʿlarundan : ittibāʿlarundan (EE)
[78] Allah günleri ve geceleri arzularının bineği eylesin.

ʿālemden tamām imtiyāz bulmuşdur. Nitekim bu naẓm-i dür-bārları ol feḥvāyı eşʿār u iẓhār eyler.

وله لا زالت نور السعادة في جبين مبينه لامعة بارقه ولوامع دولته في صحايف غرّته ساطعة شارقه[79]

44 a

Yüce görme kendüñi ʿucb u tekebbürden ṣaḳın
Kim ki kendüyi görür yiri olur āḫir leheb

Yer çekişme ḳande varsañ zīr ü bālā gözleme

Tāc-ı devletdür Muḥibbī kimde varısa edeb

İsteriseñ ʿālem içre idesün dāim ḥużūr

Senden alçaḳ yüksek ile cidd ü cehd it düşme çep[80]

Zihī saʿādet ol fāżıl-ı kāmile ki bu naṣāʾyiḥ ile mütenaṣṣıḥ ve bu mevāʿiẓ ile mütteʿiẓ ola cemīʿ-i maḫlūḳāt Rabbü'l-ʿizzete naẓar-ı iʿtibārla naẓar idüb şerīfine ve ḫaḳīrine ve kebīrine ve ṣaġīrine iʿzāz u ikrām ve iḥsān u inʿām u iḫtirām idüb

Naẓm

Herkesüñ miḳdārunı kendünden aʿlā añlayub

Ẕerreʾ-i mihr-i münevver ḳaṭreyi[81] deryā görür

Eylemez bir kimseye çeşm-i ḫaḳāretle naẓar

Sırça[82]ʾ-yı lülü-yi lālā serçeʾ-yi ʿanḳā görür

Nitekim bu beytü'l-ḳaṣīdeʾ-i belāġat ve evvelü'l- cerīdeʾ-i faṣāḥāt ol maʿnāyı ʿayān u beyān eyler.

وله أحياه الله حياة عذبة الموارد، وأسعده سعادة محكمة القواعد[83]

---

[79] Onun mutluluğunun nuru alnında parlamaya ve devletinin parıltısını ilk safhalardaki gibi şaşalı ve parlak kılmaya daim olsun.
[80] 44a 3. Satır çep: çeb (EE)
[81] 44a 8. Satır ḳaṭreyi: ḳaṭreʾ (EE)
[82] 44a 9. Satır sırça: ṣırça (EE)
[83] Allah kaynağı tatlı bir hayat ile onu ihya etsin ve sütunları sağlam bir saadetle onu mutlu etsin.

İtmezüz kimseye bir ẕerrece egri naẓarı

Çünki biz kendümizi cümleden ednā bilüriz

Zihī devlet ol ʿārif-i ẕi'l- maʿārife ki anuñ ḥāliyle muttaṣıf ve ol ḥāl-i eşref-i ḫıṣāl-i ṭavāʾif-i insāndan idügine muḳırr u muʿterif ola.

44 b

Ḥaḳḳā budur ki tevāżuʿ vü ḫuḍūʿ vü ḫuşūʿda[84] bir ṭabaḳaya varmışdır ki taʿbīr ü taḳrīre vü tasṭīr ü taḥrīre ḳābil degildür. Bu ḳadar devlet-i ʿuẓmā ve salṭanat-ı kübrā ile ki memāliki taḥdīd ü taʿrīfden ve tebyīn ü tavṣīfden efzūndur yine kendü ẕāt-ı pür-cūduna aṣlā vücūd virmeyüb meyl-i żamīr-i münīr-i āftāb-naẓīri pertev-i mihr-i cihān-tāb gibi her ḥaḳīr ü gedānuñ mertebesine mütenezzil ve teveccüh-i ḳalb-i şerīfi āb-ı pāk-ı laṭīf gibi her ḫāk-ı żaʿīf ü türāb-ı keṯīf semtine māʾil olub ḥīn-i muḥāvere ve münāẓarada ve vaḳt-i muḥādeṯe ve münāfeṯede[85] faḳīr ile faḳīr ve ġanī ile ġanī ve vażīʿ ve şerīf kendülerine ʿarż-ı ḥāle ḳādir ve vesāil ü resāʾilden[86] müstaġnīdür. Bu daʿvāya delīl-i ṣaḥīḥ ve bürhān-ı ṣarīḥ lāzım ü mühimm ise bu siḥr-i ḥelāl gibi maḳāli geh menşeʾ-i ṭabʿ siḥr-i āferīnleridür iẕʿānla gūş u bu āb-ı zülāli ve ḳand-i nebāt miṯāli geh āb-ı ḥayāt gibi menbaʿı ẓalām-ı midād-ı müşk-fāmlarıdur. Tamām nūş eyle.

له أدام الله سعْده واقباله وأراح من أكدار الاقدار بَالَه[87]

45 a

Egerçi ẓāhirā baḳsañ bugün ṣāḥib-külāhum ben

Velīkin kūy-ı ʿaşḳ içre bir avuc ḫāk-i rāhum ben

Āferīn ṣad āferīn idrāk-i pākine ki مَن تواضع لله رفعه الله[88]

[84] 44b 1. Satır ḫudūʿ vü ḫuşūʿda: ḫuşūʿ vü ḫudūʿda (EE)
[85] 44b 9. Satır münāfeṯede: münāḳaşada (EE)
[86] 44b 10. Satır resāʾilden: vesāiṭden (EE)
[87] Allah onun mutluluğunu ve ikbalini daim kılsın ve onun aklını kaderin kederlerinden rahata erdirsin.
[88] Her kim Allah için tevazulu olursa Allah onun derecesini yükseltir.

Ḥadīṣ-i şerīfinüñ maʿnāsını[89] güzel iẕʿān eylemiş ve taḥsīn ü hezār taḥsīn ʿaḳl-ı derrākine ki

إنّ الله تعالى أوحى إليّ أن تواضعوا حتى لا يفجر أحد على أحد ولا يبغي أحد على أحد[90]

Ḫaber-i münīfinüñ feḥvāsını laṭīf-i itḳān eylemiş belī

له أدامَ الله عُلُوّه، وزاد سُمُوّه[91][92]

Çün Muḥibbī urdı varlıḳ terkini

Āferīn her işi dervīşānedür

Sen daḫı inṣāf eyleye emr-i ġarīb ü ḥāl-i ʿacīb degil midür ki ẕāt-ı Ercmendī mānend ṭūbā-yı cinān-ı ser-bülend iken ve serv-i aġṣān ḳadr u rifʿati felek-i ʿizzete peyvest ü peyvend iken yine ḫalḳ-ı cihān ve ḫavāṣṣ u ʿavām-ı devrān gibi ḫod-pesend olmayub وله ألّلهمَّ اشْدُد أزْره، وشَيّد أمره[93]

Egerçi ṣūretā mülk-i cihāna pādşāhum ben

Naẓar ḳılsañ velī maʿnā yüzinden ḫāk-i rāhum ben

Beyt-i belāġat beyānunı vird-i zebān u ẕikr-i cenān idinüb tevāżuʿ ve tenezzül ile her faḳīr ü derdmend ve ġarīb ü müstemendi hemsāye gibi

45 b

sāyeʾ-i ḥimāyetine alub gezend-i gerdiş-i rūzgār ve pā-bend-i cefā-yı çarḫ-ı ġaddārdan ṣıyānet ile behremend ve envāʿ-ı riʿāyet ile sūdmend ü ercmend itmek üzre ṭabīʿatını bend ü Cenāb-ı Ḥaḳḳ ile ʿahd ü peyvend eyleye belī mıṣrāʿ tevāżuʿ ẕikrden firāzān negüst

Naẓm[94]

---

[89] 45a 3. Satır maʿnāsını: maʿnāsın (EE)

[90] Muhakkak ki Allah bana biri diğerine karşı tevazulu olmanızı vahyetti. Ta ki kimse kimseye kötülük yapmasın ve kimse kimseye zulmetmesin.

[91] Allah onun yüceliğini daim etti ve ululuğunu da arttırdı.

[92] 45a 6. satır وله ألّلهمَّ اشْدُد أزْره، وشَيّد أمره[92] له أدامَ الله عُلُوّه، وزاد سُمُوّه

[93] Allah'ım onun kuvvetini arttır ve onun işini sağlamlaştır.

[94] 45b 5. Satır Naẓm: Naẓm li münşiihi (EE)

Tevāżuʿ eylese kāmil ʿaceblemeñ zīrā

Bilür netīcesün anuñ kemāl-i ʿizzetdür

Tenezzül itdügiçün ḳaʿr-ı ḫāke dāneyi[95] gör

Nice öger biter āḫir meʾāli rifʿatdür

Eger bu müddeʿāya şāhid-i ṣādıḳ ve ḳavli vāḳıʿa muṭābıḳ güvāh-ı müşfiḳ isterseñ bu rengīn ḫiṭābı dehān-ı devāt ve zebān-ı ḳalemden gūş eyle

وله خلّد الله مِلكه[96]

Biz ne Dārā şöhretin gözler[97] ne Dārāt ehliyüz

ʿĀlemi bir cürʿaya ṣatduḳ ḫarābāt ehliyüz

ve bu bādeʾ-i nābı sāġar-ı naẓm u sāḳīʾ-i zebāndan nūş eyle

وله أدام الله عُمره[98]

Kimdür Muḥibbī[99] dirseñ āyā pādşāh-ı ḥüsn

Bir derdmend-i bende ve bir ḫāk-i pā dürür

Ve bu dürr-i ḥoş[100]-ābı semʿ-i cāna vü ṣımāḫ-i cināna mengūş eyle

وله شَيّد الله دولته[101]

46 a

Kim kiʿāşıḳdur Muḥibbī āstān-ı yārda

Pādşāh-ı dehr ise kendüyi çāker gösterür

Tā saña gün gibi rūşen ü mübeyyen ola ki anuñ tesāriʿ-i tevāżuʿı ve tetābuʿ-ı taḫażżuʿı āḥād-ı efrād-ı insāndan daḫı āsān degildür. Fe-keyfe ki şāhān-ı cihān u selāṭīn-i devrāndan bir saʿādet daḫı budur ki tevāżuʿ li vechillah ve ḫuḍūʿ ve ḫuşūʿı riʿāyeten lisünnete Resūlullah der ne ān geh olur olmaz kişiye māʾil ü eṭvār ü aḥvāl-i

[95] 45b 6. Satır dāneyi: dāneʾ (EE)
[96] Allah onun mülkiyetini ebedi kılsın.
[97] 45b 10. Satır gözler: gözlerüz (EE)
[98] Allah onun ömrünü uzatsın.
[99] 45b 13. Satır Muḥibbī EE'de yok.
[100] 45b 14. Satır ḥoş: ḫoş (EE)
[101] Allah onun devletini kuvvetlendirsin.

edānī ve erāẕile ḳāil olduġundan ola. Nitekim bu maḳāl-i saʿādet-meʾāl bu tafṣīli icmāl itmişdür.

وله أللَّهمَّ أعزز نصره واملأ بحسن الثناء برّ العالم وبحره[102]

Her denīye söyleme[103] ḥālüñden āgāh olmasun
Her ne eylerse Muḥibbī itsün ol ʿālī cenāb

Emr-i ġarīb ü şān-ı ʿacīb budur ki tevāżuʿı sebeb-i irtifāʿ derecāt-ı ʿaliyye vü bāʿiṣ-i[104] saʿādet[105]-i seniyyeʾ-i dünyeviyye vü uḫreviyye idügini bir mebḥaṣ-ı ṭavīl ü mevḳiʿ-i tafṣīl iken bi't-tamām ve'l-kemāl bu beytlerle ʿalī sebīlü'l-icmāl-i beyān u ʿayān eylemişdür.

وله أسبَغ الله عليه نعمةً سما عمادها، ونما ازديادها[106]

Ol güzeller şāhınuñ çün bendeʾ-i dergāhıyam
Ṭañ mıdur dirsem cihānuñ ser-te-ser ben şāhıyam

46 b

İdinürler tūtiyā her dem melāʾik çeşmüne
Ol melāḥat kişverinüñ çün türāb-ı rāhıyam

Eger bir[107] mütevehhim tevehhüm-i fāsid ile güzeller şāhı ʿibāretinüñ maʿnā-yı ẓāhirīsine baḳub ʿaşḳ-ı pākini ve muḥabbet-i dil-i tābnākini ʿaşḳ-ı mecāzīye ve maṭlūbunı maḥbūb-ı Rūmī ve ʿIrāḳī ve Ḥicāzīye ḥaml iderse fehm-i saḳīminden ve sūʾ-i vehm-i ẕihn-i ġayr-ı müstaḳīminden nāşīdür ve bu ḫiṭāb-ı müsteṭāb anuñ gibiye cevāb-ı bā-ṣavāb olur

[102] Allah'ım onun zaferini izzetlendir, alemin karasını ve denizini ona olan güzel övgülerle doldur.
[103] 46 a 9. Satır söyleme: söyleme ki (EE)
[104] 46 a 11. Satır bāʿiṣ-i: bāʿiṣ-i ḥuṣūl-i (EE)
[105] 46 a 11. Satır saʿādet: saʿādāt (EE)
[106] Allah ona dayanakları yüce ve artışı daim bolca nimet versin.
[107] 46b 2. Satır bir: bu (EE)

وله أفاض الله عليه نعمةً شمخت أطوادها ورسخت أوتادها[108]

Ey Muḥibbī dürüşüb ʿaşḳ-ı ḥaḳīḳī ṭaleb it

Sözlerüm cümle ḥaḳīḳīdür anı şanma mecāz

Ve bu beyt-i dilkeş maʿnā-yı mezbūrı taʿyīn ü tebyīn ider

وله نشر الله الوتيه وأعلامه[109]

Her neye ḳılsaḳ naẓar biz rūy-ı Ḥaḳḳa naẓıruz

Ṣemme vechullahı gördük māsivāya bakmazuz

ve bu naẓm-ı feraḥ-baḫş daḫı feḥvā-yı mesṭūrı ve maʿnā-yı meẕkūrı teʾyīd ü teʾkīd eyler [110]وله أسعده الله تعالى سعادة يمتدّ ظلّها، على الدنيا وأهلِها

Dimezem saña dilā mehveşde göze ḳaşa baḳ

Dest-i ḳudretle anı naḳş eyleyen Naḳḳāşa baḳ

Ve bu maḳāl-i rengīn-ḫayāl daḫı ẕikr olunan şühūd-ı ʿudūlı tezkiye

47a

ve mefhūmlarını ġayr-ı muṭābıḳ li'l- vāḳiʿ olmadan tebriye[111] eyler

وله قُرِن بالسّعْد المؤْفور، ملحوظاً بعينِ الملِك الغفور[112]

Naḳş-ı dünyāya Muḥibbī dil virüb aldanmazuz

Ṣūrete meyl itmezüz zīrā ki maʿnāsındayuz

Bes[113] bu mebādīʾ-i vāżıḥatü'l- medlūl ü muḳaddemāt ü ecbetü'l-ḳabūlden ẓāhir ü bāhir oldı ki ẕāt-ı şerīfleri bāb-ı tevāżuʿda nevʿ-i müfred ü ferd-i kāmil ve ʿunṣur-ı laṭīfleri maʿnā-yı ḫuḍūʿ ve ḫuşūʿda muḳtedā-yı eşrāf-ı efāḍıldur. Nitekim bu rengīn-ḫayāl-maḳālleri ol maʿnāya dāldür.

---

[108] Allah ona dağları yüce ve kazıkları sağlam nimetlerini yağdırsın.
[109] Allah sevgisini ve sancaklarını yaysın.
[110] Allah onu öyle bir mutlu kılsın ki, mutluluğunun gölgesi dünya ve ehline kadar uzansın.
[111] 47a 1. Satır tebriye: terbiye (EE)
[112] Mağfiret sahibi meliğin gözetiminde tam bir mutluluk ile yakın olsun.
[113] 47a 4. Satır bes: pes (EE)

له حفظه الله من حوادث الدُّهُور، وخَلَّده على كرور العُصُور[114]

Ẓāhir göziyle baḳduñ sen beni[115] şāh ṣanduñ[116]

Bāṭın göziyle baḳsañ bir kemterīn ḥaḳīrin

Ḳıṭʿa[117]

Bu tevāżuʿ idici pādİşehüñ

Arturub devletini Rabb-i ʿibād

Ṣıḥḥat ile ṣafā-yı ḫāṭır ile

İdeʿömrini devletini ziyād

Bu tevāżuʿ sebebiyle dergeh-i Ḥaḳ Teʿālā celle vüʿalā tevfīḳin refīḳ idüb dāʾimā ẕikr ü tevḥīdden taḥṣīl-i eẕvāḳ ü eşvāḳ-ı kāmile ve tesbīḥ ü temcīdden tekmīl-i leẕẕāt ü ḥālāt-ı şāmile itdiklerinüñ ḥadīṣ-i şerīf ü ḫaber-i münīfini[118] revāʾ-yı[119] ḫaṭṭ-ı miskīn

47 b

nuḳaṭ-ıʿanber-feşānı[120] ḳalem-i faṣīḥü'l-lisānundan ve ḳalem-i rengīn-beyānı zebān-ı belīġü't-tibyānından ve zebānı[121] belāġat-ʿunvānı cenān-ı laṭīfü'l-iẕʿānundan ve cenān-ı ṣāḥibü'l-īḳān ve'l-iṭmīʾnānı ilhām-ı Yezdān u iḳāḍaʾ-i Raḥmānından nāḳıldur ve ol ifāża ve ilhām bu beyt-i saʿādet- encām u siyādet- fercāmdur.

ولـه نفذ الله أَمره في كلّ مكان، منصور المواكب والأعوان[122]

Her giceñ tevḥīdle geçsün Muḥibbī ṣubḥa dek

Hīc dünyā leẕẕetine beñzemez bir leẕẕet al

---

[114] Allah zamanın hadiselerinden onu muhafaza eylesin ve asırlar boyunca onu ebedi kılsın.
[115] 47a 9. Satır beni: baña (EE)
[116] 47a 9. Satır ṣanduñ: didüñ (EE)
[117] 47a 10. Satır Ḳıṭʿa: Ḳıṭʿa li münşiihi (EE)
[118] 47a 15. Satır münīfini: münīfi (EE)
[119] 47a 15. Satır revāʾ-yı: reʾy-i ẕī (EE)
[120] 47b 1. Satır feşānı: feşān-ı (EE)
[121] 47b 2. Satır zebānı: zebān-ı (EE)
[122] Allah onun emirlerini her yerde geçerli kılsın, maiyetini ve yardımcılarını muzaffer kılsın.

Ekṣer ḫalḳ-ı ʿālem devlet-i dünyā-yı dūna meftūn ve cumhūr-ı benī Ādem ṭaleb-i iḳbāl-i siyādet-i gerdūn ve istiḥṣāl-i ʿizzet-i çarḫ-ı būḳalemūn ile ʿilm ü ʿamelden ḫālī olub mā-ṣadaḳ [123]من استوى يوماه فهو مغبون

vāḳıʿ olmuşlardur ammā biḥamdillāhi Teʿālā ol ẕāt-ı melek-ṣıfāt

[124]وما خلقت الجنّ والإنس إلّا ليعبدون

āyet-i pür-hidāyetinüñ mażmūn-ı meymūnın meknūn-ı gencīneʾ-i żamīr-i münīr-i saʿādet-meşḥūn

[125]وكُنْتُ كَنْزاً مَنْفِيًّا فأَحْبَبْتُ أن أُعْرَف فخلقتُ الخلقَ لِأُعْرَف

Ḫaber-i hidāyet eṣerinüñ feḥvā-yı hümāyūnun cilā-yı mirʾāt-ı ḳalb-i saʿādet-maḳrūn ḳılmaġla

48 a

maḳṣad-ı aḳṣāsı ʿulūm-ı mebdeʾ ü maʿāş ve meʿādı ve rüsūm-ı ʿadālet u siyāset-i ʿibād u bilād ve maʿrifet-i ẕāt u ṣıfāt Rabbi'l-enām u ʿibādet u ṭāʿat ẕü'l-celāl ve'l-ikrām ve maṭlab-ı iʿlāsı icrā-yı aḥkām-ı sünen u ferāʾiż-i şerīʿat-ı seyyidi'l-enām ʿaleyhi'ṣ-ṣalavati ve's-selām ilā yevmi'l-ḳıyām olmaġın ol fażāile vesīle ve ol kemālāta rābıṭaʾ-ı celīle olan ṣıḥḥat-ı ten ü ʿāfiyet-i beden ve selāmet-i cevāriḥ u aʿżā ve istiḳāmet-i ervāḥ u ḳuvāyı ʿizzet-i dār-ı dünyā ve saʿādet-i ʿālem-i lā-beḳādan[126] tercīḥ buyurmuşlardur. Nitekim bu taḫmīs olunan beyt-i pür- telmīh ol maʿnāyı tebyīn ü taṣrīḥ eyler.

[127]وله جعل الله حبَّه سارياً في الأرواح كسريان الأرواح في الأشباح

ʿĀfiyet dervīş-i dil-rīşe ulū niʿmet gibi

[123] İki günü aynı olan zarara uğramıştır.
[124] İnsanları ve cinleri ancak bana ibadet etsinler diye yarattım.
[125] Ben gizli bir hazineydim, bilinmeyi istedim. Bilinmek için ise mahlukatı yarattım.
[126] 48a 7. Satır Lā-beḳādan: beḳādan (EE)
[127] Allah onun sevgisini cesetlerdeki ruhların gezintisi gibi kıldı.

Şāha tedbīr-i mizāc memleket zaḥmet gibi

Ol ṭabīb-i cān nedir gör şiʿri heb[128] ḥikmet[129]

Ḫalḳ içinde muʿteber bir nesne yoḳ devlet gibi

Olmaya devlet cihānda bir nefes ṣıḥḥat gibi

Eger tercīḥ-i ṣıḥḥatleri ʿilm ü maʿrifet ve ṭāʿat u ʿibādet-i eclā içün idüginde[130] reyb ü şekk ṭārī olub ḳavlini[131] ḳavl-i müstedrik-i ʿad iderseñ bu şemşīr gibi żamīre teʾsīr iden beyt-i muḫammes-i bī-naẓīr

48 b

levḥ-i ḫāṭırıñdan ol şübhe ḥarfin bī-tereddüd maḥv u ḥakk eyler

له زاد الله يقينَه، وأيَّد بوجوده دينَه[132]

Zāhid ʿuzlet gözin ol ile kesb-i maʿrifet

Ġırra olma lā-beḳādur ʿizz ü cāh u salṭanat

Serde hūş u dilde cūş u tende ḳalmaz ʿāfiyet

Ḳo bu ʿayş u ʿişreti çün kim fenādur ʿāḳıbet

Yār-ı bāḳī ister iseñ olmaya ṭāʿat gibi

Eger ʿilm ü kemāl ve ʿibādet-i Ẕü'l-Celāl içün ṣıḥḥati ʿizzetden ve selāmeti devletden tercīḥe ḥikmet nedür maaʿ-haẕā salṭanat u ḫilāfet zühd ü ṣalāḥ u diyānet ile mütmāneʿān degül belki ḫilāfet-i taḳvāyla ve salṭanat-ı ihtidāyla müctemiʿān olsalar aʿlādan aʿlā ve zībādan zībādur diyü suʾāl iderseñ bu taḫmīs-i saʿādet-celīs maʿnāsını[133] gūş-ı hūşuña enīs-i nefīs eyle. Tā bilesün ki bu iḫtiyārda iḳtidā-yı ḫaṣlet Ḥażret-i Aḥmed-i Muḫtār ʿaleyhi efḍal ṣalavātü'l-melikü'l-Cebbār var idügi erbāb-ı iʿtibāra ẓāhir ü āşikārdur ve bu iḳtidā-yı żamīr-i münīr-i ʿālem-ārāylarına nisbet ol

[128] 48a 11. Satır heb: hep (EE)
[129] 48a 11. Satır ḥikmet: ḥikmet gibi (EE)
[130] 48a 14. Satır idüginde: idügine (EE)
[131] 48a 14. Satır ḳavlini: ḳavli (EE)
[132] Allah onun yakîniyyetini arttırdı ve onun varlığıyla dinini sağlamlaştırdı.
[133] 48b 10. Satır maʿnāsını: maʿnāsın (EE)

tercīḥe ʿillet-i ġāʾiyye ve dāʿiyeʾ-i külliyyedür. Nitekim bu muḫammes ḳılınan beyt-i dil-güşā ve saʿādet-fezāları ol maʿnāyı inhā ve inbā eyler

49 a

له زاد الله عبَادَتَه، وتقبّل بحسن القبول طاعَتَه[134]

Ḫāneʾ-i dilden ġubār-ı mā-sivāyı sil süpür

Faḳrı faḫr it ḳıl derūnuñ nūr-ı tevḥīd ile pür

Geç riyāsetden sūzişle gerçi kim elḥaḳḳ mur

Salṭanat didikleri ancaḳ cihān ġavġāsıdır

Olmaya baḫt u saʿādet dünyede[135] vaḥdet[136] gibi

ʿİlm ü ʿamel ü taʿẓīm-i Ḫudā-yı ʿazze vü celle bābında çaḳ bu deñlü tezkiyeʾ-i aḫlāḳa ʿacele ile iḳdāmları ve teksīr-i merāḥim-i eşfāḳa sürʿat ü ihtimāmları ve fırṣatı ġanīmet ü müsāʿadeʾ-i eyyāmı niʿmet añlayub zād-ı āḫret taḥṣīli[137] ḥaḳḳında saʿy ü himmetlerine bāʿiṣ her bār rūzgār-ı ġaddāruñ muvāfaḳatına ʿadem-i iʿtimādı ve ʿömr-i nā-pāydāruñ mānend-i ʿömr-i Nūḥ hezār-sāl ise yine meʾāli mülāḳāt-ı Cenāb-ı Ẕü'l-Celāl idügine tamām iʿtiḳādlarıdur ol cihetden ʿaccilū bi'ṣ-ṣalātı ḳable'l-fevt maʿnāsını pīşvā ve ʿaccilū bi't-tevbete ḳable'l-mevt feḥvāsını muḳtedā idinmişlerdür. Nitekim bu taḫmīs ḳılınan beyt-i bī-naẓīr ol maʿnāyı taḳrīr ü tefsīr eyler.

له زاد الله ظلال جماله بعدد قطرات البحر ورِمَاله[138]

Şāh-ı dehri zinde itsün tā ebed Ḥayy u Ṣamed

Āsitānun rubʿ-ı meskūn ehlüne ḳılsun sened

49 b

Ḳıldı çün bu beyt ile ṭūl-i emel bābını sedd

---

[134] Allah onun ibadetlerini arttırsın ve taatini de en güzel şekilde kabul etsin.
[135] 49 a 4. Satır dünyede: dünyāda (EE)
[136] 49a 4. Satır vaḥdet: devlet (EE)
[137] 49a 7. Satır zād-ı āḫret taḥṣīli: zād-ı aḫret-i taḥṣīl (EE)
[138] Allah onun güzelliğinin gölgesini denizdeki damlaların ve kumların adedince arttırdı.

Olsa ḳumlar ṣaġışınca ʿömrüñe ḥadd ü ʿaded
Gelmeye bu şīşeʾ-i çarḫ içre bir sāʿat gibi

Mücerred taḥṣīl-i ʿilm ü faẓīlet ve duʿā ve münācāt-ı Cenāb-ı ʿİzzet ʿizzet-i esmāʾ ve cillet-i ālā içün eʿālīʾ-i aṣḥāb-ı ṣafā gibi ḥużūr u istirāḥatini kūşeʾ-i ʿuzletde ve eʿāẓım-ı sālikān-ı ṭarīḳ-i hüdā ve ihtidā gibi ṣafā-yı ḫāṭır-ı ʿāṭır-ı deryā meḳāṭırını maḳām-ı vaḥdetde idügini[139] tamām ḥāl ve ḳuvvet-i rāsiḫāʾ-i bāl-i pür-faẓl u kemāl idinmişdür. Velākin meṣāliḥ-i müslimīn-i muʿaṭṭal ve umūr-ı żuʿafā vü mesākīn-i mühmel ü mücmel ḳalmasun deyü ʿuḳalā-yı ümerā ve vüzerāyile muṣāḥabet ü iḫtilāṭı ve fużalā-yı ʿulemā ve ṣuleḥāyile muvāneset ü inbisāṭı iḫtiyār eylemişdür. Nitekim bu mecmaʿ-yı maʿānīʾ-i daḳīḳa ve menbaʿ-yı rumūz u esrār-ı ḥaḳīḳa olan maḳṭaʿdan maʿlūm u münfehimdür.

له أفاض الله عليه سجال إفضالِهِ[140]

Ey göñül[141] keşretde ḳalma ḳıl yerüñ künc-i ḫamūl
Hem zebānuñ ḳavl-ı Ḥaḳ it hem-demüñ ḳavl-i Resūl
Gör nedür irşād idüb sulṭān-ı aṣḥāb-ı ʿuḳūl
Ger ḥużūr itmek dilerseñ ey Muḥibbī fāriġ ol
Olmaya vaḥdet maḳāmı kūşeʾ-i ʿuzlet gibi

50 a

Sīret

ʿAşḳ-ı Ḫudā ve muḥabbet-i Mevlā dil-i dānāyı deryā-yı feyż ü maʿrifet-meʾābını bir vechle cā ve ez ser-tā-be-pā aʿżāsını[142] belki laḥm ü şeḥm ü ʿurūḳ u aʿṣābını[143] bir ḥayşiyyet ile meʾvā ve melce idüb ol cām-ı beẕm-i elest anı bir keyfiyyet ile mest ve ol sermestlikle şöyle Ḫudā perest itmişdür ki neşʾe-i neşāṭ ve keyfiyyet-i

[139] 49b 6. Satır idügini: idügin (EE)
[140] Allah onun üzerine fazlı kerem kovasını boşaltsın.
[141] 49b 13.satır ey göñül: Fevriyā (EE)
[142] 50a 2. Satır aʿżāsını: aʿżāsın(EE)
[143] 50a 3. Satır aʿṣābını: aʿṣābın (EE)

basṭ u inbisāṭ-i selāseʾ-i ġassāleʾ-i mülden muhāceret ve şevḳ-i cemāl-i gül ü ẕevḳ-i terennümāt u ġulġul vaḳt-i bahārda dil-i bülbülden müfāreḳat cāiz ve renk u būy-ı gül-i sūrīden intiḳāl ve ṭavḳ u ḳılāde fāḫte ve ḳumrıdan inḥilāl mümkin ve beyāż-rūy-ı semenden ve leṭāfet-i ʿizār-ı[144] yāsemenden mużmaḥill vü ḥumret-i ruḫsār-ı ḳaranfil[145] ve sevād-ı gīsū-yı sünbülden müntaḳil ve şuʿāʿ vü istināret-i mihr-i münevverden zāʾil ve ḥareket ü istidāret-i sipihr-i müdevverden munfaṣıl olmaḳ mutaṣavver ve nārdan ḫiffet ü türābdan keṣāfet ü mādan bürūdet ve hevādan ruṭūbet infikākına mecālvār ve ḥabāb-ı āb ḳubbeʾ-i semā ve cenāḥ-ı ẕübāb şehper-i ʿanḳā ve ẕerreʾ-i ḫāksār ḳurṣ-ı ẕükā ve ḳaṭreʾ-i bī-miḳdār deryā-yı bī-müntehā

50 b

olmaġa iḥtimāl var ammā ol keyfiyyet-i ḥālet-efzā[146] ve neşʾe-i feraḥ-baḫş u[147] ṣafā-efzā anıñ bālinden ve fiḳr ü ḫayālinden ve cism ü cānından ve ḳuvā[148] vü erkānından dūr u mehcūr olmaḳ mümteniʿ vü muḥāl belki taṣavvurı maḥżā[149] bir ḫayāldür. Nitekim yine ol Ḫıżr-dem ve ʿĪsī-nefes naẓm itdügi bu beyt-i müʿesses ol daʿvāyı iṯbātda besdür.

ولـه جَعَلـه الله من الذين يُحِبّهم ويُحِبُّونه[150]

Ey Muḥibbī çün ezel beẕminde içdüm cām-ı ʿaşḳ
Tā ḳıyāmet mest olub kendümi hüşyār istemem
Ve[151] beyt-i ātīnüñ daḫı ḥurūfı ol bādenüñ ẕurūfı olduġı ẓāhir ü bāhirdür.

ولـه أللّهمَّ اجعله من الذين تحبّهم ويُحبُّونك[152]

[144] 50a 9. Satır ʿiẓār-ı: rūy-ı ʿizār-ı (EE)
[145] 50a 10. Satır ḳaranfil: ḳaranfilden (EE)
[146] 50b 1. Satır ḥālet-efzā: ḥālet-fezā (EE)
[147] 50b 2. Satır u: EE'de yok.
[148] 50b 3. Satır ḳuvā: ḳavl (EE)
[149] 50b 4. Satır maḥżā: maḥżen (EE)
[150] Allah onu, sevdiği ve onların da Allah'ı sevdiği kimselerden eylesin.
[151] 50b 8. Satır ve: ve bu (EE)
[152] Allah'ım onu senin sevdiğin, onların da seni sevdiği kimselerden eyle.

ʿAşḳ cāmından Muḥibbī kim ki almışdur naṣīb

Bulmaz ol hüşyārlıḳ tā ḥaşre dek sekrān olur

Ve bu beyt-i ġarīb-i dil-firīb daḫı ol bādeden bir peymāne ve ol āteşden bir zebānedür.

وله نوَّر الله قَلبه تنويرًا، وكثَّر عُمرَه وقَدره تكثيراً[153]

Yanarum ʿaşḳ āteşine nāṣiḥā terk itmezem

Pendle pervāne yanmaḳdan olur mı münḳaṭıʿ

Ve bu beyt-i ḥālet-engīz daḫı ol maʿnāyı taʿrīf ü tebyīn ü temyīz eyler.

ولـه زاد الله عُمره[154][155]

51 a

Ne ʿışḳa var nihāyet ne ḫod bu derde ġāyet

Ġamdan dem urma ṣaḳın ger idesin şikāyet

İʿtiẕār

Pādşāh-ı ʿālem-penāh ḫalledallahu ḫilāfetehu ve ebbede devletehu Ḥażretlerinüñ evṣāf-ı cemīle ve eẕkār-ı celīleleri ki leẕẕetde ḳand-i nebāt ve ḥayāt-efzālıḳda āb-ı ḥayātdur ġayr-i münḥaṣır idügi maʿlūm ekābir ü aṣāġirdür. Beyāndan ġanī ve taʿdād ü tafṣīlden müstaġnīdür lakin kemīneʾ-i dāʿī ẕikr itdügimden ġaraż kendü vaṣṣāflarına teşebbüh ومَن أحبَّ شيئًا أكثَرَ ذكره[156]

muḳteżāsınca teleẕẕüẕ ü tefekkühdür.

له جَعَلَ اللهُ كلَامَه أَحْلى مِن السُكر، وأصْفَى مِن الدُرَر[157]

Şīrīn lebiñüñ vaṣfın iderken bu Muḥibbī

---

[153] Allah onun kalbini nurlandırdı, ömrünü çoğalttı ve kıymetini arttırdı.
[154] Allah onun ömrünü arttırdı.
[155] 50b 15. Satır ولـه زاد الله عُمره و دولته: له أدام الله تعالي عمره و دولته (EE)
[156] Kim bir şeyi severse onu çokça anar.
[157] Allah onun kelamını şekerden daha tatlı ve inciden daha saf kılsın.

Leẕẕetden anıñ ṭopṭolu aġzı şeker olmuş

Mercūdur ki[158] tekrār be tekrār ẕikrüm sāmiʿīne sāmit ü keder virmeye ve sīret-i vāḥidelerini iʿāde itdügümden ḫāṭırlarına ġubār-ı melāl irmeye. Zīrā ki sükker-i mükerrer olduḳça aḥlā ve aʿlā olduġı muḳarrerdür.

له شكر الله سعيَه خيرا[159]

Ey Muḥibbī lebleri ẕikrini tekrār eyle kim

Olacaḳ şekker[160]-i mükerrer çoḳ ḥalāvet arturur

Ḫaṣāil-i celīle ve feżāil-i cemīlelerini iʿāde ve ifādeden benim iltiẕāẕum

51 b

"men lem yeẕuḳ lem yaʿrif" mertebesine müṣādifdür mercūdur ki her ʿārif-i ẕi'l-maʿārif daḫı andan leẕẕet-i tāmme ve ḥalāvet-i ʿāmme taḥṣīli[161] ile muttaṣıf ola ḫuṣūṣā ki şīrīn- güftārları ve kelimāt-ı şeker-bārları tekrārından ehl-i meẕāḳa ẕevḳ-i tāze ve erbāb-ı kemāle leẕẕet ü ḥalāvet bī-endāze ḥāṣıl u mütevāṣıldur.

وله أذاقه حلاوة محبَّتِه[162]

Yine Ḫüsrev gibi şiʿrüñ Muḥibbī sūznāk itdüñ

Kelāmuñ leẕẕetin ẕevḳin yine ehl-i kemāl añlar

Rivāyet

Emīrü'l-müʾminīn ü yaʿsūbü'l-muvaḥḥidīn kerremallahu vecheden menḳūldür ki aṣḥāb-ı kirām u aḥbāb-ı ʿiẕāma rıḍvānullahi ʿaleyhim ecmaʿīn ḫiṭāb-ı müsteṭāb idüb dimiş ki

[158] 51a 10. Satır mercūdur ki: mercūdur (EE)
[159] Allah onun hayırlı olarak yapmış olduğu çabasından razı olsun.
[160] 51a 14. Satır şekker: sükker (EE)
[161] 51b 2. Satır taḥṣīli: taḥṣīl (EE)
[162] Ona muhabbetinin tatlılığını tattırsın.

يا أيها الناس إنَّكُم إنْ لم تُقتَلُوا تَمُوتُوا والَّذِي نفسُ ابن أبي طالب بيده لألف ضربة سيف على الرأس أهون من ميتة على الفراش[163]

Şöyle buyurur ki ey zümreʾ-i insān ve ey gürūh-ı Ādemiyān ḫaşlet-i nisyān ber muḳteżā-yı أول الناس أول الناسي[164]

Sizlere sīret-i mūr u ṣerʾ-i muḳarrere ve ḫaşlet-i maʿrūfeʾ-i muḥaḳḳıḳadur. Nevm-i ġafletden bīdār u keyfiyyet-i bādeʾ-i ḫavfdan hüşyār olub bilüñ ve āgāh oluñ ki eger eṣnāʾ-yı ceng ü cidālde maḳtūl

52a

ü hengām-ı ḍarb u ḳıtālde şehīd-i maḳbūl olmazsañuz behr-ḥāl meʾālen ḍarbet-i[165] tīġ-i mevt ü cerāḥat-ı şemşīr-i fevtden ḫalāṣ-ı cāna ve istiḫlāṣ-ı ḳuvāy u erkāna hīç çāre ve dermān yoḳdur. Pes meydān-ı aḳrāndan tersān u maʿrekeʾ-i mübārizāndan[166] girīzān olub ḫavāṣṣ u ʿavām içinde cebān u bednām ve meẕmūm u menfūr-ı enām olmaḳ dāireʾ-i merdāne key ü fütüvvetden dūr ve ṭabaḳaʾ-i insāniyyete ve mürüvvetden mehcūrdur.[167] Ol Allah ḥaḳḳıyçün ki her emrinde ġālib ü nefs-i İbn Ebī Ṭālib anıñ ḳudreti elinde musaḫḫir ve her kişiniñ zamān-ı mevt u avān-ı fevti

وإذا جاء أجلهم لا يستأخرون ساعةً ولا يستقدمون[168]

muḳteżāsınca ḳażā ve ḳaderinde muḳarrerdür. Hezār-bār seyf-i ʿadū-yı pür-ḫayf ü şemşīr-i ḫaşm-ı āteş-i teʾsīr başımı çāk itmek baña esheldür. Kendü firāşumda ḳudūm-ı ecel ile teslīm-i rūḥ-ı pür-fütūḥ itmekden zīrā ki meydānda cān u bāş

[163] Ey insanlar! Şayet öldürülmezseniz ölürsünüz. İbni Ebi Talib'in nefsi elinde olana yemin ederim ki, bin kılıç darbesinin başıma gelmesi yatağımda ölmekten daha kolaydır.
[164] İnsanların ilki unutanların ilkidir.
[165] 52a 2. Satır ḍarbet-i: ḍarbete (EE)
[166] 52a 4. Satır mübārizāndan: mübārizān-ı zamāndan (EE)
[167] 52a 6. Satır mehcūrdur: mehcūr (EE)
[168] Onların eceli geldiğinde ne bir an geciktirilir ne de öne alınır.

oynamaḳ[169] vaẓīfeʾ-i[170] merdān ve dūşuñda enīn ü ḥunīn ile giryān u sūzān-ı cān virmek şīveʾ-i zenāndur.

وله أللهم زد عمرَه، وارفعْ قدرَه[171]

ʿĀşıḳiseñ ṣaḳlama bu yolda gel cānuñ ṣaḳın
Dimeye bir cān nedür ḳıymadı cānānuñ ṣaḳın

52 b

Ẓāhirdür ki Ḥażret-i Murtażānıñ kerremallahu veche bu kelimāt-ı saʿādet-beyyinātdan maḳṣūd-ı biʾẕ-ẕātī ṣaḥābeʾ-i kirāmı ve aḥbāb-ı ʿiẓāmı teşcīʾ idüb her birün şecāʿatde şīr-i ner ve fütüvvet ü merdānelikde ġażanfer-i dilāver itmek murād idinmişdi. Biḥamdillah Teʿālā ve minhü ki bizüm pādşāhımız ve ẓıllillāhımuz eʿazzallahu enṣārehu ve evliyāʾuhü ve eẕelle ḥussādihu ve aʿdāʾehu cemīʿ efrād-ı ʿasker-i ẓafer-rehber ve mecmūʿ-ı āhād-ı cüyūş-ı şecāʿat eşerleriyle iẕʿān u itḳān idinmişlerdür ki ceng-i aʿdādan firār u ictināb mūcib-i beḳā olmaz ve muḥanniṣ-i bī-dil-i maʿrekeden rücūʿ ve ʿudūl ile Ḫudā ve ḫalḳ yanında maḳbūl u müctebā olmaz ve maʿhaẕā bir ḳac[172] gün ḥayāt-ı bāḳīsinde bednām u meẕmūm olmaġla ṣafā bulmaz. Anuñçündür ki her birisi[173] bīşe-zār-ı ceng ü cidālüñ ki ḥarāb-ı tābdārdan ʿibāretdür bir şīr-i dilīr ʿarını ve neyistān-ı ḍarb u ḳıṭālüñ ki esinneʾ-i[174] cānsitān u sīne-güẕārdan kināyetdür. Bir esed-i hüner bir āyin-i pür-kīnīdür. Hīc[175] birinüñ ḫāṭırına ölmek ḫuṭūr u ṭabīʿatinden efkār-ı ḳatl u eser-i ʿubūr ider degildür. Belki şarḳ u ġarb u cenūb[176] şimāle bu ḳadar iḥmāl u işḳālile

[169] 52a 12. Satır cān u bāş oynamaḳ ve ṭabaḳaʾ-i merdān ve dūşunda
[170] 52a 12. Satır vaẓīfeʾ-i: EE'de yok.
[171] Allah'ım onun ömrünü arttır ve değerini yücelt.
[172] 52b 9. Satır ḳac: ḳaç (EE)
[173] 52b 11. Satır birisi: biri (EE)
[174] 52b 12. Satır esinneʾ-i: elsineʾ-i (EE)
[175] 52b 13. Satır hīc: hīç (EE)
[176] 52b 15. Satır cenūb şimāle: cenūb u şimāle (EE)

53 a

seferleri ve seyr ü güẕerleri bir ölicek yir bulmaġiçündür ve tevfīḳ-i Ḥaḳ ile rāh-ı ġazāda ḳurbān olmaġiçündür. Anıñçündür ki ḫıdīv-i kār-zār Aʿnī Ḥażret-i Ḫudāvendigār-ı gerdūn-ı iḳtidāruñ elsineʾ-i aḳlāmı midād-ı ʿanber-fāmile nuṣṣ-ı ḳelām-ı ḥaḳāyıḳ-ı iʿlām

ولا تَحْسِبَنَّ الذين قتلوا في سبيل أمواتًا بل أحياء عند ربّك يُرزقون[177]

Feḥvāsını bu beyt-i müşkil-güşāy u şecāʿat-efzāyile tefsīr ü taḥrīr eylemşdür.

وله زاد الله علوّه وسموّه[178]

Terk-i cān ile Muḥibbī ki budur ʿaşḳa ṭarīḳ
ʿĀşıḳ oldur ki hemān ʿışḳa ʿalāmet[179] getüre

Ẕāt-ı memdūḥu'ṣ-ṣıfātile āḥād-ı cüyūş-ı pür-cūşunuñ her biri

إن الله يحبُّ الشجاع[180]

kelāmını ezberleyüb vird-i zebān

وإن الجنة تحت ظلال السيوف[181]

maḳāl-i saʿādet-encāmını[182] ḥıfẓ eyleyüb ẕikr-i cenān idinmişdür. Dāimā muṣāḥabetleri tīġ-ı tīzden ve ḥikāyet ü rivāyetleri şemşīr-i ḫūnrīzden ve baḥṣ ü cidālleri tīr ü kemāndan vü münāẓara vü müfākereleri nāvek-i cānsitāndan olmaġın

الناس على دين ملوكهم وسلوكُهم على نهج سلوكهم[183]

---

[177] Allah yolunda öldürülenleri ölüler zannetmeyin. Bilakis onlar Rabbin katında rızıklandırılan dirilerdir.
[178] Allah onun yüceliğini ve ululuğunu arttırdı.
[179] 53a 8. Satır ʿalāmet: melāmet (EE)
[180] Muhakkak ki Allah cesur kimseyi sever.
[181] Muhakkak ki cennet kılıçların gölgesinin altındadır.
[182] 53a 11. Satır encāmını: encāmın (EE)
[183] İnsanlar meliklerinin dini üzeredirler. İnsanların davranışları meliklerinin davranışları metodu üzerinedir.

Diyüb[184] bu beyt-i dilkeş ile

53 b

her biri müterennim ve bu naẓm-ı şecāʿat-baḫş ile her birisi[185] mütekellim olurlar.[186] [187]له قاتل الله أعدائه وأكرمَ أوليائه

Yaglanur ḳan içmege her dem bizüm şemşīrimüz

Ṭoġrulub gider ʿadūnuñ cānun alur tīrimüz

Ve her birisi [188]رزقي تحت ظله محي

Maẓmūn-ı meymūnun yād[189]

[190]وإن الله يحب الشجاعة ولو على قتلِ حيّة

Mefhūmuna iʿtimād idüb bināʾ-i dār āḫretin ābād eylemege niyyet idüb ekṣer-i eyyām ṣalāt u ṣıyām üzre olub nān u āba ve ṭaʿām u şarāba māʾil degül iken yine ḫūn-ı ʿadūya tamām teşne-leb ve dem-i ḥasūd-ı fitne cūyı dökmegiçün dilleri pür-leheb-i ʿāteş-i ġażabdur. Anıñçün dāʾimā muḳāteleʾ-i aʿdāyı cūyān ve bu naẓm-ı şīrīn ü rengīni gūyān[191] olurlar. [192]له جعله الله رحيمًا لأَوْلِيَائِه

Teşneyüz ḫūn içmege biz bir niçe[193] ḫūnḫārlaruz

Maʿreke gününde dāim böyledür tedbīrimüz

Aʿdā-yı dīn ile muḳābele zamānında vü melāhide vü müşrikīn ile muḳātele vü mücādele evānında

---

[184] 53a 15. Satır diyüb: EE'de yok.
[185] 53b 1. Satır birisi: biri (EE)
[186] 53b 1. Satır olurlar: olur (EE)
[187] Allah onun düşmanlarını kahretsin ve dostlarına ikram etsin.
[188] Rızkım mızrağımın gölgesi altındadır.
[189] 53b 4. Satır yād: yād idüb (EE)
[190] Allah, bir yılanı öldürmek dahi olsa cesur kimseleri sever.
[191] 53b 10. Satır rengīn-gūyān: rengīn-güftār (EE)
[192] Allah onu dostlarına karşı merhametli eylesin.
[193] 53b 11. Satır niçe: nice (EE)

التكبّر على المتكبِّر صدقة[194]

muḳteżāsınca ʿadūnuñ her birine tīġ ü teber vü sinān ü şemşīr ve tīr ü tüfeng ve külüng ü ḫadeng ḥavāle ḳılub atlarından yüzleri üzre düşürüb

54 a

ḫāk u ḫūnda zīr ü zeber ve pāymāl-i niʿāl-i ḫayl-i üştür ü ester ḳılurlar. Baʿde-i fütüvvetleri vü mürüvvetleri mūcebince ayaġa düşmüşleri dest-gīr olub ḳaldurmaġı ṣevāb-ı cemīl ve bī-nām u nişān olan ẕīşānları rifʿate irgürüb ʿunvān virmegi ecr-i cezīl ʿadd itdükleri ecilden her birinüñ ser-i bī-sāmānın ve küllehʾ-i bī-maġz u pür-üstüḫānın ser-i sinān-ı cānsitāna ki ġıbṭahʾ-i serv-i gülüstān ve reşk-i ney-şeker-i būstāndur. Diküb cevv-i āsmāna irgürüb ser-efrāz ve bu beyt-i cān-güdāzla terennüme āġāz iderler.

وله صان الله ذاته الشريف عن الإنفعال ومن أحير اللطيف عن الخروج عن جد الإعتدال[195]

Kellesin ḳaldurmaġa yirden ʿadūnuñ her zamān
Ḳomaz elden nīzesün ḥāżır ṭurur her birimüz

Ẕāt-ı şerīf-i ẓıll-ı Yezdān u ʿunṣur-ı laṭīf-i sulṭān-ı devrān edāmallāhu tevfīḳehu ilā-āḫirü'z-zamān gibi cemīʿ aʿyān u erkānı[196] ve cümle reʿāyā ve berāyāsı olan ṣenāḫānı ṣoḥbet itmek ve şarāb içmek degül belki herkes ġāzī-i nev-heves gibi ṣurāḥīnüñ ḳanını[197] ḫūn-ı ʿadū[198]-yı dīn ü īmān gibi dökmege cān virür ve ḳadeḥüñ baġrını ḳan idüb mānend-i cürʿa ayaġ altında cismin ālūdehʾ-i ḫāk ü ḫān[199] itmege aş yererler. Maʿhaẕā ṣoḥbetgāh

54 b

[194] Kibirli bir kimseye karşı kibirlenmek sadakadır.
[195] Allah onun zât-ı şerîfini tedirginlikten korusun ve latif mizacını itidal sınırından çıkmaktan korusun.
[196] 54a 11. Satır erkānı: erkān (EE)
[197] 54a 13. Satır ḳanını: ḳanın (EE)
[198] 54a 13.Satır ʿadū: ʿalevi (EE)
[199] 54a 15. Satır ḫān: ḫūn (EE)

maʿreke ʾ-i merdānde ve żiyā-i feṯḫāne ʾ-i kār-zār-ı şücʿ ānda dāimā ʿ ayş u nūş ve cūş u ḫurūş ile kelleleri germ ve sīneleri nerm mest ü medhūş olub bu naġme ʾ-i[200] şecāʿ at-efzāyla dil ü cānların serḫōş iderler.

له جعله الله منصورًا على أعدائه[201]

Düşmeniñ ḫūnın şarāb u kellesin sāġar ḳılub

Ṣoḥbet-i ḫāṣ itmege meydān olubdur yirimüz

İtdükleri esfār-ı ẓafer-āṣār ʿ add olunsa taʿ dāddan efzūn ve ḳatl[202] itdükleri eşrār-ı küffār u melāḥide ʾ-i nā-bekār iḥṣā olunsa dāire ʾ-i ḥad u ʿ adedden bīrūndur. Belī Ḥażret-i pādşāh-ı ʿ ālem-penāh meddallahu ẓılāl-i[203] celālehu[204] ḥażretlerinüñ bu[205] maḳāl-i saʿ ādet me ʾāli dāldur ki cemīʿ sinüñ[206] her zamānda şecāʿ at pīşeleri ve merdānelik ārzū-yı ṭabʿ -ı saʿ ādet-kīşleri ve bahādırlıḳ dilāverlik tamām endīşeleridür. وله زِيدَ عُمره[207]

Geh şecāʿ at gösterür gāhī muḥibb-i merdānelük

Tā ezelden böyle telḳīn eylemişdür pīrimüz

Sīret

Bu deñlü ġazavāt u esfārda rūzı olan feṯḥ u ẓaferler[208] ki kendülere müyesser ü muḳadder olmuşdur. Maḥżā[209] ʿ ināyet

55 a

Ḫālıḳ-ı ḳuvā ve ḳuder ve mücerred tevfīḳ ü hidāyet muḳadder-i ḫayr u şer fehm eyler. Ne ān ki ʿ illet-i muḳātele ʾ-i ʿ asker-i ẓafer-rehber ve vāsıṭa ʾ-i mücādele ʾ-i

[200] 54b 3. Satır naġme ʾ-i: nefḥa ʾ-i (EE)
[201] Allah onu düşmanlarına karşı muzaffer eylesin.
[202] 54b 6. Satır ḳaṭl: ḳīl (EE)
[203] 54b 8. Satır ẓılāl-i: ẓılāle (EE)
[204] 54b 9. Satır celālehu: EE'de yok.
[205] 54b 9. Satır bu: bir (EE)
[206] 54b 9. Satır cemīʿ sinüñ: cemīʿ nüñ (EE)
[207] Ömrü uzun olsun.
[208] 54b 15. Satır ẓaferler: ẓaferleri (EE)
[209] 54b 15. Satır maḥżā: maḥżen (EE)

cünd-i kūh-ı peyker ve muʿāvenet-i ḍarb u ḥarb-ı erbāb-ı tīġ ü teber ve muḳāraʿaʾ-i aṣḥāb-ı sinān u şeş-perden vehm ü gümān eyleye. Nitekim aṣḥāb-ı ḳıyās ol maʿnāyı bu[210] beyt-i merfūʿu'l-esāsdan iḳtibās itmege ḳādirdir.

ولہ زاد اللہ توکُّلہ وتأمُّلہ[211]

Sen Ḫudādan iste ġayri kimseye uzatma el
Gülşen oldı ḳudret ḥaḳḳıyla gör nār-ı Ḫalīl

Sīret

Dāimā كلكم راعٍ[212]

Mażmūn-ı meymūnuna temessük eyle ʿadl[213] u dādı pīşe

وكلكم مسئول عن رعيّته يوم القيمة[214]

feḥvā-yı hümāyūnuna teşebbüs ile ẓulm ü bīdāddan iḥtirāzı endīşe itmek üzre olub girībān-ı maẓlūmı dest-i ẓālimden ḫalāṣ itmek kārī ve gerden ü pāy-ı fuḳarāʾ-i diyārı zencīr ü ʿiḳāl-ı Cebbār u Ḳahhārdan istiḫlāṣ-ı müntehā-yı efkārı idügini bu naẓm-ı ḥassān ve terkīb-i selmān gibi beyt-i laṭīfü'l- beyānundan iẕʿān eyle.

ولہ حفظ اللہ رعيَّتہ وحفظ عَدالتہ[215]

55 b

Bugün gel ʿadl u dād ile ḳo ẓulmi eyleme pīşe
Ki yarın dest-i maẓlūm almaya ṭavḳ-ı girībānuñ

Ve dāimā leẕẕet-i fānīʾ-i dünyā ve ḥuẕūẕ-ı āniyyeʾ-i[216] ʿālem-i lā-beḳādan ḫursend ü behremend olmaḳ ṭarīḳine sālik ve ol hevāda mütehālik olmada iġvā vü vesvās-ı ḫannāsdan istiʿāẕeʾ-i Rabbe'n-nās ile tamām ḫalāṣ bulduġın ve vesveseʾ-i

[210] 55a 5. Satır bu: bir (EE)
[211] Allah onun tevekkülünü ve tefekkürünü arttırsın.
[212] Hepiniz çobansınız.
[213] 55a 9. Satır ʿadl: ʿadlı (EE)
[214] Ve hepiniz kıyamet günü güttüğünüz sürüden sorumlusunuz.
[215] Allah onun reayasını (vatandaşlarını) korusun ve adaletini muhafaza eylesin.
[216] 55b 2. Satır āniyyeʾ-i: āyīneʾ-i (EE)

nefs-i emmāre ve daġdaġaʾ-i ḳuvvet-i vāhimeʾ-i ʿayyāreden ṭaleb-i tevfīḳ-i melikü'n-nās ile menāṣ bulub zühd ü ṣalāḥde ve reşād u felāḥda[217] mertebeʾ-i Ḫıżr ı İlyāsa ḳadem başduġın bu beyt-i maʿmūrü'l-esāsdan itḳān eyle.

ولہ حفظہ اللہ تعالی عن وسواس الخناس[218]

Dilā gel iḥtirāz eyle ṣaḳın bu nefs-i ẓālimden
Ṣaḳınmaḳ çünki lāzımdur saña şeyṭāndan īmānuñ

Neṣir

Ẕeyl-i libās-ı teverruʿ ve tezehhüdi ve dāmān-ı ḫilʿat-ı teşerruʿ ve taʿabbüdi necāsāt-ı tamaʿ vü ḥırṣ u āzdan pāk ü ʿārī ve pīş ü āstīn-i şiʿār-ı[219] ṣalāḥ u sedādı ve deḥrīṣ ü girībān-ı diṣār-ı felāḥ u reşādı ḳāẕūrāt-ı şerre vü buḫl ü ḥasedden naẓīf ü berīdür. Nitekim bu beyt-i bī- naẓīr ol sırrı tefsīr ü taḳrīr eyler. [220]لہ

56 a

Ey göñül olma ṣaḳın dünyā metāʿına ḥarīṣ
Neyledi nitti ne ışşı eyledi Ḳārūna ṣor
Cāmeʾ-i vücūd-ı pür-cūdı ve ḫilʿat-ı ẕāt-ı melek-ṣıfātı

وثيابك فطهّر[221]

Naṣṣına manẓar ve iḥsān u ilbās-ı nāsī teksīr-i eṣāṣ ve libās u iḫlāʿ-ı ittibāʿ vü eşyāʿı taḥṣīl-i menāfiʿ vü metāʿ vü tażʿīf-i merātiʿ vü żıyāʿ içün olmamaḳda

ولا تمنُن تستكثِر[222]

maḳāline maẓhar vāḳiʿ olduġın bu naẓm-ı laṭīfü'l- intiẓāmlarundan emʿān u īḳān eyle.

---

[217] 55b 7. Satır reşād u felāḥda: EE'de yok.
[218] Allah onu sinsi şeytanın vesvesesinden korusun.
[219] 55b 12. Satır şiʿār-ı: şiʿār u (EE)
[220] Ona ait bir söz.
[221] Elbiseni temiz tut.
[222] Yaptığını çok görerek başa kakma.

وله نوَّر الله جنانَه، وأدام سلطانه[223]

Muḥibbī çirk-i dünyāya bulaşma cüst ü çālāk ol
Ṣaḳınmazsañ muḳarrerdür mülevves̱ oldı dāmānuñ

Temhīd

Reʾīs-i ḥükemā Şeyḫ-i Ebū ʿAlī bin Ebī Sīnā maʿden-i ḥikemiyyāt olan kitāb-ı işārātında şöyle buyurur ki dünyā ve māfīhāda olan leẕẕāt-ı cevāhir ü aʿrāżdan ictināb ü aʿrāż üzre olan kimesne zāhid ismiyle müsemmādur ve ṣıyām u ṣalāta ve nevāfil-i[224] ʿibādāta eyyām u leyālde kemāl-i iştiġālde olan kişi ʿābid nāmıyla mükennā olur ve maḳṣad-ı aḳṣāsı şürūḳ-ı envār-ı feyyāż-ı ẕevārifü'l[225]- ʿavārif olub müntehā-yı efkārını ʿilm-i ʿālem-i melekūt ve ḳuṣārā-yı mülāḥaẓaʾ-i saʿādet

56 b

s̱imārını maʿrifet-i esrār-ı ceberūta ṣarf iden sāḥib-i maʿārife ism-i ʿārif ıṭlāḳ olunur ammā erbāb-ı ʿirfān ve aṣḥāb-ı faẕ̇l u īḳān bu evc-i ṭāʾifenüñ farḳın beyān idüb dimişlerdür ki ʿārif olmayan zāhidüñ meş̱eli bir tācir miş̱lidür ki metāʿ-ı dünyāyı ve müzaḫrefāt-ı[226] ʿālem-i lā-beḳāyı münāfiʿ-i ʿuḳbā ve ʿavāīd-i uḫrāya bāyiʿ ola ve ġayr-i ʿārif olan ʿābidüñ meş̱eli bir ecīr-i ʿāmel meş̱elidir ki āʿmāl-i ṣāliḥaʾi dünyāyı ve ṣıyām u ṣalāt-ı nehār u ḍuḥāyı vesīleʾ-i ücret-i ş̱evāb-ı āḫret ü vāsıṭaʾ-i fevāʾīd ü menfaʿat-i ʿāḳıbet mülāḥaẓasına tābiʿ ḳıla.

وله زاد الله توفيقَه، وجعل فضله رفيقَه[227]

Tek almasun diline ʿābid selāmet[228] ehlün
Dārü's-selām içinde varsun selāmet olsun

---

[223] Allah onun kalbini nurlandırsın ve saltanatını daim kılsın.
[224] 56a 12. Satır nevāfil-i ʿibādāta: nevāfil ü ʿibādāta (EE)
[225] 56a 14. Satır ẕevārifü'l: ẕevāriḳu'l (EE)
[226] 56b 4. Satır müzaḫrefāt-ı: müzaḫrefātı (EE)
[227] Allah onun başarısını arttırsın ve fazlını onun dostu kılsın.
[228] 56b 10. Satır selāmet: melāmet (EE)

Ammā müteveccih-i Cenāb-ı Ḥaḳḳ ve mütefekkir ālāʾ-i Vehhāb-ı Muṭlaḳ olan ʿārif-i billāh ki sālik-i ṭarīḳat-ı Ḥabīb-i āla ola bir muḳteżā-yı

الفقر فخري وله زاد الله علوّة، وأدام سموّه[229]

Baḳub meyl eylemez ʿārif bu dehrüñ māl ü cāhına

Beḳāsı yoḳ bilür perr-i meges deñlü cihān ḳadrin

Diyüb tārik-i dünyā daḫı olsa ġarażı muḳābelesinde taḥṣīl iżʿāf-ı

57 a

niʿmet-i dār-ı naʿīm u istiḫlāṣ-ı ʿuḳūbet-i ʿaẕāb-ı elīm nār-ı cahīm degildür. Belki ol terkden murādı ve müntehā-yı āmāl-i ḳalb[230] ü fuādı mirʾāt-ı ḳalb-i şerīfini ki mücellā-yı envār-ı Ḥaḳdur. Tecellī-yi āṣār u esrār-ı Cemāl-i Bārīden mānīʿ olan küdūrātdan mücellā ve jeng-i nuḳūṣ-ı ṣuver-i māsivādan pāk ü muṣaffā ḳılub pertev-i cemāl-i Ḥaḳḳuñ aġyārını naẓar-ı baṣīretünden dūr u mehcūr itmekdür ve mütālaʿa ve mülāḥaẓaʾ-i kemāl-i Ḫudā-yı Cebbārdan māʿadāya naẓar-ı istiḫḳār ve dīdeʾ-i iḫtiḳārla[231] naẓar idüb cemīʿ māsivāllahı merdūd idüb[232] vücūd-ı Ḥaḳ yanında aṣla bir şeyʾe vücūd virmemekdür belī

وله أعلى الله شأنه، ونوّر برهانه[233]

Kim ki isterse bula āḫir varub maṭlūbunı

Terk-i dünyā eyleyüb[234] geçmek gerek maḳṣūddan

Ve ʿārif-i ṣāḥib-i maʿārif ṣalāt u ṣıyām ve ḳuʿūd u ḳıyām üzre olub ṭāʿat u ʿibādet eylese aḳṣā-yı maḳṣūdı ve aʿlā-yı maṭlūbı mebādīsi irādet-i[235] ḳuvvet-i ġażabiyye ve şeheviyye ve muḳaddimātı ʿazamāt-ı ḳuvvet-i ḫayāliyye ve vehmiyye

---

[229] Fakirlik zenginliktir. Allah onun yüceliğini arttırsın ve büyüklüğünü daim kılsın.
[230] 57a 2. Satır āmāl-i ḳalb: āmāl ü ḳalb (EE)
[231] 57a 7. Satır iḫtiḳārla: iḫtiḳār ile (EE)
[232] 57a 8. Satır merdūd idüb: merdūd u nābūd idüb (EE)
[233] Allah onun şanını yüceltsin ve burhanını nurlandırsın.
[234] 57a 10. Satır terk-i dünyā eyleyüb: terk eyleyüb (EE)
[235] 57a 13. Satır irādet: irādāt (EE)

olan hemm-i ʿāliyeʾ-i bī-hemtālarını riyāżāt u mücāhedāt ile ʿalāʾiḳ-i cismāniyyeden munḳaṭıʿ ve ʿavāiḳ-i ʿālem-i fānīden münḫaliʿ

57 b

ḳılub dil-i dānāyı ve ṣūret ü heyūlāya tābiʿ olan cemīʿ ervāḥ u ḳuvāyı ʿālem-i lāhūta vech-i vecīhe ile tevcīh idüb müşāhedeʾ-i kibriyā-yı Cenāb-ı Ḫudāda ve müṭālaʿa vü mülāḥaẓaʾ-i Celāl ü Cemāl-i yemm-i vaḥdet-i bī-müntehāda cümlesini ʿaḳl-i pāk ve idrāk-i derrāke tābiʿ ḳılub cemīʿsini inciẕāb-ı Cenāb-ı Rabbü'l-Erbābda müşterek ḳılub nefs-i emmāre ve ḳuvvā-yı ʿayyāreyi ḥakīm-i ʿaḳla münāzaʿa ve müzāḥeme ve mümāneʿa ve müṣādemelerinden menʿ itmekdür. Pes bu muḳaddemātdan ẓāhir ü bāhir oldı ki zāhid ü ʿābidüñ zühd ü ʿibādetinden netīceʾ-i ʿaẓmi ve maḳṣad-ı aḳṣāsı iktisāb-ı ecr ü ṣevāb ve ittiḳāʾ-ı ʿaẕāb u ʿiḳābdur. Yaʿnī ki żarar u güzend nār-ı caḥīmden ḫalāṣ ile behremend ve leẕāʾiẕ-i niʿamdār-ı naʿīm ile sūdmend u ercmend olmaḳdur ve ʿārif-i ẕi'l-maʿārifüñ zühd ü ʿibādetinden maṭlab-ı aʿlāsı ve fāʾideʾ-i kübrāsı ʿayn-ı ẕāt-ı Ḥaḳ[236] ve ʿāʾideʾ-i ʿulyāsı vech-i Vehhāb-ı Muṭlaḳdur. Ne ān ki murādı taḥṣīl-i ġaraż veyā defʿ-i maraż ola. Nitekim bu maḳāl-i saʿādet meʾāl aña dāldür.

ولـه أدام الله عزه وإقباله، وضاعَف طوله لديه وأفضاله[237]

Ḳānīʿ olmaz kūyuña vaṣlıñ diler bīçāre-dil
Hīçe almaz cenneti ʿaşḳıyla dīdār isteyen

58 a

Ve bu maḳām-ı eşref-i meṭālib-i sālik vāhimm-i maḳāṣid ü meʾārib ü mesālikdür. Nitekim āyet-i pür-hidāyet-i

وما خلقت الجنَّ والإنسَ إلّا لِيعبدون[238]

[236] 57b 11. Satır ʿayn-ı ẕāt-ı Ḥaḳ: ʿayn-ı ẕāt-ı Ḥaḳ ve maḳṣad-ı aḳṣāsı (EE)
[237] Allah onun izzetini ve ikbalini daim kılsın. Onun faziletini ve gücünü kendi katında kat kat arttırsın.
[238] Ben cinleri ve insanları ancak bana ibadet etsinler diye yarattım.

Nāṭıḳdur ve ḫaber-i saʿādet-eṣer-i

كنتُ كنزًا مخفيًّا فأحْبَبتُ أن أُعرف فخلقتُ الخلقَ لِأُعرف[239]

güvāh-ı ṣādıḳdur ve saʿādetlü Ḫudāvendigār gerdūn-ı iḳtidār eʿazze Allah enṣārenüñ[240] daḫı bu ebyāt-ı dür-bārları[241] ol maʿnāyı işʿār eyler.

وله جمع الله فيه حسن الصفات، وصانه عن طوارق الآفات[242]

ʿİbādet ḳıl ḳoma tevḥīdi elden

Anıñçün sini[243] yaratmış Yaradan

Bulunmaz cedd ü cehdile çü vaḥdet

İkilik gitmeye tā kim aradan

Bugün geçdüm çü ben çūn ü çirādan

Dilā sen daḫı geç bu hūy u hādan

Ḳıṣṣadan hiṣṣe bu ki biḥamdilillāhi Teʿālā[244] ve minnehu beẕm-i ʿārif-i billāh olan pādşāhımuz egerçi fi'l-ḥaḳīḳa وله طال بقاه ونال مناه[245]

Her kim ki göñül virdi ve aldandı cihāna

Dil virme Muḥibbī aña sen ʿālem içinde

Diyü buyurduḳları beyt-i şerīflerinüñ mefhūm-ı saʿādet mersūmunda tefekkür olunsa tārik-i dünyā olmaḳda mānend-i İbrāhīm Edhem fāīḳ-i

58 b

efrād-ı ʿālem idügi maʿlūm olur ve fī-nefsü'l-emr

وله مدَّا الله ظلّه محفوفًا بالإقبال[246]

---

[239] Ben gizli bir hazineydim ve bilinmeyi istiyordum. Bu yüzden mahlûkatı bilinmem için yarattım.
[240] 58a 5. Satır enṣārenüñ: enṣāre Ḥażretlerinüñ (EE)
[241] 58a 6. Satır dür-bārları: dürer-bārları (EE)
[242] Allah güzel sıfatları onda toplasın ve afetlerin başına gelmesinden korusun.
[243] 58a 8. Satır sini: ḫalḳı (EE)
[244] 58a 11. Satır biḥamdilillāhi Teʿālā: biḥamdilillāh (EE)
[245] Ömrü uzun ve arzuna nail olsun.
[246] Allah onun gölgesini (himayesini) ikbal ile çepeçevre sarılmış olarak uzun eylesin.

Cīfeʾ-i dünyāya māʾil olmadan hem çün meges

Ḳaf-ı istiġnāda dil murġını ʿanḳā eyledüm

Diyü naẓm itdükleri ḳavl-i laṭīflerinüñ mażmūn-ı meymūn-ı saʿādet-meşḥūnunda teʾemmül ü tedebbür olunsa istiġnā-yı ʿizzet-i ʿālem-i fenāda mānend-i Bāyezīd ü Cüneyd muḳtedā-yı āḥād-ı benī Ādem idügi mefhūmdur. Pīrezen-i dünyā-yı denīye meyl itmemekde erlikleri

وله مدَّت ظلال جلاله مقرونة ببلوغ الآمال[247]

Muḥibbī virme dil dünyā zenine

Meṣeldür kim gerekdür ġayret ārda

Diyü buyurduḳları ḳavillerinden tamām muḳadder ve zāl-i gerdūn-ı münḥanīye ʿadem-i iltifātda serverlikleri

وله زاد الله فتوَّته ومُرُوَّته[248]

Zāl-i dehre ey Muḥibbī sen sen ol meyl eyleme

Zen nedür kim meyl ide aña cihān serverleri

Diyü naẓmında icāde itdükleri maḳāllerinden ʿalī vechü'l-kemāl müstefāddur. Cihān-ı bī-emānuñ iʿṭā eyledügi ṭāḳ u eyvān-ı keyvān nişān-ı devlet āşiyānından murġ-ı bāl-i ʿanḳā

59 a

miṣāli ve şehbāz-ı dil-i hümā[249]-yı pervāzı mesrūr olmaduġı bu beyt-i maʿmūre'l-esāslarından iḳtibās olunmaḳ ḳābildür.

وله أعلى الله شانه وصانه بالخير عما شانه[250]

Ṣaḳın dünyāya dil virüb içinde āşiyān itme

---

[247] Şanının gölgesini emellerine ulaşmasına yakın ederek uzun eylesin.
[248] Allah onun fütüvvetini (gençliğini) ve kişiliğini arttırsın.
[249] 59a 1. Satır hümā: EE'de yok.
[250] Allah onun şanını yüceltsin ve şanını kötü şeylerden hayırla muhafaza eylesin.

Senüñ gibi niçe yavrı uçurmuşdur yuvasından

Ve devr-i zamānuñ sevḳ eyledügi ḫānmān-ı ʿālī-şān-ı sāmī mekānına hümā-yı rūḥ-ı pür-fütūḥları cevv-i hevā-yı istiġnādan tenezzül idüb maġrūr degül idügini bu naẓm-ı belāġat-ı libās u faṣāḥat-ı istīnāsdan istifāde ve istifāża eylemek vaẓīfeʾ-i lāzımeʾ-i erbāb-ı dil ü ṭarīḳaʾ-i meslūkeʾ-i efāḍıldur.

[251]ولـه عاش بالسرور،ما مرّ الدهور

Bir aḳarṣu ḫūbluḳ dünyā degüldür ber-ḳarār

Pādşehler mülke ḫūbān ḥüsne maġrūr olmasun

Ol cihetdendür kiʿ ālem-i lā-beḳāya istiġnāsını bilen eḥibbā-yı dāʿīni ve ḥubb u velā-yı[252] Ḫudāda fenāsını iẕʿān iden evliyāʾ-i muḫlişini aġzından bu dürr-i şemīni ve lülü-yi nāzenīni rişteʾ-i naẓm-ı rengīn ve silk ü zen-i şīrīne manẓūm ḳılmışdır.

[253]ولـه شرّفه الله وثانيه، وقمع عدوه وشانيه

Ey Muḥibbī sözlerüñ çāḳ-i cānā teʾsīr eyledi

Şöyle bildük yoḳ durur[254] dünyāyı sevmez sen gibi

59 b

Ve şükr ü sipās-ı Ḫudā-yı cinn ü nāsa ki hümā-yı āsmān tevḥīd üʿ irfān olan sāyeʾ-i İlāhımuz ḫālī köşeleri mesācid ve deyr ü bütḫāneleri mecāmiʿ ve maʿābid ü meyḫāne ve kāşāneleri ṣavāmiʿ ve meşāhid idüb ṣubḥ u mesā veʿ aṣā ve ḍuḥāda ve eyyām u leyāl ve ġudüvv ü āsālde cedd ü cehdle[255] bī-reyb ü riyāʿ ibādet-i Ḫudā ve ṭāʿat-ı Ḫālıḳu'l- verā üzre olduġı bu kelām-ı saʿādet fezālarından ʿuḳalāya vāżıḥdur.

[256]ولـه زاد الله طاعته وضاعف عبادته

[251] Zaman boyunca mutluluk içerisinde yaşasın.
[252] 59a 12. Satır velā-yı: dilā-yı (EE)
[253] Allah onu ve onu öveni şereflendirsin, düşmanını ve ona söveni yok etsin.
[254] 59a 15. Satır bildik yoḳ durur: beñzer bu denī (EE)
[255] 59b 4. Satır cehdle: cehd ile (EE)
[256] Allah onun taatını arttırsın ve ibadetini kat kat kılsın.

Gāh mescidde gehī deyr ü gehī meyḫānede

Ḥaḳḳı isterler ḳamu itdükleri ġavġā degül

Ve āṯār-ı raḥmetullaheden olan nüfūsı[257] ve āfāḳı müẓāhir ü ẕevāt-ı eşyāyı mirʾāt-ı envār-ı Ḫudā añlayub Kaʿbe ve deyri dīdeʾ-i iʿtibārla seyr ü miḥrāb-ı ebrū-yı cānānı ve cāmiʿ-i cemāl-i dilsitānı ʿayn-ı başīretle ve çeşm-i ʿibretle müşāhede ve müṭālaʿa itmekden ṭāʿat ü ʿibādetin günden güne ziyāde ve ṣalāḥ u sedādan ānen fe ānen fevḳa'l-ʿibāda eyledügi bu taḫmīs olunan peyām-ı ḥālet-efzālarından fużalāya mütteżiḥdır.

ولـه حسن الله حاله ومالـه[258]

Naḳş-ı saḳf-ı deyrden ṭarḥ-ı esās-ı Kaʿbeden

Olmasa maḳṣūd taʿẓīm-i Ḫudā-yı ẕü'l-minen

60 a

Pes niçün her gāh ey ʿallāmeʾ-i bisyār-fen

Cāmiʿ-i ḥüsnünde yārüñ ṭāḳ-i ebrūsın gören

Secdeden ḳaldırmayub başın anı miḥrāb ider

Ve ʿibādet ü ṭāʿatini sebeb-i merātib-i ʿaliyye idügini[259] bu kelām-ı sedīdleri tamām müfīddür.

ولـه أدام أيَّامَـه وثبتها، ورفع قَدْرها، وأعلى رتبتَها[260][261]

Dildāra ḳarşu secde ḳılub cānı terk ḳıl

Tā kim felekde ḳıla melāʾik namāzuñı

Ve ḳıyām u ḳuʿūd ve rükūʿ ve sücūd ve ṣavm u ṣalātı ve edāʾ-i ferāʾiż ü vācibātı ve riʿāyet-i[262] sünen ü nevāfil ü menẕūrātı ve idrāk-i māhiyyāt-ı kāʾinātı bāʿiṯ-

[257] 59b 8. Satır nüfūsı: nüfūs (EE)
[258] Allah onun şimdiki durumunu ve varacağı hali güzel eylesin.
[259] 60a 3. Satır idügini: idügin (EE)
[260] 60a 4. Satır ولـه أدام أيَّامَـه وثبتها، ورفع قَدْرها، وأعلى رتبتَها:ولـه أدام الله أيامـه و ثبتها و رفع قدرها و اعلى رتبتها (EE)
[261] Onun günlerini daim kılsın, sebat ettirsin, kadrini yükseltsin ve rütbesini yüceltsin.
[262] 60a 7. Satır riʿāyet: EE'de yok.

i ḥuṣūl-i aḳṣāyı derecāt-ı müteʿāline idügini[263] iẕʿān idindügi kemā-hū Ḥaḳḳa bu naẓm-ı laṭīfü'l-intiẓāmlarından maʿlūm efāḍıl-ı enāmdur.

وله أدام الله دولَتَه وأَنْمَى فروعها الزاكية وأنبتها[264]

Gāh mescidde gehī deyr ü gehī meyḫānede
Yāri bulursın Muḥibbī cehd idüb arayıgör

Pes bu muḳaddemāt-ı vāżıḥatü'd-delālāt-ı bedihiyyetü'l-intācdan ve bu mübādī-i ẓāhiretü'l-feḥāvā[265]-yı żarūriyyetü'l-iḫticācdan erbāb-ı ʿulūm u rüsūma ẓāhir ü bāhirdür ki cenāb-ı ḥażret-i pādşāh-ı ʿālempenāh ḫalledallahu ḫilāfetehu ve zād-ı zühde vü ʿibādete zehādetde mānend-i Cüneyd-i Baġdādī ve ʿibādetde miṣāl-i Bāyezīd-i Besṭāmī ve esrār-ı

60 b

zühd ü ʿibādeti beyān ve keşfde kelimātı kelimāt-ı Ḥāfıẓ u Cāmīdür. Vāḳıʿā

وله تقبَّل الله أعماله وحسن مقاله، وأصلح حاله وماله[266]

Bu Muḥibbī mest olub acdı maʿānī dürcini
Bādeʾ-i Ḥāfıẓ meger yā cām-ı Cāmī itdi nūş

Ammā Allahü'l-ḥamd ve'l minnehu ki ṭālib-i ṣevāb-ı naʿīm-i muḳīm ve ḫāʾif-i ʿaẕābi'l-yemm-i ceḥīm olan zāhidān-ı zamān ve ʿābidān-ı devrān gibi ʿibādet ü ṭāʿati maraż-ı ġaraždan ḫālīdür. Nitekim kendülerine itdükleri bu ḫiṭāb-ı müsteṭāb ve cevāb-ı bā-ṣavābdan rūşen ü mübeyyendür.

وله يسَّر الله له رُؤيت جماله، وبلغه إلى أقصى آماله[267]

Muḥibbī ʿāşıḳ-ı didār iseñ ol saña devletdür

[263] 60a 8. Satır idügini: idügin (EE)
[264] Allah onun devletini daim kılsın. Onun giderek büyüyen dallarını nemalandırsın ve yetiştirsin.
[265] 60a 13. Satır feḥāvā: feḥvā (EE)
[266] Allah onun amellerini kabul etsin, konuşmasını güzel eylesin, şimdiki durumunu ve varacağı hali güzel eylesin.
[267] Allah ona cemalini görmeyi kolay eylesin ve onu en büyük arzusuna ulaştırsın.

Yañında añmasun zāhid senüñ ḥūr u cenān ḳadrün

Gāh zāhid-i cennetperestüñ[268] ḥāline ve sevdā-yı ḥūra ve hevā-yı neşʾe-i ṣahbā-yı cennetü'l-meʾvāyla[269] ʿaḳlın aldurmış ve kendin yitürmiş ʿābid-i pestüñ[270] aḥvāline naẓar idüb bu maḳāl-i zülāl-miṣāl ile raṭbü'l-lisān olur.

وله أدامَ الله عزَّته، وكمَّل سعادته[271]

ʿĀşıḳuz pāküz hemān dīdārdur maḳṣūdumuz

Biz ne cennet isterüz zāhid ne ḥūrāsındayuz

Ve gāh vāʿiẓ-i şehrüñ cennet diyü cān virdügini[272] ve nāṣıḥ-ı dehrüñ murġ-ı dil-i

61 a

ġaraż ālūdı İrem bāġına uçmaḳ istedügini müşāhede idüb bu kelām-ı belāġat-niẓām ve faṣāḥat-ı intiẓāmla ʿaẕbü'l-beyān olur.

وله رقم الله اسمه في ديوان الخلود والأبود[273]

Vāʿiẓā ẕikr eyleme cennet hevāsı bizde yoḳ

ʿĀşıḳ-ı dīdār olan neyler İrem uçmaġını

Ve gāh seyr ü güẕār-ı bāğ-ı cihānı hevā-yı keşt-i kenār-ı gülzār-ı cenāna degişüb anıñla ḳāniʿ olan zühhād-ı zamāne ve māʾi-i maʿīn ü āb-ı şīrīn-i Nīl ü Fırātı ārzū-yı Kevṣer ü selsebīl-i cenāna tebdīl idüb ol ṭabaḳaya rāżı olan ʿubbād-ı devrāna ṭaʿn u teşnīʿ idüb

وله أللهم سيّد أمره، وأعز نصره[274]

Zāhidā ṣanma bizi cennet-i yā gülzār isterüz

---

[268] 60b 10. Satır cennet-perestüñ: cennet-perestlük (EE)
[269] 60b 11. Satır cennetü'l-meʾvāyla: cennetü'l-meʾvā ile (EE)
[270] 60b 11. Satır ʿābid-i pestüñ: ʿābid-i perestüñ (EE)
[271] Allah onun izzetini daim kılsın ve saadetini kemale erdirsin.
[272] 61b 15. Satır virdügini: virdügin (EE)
[273] Allah onun ismini ebediyet ve sonsuzluk divanına damgalasın.
[274] Allah'ım onun işini sağlam eyle ve zaferini muteber eyle.

Ṣāf ḳalbüz görmege ṣu gibi dīdār isterüz

diyü buyurduḳları maṭlaʿ-ı şekerbārlarını lisān-ı belīġe'l-beyānları tekrār ider ve gāh leẕāiẕ-i nevāleʾ-i dünyāyı ve nefāis-i eşribe ve māyi şerʿan ḥelāl ü zülāl iken ʿuḳbāda anuñ iżʿāf-ı meżāʿifüni[275] mütedārik olmaġıçün tārik olan zāhid hālinüñ ṭamʿ-ı ḫāmından iʿrāż u iṭāʿate Mevlāyı ve ʿibādet-i Cenāb-ı Ḫudāyı maṭʿam-i şehī ve meşreb-i henī ve münakkiḥ-i behī

61 b

ecīliçün iden ʿābid-i mütehālikiñ ḥırṣ u āzına iʿtirāż idüb

وله أللهم أملأ بحسن ثنائه برّ الممَالِك وبحر المسالك[276]

Ben ṭālib-i nigārum[277] maḳṣūd baña dīdār[278]

Gör bu riyāyı zāhid cennet umar hemīşe

Ve gāh görmedüñ nā-kes gibi ʿizzet-i cennete ḳāniʿ olub ḥaẕẕ-ı rüʾyete dīdār-ı Raḥmāndan ġāfil ü bī-ḫaber zāhid-i bī-himmet ve müntehā-yı himmet-i ḳalb ü cenānı ḳaṣr-ı cinān olub ẕevḳ-i cemāl-i Yezdāndan āgāh[279] olmayan ʿābid-i bī-fütüvvet şāyed ʿibret alub ġayret ide deyü bu beyt-i pür-ḥikmeti kitābet idüb ḫalḳa işāʿat ider.

وله رزقه الله العلم والعمل وصانه من طول الأمل[280]

Ṭālib olma ey göñül zāhid gibi sen cennete

Dūn-ı himmet olma cedd ü cehd idüb dīdārı gör

Ve gāh ʿibādet ü ṭāʿat-ı Raḥmānı vesīleʾ-i vuṣūl-i cinān u rıḍvān ve perhīz ü taḳvā ve zehādeti vāsıṭaʾ-i visāl-i ḥūr u ġılmān iden ʿābid-i nāḳışu'l-iẕʿān ve zāhid-i

[275] 61a 13. Satır meżāʿifüni: meżāʿifün (EE)
[276] Allah'ım yeryüzünü ve denizleri güzel övgüleriyle doldur.
[277] 61b 3. Satır ṭālib-i nigārum: ṭālib-i Ḫudāyum (EE)
[278] 61b 3. Satır maḳṣūd baña dīdār: maḳṣūdum oldı dīdār (EE)
[279] 61b 6. Satır āgāh: EE'de yok.
[280] Allah onu ilim ve amelle rızıklandırıp uzun emelden muhafaza eylesin.

bed-gümān ḳalīle'l-īḳāna idrāk u imʿān taḥṣīli içün bu maḳāl[281]-i ʿālem-gīri ḫalḳ-ı cihāna tefsīr ü taḥrīr eyler.

وله بلغه الله إلى أقصى ما يروم ويُريد[282]

Cenneti ḳılmaz heves ḥūriyle Rıḍvān istemez
ʿĀşıḳ-ı ṣādıḳ olan dīdāruñ eyler ārzū

62 a

Tetimme salṭanatda cāmeʾ-i aʿmāl ü efʿāli ve ḫilāfetde ḫilʿat-i aḥkām u aḳvāli ālāyiş-i sümʿa ve riyādan[283] maṣūn ve çirkāb-ı aʿrāż-ı emrāż-ı aġrāżdan maḥfūẓ u meʾmūndur. Her kārinde niyyeti maḥżā[284] ṭaleb-i ḫoşnūdī-yi Ḫudā ve her fiʿlinde maḳṣūdı ancaḳ ḥuṣūl-i maʾmūl-i fuḳarā ve aġniyā-yı reʿāyā ve berāyādur. Aʿrāż-ı nefsāniyyesi aʿmāl-i ḥaḳḳāniyyesine ʿārıż ve hevā-yı etibbāʿ ve aḳārib-i mütemennā-yı ebāʿid ü ecānibe meʿārıż degildür. Her kārında Ḫudāyı hāżır ve cemīʿ āṣārında Bārī Teʿālāyı nāẓır bulub

وله جعله من المستيقظين وأيقظه عن نوم الغافلين[285]

Çünki ḳulsun hīç[286] bildüñ mi göñül sulṭānuñı
Ne içün ḫalḳ eylemiş Ḫallāḳ tende cānuñı
Çün muṭīʿ olduñ belī didiñ dilā rūz-i elest
ʿAhdüñe ṭur terk ḳılma key ṣaḳın peymānuñı

diyü naẓm buyurduġı kelimātı evrād-ı eyyām u leyāl[287] ve eẕkār-ı ġudüvv ü āṣālidür. ʿAdl u dādını mūcib-i riʿāyet-i rıżā-yı Raḥmāndur. Raġbet-i taḥṣīl-i derecāt-ı cinān degül ve defʿ-i şerr ü fesādını müstevcib-i ḳaṣd-ı tenfīz ü icrā-yı evāmir-i ẕi'l-

[281] 61b 13. Satır maḳāl: maḳām (EE)
[282] Allah onu isteyip arzuladığı en uzak yere ulaştırsın.
[283] 62a 2. Satır sümʿa ve riyādan: sümʿa-yı deryādan (EE)
[284] 62a 3. Satır maḥżā: EE'de yok.
[285] Onu uyanıklardan eylesin ve onu gafillerin uykusundan uyandırsın.
[286] 62a 9. Satır hīc: hīç (EE)
[287] 62a 11. Satır leyāl: leyāli (EE)

menn ve'l-iḥsānla taḥṣīl-i ḳurb-ı rūḥānī[288] ve tekmīl-i fevz-i devlet-i cāvidānıdur.[289] Ḫavf u ḫaşyet-i ʿaẕāb-ı nīrān degildür. Nitekim

62 b

tevḥīd-i ẕü'l-celālde naẓm buyurduḳları bu maḳāl-i saʿādet meʾāl ol maʿnā-yı ferḫunde fāle kemāliyle dāldür.

وله ضاعفَ الله سعادته، وكمَّل عبادته[290]

İtmese dīdāruñ ümmīdüñ eger ʿāşıḳlaruñ

Gör ne cennet ceḥīm ü gör ne Kevṯer Ḥamīm

Ve bu āb-ı ḥayāt ve ḳand-i nebāt gibi naẓm-ı faṣāḥat-ı āyāt maʿnā-yı meẕkūr ve feḥvā-yı mesṭūrı taʿyīn ü tebyīn eyler.

وله أعانه الله تعالى في حلّ مطالبه ومآربه[291]

Niçe yerlerde kelāmında buyurmuş çünki Ḥaḳ

Her ne kim emr eyler ise[292] cān u dilden ṭut ḳulaḳ

سيرت حميده[293]

Dergāh-ı İlāhiye sūz u güdāz[294] ile ʿarż-ı niyāzda ve feyż-i faż̈l-ı nāmütenāhīden suʾāl-i āmāl içün keşf-i rāzda أدعُوني أستجب لكم[295]

maḳālesine bir vechle muʿteḳiddür ki taḥṣīl-i menāfiʿ mülk ü māl ve tekmīl-i fevāʾid ü ʿavāid-i iḳbāl-i salṭanat ve inḳıyād-ı cāh u celālde ve levāzım-ı feṯḥ-i memālik ü bilādda ve vesāʾil-i ḳamʿ u ḳahr ehl-i beġi vü fesādda Cenāb-ı Ḥaḳ celle

[288] 62a 14. Satır rūḥānī: rūḥānīdür (EE)
[289] 62a 15. Satır tekmīl-i fevz-i devlet-i cāvidānıdur: EE'de yok.
[290] Allah onun saadetini kat kat arttırsın ve ibadetini mükemmel eylesin.
[291] İstek ve arzularının çözümü hususunda Allah ona yardım etsin.
[292] 62b 8. Satır eyler ise: eylediyse (EE)
[293] Övgüsü yürüyüp gitsin.
[294] 62b 9. Satır güdāz: güẕār (EE)
[295] Bana dua edin ki duanızı kabul edeyim.

celāle ve ġamm-ı nevāleden ġayrı bir ferdden istimdād u istikmāl itmek vāḳiʿ olmamışdur.

63 a

Cemīʿ muʿāmelesi Cenāb-ı Ḥaḳ ve dükeli mükāleme ve muḳāvelesi Ḥażret-i Ḳādir-i Muṭlaḳ iledür. Nitekim bu münācāt-ı maḳbūle ve muṭālebe ve muḫāṭabalarundan[296] fuḫūl-i erbāb-ı ʿuḳūle ẓāhir ü bāhirdir.

ولہ جعلہ اللہ من السالکین وعدوّہ من الھالکین[297]

ʿĀlemi gezdi Muḥibbī bulmadı ehl-i vefā
Kimsesi yoḳ senden özge yā İlāhe'l-ʿālemīn

وقل لعبادي إني قريب أجيب دعوت الداع إذا دعان[298]

Ḳabālesine bir ṭarīḳle müteşebbiṣ ve muʿtemeddür ki defʿ-i mekāre ve mażarr-ı aʿdā ve izāleʾ-i maṭāʿin ü meṣālib-i eşḳıyāda ve ḥıfẓ u ḥimāyet-i bilād Allah ve żabṭ u siyāset-i ʿibādullahda dergāh-ı Ḫallāḳ-ı nüfūs u āfāḳ ve Cenāb-ı Rezzāḳ ʿale'l-ıṭlāḳ ʿümmete'l-āveh ve tuvalet-i naʿmāʾ-iden ġayrı bir ʿaḥde ʿarż-ı ḥāl ve iẓhār-ı māfī'l-bāl eylememişdür. Ve men baʿd daḫı eylemek emr-i müsteḥīl ve ḫayāl-i muḥāldür. Nitekim bu silk-i belāġate manẓūm olan dürer-i ġurer niyāz-ı pür-sūz u güdāzı ol maʿnānuñ kāşif-i rāzıdur.

ولہ سلَّمہ اللہ تعالی سلامۃً دائمۃً[299]

Nefs elünden āh kim cān u dilüm şermendedür
Her günāhı eylemek ʿālem içinde bendedür

63 b

Līk iḥsān u seḫā luṭf u kerem heb sendedür

---

[296] 63a 3. Satır muḫāṭabalarundan: muḫāṭabaʾ-i maʿḳūleleründen
[297] Allah onu manevi bir yolun yolcularından (sâlik), düşmanını ise helak olanlardan eylesin.
[298] Kullarıma de ki: Ben size yakınım, biriniz dua ettiğinizde dua edenin duasına icabet ederim.
[299] Allah ona sürekli olarak selamet ihsan eyledi.

Pādşāhum sen ṭururken ben kime yalvarayın

Gerçi kim dünyāda gördüm miḥnet ü cevr ü ʿinā

Birine[300] her birinüñ lâkin[301] irişdi biñ şafā

Derdi sendendür Muḥibbīnüñ yine sen vir devā

Sen ṭururken pādşāhum[302] ben kime yalvarayın

Ve sāir mühimmāt-ı dīniyye ve meṭālib-i uḫreviyyesinde daḫı ṭāʿat u ʿibādetine müstenid[303] ü mesrūr ve ṣavm u ṣalātına muʿteḳid ü maġrūr degildür. Ricāsı maḥżā-yı fażl-i İlāhīden ve ümīd ü temennāsı

سبقت رحمتي على غضبي[304]

muḳteżāsınca ʿināyet-i nā-mütenāhīdendür. Anıñçün dāimā zebān-ı dürbārlarundan

وله زيَّن الله لسانه بالتوحيد وجنانه بالتمجيد[305]

Oluben cürme maḳar senden umaruz raḥmeti

Yüzi ṣuyına anuñ k'isminde vardur iki mim[306]

Beyti āb-ı ḥayāt gibi revān olur ve her gāh lisān-ı güher-niṣārlarundan

وله شرّف الله قلبه بالشكر والتسبيح، ولسانَه بالذكر والتمديح[307]

Bilürüm çoḳdur günāhum ḥaddden aşmışdur benüm

Küsmezem leykin ümīdüm Raḥmet-i Maʿbūddan

Naẓmı māʾ-yı ʿaẕb-i Fırāt gibi cereyān eyler. Ḫudā-yı Teʿālā celle vüʿalādan mercū ve meʾmūldur ki bu münācāt-ı ehli şāhı ve ʿadālet ü ʿibādet ṣāḥibi pādşāhı müstecābe'd-daʿvet olan ʿibād-ı muḫliṣīn ve evliyāʾ-i

[300] 63b 2. Satır birine: yirine (EE)
[301] 63b 2. Satır lâkin: leykin (EE)
[302] 63b 3. Satır sen ṭururken pādşāhum: pādşāhum sen ṭururken (EE)
[303] 63b 5. Satır müstenid: müstefid (EE)
[304] Rahmetim gazabımı geçti.
[305] Allah onun dilini tevhid, kalbini de Allah'ı tazim ile süslesin.
[306] 63b 9. Satır vardur iki mim: vardur ḥā ve mim (EE)
[307] Allah onun kalbini şükür ve tesbih ile dilini de zikir ve övgüyle şereflendirsin.

64 a

mütevekkilīnden eyleye zīrā ki[308]

Naẓm[309]

Aḫbār içinde vārid olubdur ki ʿādilüñ

Düşmez duʿāsı tīri yire eylemez ḫaṭā

Sehim duʿāsı erse[310] nişāna ne ṭañ virür

İḫlāṣla ḫalāṣını itdükce[311] dāʾimā

Vāḳıʿıā kendüleriniñ daḫı ricā-yı vāṣıḳı ve temennā-yı ṣādıḳı oldur anıñçündür ki bu naẓm-ı şükür-efzāylarını

وله تقبّل الله دُعائَه، ونشر في الدهر ثنائَه[312]

Ey Muḥibbī şükür ḳıl bir pādşāhuñ ḳulısın

Hem Semīʿ ve hem Baṣīr ü hem ʿAlīm ü hem Kerīm

İḫlāṣla duʿāsından ve ṭaleb-i ḫoşnūdī-yi Ḫudāsından cüzʾ-i lā-yenfüñ ve vaṣf-ı ġayr-ı menfüñ eylemesinde reyb ü şekk yoḳdur.

Tekmile

Ḫuṣūṣā ki bu meṭālib-i ʿaliyenüñ ḥuṣūlünde ve maḳāṣıd-ı müteʿālīyeʾ-i dünyeviyye ve uḫreviyyeye vuṣūlünde Cenāb-ı Seyyīd-i Kāināt ve Ḥażret-i Mefḫar-ı Mevcūdāt-ı ʿAliye efḍale'ṣ-ṣalavat ve ekmele't-taḥiyyātı vesīleʾ-i celīle ve vāsıṭaʾ-i cemīle ve şefīʿ-i müşfiʿ ittiḫāẕ itmede ḳıdveʾ-i erbāb-ı şerīʿat ve zübdeʾ-i aṣḥāb-ı ṭarīḳat ve üsveʾ-i ulū'l-elbāb-ı ḥaḳīḳat ola. Nitekim yine[313] ol Süleymān-zamān ve ḫāḳān-ı devrānuñ ki

---

[308] 64a 1. Satır ki: kim (EE)
[309] 64a 1. Satır Naẓm: Naẓm li münşiihi (EE)
[310] 64a 3. Satır erse: irse (EE)
[311] 64a 3. Satır itdükce: itdükçe (EE)
[312] Allah onun duasını kabul etsin ve övgüsünü de bu zamanda yaysın.
[313] 64a 15. Satır yine: EE'de yok.

64 b

daḫı ʿaskerinüñ ayaġı altında bir mūr-ı miskīn pāymāl olub nā-ḥaḳ yire nāle ve enīn itmiş degül ve daḫı bir nemleʾ-i ḥaḳīre

يا أيها النمل أدخلوا مساكنكم لا يحطمنَّكم سليمان وجنودُه[314]

Dimiş degildür. Naʿt-ı cemīl Ḥabīb-i mülk-i celīlde buyurduġı bu kelām-ı saʿādet-encāmından ehl-i ḥāle ḫafī degildür.

وله زاد الله عدْله، وضاعَف بذْله[315]

Ḳıyāmetde ḳaçan gelse biñ ayaḳ bir ayaġ üzre

Umarım kim ḳovmayasın ayaġ altında ben mūrı

Ve bu maḳāl-i siyādet āmālinden daḫı erbāb-ı kemāl ve aṣḥāb-ı fażīlet ü efḍāle müntefī[316] degildür.

وله زاد الله رفْعَتَه، وأيَّد دولته[317]

Saña ḳul olmadır faḫrim cihānıñ şāhı olmaḳdan

Yer Dārāsı yer Kisrāsı yer Ḫāḳānı yer Faġfūrı

Ve bu naẓm-ı dilgüşā ve feraḥ-baḫşādan daḫı münfehim ü maʿlūmdur.

وله عمَّر الله دنياه وأخراه[318]

Evvel āḫir bu Muḥibbī senden umar merḥamet

İki ʿālemde çü sensin Raḥmete'n-li'l-ʿālemīn

Ve bu beyt-i saʿādet-efzā ve siyādet-intimādan daḫı erbāb-ı ʿulūm u rüsūm yanında ġayr-ı mektūmdur.

---

[314] Ey karıncalar yuvalarınıza girin ki Süleyman ve ordusu sizi ezmesin.
[315] Allah onun adilliğini arttırsın ve çabasını da kat kat arttırsın.
[316] 64b 9. Satır müntefī: maḫfī (EE)
[317] Allah onun mertebesini yükseltsin ve devletini desteklesin.
[318] Allah onun dünya ve ahiretini mamur eylesin.

وله حصّل الله مَرَامَه في أُولاه، وعُقباه[319]

65 a

Bu Muḥibbī gice gündüz yüzini ḫāke sürüb

Şafaḳı[320] senden umar dökülüben ḳanlu yaşı

Benüm añladıġum budur ki bu ḳadar tażarruʿ ve niyāz u zārı ve bugüne ṭaleb-i luṭf u ʿināyet ve mededkārı evsāṭ-ı nāsdan olan ḫalḳ yanında maḳbūl olmaḳ ekṣer iḥtimāldür. Fe-keyfe ki ḥużūr-ı Ḥażret-i Ḥabīb ẕü'l-cemāl ve'l-kemālde ṣallallahü teʿālā[321] ʿaleyhi ve sellem ki إنه لرسول كريم[322]

Tekrīmine manẓar وإنك لعلى خلق عظيم[323]

ikrāmına maẓhar vāḳiʿ olmuşdur. İnşāʾAllah Teʿālā redd olunmaḳ ḫayāli taṣavvur-ı muḥāldir. وله مُدَّ ظِلّه[324]

Çün muḥibb olduñ Muḥibbī āline evlādına

Şādmān ol ṭoġdı bil burc-ı şerefde yıldızım

خصلت بسنديده[325]

Toḫm-ı ṣıdḳ u ṣafā ve bedr-i kemāl-i ḫulūṣ u vefā mezraʿaʾ-i żamīr-i münīr-i cennet naẓīrleründe ve ḥümā[326]-yı ḫāṭır-ı ʿāṭır-ı ḥadāyıḳ-ı meʾāṣirleründe şöyle merkūz u meknūzdur ki gūyā nihāl-i ter-i dāneʾ-i ṣemerde (ve dāneʾ-i ṣemer)[327] żımn-ı şükūfe ve zührede ve varaḳ-ı[328] zehr-i derūn-ı şāh-ı şecerde ve pāy u ʿurūḳ-ı şecer sīneʾ-i ḫāk-

[319] Allah onun dünya ve ahiretteki isteklerini yerine getirsin.
[320] 65a 1. Satır şafaḳı: şefḳati (EE)
[321] 65a 5. Satır teʿālā: EE'de yok.
[322] Muhakkak ki o çok keremli bir resuldür.
[323] Muhakkak ki sen yüce bir ahlak üzeresin.
[324] Onun gölgesi (himayesi) uzun olsun.
[325] Beğenilmiş huy
[326] 65a 11. Satır ḥümā: cemāli (EE)
[327] 65a 12. Satır ve dāneʾ-i ṣemer: ve cürm-i ṣemer (EE)
[328] 65a 13. Satır varaḳ-ı: varaḳ u (EE)

i nebāt-ı perverde ve küreʾ[329]-i zemīn-i aġber-dil muḥīṭ-i aḫżarda ve deryā-yı pür-ḫavf u ḫaṭar kaʾr-ı hevā-yı laṭīf ü terde

65 b

ve cevv-i hevā-yı müdevver ʿumḳ-ı küreʾ[330]-i nār-ı şedīdü'l-ḥorde ve nār-ı serīʿ ü'l-eṣer[331] muḳaʿar-ı felek-i ḳamerde ve cemīʿ kürāt-ı eflāk-ı müteḫālifetü'ṣ-ṣuver cāmiʿ-i cemīʿ ü'l-lāger ve müntehā-yı cihāt u ibʿād olan felek-i ekberde mużmer u müstetir ve mündemic ü mündericdür. Ve[332] ol ṣıdḳ u ṣafā ve ḫulūṣ-ı vefā berekātıyladur ki tā ṭıfl-ı nev-heves olaldan taḫt-ı ʿadālete cülūs idüb feryād-res herkes ölünce ve ol demden bu deme dek kim الشيب نوري[333]

Meşkūtından iḳtibās ḳabes itmişdür. Ḫāṭır-ı şerīflerinden ḫuṭūr u ʿubūr iden her mültemese dest-res bulmuşdur.

الحمد لله على إنعام نعمائه وفيض فضله والآثر[334]

Anıñçündür ki وأما بنعمة ربّك فحدّث[335]
Emrine muṭīʿ vü münḳād ومن شكر فإنما يشكر لنفسه[336]

Ḥükmüne iʿtimād u inḳıyād idüb bu naẓm-ı belīġ ve beyt-i vācibü't-teblīġ ile niʿmet-i Ḫudādan muḫbir[337] olub bu yüzden şākir ü ẕākir olmuşdur.

وله زاد الله تعالى ذكره وشكره[338]

Muḥibbī ṣıdḳla ʿāşıḳ irişdi rāh-ı maḳṣūda

Riyā vü zerḳle zāhid hemān bir ḳurı lāf eyler

---

[329] 65a 14. Satır küreʾ-i: kürreʾ-i (EE)
[330] 65b 1. Satır küreʾ-i: kürreʾ-i (EE)
[331] 65b 1. Satır eṣer: eṣere (EE)
[332] 65b 4. Satır ve: EE'de yok.
[333] Beyaz kıllar nurumdur.
[334] Nimetlerini verdiğinden, fazlı ve keremiyle bizleri dolup taşırdığından dolayı Allah'a hamd olsun.
[335] Rabbinin nimetine gelince onu anlat.
[336] Kim teşekkür ederse kendisine teşekkür etmiştir.
[337] 65b 12. Satır muḫbir: EE'de yok.
[338] Allah onun zikrini ve şükrünü arttırsın.

Ve ʿaşḳ-ı bī-ṣıdḳa muʿteddeye merātib-i müterettib ve muḥabbet-i bī-vefāyı çendān saʿādet

66 a

müteʿāḳıb olmayub menşeʾ-i saʿādāt-ı seniyye ve menbaʿ-yı derecāt-ı ʿaliyye fi'l-ḥaḳīḳa ṣıdḳ u fi'n-nefsü'l-emr ḫulūṣ-ı vefā idügini[339] bu kelām-ı laṭīfe'l-intiẓām ile inbā ve īhām ḳılmışdur.

ولہ زاد اللہ صدقَہ وإخلاصَہ[340]

Cenneti ḳılmaz heves ḥūriyle ġılmān istemez
ʿĀşıḳ-ı ṣādıḳ olan dīdāruñ eyler ārzū

Ve ṣıdḳ u ṣafānuñ dünyāda daḫı teʾsīr-i ḳavīsi ve nefʿ-i celli ṣuveri ve maʿnevīsi var idügün ve her emrde ṣıdḳ u ḫulūṣ[341] muḫtār-ı aḫyār idügün ṣūret-i mecāzda ʿalī veche'l- īcāz bu kelām-ı iʿcāz-ı ṭırāz ile inhā ve iʿlām itmişdür.

ولہ جعل اللہ شفیقًا علی عبادہ وبلادہ[343342]

Muḥibbī rāh-ı ʿaşḳuñda inan v'allahi ṣādıḳdur
Senüñ bir zer-i ḫarīdeñdür ḥaḳḳında bed-gümān olma

Ve ol maʿnāyı bu beyt-i dilkeş ve maḳāl-i ḥālet-baḫş ile daḫı teʾkīd ü teʾyīd buyurmuşdur.

ولہ جعلہ من التوابین، وحشرہ مع الصّدّیقین[344]

Bu Muḥibbī ʿaşḳunı yārā güẕāfun añlama
Ṣıdḳı var iḳrār ḳıl yolıñda[345] ṣādıḳdur deyü

[339] 66a 2. Satır idügini: idügin (EE)
[340] Allah onun sıdkını ve ihlasını arttırsın.
[341] 66a 7. Satır ḫulūṣ: EE'de yok.
[342] Allah onu kullarına ve beldelerine karşı şefkatli kılsın.
[343] 66a 9. Satır ولہ جعل اللہ شفیقًا علی عبادہ وبلادہ: و لہ أبدہ اللہ شفیقا علي عبادہ و بلادہ (EE)
[344] Onu tevbe edenlerden kılsın ve sıddıklarla beraber haşretsin.
[345] 66a 13. Satır yolıñda: yolumda (EE)

Ḳalb-i şerīflerinde ṣıdḳları gibi ṣafāları ve ṭabʿ-ı münīflerinde ḫulūṣları gibi vefāları var idügün gūne gūne kelimāt-ı mevzūneʾ-i

66 b

saʿādet-i maḳrūnelerinden bu beyt-i pür-füsūn bir nümūnedür.

وله صفى الله قلبَه وروحَه، وضاعَف فتوحه[346]

Ġıll u ġışdan ḳurtulub oldı Muḥibbī ḳalbi ṣāf
Pūteʾ-i hicrān içinde zer gibi çün ḳāl olur

خليقه جميله[348347]

Eger bir sāʾil-i suʾāl ve bir ḳāʾil-i ḳīl ü ḳāl idüb ṣıdḳ u ṣafā ne maʿnādan ʿibāret[349] ve mihr ü vefā ne feḥvādan kināyetdür derse[350] ol menbaʿ-ı ṣıdḳ u ṣafānuñ ve maʿden-i mihr ü vefānuñ bu iki beyt-i müsteṭābları ol sāʾile şāfī cevāb ve ol ḳāʾile ḫıṭāb-ı bā-ṣavāb olub maʿnāyı ṣıdḳı tefṣīr ve feḥvā-yı ṣafā ve vefāyı taḳrīr olur.

وله زاد الله صدقَه وصفائَه وخُلُوصه ووفائه[351]

Biz ezel-i zībā cemālüñe senüñ ʿāşıḳlaruz
Her ne deñlü eyleseñ cevr ü cefā lāyıḳlaruz
Öldürürsüñ daḫı gelmez dilümüzden lā dimek
Dostum ʿaşḳuñ yolunda biz senüñ ṣādıḳlaruz

مبحث[353352]

Ḳażāʾ-ı āsmānī ile nāzil olan ālām ve mekāre-i cismāniyyede taḥammül ü teṣebbüti ve taḳdīr-i Rabbānī ile vāṣıl olan muḫālefāt-ı āfāt-ı rūḥāniyyeye inḳıyād

---

[346] Allah onun kalbini ve ruhunu saf kılsın ve ona kat kat zaferler ihsan eylesin.
[347] Güzel mahlukat (Halika-i Cemile)
[348] 66b 4. Satır خليقه جميله: مبحث(EE)
[349] 66b 5. Satır ʿibāret: ʿibāretdür (EE)
[350] 66b 6. Satır derse: derse yine (EE)
[351] Allah onun sıdkını, saflığını, ihlasını ve vefasını arttırsın.
[352] Mebhas (Konu)
[353] 66b 12. Satır مبحث:خليقه جميله (EE)

gösterüb ʿadem-i şekvāda ve iẓhār-ı teslīm ü rıżāda bir vechledür ki ḳalb-i saʿādet celbleri mehbiṭ[354]-i mülhemāt-ı

67 a

esrār-ı ʿālem-i ġayb ü menzil-i füyūżāt-āṣār [355]ذلك الكتاب لا ريب

Olub naṣṣ-ı ṣarīḥ [356]إن الله مع الصابرين

Mefhūmunuñ teşrīfiyle müşerref ve bürhān-ı ṣaḥīḥ[357] [359358]والله مع الصابرين

Feḥvā-yı saʿādet mersūmunuñ taʿẓīmiyle muʿaẓẓam vāḳıʿ olub şān-ı şekūrı ism-i ṣabūra maẓhar u manẓūr ve żamīr-i münīrinde maʿnā-yı [360]الصبر مفتاح الفَرَج

Mużmer u zebān-ı bedīʿ e'l-beyānlarında [361]وبشّر الصابرين الذين

Maẓhar u meẕkūrdur. Nitekim ālām-ı cismāniyyede[362] taḥammül u ışṭıbārı ve teṣebbüt ü[363] ʿadem-i inkārını bu maṭlaʿ-ı dürbārları iẓhār u işʿār eyler.

[364]وله جعله الله شاكرًا على نعمائه، وصابرًا على قضائه

Belā tīrine ṭut sīne ḳażā tīġine ṣun gerden

Cihānda geçmemiş miḥnet dilā hīç[365] ḳalmadı serden

Ve bu naẓm-ı dilkeş daḫı ol maʿnā-yı ṣaḥīḥi ve mefhūm-ı terkīb-i faṣīḥi[366] teʾyīd ü teʾkīd eyler.

[367]وله جعله الله محبوب القلوب، ومظهرًا لقوله نعم العبد أيوب

---

[354] 66b 15. Satır mehbiṭ: EE'de yok.
[355] Bu kendisinde şüphe bulunmayan bir kitaptır.
[356] Muhakkak ki Allah sabredenlerle beraberdir.
[357] 67a 3. Satır ṣaḥīḥ: ṣarīḥ (EE)
[358] Allah sabredenlerle beraberdir.
[359] 67a 3. Satır إنما يوفى الصابرون:والله مع الصابرين (EE)
[360] Sabır kurtuluşun anahtarıdır.
[361] Sabredenleri müjdele.
[362] 67a 7. Satır cismāniyyede: cismāniyye (EE)
[363] 67a 7. Satır ü: EE'de yok.
[364] Allah onu nimetlerine şükreden hükümlerine de sabreden kimselerden eylesin.
[365] 67a 10. Satır hīc: hīç (EE)
[366] 67a 11. Satır terkīb-i faṣīḥi: terkīb-i vażīḥi (EE)
[367] Allah onu kalplerin sevgilisi ve "Eyyüb ne güzel kuldur" sözüne mazhar eylesin.

Etümi germ-i belā yirse de āh eylemem

Diyeler tā ki benümçün bu da Eyyūb olmuş

Her dem ki mizāc-ı leṭāfet-i imtizāclarına bir maraż-ı ʿārıż veyā iḥtiyāc-ı ʿilāc zamānında ṭabīblerine bir ʿārıża-i muʿāraża[368] olub

67 b

defʿ-i maraż ve izāleʾ-i ʿarżda[369] ṣuʿūbet çekse gāh

ولہ جعلہ اللہ عبدًا شکورًا[370]

Ol Ḥekīm-i Lem-Yezeldür derde dermān ol virür

Derdüñi ḫoş gör muḳayyed olma ey dil emseme

Ġıll u ġışdan pāk olub eyle şarāb-ı ʿaşḳı nūş

Kim seni sermest idüb düşürsün özge ʿāleme

Diyüb ṣabrı pīşe ider ve gāh

ولہ أعطاہ اللہ من الصحَّة والسّلامة عطاءً موفورًا[371]

Ol ki dildāruñ cefāsını vefādan yeg bilür

Minnet itmez kimseye derdine dermān istemez

Diyüb Cenāb-ı Ḥaḳḳa tevekküli endīşe idüb girye ve enīn ve nāle ve ḫanīnden biri olur.

[صفت جشم][372][373]

Nā-gāh nergis-i gülistān-ı ḫilāfet ve bādām-ı naḫlistān-ı salṭanat olan[374] hinduvān-ı rūşenrāy ve ḥücre nişīnān-ı cihān-peymāy ve seyyāḥān-ı baḥr u ber ve vāḳıfān-ı ḫuşk u ter ve serāmedekān-ı ʿālem-i naẓar ve mühendesān-ı maḳādīr-i ecsām

---

[368] 67a 15. Satır ʿārıża-i muʿāraża: ʿārıża muʿārıż (EE)

[369] 67b 1. Satır ʿarżda: ʿarżında (EE)

[370] Allah onu çokça şükreden bir kul kılsın.

[371] Allah ona bol bol sıhhat ve selamet versin.

[372] Sıfat-ı Çeşm

[373] 67b yan tarafta [صفت جشم]:EE '.de yok

[374] 67b 9. Satır nergis-i gülistān-ı ḫilāfet ve bādām-ı naḫlistān-ı salṭanat olan: EE'de yok.

ve müteraḳḳıbān-ı merāḳıb-ı ʿavārıż-ı heyākil ü ecrām ve reh-i nūrdān sübül-i ḫuṭūṭ eşiʿaʾ-i nūrānīlerinden ki ḥükm-i Rabbānī ve taḳdīr-i Yezdānī meṣāliḥ-i dīdebānī içün naẓargāh-ı ḳılleʾ-i farḳ-ı insāniyyede vażʿ itmişdür. Fi'l-cümle nem gelse yā gül-i ʿārıżlarına anlardan ḳaṭarāt-ı şebnem düşse

68 a

ġarażı iẓhār-ı inkisār ve eşʿār-ı cefā-yı rūzgār-ı zūr-kār[375] degildür. Belki maḳṣūd-ı şerīfleri tesliyeʾ-i ḫāṭır-ı ʿāṭırdur yā maḳāṭır u taṣfiyeʾ-i żamīr-i münīr-i āftāb-ı meʾāṣirdür. Nitekim bu aḳarşu gibi naẓm-ı selīs-i leṭāfet-i enīslerinden mefhūm u maʿlūmdur.

ولـه جعل الله قرير العين وحفظ عن شين الرين[376]

Acı yaşlar dök derūnuñ ġıll u ġışdan ṣāf ḳıl
Ḳullanasun tā ki sen ʿālemde deryā meşrebün

Ve āfāt-ı rūḥāniyyede ʿadem-i şekvāsı ve iẓhār-ı teslīm ü rıżāsı bu maḳāl-i ābdār ve naẓm-ı güher-niṣārlarından mefhūm-ı aḫyār-ı ulü'l-ebṣārdur.

ولـه نوَّر الله أبصارَه، وضاعَفَ اقتداره[377]

Derd-i dil bī-ḥaddür ammā āhle zār eylemem
ʿIşḳımı[378] ketm eyleyüb nā-ehle iẓhār eylemem
Ölürisem de ṭabībe nabżımı[379] göstermezen
Bilmesün ʿışḳum dīvānı ḫaberdār eylemem
Aḫyānā ولـه زاد الله عشقه ومحبّته، وضاعف عمره ودولته[380]

Çehāz tīşeʾ-i Ferhād-ı Bīsütūn dīdest

---

[375] 68a 1. Satır zūr-kār: EE'de yok.
[376] Allah onu göz aydınlığı kılsın ve kötülüklerden muhafaza eylesin.
[377] Allah onun gözlerini nurlandırsın ve iktidarını kat kat arttırsın.
[378] 68a 10. Satır ʿışḳımı: ʿışḳı (EE)
[379] 68a 11. Satır nabżımı: nabẓımı (EE)
[380] Allah onun aşk ve sevgisini, ömrünü ve devletini de kat kat arttırsın.

Merā dilist[381] ki billāh hezār çendān dīd

Dirīġ nisti ageh ki bī to ḫaste muḥibb

Çehā be rūz-ı ġam u rūzgār-ı hicrān dīd

Naẓmıyla raṭbü'l-lisān ve gāhī

68 b

ولله أبقى الله ذاتهاللبيب، غير محتاج إلى علاج الطبيب[382]

Ey bād-ı ṣabā ḫüznüni Yaʿḳūb dileñdi

Hemrāh olıcaḳ Yūsuf gül-i pīrahenümle

Derd-i ageh muḥibb ʿārla dil pārelenibdür

Bir kimesne yoḳ ʿār çeke āh benümle

Beyitleriyle ʿaẕbü'l-beyān olduḳları derd-i dilden şikāyet degildür. Maḥżā[383] mā fi'ż-żamīri ḥikāyet ve nefs-i emri rivāyetdür. Ve ne Ḫudādan ġayrı kimseye ḥālüni beyān ider ve ne ḥekīm-i şāfī-i kāfīden ġayri bir ferdden dermān ricā ider. Nitekim bu beyt ol ḥāli vāṣıf ve ol remzi kāşifdür.

ولله كان الله شافيًا لكل دائه، كافيًا في كلّ دوائه[384]

Lebleri dār-ı şifāsına İrem diyü bu dil

Ḫastedür ṣubḥa degin virdi dürür yā Şāfī

Egerçi ولله جعل الله مصونًا عن جميع سقام مستغنيًا عن أدوية الأنام[385]

Ṭabīb-i ḫaste dilānī me-şev zi mā ġāfil (37) (69 b)

Geh mītüvān gehī aḥvāl-i derd-mendān dīd

Beytinden fehm olunur ki Ḫudādan gelen meṣāʾibüñ ʿilācına ṭālib u ġayrden istimdād idüb ṣıḥḥate rāġıb ola ammā ki

---

[381] 68a 13. Satır dilist: dānist (EE)

[382] Allah onun aklı başında olan zatını bir doktorun ilacına muhtaç etmesin.

[383] 68b 5. Satır maḥżā: maḥżen (EE)

[384] Allah onun her türlü hastalığına şifa veren ve her türlü devasına kâfi gelen olsun.

[385] Allah her türlü hastalıktan muhafaza eylesin ve insanların ilaçlarından da müstağni kılsın.

وله حفظه الله عن جميع الغموم وصانه عن هجوم الهموم[386]

Gönlümüñ hicrān şebinde hem ġamı hem derdi var
Ġayri hemdem neylesün anlar gibi hem-derdi var

69 a

diyü buyurduḳları naẓmlarından mefhūm olan oldur ki

إنّ أشدّ البلاء للأنبياء ثم الأولياء ثم الأمثل فالأمثل[387]

feḥvāsınca ekṣer meṣāʾib u evfer nevāʾib zümreʾ-i enbiyāya ve fırḳaʾ-i aṣfiyāya vārid ü mütevārid olduġını[388] iẕʿān itmekle tamām müteselli olub Cānib-i Ḥayy u Ḳayyūmdan gelen ġumūm u humūm göñlünüñ eglencesi ve cihet-i ʿalīm ü ʿallāmdan irişen āfāt u ālām cānınuñ diñlencesi ola. Nitekim bu naẓm-ı ḥüsnden rūşen ü mübeyyendür.

وله عظّم الله تعالى شانه، صانه بالخير عما شانه[389]

Çeşmüm aġlar dīdeʾ-i Yaʿḳūbdur
Ṣabr ider dil derde ṣan Eyyūbdur
ʿĀşıḳum yanmaḳ baña maṭlūbdur
Yanayın ey şemʿ-i rūşen yanayın
Ve bu maṭlaʿ-ı ġırrādan daḫı ẓāhir ü bāhirdür.

وله جعل الله حياته حيات العالمين[390]

Şöyle çekdüm pister-i ġamda teb-i hicrānunı
Üns ṭutdı derdle añmaz göñül dermānunı
Ve bu maḳṭaʿ-i zībādan daḫı maʿlūm u mefhūmdur.

وله جعل صحّته صحّة المسلمين[391]

---

[386] Allah onu bütün dertlerinde korusun ve takıntıların hücumundan muhafaza eylesin.
[387] Muhakkak ki belanın en şiddetlisi peygamberlere ardından evliyalara ardından bu gibi kimseleredir.
[388] 69a 4. Satır oldugını: oldugın (EE)
[389] Allah onun şanını yüce eylesin ve onu kötü şeylerden hayırla muhafaza etsin.
[390] Allah onun yaşamını âlimlerin yaşamı gibi kılsın.
[391] Onun sıhhatini Müslümanların sıhhati gibi kılsın.

Anuñ derdi devādur zaḫmı[392] merhem

Muḥibbī derde dermānı nidersin

69 b

سليقة جليلة[393]

Veraʿ ve taḳvāyla ḥarāma müʾeddī olan şehvātdan bi'l-külliyye ictināb u[394] iḫtirāz u perhīz ve muḳteżayāt-ı ḳuvvet-i behīmiyye ve sebʿiyyeden kemā-yenbaġi iʿrāż u tenezzüh ü gürīzde olmasa

ولـه زاد الله تقواه، وضاعف علياه[395]

Giceler tā ṣubḥa dek ḳıl raḥmet Ḥaḳḳı ṭaleb

Bir ṭaleb kim bī-riyā ola virür anı da Rab[396]

Beytini naẓm idüb kendü kendüye vaʿẓ u naṣīḥat mi iderdi. Terk-i ekl ü şürb ü nigāḥ ile dāireʾ-i behīmiyyetden[397] belki ṭabaḳaʾ-i beşeriyyetden dūr u taḥṣīl-i ṣafā-yı leẕāiẕ-i kemāl ve ʿilm ü ṣalāḥ ile dereceʾ-i melekiyyetden niçe mertebe ʿalī veche't-teraḳḳī mürūr u ʿubūr eyleyüb بيت[398]

Ez melāʾik behredārī v'ez bahāyım nīz-hem

Beñzer ez ḥaẓẓ-ı bahāyım k'ez melāʾik beñzeri

Beytinüñ aḥd-i iḫtimālininden tamām müctenib ü iḫtimāl-i āḫirine kemā-hū Ḥaḳḳa ṭālib ü rāġıb olmasa ولـه مدَّ الله ظلاله، وزاد كماله[399]

Muḥibbī cürm ü ʿiṣyānun añub her dem duʿā eyler

Duʿāsın müstecāb eyle dilā kim bu durur yā Rab

---

[392] 69a 15. Satır zaḫmı: zaḫmı (EE)
[393] Selika-i Celile
[394] 69b 2. Satır u: EE'de yok.
[395] Allah onun takvasını arttırsın ve makamını kat kat arttırsın.
[396] 69b 5. Satır anı da Rab: anı da Ḥaḳ Rab (EE)
[397] 70 a 7. Satır behīmiyyetden: behīmiyyeden (EE)
[398] Beyit
[399] Allah onun gölgesini (himayesini) uzatsın ve mükemmelliğini arttırsın.

Maḳālini inşād idüb efḍal-i vesāʾil-i taḳarrub olan duʿā ve münācāta her ān ve her laḫẓe mübāşeret mi iderdi.

[صفت مي][401][400]

Bu daʿvāya delīl-i ṣaḥīḥ ve bu müddeʿāya bürhān-ı

70 a

ṣarīḥ bu yetmez mi ki maḥbūbeʾ-i nāzenīn meyḫāne ve kāşāne ve maṭlūbeʾ-i dil-firīb kūşeʾ-i deyr ü bütḫāne serāy-ı ʿayş u ʿişrete bānū-yı dilārā ve nāzik-beden ʿarūs-ı müştehī ve tevbe-şiken delleʾ-i muḥtāleʾ-i şehvet-fezā aʿnī duḫter-i rezdin ümmü'l-ḫabāʾiṯ ve bāʿiṯ-i ḥudūṯ-ı envāʿ-ı ḥavādiṯüñ ʿaşḳ u şevḳ u muḥabbeti ve şūr u şeġab u meveddeti ve hevā ve sevdāsı ve meyl-i muṣāḥabet-i dilgüşāsı keyfiyyet-i şarābda ve hevā-yı ḥabāb-ı mey-i nābda ve ḥarāret-i nārda ve şerer-i dil-i aḥcārda ve bürūdet-i ābda ve mā türābda ve bu gülde ve reng-i sünbülde ve ḳuvvet-i tekellüm-i zebān-ı ḫāme[402] ve daḳāyıḳ-ı maʿānī-i ẕurūf-ı ḥurūf-ı nāmede ve nūr-ı dīdede ve server-i sīnede ve dil-i ṣadrda ve ḳaṭre-i ebrde vücūd-ı saḫīde ve naḫl-i denīde ve saʿādet-i ʿāḳılda ve fażāḥat-ı cāhilde ve imsāk-ı ḫasīsde ve ceẕb-i mıġnāṭısda[403] ve şevḳ-i mihr-i cihān-tāb-ı nihād-ı ẕerrātda ve çeşmeʾ-i āb-ı ḥayāt-ı derūn-ı ẓulümātda ve bün-i reyḥān-ı baṭn-ı ḫazefde ve dürr-i şāhvār-ı ẓarf-ı ṣadefde ve gül-i sūrī eṭrāf-ı çemende ve leṭāfet u ḫūbī-i berg-i semende ve ġāliyeʾ-i misk-i gülāleʾ-i cānānda ve nükhet-i dil-peẕīr ġılāleʾ-i ḫūbānda ve ṭīb-i cān-baḫş-ı ḥulleʾ-i ḥūrānda ve

70 b

ḫūn-ı yāḳut u laʿl-i ʿurūḳ-ı ḳande ve cevher-i pākīzeʾ-i cān ḳavālib-i ābdānda ve idrāk-i külliyyāt nefs-i nāṭıḳaʾ-ı insānda merkūz u meknūz olduġı gibi dil-i ḥavāṣṣ u ʿavāmda ve ḳulūb-ı aʿyān u eşrāf-ı enāmda ve āb u gil-i aḥrārda ve maġz u post-ı

---

[400] Şarabın sıfatı

[401] 70a yan tarafta [صفت مي]:EE 'de yok.

[402] 70a 8. Satır ḫāme: ḫāmede (EE)

[403] 70a 11. Satır mıġnāṭısda: mıḳnāṭısda (EE)

aḫyārda ḫuṣūṣā sīneʾ-i bī-sekīneʾ-i ġamzede kān-ı rūzgārda ve cān-ı nātüvān-ı küştegān-ı ʿaşḳ u muḥabbet-i dil-rübāyān-ı şehr ü diyārda müstetir ü mużmer ve vāḳiʿ ve ṣābit ü muḳarrer belki cebel-i şāmiḫ gibi rāsiḫ ve kuhsārvār-i üstüvār u ber-ḳarār iken ve her ʿayyāş-ı meserret-i maʿāşuñ gāh bu maḳāl-i pür-ḥāl vird-i zebānı iken

وله جعل الله كلماته الشريفة، كخمر الحنَّة لذةً للشاربين[404]

Meyḫāne bize mescid aña iki üleşdük
Mey-i ḫārla zāhid ne cidāl eylemek ister
Ve gāh bu naẓm-ı ḫūb-ı intiẓām ẕikr-i cānānı iken

وله لا زال المساجد معمورة في أيَّام عدالت[405]

Zāhidā olsun mübārek mescid ü cennet saña
Ben ḫarābāt ehliyem mesken baña meyḫānedür

Ve her rind-i ḳallāş ve cürʿa-pāş o başuñ tekellümi bu kelāmla[406] ḫūb-niẓāmla iken

وله جعل الله أنام أيّامه صالحين بِيُمْن دولته، وتأثير كلامه[407]

71 a

Ez mey u maḥbūb mā[408] rā ṭaʿne zenger menʿ kerd
Men ki rindem zāhidā īn pārsāyı çün konem
Ve naġme vü terennümi bu peyām-ı ʿālī maḳām ile iken

وله هزم الله جند غمومه وقهر جيش همومه[409]

İsteriseñ mülk-i dilden dūr ola ġam leşkeri
Ḳoma elden bādeyi bir dem mecālüñ var iken

---

[404] Allah onun şerefli kelimelerini içenlere lezzetli gelen cennet şarabı gibi kılsın.
[405] Mescitler adaletli günlerinde mamur olmaya daim olsun.
[406] 70b 14. Satır kelāmla: kelām (EE)
[407] Allah kendi zamanındaki insanları, devletin desteğiyle ve sözlerinin tesiriyle sâlih kimselerden kılsın.
[408] 70a 1. Satır mā: yā (EE)
[409] Allah onun gam ordularını hezimete uğratsın ve keder/tasa ordusunu da kahretsin.

Ve perī-rūy u[410] ʿanber-mūy sāḳī-ḫūblar[411] ṣabūḥī iden erbāb-ı ʿişrete cām ṣunduḳça bu beyt-i laṭīf ile ḫiṭāb iderken

وله جعل الله ناظرًا إلى الآثار، بعين الإعتبار[412]

Dil rā ferāġ mey dehed u dīde fürūġ[413]

Dīdār āftāb u şān u şarāb-ı ṣubḥ

Ve dil-cūy u melek-ḫūy peymāne-peymā maḥbūblar seḥer-ḫīz ü bāde-cūy aṣḥāb-ı ṣoḥbet-i muḥabbete ḳadeḥ teklīf itdükce bu naẓm-ı şerīf ile[414] cevāb iderken

وله زاد الله عبَادة صُبحه ومسائه[415]

Büstān-ı mey-i ṣabūḥ Muḥibbī befāl-i saʿd

Īn dem ki āftāb küşāyed kitāb-ı ṣubḥ[416]

Pīrler cüvānlarla[417] mükāleme eyleseler

وله زاد الله أذكاره في غدائه وعشائه[418]

Jeng-i ġamdan dileriseñ ola ḳalbiñ ṣāfī

Ḳoma elden ḳoma bir laḥẓe şarāb-ı ṣāfī

Beytin oḳuyub ve cüvānlar şeyḫlerle[419] muḳāvele eyleseler.

71 b

وله طيَّب الله أنفاسَهُ، في غُدُوّه وآصاله[420]

---

[410] 71a 5. Satır u: EE'de yok.
[411] 71a 5. Satır ḫūblar: ḫūb-rūylar (EE)
[412] Allah onu ibret gözüyle eserlerine bakanlardan kılsın.
[413] 71a 8. Satır dīde fürūġ: dīde rā fürūğ (EE)
[414] 71a 10. Satır şerīf ile: şerīfle (EE)
[415] Allah onun gece gündüz yaptığı ibadetleri arttırsın.
[416] 71a 8. Satır ṣubḥ: ṣabūḥ (EE)
[417] 71a 13. Satır cüvānlarla: cüvānlar ile (EE)
[418] Allah onun sabah akşam yaptığı zikirleri arttırsın.
[419] 71a 15. Satır şeyḫlerle: şeyḫler ile (EE)
[420] Allah onun soluğunu/nefesini hem geceleri ve hem de gündüzleri hoş kılsın.

Baña maḥbūb u meyden gec[421] diyü zāhid ider pendi

ʿAceb mi leẕẕet-i rūḥānī fehm eylemez kendi

maṭlaʿı saʿādet maḳṭaʿını inşād eyler[422] iken

وله عمَّر الله المساجد والمعابد، في أيام عدالت[423]

Sāḳī bir üftādenüñ meykedede mestāne-i secde ve namāzını görüb hāy üftāde mescide var meyḫāne-cāy namāz degildür dedikde

وله كثر الله أرباب الصَّلاح عن عبادته وطاعته[424]

Ben ḫāke naṣīb ola cürʿañ diyü ey dilber

Ḫāk üzre düşüb ḳaldum meyḫāne bucaġında

Beytin oḳuyub iʿtiẕār iderken ve mey-fürūş bir pīr-i dildāde sāḳīye tażarruʿ ve niyāzını müşāhede idüb hāy bīçāre pīr bu ne olmaz tedbīrdür dedikde

وله ملائه الله بالسرور المؤفور، إلى يوم النُّشُور[425][426]

Cān niṯār itsem ʿaceb mi sāḳinüñ ayaġına

Bir ḳadeḥ meyle niçe şeyḫ olanı ol şābb ider

Maḳāliyle muḳābelede cevāb virürken ve kendüler daḫı müceb-i ġulyān-ı rūḥ-ı ḥayvānī ve muḳteżā-yı meyelān-ı nefs-i emmāreʾ-i insānī ve müstedʿā-yı şūr u şevḳ u cūş-ı ḫurūş-ı eyyām-ı cevānī ile tamām mest ü cām ṣıḥḥat u kāmurānī[427] derdest olub

72 a

وله سقاه الله تعالى مُدامة الحيات والشاب ما دامت السموات[428]

---

[421] 71b 2. Satır gec: geç (EE)

[422] 71b 3. Satır eyler: ider (EE)

[423] Mescitler adaletli günlerinde mamur olmaya daim olsun.

[424] Allah itaat ve ibadetlerinden dolayı iyi insanları çoğaltsın.

[425] Allah onu kıyamet gününe kadar sevinçle/sürurla donatsın.

[426] 71b 11. Satır وله سقاه الله تعالى، رحيق التحقيق، وشراب التوفيق:وله ملائه الله بالسرور المؤفور، إلى يوم النُّشُور (EE)

[427] 71b 15. Satır kāmurānī: kāmrānī (EE)

[428] Allah onu semavat daim olduğu müddetçe hayat ve gençlik şarabıyla sulasın.

Devr-i gülde ey Muḥibbī al ele peymāneyi

Fırṣatı fevt itme żāyiʿ ḳılma ʿömrüñ bir demin

Naġmesiyle āhınuñ çengi ve ṣadā-yı nāyi[429] pest itmüş iken ve hengām-ı bahār ve eyyām-ı revnaḳ-i gülzār u sebzezārda bülbül-i nāle-engīz miṣāli[430] ḫumār-ālūd u seḥer-ḫīz olub

ولە سقاە اللە تعالى، رحيق التحقيق، وشراب التوفيق[431][432]

Gice mey nūş eyleyüb başımda var daḫı ḫumār

Bāde ṣun sāḳī baña yārān daḫı ayılmadan

Diyüb tekrār ʿayş u ʿişrete bünyād ve serāy-ı şūr u şevḳi yeñiden ābād idüb ve müsāʿideʾ-i eyyām-ı cüvānı ve muṭāvaʿat-ı eblaḳ-ı salṭanat u kāmrānīye tamām iʿtimād u iʿtiḳād üzre iken ve ekṣer-i nās zühd ü ṣalāḥı berṭaraf idüb ṭaraf ṭaraf ḫalḳ-ı ʿālem tażyīʿ-i evḳāt ve terk-i levāzım u mühimmāt idüb ʿayş u nūş ile mevṣūf ve herkesüñ ʿinān-ı iḫtiyārı kümeyt-i bādeʾ-i gülgūn semtine maʿṭūf ve dirhem ü dīnārı belki cübbe ve destārı duḫter-i rez yolına maṣrūf olub her ʿārif

وله زاد الله عرفانه، وضاعَفَ اتقانَه وايقانَه[433]

Mürşid-i kāmil dilerseñ var göñül meyḫāneye

Müşkülüñ ḥall ide saña göstere yol mey-fürūş

72 b

Beytini vird-i zebān idinmişken[434] ve her ḥāle vāḳıf olan ẕi'l-maʿārif

وله زاد الله تعالى معارفه، وكثّر عوارفه[435]

---

[429] 72a 3. Satır nāyi: nāy (EE)

[430] 72a 4. Satır miṣāli: miṣāl (EE)

[431] Allah tahkik (gerçeği ortaya çıkarma) nektarıyla ve tevfik (başarı) şarabıyla sulasın.

[432] 72a 5. Satır وله ملائه الله بالسرور المؤفور، إلى يوم النُّشُور:ولە سقاە اللە تعالى، رحيق التحقيق، وشراب التوفيق (EE)

[433] Allah onun irfanını arttırsın, itkânını/vukufiyyetini ve îkânını/keskin bilgisini kat kat arttırsın.

[434] 72b 4. Satır idinmiş iken: idinmişken (EE)

[435] Allah onun marifetini ve bilgeliğini arttırsın.

Der-i deyr reft çünki Muḥibbī ḳadeḥ bedest

Herkes zi reh fütāde delālet būy konem

Naẓmunı ẕikr-i cinān idinmiş iken [436] بحمد الله الملك الجبَّار

Tevfīḳ-i Ḫudā refīḳ ü yār olub [438][437] بيت

Añladı duḫter-i rez ümmü'l-ḫabāʾiṣ idügin

ʿĀlemüñ cümle şer[439] ü şūrına bāʾiṣ idügin

Pes cān u göñülden faż̌l-ı Ḫudāya ittikā idüb [440] إنَّ الصلاة تَنْهَى عن الفَحْشَاء

ḥablü'l-metīnine[441] temessük ve ʿurveʾ-i vuṣḳā [442] إنّ خيْر الزاد التقو آيه

teşebbüṣ idüb ol fāḥişeʾ-i rūzigāruñ[443] ve fācireʾ-i nā-bekāruñ muṣāḥabetinden bir vechle tāʾib ve muʿāşeretinden bir ḥayṣiyyet ile rāciʿ ve müctenib oldı ki tevbe ve inābeti mertebeʾ-i yemīne müʾeddā ve dāireʾ-i ḳaseme müteʾeddī oldı. Nitekim bu beyt-i ṣalāḥ u sedād-efzā ve naẓm-ı felāḥ u reşād intimāden müfād u müstefāddur.

[444] وله زاد الله تقواه وأبقاه سالمًا في دنياه

Cürʿaʾ-i cām-ı lebüñden olsa ger baña naṣīb

Kāfirem ger bir ḳadeḥ içsem mey-i ṣahbāyı ben

Ve anuñla ḳomayub fāsıḳaʾ-i[445] mezbūreyi[446] naẓarından belki şehrinden belki bilādından

[436] Mutlak kudret sahibi ve mâlik olan Allah'a hamd ile.
[437] Beyit
[438] 72b 5. Satır beyt: beyt li münşiihi (EE)
[439] 72b 6. Satır şer: şerr (EE)
[440] Muhakkak ki namaz kişiyi kötülüklerden alıkoyar.
[441] 72b 7. Satır ḥablü'l-metīnine: ḥablü'l-metīne (EE)
[442] Muhakkak ki azığın en hayırlısı takvadır.
[443] 72b 9. Satır rūzigāruñ: rūzgāruñ (EE)
[444] Allah onun takvasını arttırsın ve dünyada da selametle onu baki kılsın.
[445] 72b 15. Satır fāsıḳaʾ-i: falaḳaʾ-i (EE)
[446] 72b 15. Satır mezbūreyi: mezbūreʾ-i (EE)

73 a

belki memālikinden dūr ve anıñ fevāʾid ü ʿavāidinden ve āmed ü reftinden ḥāṣıl olan ḥazāin ü māl-i nā-maḥṣūrı[447] māl-i cāndan idügi maʿrūf u meşhūr ken yevmü'n-nüşūrde āmil-i rıżā-yı Rabb-i Ġafūr ve rācī-yi şefāʿat-i Nebiyy-i Şekūr olub bi'l-külliyye metrūk u mehcūr ḳılub ʿibād-ı bilādı ʿubbād ve ehl-i şerr[448] ü şūr u fesādı zühhād idüb ḫalḳ-ı ʿālemi şürūr u fücūrdan ḥıfẓ u ṣıyānet eylemege himmet ü ʿazīmet eyledi. Elḥamdülillāhi Teʿālā ki anlar saʿādet ile ḥıfẓ u siyāsetde ve diyānet ü ʿibādetde ve[449] taḥṣīl-i rıżā-yı Cenāb-ı Yezdāna saʿy-i cemīle-i müdāvemetde bu ṭabaḳaya ḳadem başalı [450]الناس على دين ملوكهم وسلوكهم على نَهج سلوكهم

muḳteżāsınca cemīʿ ḫalḳ-ı ʿālemden ve eşrāf-ı benī Ādemden fısḳ u fücūr mündefiʿ ve envāʿ-ı mefāsid ü şürūr mürtefiʿ olub bānū-yı mezbūre daḫı zümreʾ-i fevāḥiş gibi bī-pervā her bābı ziyāret ve her daʿvet idene icābet idüb ve her gice māh-ı eflāk ve mihr-i tābnāk gibi bir burca nāzil ve her gün her cāyı maḥbūbeler gibi bir cāyı[451] menzil idüb herkes ile başı ḫoş olub ʿıyş u ʿişret ve ẕevḳ

73 b

ü ṣoḥbet ile ḫavāṣṣ u ʿavām arasında tamām şöhret ve eller üzre ṭutulub kemāliyle ḥürmet bulub fuḥş u muʿāmelesine ve ḫalḳla muḫālaṭa ve mücāmelesine[452] her şehr ü her diyārda olan vālī ve nāʾib ü ḳāḍī daḫı ʿāmiller[453] ve emīnler ve ṣubaşılar gibi ḳāʾil ü rāżī olmuşlar iken biḥamdilillāhi Teʿālā niçe rūzigārdur[454] ki evvelki ʿādet ü münādemesinden nādime ve tāyibe[455] ve ḳadīmi vażʿ u ḥālet u muʿāmelesinden

---

[447] 73a 2. Satır nā-maḥṣūrı: nā maḥṣūrı ki (EE)
[448] 73a 5. Satır şerr: şer (EE)
[449] 73a 8. Satır ve: EE'de yok.
[450] İnsanlar meliklerinin dini üzeredirler. İnsanların davranışları meliklerinin davranışları metodu üzerinedir.
[451] 73a 14. Satır cāyı: cāy (EE)
[452] 73b 3. Satır mücāmelesine: mecālisesine (EE)
[453] 73b 4. Satır ʿāmiller: ʿālimler (EE)
[454] 73b 5. Satır rūzigārdur: rūzgārdur (EE)
[455] 73b 6. Satır tāyibe: tāʾibe (EE)

rāciʿa ve āyibe olub ḥicāb perdesini yüzüne niḳāb u mülāzemet çār dīvārı[456] öñüne[457] çār-ı iḥticāb idinüb meydāndan nā-yāb oldı ve kendüyle mey-fürūş ortasında ṣu ṣızmaz iken meyḫāne ve kāşāne ḳapusundan içerüye ayaḳ başmaz oldı ve ṣurāḥī[458] gibi iller ayaġına baş ḳomadan yüz çevürdi ve erbāb-ı ṣoḥbet gibi nā-maḥremlerle merḥabādan elin kesdi ve ḫum-ı mey gibi ayaġın dāmān-ı ferāġate ve başın girībān-ı ʿuzlete çeküb kūşe-nişīn genc-i vaḥdet ve sirke-fürūş gibi turş-rū olub ehl-i dünyāya ekşi ṣūret gösterüb ehl-i İslām ile ʿadāvet-i dīniyye üzre olmuşdur. Ol cihetden niçe müddetdür ki adı añılmaz ve çāvı

74 a

çavlanmaz. Ve degme ḳıyādet ü vesāṭet ile ulanmaz. Ve şehr ü bāzārda ṣatılmaz. Ve meyḫāne ve kāşānede bulunmaz. Ve hergiz ḳande idügi bilünmez oldı. Lā-büdd ẓahriyyen ittiḫāẕ olunub kendüsi nesyen mensiyyen ḳılınub illerde ve dillerde ʿanḳā ve kimyā vü simyā gibi mücerred nāmı ḳılub ol daḫı mevcūdü'l-ism ve maʿdūme'l-cism olanlaruñ biri oldı.

الحمد لله الذي أذهب عنَّا الحَزن[459]

Ḥālā[460] bir kimseye bir kimse hāy ʿāşıḳ bir zamān idi ki tenāvül-i bāde-i ʿaşḳı ziyāde iderdi dise bu maṭlaʿ-ı saʿādet-i maḳṭaʿ ile cevāb virür.

وله زاد الله هداه، وضاعَف تقواه[461]

Gel şarāb-ı ʿaşḳı nūş eyle ṣafā vü leẕẕet al
Derdi dermāna degiş yaʿnī belā vü miḥnet al

[456] 73b 7. Satır dīvārı: dīvārını (EE)
[457] 73b 8. Satır öñüne: egnine (EE)
[458] 73b 10. Satır ṣurāḥī: ṣurāḫī (EE)
[459] Bizden hüznü/sıkıntıyı gideren Allah'a hamdolsun.
[460] 74a 6. Satır ḥālā: ḥālen (EE)
[461] Allah onun hidayetini ve takvasını arttırsın.

Ve bir ʿārif birine daḫı hāy ʿārif keyfiyyet-i şarāb al ādemi ḫoş-ḥāl ve leşker-i ġam u ġuṣṣayı[462] pāy-māl idermiş. Güle ol iksīr-i muḥabbet-fezādan sen daḫı bir ḥiṣṣe al dise bu mecmaʿ-ı maʿānī olan maṭlaʿ birle ḫiṭāb-ı müsteṭāb eyler.

وله جعل الله تَوْبة نصوحًا وجعل الفضل له غبوقا وصبوحا[463]

Muḥabbet bādesin içdüm yine sermest ü ḫoş ḥālüm
Ṭutuşdum āteş-i ʿaşḳa eridüm zer gibi ḳālüm

Şükür Ḫudā[464] ki ol bī-ḥayā ortadan çıḳub ʿazm-i kenār ve cezm-i sefer-i diyār-ı

74 b

küffār[465] ideli herkes muḥabbet-i İlāhī ile ṭulū ve her sīne-i keyfiyyet-i ʿaşḳ u şevḳ-i nā-mütenāhī ile memlū olmuşdur. Anıñçündür ki Ḥażret-i Pādşāh-ı ʿĀlem-penāh-i saʿādet-i destgāh edāmallāhu ʿilāhu gāh u bī-gāh bu bādeʾ-i dilkeş ile defʿ-i ʿaṭş eyler.

وله زاد الله سُرُوره وحُبُوره[466]

Ey Muḥibbī ister idüñ sen muḥabbet cāmını
Şükr ḳıl nūş eyletüb mestāne olduñ ʿāḳıbet

Ve ekşer evḳātde bu ṣahbā-yı ġam-ı zid ile mesrūr u[467] pür-ṣafā olur.

وله رزقه الله السرور، وأزال عنه الفُتُور[468]

Sāḳiyā ṣanma beni mest-i mey-i engūr olam
İçmişem cām-ı muḥabbet bādesün beẕm-i elest[469]

---

[462] 74a 11. Satır ġuṣṣayı: ġuṣṣaʾ-i (EE)
[463] Allah tevbesini nasuh tevbesi eylesin ve ona fazileti akşam ve sabah şarabı kılsın.
[464] 74a 15. Satır Ḫudā: Ḫudāya (EE)
[465] 74b 1. Satır küffār: kenār (EE)
[466] Allah onun sevincini ve mutluluğunu arttırsın.
[467] 74b 7. Satır u: EE'de yok.
[468] Allah onu mutlulukla rızıklandırsın ve bezginliği de ondan izale eylesin.
[469] 74b 9. Satır bādesün beẕm-i elest: bādeʾ-i beẕm-i elest (EE)

Elḥamdülillāhi Teʿālā ki ẕikr olunan ṣalāḥ u sedādları ve[470] felāḥ u reşādları berekātında cām-ı çeşm-i şerīfleri ḳadeḥ-i mey gibi bādeʾ-i muḥabbet-i İlāhī ile memlū ve māl-ā-māl ve sāġar-ı beden-i laṭīfleri ṣahbā-yı meveddet-i nā-mütenāhī ile leb-ā-leb u peymāne-miṣāl olduġundandur ki bu beyt-i pür-faṣāḥati silk-i naẓma getürüb ol maʿnāya[471] işāret ve ol feḥvādan kināyet ḳılmışdur.

ولـه جعل الله قلبه مملوًّا بالسرور، ومكفوفًا بالحُبُور[472]

75 a

Ey Muḥibbī bezm-i ġamda olalı baġrum kebāb
Ḫūn-ı dil başumdan aşdı ṭopṭolu peymāneyüm

Ḫudāyā şarāb-ı muḥabbetüñle sermest ü medhūş ve bādeʾ-i şevḳ ü meveddetüñle pür-cūş u ḫurūş olan ehl-i ḥāl gerçek erenlerüñ[473] yüzi ṣuyuna dilerin ki bu muḥibb-i muḫliṣüñ olan Muḥibbīnüñ şarāb-ı şevḳ ü muḥabbeti ve bādeʾ-i ṣıḥḥati ve selāmeti ve ṣahbā-yı devlet ü saʿādeti günden güne artsun eksilmesün ṭaşsun dökülmesün āmīn. Ve bu beyt-i dil-güşā ve feraḥ-baḫşā daḫı ʿalī-sebīlü'r-remz ve'l-kināyet[474] ol maẓmūndan ʿibāretdür.

ولـه زاد الله قربه، من حناب قدسه[475]

Ben derūn-ı ḫalvetinde ṣoḥbet-i ḫāṣ etmişem
Dostlar baḳmañ benüm bu şimdilik bīrūnluġum
Ve ḥālā bu naẓm-ı āb-dār daḫı ol ḥāli işʿār u iẓhār eyler.

ولـه أفاض الله عليه أنوار أُنسه[476]

Sāḳiyā mey-i be kesī deh ki nedāred ʿaşḳı

---

[470] 74b 10. Satır ve: EE'de yok.
[471] 74b 14. Satır maʿnāya: maʿnāyı (EE)
[472] Allah onun kalbini sevinçle doldursun ve mutlulukla kaplasın.
[473] 75a 3. Satır erenlerüñ: erenler (EE)
[474] 75a 7. Satır ve'l-kināyet: ve'l-kināyete (EE)
[475] Allah onun yüce katına yakınlığını arttırsın.
[476] Allah onunla ünsiyet kuracak nurlarını üzerine akıtsın.

Mestem ez ʿaşḳ çi ḥācet be şerābest merā

Tekmile

Ve ẕikr olunan daʿvāya bir cihetden daḫı delīl-i ḳaṭıʿ vāżıḥe'l- maʿānī ve bürhān-ı sāṭıʿ müstaḥkeme'l-mebānī yetmez mi ki beẕm-i ṣahbānuñ mülāzım-ı revnaḳ-efzāsı ve cemʿiyyet-i ehl-i ṣafānuñ müdāvim-i

75 b

ḥālet-baḫşāsı olan āheng-i çeng ü ṣadā-yı nāy ve ṣavt-ı pür-sūz-ı ḳopuz ve naġmeʾ-i pür-sürūr-ı ṭanbūr ve enīn-i pür-tāb-ı rebāb ve nevā-yı ṭarab-efzūd-ı ʿūd ve naġmeʾ-i āteş-bār-ı mūsīḳār ve nevā-yı ḥālet-efzūn-ı ḳānūn ve taġannī-yi keyfiyyet-baḫş-ı erganūn ve bunlardan mā-ʿadā ne ḳadar āvāz-sāz u naḳarāt def ü naḳare ve ṭabl-bāz varsa ṭanīn-i müsāmeʿada ve enīn-i ṣavāmiʿde ve ṣahīl-i feresde ve ṣaġīr-i kerkesde ve ṣarīr-i ḫāmede ve ḫaşḫaşa-i nāmede ve ṣayḥa-i tīrde ve ṣalīl-i şemşīrde ve renīn-i kemānda ve deviyy-i bārānda ve secʿ-i ḳumrıda ve ḳaḥḳaḥa-i kebg-i derīde ve hedīl-i kebūterde ve hedīr-i üştürnerde ve ṭanṭana ve cūş-ı seyl-i revānda ve ḳaṣīf u ḫurūş-ı temevvüc-i ʿummānda ve feryād u fiġān-ı raʿd-ı nālānda ve ṣavt u ṣıyāḥ-ı ebr-i giryānda ve ṣīt ü ṣadā-i cibāl ü tilālde ve naʿraʾ-i ḥālet-efzā erbāb-ı vecd u ḥālde ve demdemeʾ-i güft ü gūy-ı[477] ehl-i bāzārda ve zemzemeʾ-i hāy u hūy-ı aṣḥāb-ı kār-zārda münderic ü mündemic olduġı gibi gūş-ı ehl-i ʿayş u nūşda ve dimāġ-ı aṣḥāb-ı ferāġdave āẕān-ı ehl-i küfr ü īmānda

76 a

ve mesāmiʿi muḳīmān-ı meyḫāne ve kāşānede ḫuṣūṣā ḫayāl-i ʿuşşāḳ-ı Ḥicāz u ʿIrāḳda ve ṣudūr-ı muḥibbān-ı pür-iştiyāḳda maḥzūn[478] u meknūn olmuş iken ve zümreʾ-i ẓurafā ve gürūh-ı ümerā ve vüzerā ve cumhūr-ı fuḳarā ve aġniyā ṭaʿnaʾ-i zühhād-ı pür-riyādan bī-pervā eṭrāf-ı bāġ u rāġa[479] ve eknāf-ı gülistān u būstāna

[477] 76b 13. Satır gūy-ı: gūy u (EE)
[478] 76a 2. Satır maḥzūn: maḫzūn (EE)
[479] 76a 4. Satır rāġa: rāġda (EE)

müteferriḳ ü münteşir ve dāir ü sāir olub herkes virüb almaḳda ve çaġırub çalmaḳda ve gülmekde oynamaḳda ve dimekde işitmekde ve oḳumaḳda diñlemekde[480] ve bu beyt-i zībāyı[481]

[482] سروره وله أدامَ الله

Çūn cilve kerd şāh-ı reyāḥīn be bāġ u rāġ
Ān bih ki istimāʿ def ü çeng ü ney konem

Vird-i zebān idinmekde[483] ve bu maṭlaʿ-ı ġarrāyı[484]

[485] وله زاد الله فتوره ورفع حبوره

Tevaḳḳuf eyleme bir dem sen efġān ile bin nāle
Gel ey ney-i beẕm-i miḥnetde çün olduñ vāḳıf aḥvāle

Taḳsīm idüb taḥṣīl-i sürūr u ḥubūr ve tekmīl-i istirāḥat ü ḥużūr itmekde iken[486] biḥamdilillāhi Teʿālā ve minnehu ki [487]الغنا رُقْيَة الزّنا

Mūcebince getürsin hevā-yı vesvese-efzā añlayub

76 b

[488] وله زاد الله صلاحَه وسدادَه، وضاعف فلاحه ورشادَه

Ey Muḥibbī beẕm-i ġamda neydür efġānum benüm
Ol sebebden sūz u sāz u çeng ü nāye bakmazuz

---

[480] 76a 7. Satır oḳumaḳda diñlemekde: oḳumaḳda ve diñlemekde (EE)
[481] 76a 7. Satır beyt-i zībāyı: beyt-i zībāyı vird-i zebān idinmekde iken (EE)
[482] Allah onun mutluluğunu daim kılsın.
[483] 76a 10. Satır vird-i zebān idinmekde: EE'de yok.
[484] 76a 10. Satır maṭlaʿ-ı ġarrāyı: maṭlaʿ-ı ġarrāyı taḳsīm idüb taḥṣīl-i sürūr u ḥubūr ve tekmīl-i istirbḥat u ḥużūr itmekde iken (EE)
[485] Allah onun sevincini arttırsın ve bezginliği de kaldırsın.
[486] 76a 13. Satır taḳsīm idüb taḥṣīl-i sürūr u ḥubūr ve tekmīl-i istirāḥat ü ḥużūr itmekde iken: EE'de yok.
[487] Zenginlik zinanın efsunudur.
[488] Allah onun iyiliğini, doğruluğunu arttırsın ve başarı, olgunluğunu kat kat kılsın.

Diyüb ve mey gibi neyden daḫı bi'l-külliyye ferāġat ve anlarla olan ʿıyş u ʿişretden men cemīʿ ü'l-vücūh-ı ʿuzlet eyleyüb [489] وله جعله الله من الراشدين

Yine beẕm-i ġama ḳıldım gözümüñ kāsesin sāġar
Dilā gel ṣoḥbet-i ḫāṣ it kim oldı nāy-veş nālem

Diyüb vesāir ḳuvā-yı şehvāniyyeyi[490] ve vesāvis-i ṣudūr-ı insāniyyeyi[491] ve evhām-ı bāṭılaʾ-i nefs-i emmāreyi[492] ve tevehhümāt-ı fāsideʾ-i ḳuvvet-i vāhimeʾ-i ʿayyāreyi[493] taḫrik eyleyen envāʿ-i sāz u sözüñ semāʿından[494] eṣnāf-ı naġamāt-ı āteş-i efrūzuñ istimāʿından ṣıdḳ-ı niyyet ü ṣafā-yı ṭaviyyet ile tāʾib ü müctenib olub

وله تَقَبَّلَ اللهُ تَوبته وزاد عبادته وطاعتَه[495]

ʿAyş u ʿişret itmeden bunda dilā ger gicesin[496]
Yarın anda umaram Kevṣer şarābın içesin

Diyüb ṣurāḫīʾ-i meyi dest-i sāḳīden ve ālāt-ı beẕm ü çeng ü neyi yed-i muṭribden aldı ve cümlesini ḳırdı dökdi ṭaşlara çaldı. Eli var olsun ḳollarına ḳuvvet

77 a

ve bāzūlarına selāmet Ḫudā-yı Teʿālā Settāre'l-ʿUyūbı ve Ḥabīb-i Ḥaḳ ṣallallahü ʿaleyhi ve sellem şefīʿüẕ-ẕünūbı ola zīrā ki muṭrib ü sāḳīnüñ çalduġı çaġırdugı maʿṣiyyet ve anuñ ḳırduġı dökdügi ʿibādetdür. Ve sāz-ı erġanunı ve şarāb-ı erġuvānı niçün ḳırduñ dökdüñ diyü suʾāl idecek kişinüñ suʾāl muḳadderine cevāb olsun diyü bu beyt-i dilgüşāyı ki keyfiyyeti[497] mey-i erġuvānīden efzūn ve ḥālet-efzālıġı ḥālet-i naġmeʾ-i erġanūndan füzūndur. İnşād u īcād eyledi.

[489] Allah onu rüşd sahiplerinden eylesin.
[490] 76b 7. Satır şehvāniyyeyi: şehvāniyyeʾ-i (EE)
[491] 76b 7. Satır insāniyyeyi: insāniyyeʾ-i (EE)
[492] 76b 8. Satır emmāreyi: emmāreʾ-i (EE)
[493] 76b 8. Satır ʿayyāreyi: ʿayyāreʾ-i (EE)
[494] 76b 9. Satır semāʿından: semāʿından ve (EE)
[495] Allah onun tövbesini kabul eylesin ve ibadet ve taatini arttırsın.
[496] 76b 12. Satır gicesin: geçesün (EE)
[497] 77a 6. Satır keyfiyyeti: keyfiyyet-i (EE)

وله غفر الله له ما تقدَّم من ذنبِهِ وما تأخَّر[498]

Girelden deyr-i ġam içre fiġānum erġanūn oldı

Gözümüñ yaşına baḳsañ şarāb-ı erġuvānīdür

Ve bu naẓm-ı şerīfi daḫı aña ḳarīn ü redīf ḳıldı.

وله جعله الله تعالى من المصطفين الاخيار[499]

Muṭrib nevāda perdeñi uydur Muḥibbīye

Deyr-i cihānda iñlese dil-i erġanūn geçer

Ve bu maḳāl-i rengīn-ḫayāli[500] daḫı ol minvāl üzre īrād eyledi.

وله جعله الله من عبادِه الذين اصطفى[501]

Ġam şebinde hecr elünden içdigüm ḫūn-ı ciger

Ṣubḥa dek nālişler eyler dil olubdur erġanūn

77 b

ve çeng ü rebābdan söz açub iʿtirāż ṭarīḳiyle ḫiṭāb ideceklere bu nevʿle redd-i cevāb-ı bā-ṣavāb buyururlar.

وله زاد الله رُشْدَه واستِرشاده[502]

Nāle kāyed zerk-i cān-ı Muḥibbī şeb-i ġam

Ez pey ḥāl be ez çeng u rebābest merā

Ve hevā-yı istimāʿ ṣadā-yı nāydan iʿrāż u ictināb itmekle maḳāmı maḳām-ı evliyāʾ-i Rabbü'l-erbāb ve derecesi dereceʾ-i aṣfiyā-yı ulü'l-elbāb olmuşdur. Nitekim bu beyt-i leṭāfet-i intisābdan fehm olunur.

وله أعلى الله مقامَه في الخِلافة والعِبادة[503]

---

[498] Allah onun gelmiş geçmiş bütün günahlarını affetsin.
[499] Allah onu hayırlı seçkinlerden kılsın.
[500] 77a 13. Satır ḫayāli: ḫayāl (EE)
[501] Allah onu seçilmiş kullarından eylesin.
[502] Allah onun ferasetini ve doğru yolu bulma çabasını arttırsın.
[503] Allah onun hilafet ve ibadetteki makamını yüce kılsın.

Nāy-veş[504] gāh[505] Ḥicāzı seyr idüb gāhī ʿIrāḳ

Beẕm-i ġamda iñleseñ ṭañ mı maḳāmāt ehliyüz

الحالةُ هذه[506]

Elḥamdülillāhi Teʿālā ve minneh istimāʿ-ı taġannīʾ-i ṭarab-engīz sāzı semāʿ-ı eṣvāt-ı pür sūz u güdāz-ı ḥuffāẓ-ı ḫūb-ı āvāze ve ışġā-yı elḥān-ı ḥayāt-efzā-yı ḳāriyān-ı[507] Ḳurʾān-ı ʿaẓīm ü naġamāt-ı ṣafā-baḫşā-yı tāliyān-ı Furḳān-ı Kerīme degişdi.[508] Ve taḳsīmāt u[509] terennümāt-ı ebyāt u eşʿārı eṣvāt-ı saʿādet-i āyāt-ı evrād u eẕkāra ve taḥrīrāt-ı naġamāt-ı hevā-efzā-yı güyende[510] vü ḫoşḫānı ṣīt ü ṣadā-yı siyādet intimā-yı

78 a

temcīd ü eẕāna tebdīl idüb taḥṣīl-i ecr-i cemīl ü tekmīl-i ṣevāb-ı cezīl itmekdedür.

تمهيد[511]

Efāḍıl-ı ʿulemāʾ-i müteḳaddimīn ü ehālīʾ-i fużalā-yı müteʾaḫḫirīn ṭabaḳāt-ı şuʿarāyı beyān ve merātib ü derecāt-ı büleġāyı ehl-i naẓm-ı edāyı ʿayān itmekde ʿalā ṭarīḳü'l-vifāḳ şöyle icmāʿ vü ittifāḳ eylemişlerdür ki şuʿarānuñ ṭabaḳātından ve büleġānuñ derecātından dört ṭabaḳası memdūḥ u maḥmūd u māʿadāsı meẕmūm u merdūd ola. Ṭabaḳaʾ-i ūlā ol ehl-i kerāmet olan cemāʿatdür ki nuḳūd-ı künūz ve metāʿ-ı rumūz-ı meknūz-ı maʿrifet-i İlāhī ile behremend ü ġanī ve ḫalḳ-ı ʿālemüñ müzaḫrefāt-ı taʿrīf ü tavṣīfinden müstaġnī olurlar. Anlaruñ kārları maʿānī deryāsından cevāhir-i zevāhir iḫrāc eylemek ve miṣḳab-ı elmās-ı ẕübān ile delüb dürc-i naẓma idrāc u idmāc eylemekdür. Ve edāları beyān-ı maḳāṣid ü merāmda kemāl-i belāġatde ve

---

[504] 77b 4. Satır nāy-veş: nāle-veş (EE)
[505] 77b 4. Satır gāh: gāhī (EE)
[506] Durum böyleyken/ durum böyle
[507] 77b 13. Satır ḳāriyān-ı: ḳār-yān-ı (EE)
[508] 77b 13. Satır degişdi: degişmekde (EE)
[509] 77b 13. Satır u: EE'de yok.
[510] 77b 15. Satır güyende: güyend (EE)
[511] Temhid

kelām-ı muʿciz-niẓāmları ifhām u iʿlāmda nihāyet-i faṣāḥatdedür. Velākin anlar taʿammül ü tekellüfden ʿārī ve taṣannuʿ ve teʿessüfden ʿurā olduḳları ecilden anlara iʿzāz u ikrām ve taʿẓīm ü iḥtirām ḳaṣd idüb[512]

78 b

kümmel-i ekābir ve kemeleʾ-i erbāb-ı baṣāʾir kelāmlarına şiʿr-i ıṭlāḳını[513] ve ẕātlarına şāʿir dinmek istiḥḳāḳını[514] ādāb-ı ulü'l-elbābdan ʿadd itmemişlerdür. Ve ol ḳavm-i şerīfüñ pīşvāsı ve muḳtedāsı ve ol ḫayl-i vācibü't-teşrīfüñ hādī vü rāh-nümāsı velāyet baḥrınuñ güheri ve kerāmet evcinüñ aḫteri belāġat u faṣāḥat cündinüñ ser-ḫaylı emīrü'l-müʾminīn İmām ʿAlī raḍıʿanhü'l-melikü'l-ʿalā mā-ḫafī'd-daḳīḳ ve ẓahrü'l-celī Ḥażretleridür ki elān dīvān-ı saʿādet-ʿunvānından evliyāʾ-i zamān u zemīn nemmām ḫūşe-çīn ve ḫırmen-i kelimāt-ı siyādet-āyātından aṣfiyā-yı[515] şeş cihāt iltiḳāṭ-ı ḥubūb-ı ḥayāt iderler. Ve cümleʾ-i ebyāt-ı saʿādet-āyātındandur. Bu beytler ki zamān-ı münāẓarada bāb-ı müfāḫarede naẓm buyurmuşlardur.

Muḥammedü'n-nebiyyü aḫī ve ṣıhri
Ve Ḥamzatü's-seyyidü'ş-şühedāʾ-i ʿammi
Ve Caʿferü'ẕ-ẕi yużḥi ve yümsi
Yeṭayru maʿal-melāʾiketi İbnü Ümmi
Ve bintü Muḥammedin[516] sekeni ve ʿırsi
Menūṭu'l-ḥamha bidemi ve'l-ḥami
Ve sıbṭā Aḥmed veledā-yı minhā
Fe eyyüküm lehu sehmü kesehmi

79 a

Sebeḳtüküm ile'l-İslāmi ṭurran

---

[512] 78a 15. Satır ḳaṣd idüb: EE'de yok.
[513] 78b 1. Satır ıṭlāḳını: ıṭlāḳı (EE)
[514] 78b 2. Satır istiḥḳāḳını: istiḥḳāḳın (EE)
[515] 78b 9. Satır aṣfiyā-yı: aṣfiyāʾ-i (EE)
[516] 78b 14. Satır Muḥammedin: Muḥammed (EE)

Ġulāmān mā belaġat evān hülümi

Ve evcebeli vilāyetehu ʿaleyküm

Rusūlullah yevme ġadīrü ḫumm

(Bu beyti fürūʿ kitāblarında ṣabīnüñ īmānı maḳbūl idügine delīl getürirler. Ḥażret-i Murtażā ʿAlī raḍiyallahu ʿanhadan rivāyet iderler.)[517]

Ve ʿan Cābir bin ʿAbdullah raḍiyalllahu ʿanha semiʿtü ʿaliyye yünşidü ve hüve ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem yesmeʿu.

Ānā aḫvāl-i Muṣṭafā lā şekk fī nesebi

Bihi rübbeytü ve ṣıbṭāhu hümā veledi

Ceddi vecedu Resulullah münferid

Ve Fāṭıma zevceti lā ḳavlu zī fenedi

Ṣaddaḳtühü ve cemīʿü'n-nās fī buhemin

Mine'ḍ-ḍalāleti ve'l-işrāki ve'n-nekedi

وله رضي الله عنه وكرَّم الله وجهه من حكَمِيَّاته[518]

Aleynü limen lāne lī cenbühü

Ve enzü ve ʿalā küll ṣaʿbin[519] şedīdin

Keẕā alā elmās yaʿmelü fihi ür-reṣāṣ

ʿAlā ennehu ʿāmilü fi'l-ḥadīd

وله رضي الله عنه من نَصايِحِه[520]

Elā[521] eyyuhe'l-maġru rütb min ġayr teʾhīr

Fe inne'l-mevt ḳadiʾati velev ṣırne Kārūna[522]

Bissilin māt Arisṭāṭālīs u Buḳrāṭ bā-filācin

---

[517] 79a yan tarafta Bu beyti fürūʿ kitāblarında ṣabīnüñ īmānı maḳbūl idügine delīl getürirler. Ḥażret-i Murtażā ʿAlī raḍiyallahu ʿanhadan rivāyet iderler: EE'de yok.

[518] Allah, hikmetlerinden dolayı ondan razı olsun ve onu şerefli eylesin.

[519] 79a 9. Satır ṣaʿbin: ṣaʿb (EE)

[520] Allah öğütlerinden dolayı ondan razı olsun.

[521] 79a 12. Satır elā: elā yā (EE)

[522] 79a 12. Satır Ḳārūnan (EE)

Ve Loḳmān bisr-sāmin ve Cālīnus mübṭunā[523]

Ve diyār-ı ʿAcemüñ kibārından ve efāḍıl-ı aḫyārından Şeyḫ Ferīdüʾddīn ʿAṭṭār ve memālik-i Rūm-ı saʿādet-mersūmuñ ehl-i irşād ve aṣḥāb-ı felāḥ u reşādından

79 b

nāẓım-ı meṣnevī ve müretteb-i maʿnevī Mevlānā Celāle'ddīn-i Rūmī-yi Mevlevī ve anlara mülḥaḳ olan sāir evliyāʾ-i āgāh u meşāyiḫ-i ehlu'l-lah ki anlaruñ her birisi ḥaḳīḳat ṭarīḳatinüñ suḫanveri belki kimyāgeri ve kibrīt-i aḥmeridür. Ol muẓhire'l-ʿacāib ve nāẓımü'l-ġarāibe taḳlīd idüb anıñ semtine sālik ve iḳlīm-i ḳerāmete mālik olub naẓmları esrār-ı İlāhī edāsından ve maʿrifet-i nāmütenāhī imlāsından ġayrı nesneyi[524] şāmil ü müştemil degildür. Ve dāimā lisānlarında ẕikirleri ve cenānlarında fikirleri bu ġazel-i bī-bedelüñ maẓmūn-ı meymūn-ı saʿādet-meşḫūn ve feḥvā-yı hümāyūn-ı siyādet-maḳrūnıdur.

وله زان الله حضرتَه بالآلاء والنعماءِ وصان ساحَتَه من الأسواء والأدواء[525]

Fikr ḳıl aḥvālüñi geldüñ ne yüzden ʿāleme
Şükr ḳıl Rezzāḳa rızḳuñ eksik itmez ġam yeme
Ḳıl muṣāḥib her gice ḳalbüñi[526] ẕikrullah ile
Uyma nefs-i şūma ermez[527] çün bilürsin dem deme
Kim ki başdı ʿālem-i ʿaşḳa ḳadem Ādemdür ol
Her kimüñ kim ʿışḳı yoḳ aṣla aña Ādem deme[528]
Kaʾbeʾ vaṣlın añub her gice āh u vāh ḳıl
Aġla yaşlar dök gözüñ yaşını döndür zemzeme
Mihr-i yāri sīnede ṣaḳla Muḥibbī cān gibi

[523] 79a 13. Satır mübṭuna: mübṭunan (EE)
[524] 79b 7. Satır nesneyi: nesneʾ-i (EE)
[525] Allah onun zatını nimetlerle süslesin ve onun sahasını kötülük ve hastalıklardan korusun.
[526] 79b 12. Satır her gice ḳalbüñi: ḳalbüñi her gice (EE)
[527] 79b 12. Satır ermez: irmez (EE)
[528] 79b 13. Satır deme: dime (EE)

Yañılub bir kimseye esrār-ı ʿaşḳı söyleme

80 a

Zīrā ki mıṣraʿ-ı evvel ki fikr ḳıl aḥvālüñi geldüñ ne yüzden ʿāleme diyü buyurulmuşdur. Esrār-ı ṣıfāt-ı ẕāt-ı mebdeʾ-i kāinātı ve muḳteżā-yı esmā vü ṣıfāt üzre mebdeʾ-i evvelden keyfiyyet-i ẓuhūr-ı ẕevāt-ı mümkünātı mübeyyendür. Ve beden-i nevʿ-i beşer-i pür-temkīne ki mā-ṣadaḳ

ولقد خلقنا الإنسان من سُلالة من طين[529]

Ḥażret-i Ḥaḳ ve Feyyāż-ı Muṭlaḳ niçe edvār u maḳāmāt seyr itdürüb

فكسَونا العظامَ لحْمًا[530]

kelāmına ne vechle maẓhar itdügini[531] ve ifāżaʾ-i ervāḥile ecsām u eşbāḥı

ثمّ أنشأناه خَلقا آخَر[532]

peyāmına ne yüzden maẓhar idügini[533] ve ẕāt-ı şerīf-i rāḳım u ʿunṣur-ı laṭīf-i nāẓıma meded-Allah ẓılle فتبارك الله أحسن الخالقين[534]

maḳālesini ne keyfiyyet ile maṣdar itdügini ʿalā veche'l-iʿcāz ve'l-īcāz-ı mutażammın[535] u muʿlindür[536]. Nitekim ehl-i naẓara[537] beyyindür ve mıṣrāʿ-i ṣānī ki ع Şükür ḳıl Rezzāḳa rızḳuñ eksik itmez ġam yeme diyü buyurmuşlardur. Ṣanāyiʿ-i şiʿriyyeyi[538] ve ādāb-ı faṣāḥat ü belāġati şāmil olduġundan ġayrı tamām maʿāş u intiʿāş-ı benī ʿĀdemüñ keyfiyyet-i aḥvālüni[539] ve naṣṣ-ı

---

[529] Biz insanı çamurdan alınmış bir özden yarattık.
[530] Ve kemiğe et giydirdik.
[531] 80a 7. Satır itdügini: itdügin (EE)
[532] Sonra onu başka bir yaratılışla yarattık.
[533] 80a 9. Satır idügini: itdügin (EE)
[534] Yapıp yaratanların en güzeli olan Allah çok yücedir.
[535] 80a 11. Satır mutażammın: mutażammındur (EE)
[536] 80a 11. Satır u muʿlindür: EE'de yok.
[537] 80a 12. Satır naẓara: naẓar ḳatında (EE)
[538] 80a 14. Satır şiʿriyyeyi: şiʿriyyeʾ-i (EE)
[539] 80a 15. Satır aḥvālüni: aḥvālün (EE)

80 b

وما من دابّة إلا على الله رزقها[540]

nuñ icmālini ve peyām-ı[541] ولئن شكرتم لأزيدنَّكُمك[542]
ṣūret-i ḥālini ve maḳāl-i وبالشكر تدوم النعمك[543]

maʿnā vü meʾālini müştemil ü muʿayyindür. Ve mışrāʿ-i şāliş ki ع Ḳıl muṣāḥib ḳalbüñi her gice ẕikrullah ile diyü levḥ-i beyāna gelmişdür. Maʿnā-yı emr-i maʿrūfı ve nuṣḥ u pend ü vaʿẓ-ı sūdmendi وألا بذكر الله تطمَئنُّ القُلُوب[544]

naṣṣınuñ mefhūm-ı saʿādet-i mersūmını

والذين يذكرون الله قيامًا وقُعودًا وعلى جُنوبهم[545]

āyet-i pür-hidāyetinüñ icmāl-i saʿādet-meʾālini ĩżāḥ eyler ve mışrāʿ-i rābiʿ ki ع

Uyma nefs-i şūma irmez çün bilürsin dem deme diyü ṣaḥĩfeʾ-i tibyāna nāzil olmuşdur. Kemā-yenbaġī mefhūm-ı nehy-i münkeri ve ittibāʿ-ı nefs-i emmāreden taḫvĩf ü terhĩbi ve muvāfaḳat[546]-i vāhimeʾ-i ʿayyāre[547] vü mekkāreden tebʿĩd ü tecnĩbi ifṣāḥ[548] eyler ve mışrāʿ-i ḫāmis ki ع Kim ki başdı ʿālem-i ʿaşḳa ḳadem Ādemdir ol diyü taḳrĩr olunmuşdur. Aḥvāl-i maʿād-ı şuleḥāʾ-i ʿibādı ve derecāt-ı ʿubbād u zühhādı ve maḳāmāt u merātib-i sālikini ve ẕevḳ ü şevḳ ü ḥāl-i ṣıddīḳĩni[549] inbā ider

---

[540] Hiçbir hayvan yoktur ki ancak onun rızkı Allah'a aittir.
[541] 80b 1. Satır peyām-ı: peyām u peyām (EE)
[542] Eğer şükrederseniz arttıracağım.
[543] Şükürle nimetin daim olur.
[544] Dikkat! Allah'ın zikriyle kalpler mutmain olur.
[545] Allah'ı ayakta, oturarak ve yanları üzerine zikredenler…
[546] 80b 11. Satır muvāfaḳat: muvāfaḳa (EE)
[547] 80b 11. Satır ʿayyāre: ʿayyāreʾ (EE)
[548] 80b 12. Satır ifṣāḥ: ifżāḥ (EE)
[549] 80b 15. Satır ṣıddīḳĩni: ṣıddīḳĩn (EE)

81 a

ve mışrāʿ-i sādis ki ع her kimüñ kim ʿışḳı yoḳ aṣlā añа Ādem dime deyü taḥrīr olunmuşdur. Meʾāl ü meʾāb-ı erbāb-ı şerr ü fesādı ve derekāt-ı ehl-i küfr ü nifāḳ u ʿināddı ki

أولئك كالأنعام بَلْهُم أضلّ[550]

Naṣṣına mā-sadaḳ ve ḥırmān-ı ehl-i ʿiṣyānı ve ḫüsrān-ı aṣḥāb-ı küfr[551] ü ṭuġyānı ki

أولئك أصحابُ النّار هم فيها خالدون[552]

Mefhūmına maẓhar olsalar elyaḳ inhā eyler ve mışrāʿ-i sābiʿ ki ع Kaʿbeʾ vaṣlın añub her gice āh u[553] vāh ḳıl diyü ifāde olunmuşdur. Keyfiyyet-i mücāhedeʾ-i erbāb-ı taḳvāyı ve ṭarīḳ-i taḥṣīl-i müşāhedeʾ-i envār-ı Ḫudāyı ve menāzil-i sülūk-ı ehl-i faḳr u fenāyı ve merāḥil-i mülūk-ı sefer-i ʿālem-i beḳāyı taḳrīr ü beyān ider ve mışrāʿ-i ṣāmin ki ع Aġla yaşlar dök gözüñ yaşını döndür zemzeme deyü naẓmında icāde ḳılınmışdur. Ādāb-ı tevbe vü nedāmet ü ḥasreti ve ṭavr u ṭarz-ı rücūʿ vü ḫavf u ḫaşyeti ve esbāb-ı ḳabūl-i tevbe vü inābeti tafṣīl ü ʿayān eyler ve mışrāʿ-i tāsiʿ ki ع Mihr-i yāri sīnede ṣaḳla Muḥibbī cān gibi deyü silk-i naẓmile īrād olunmuşdur. Muḥabbet-i Ḫudā ṣabāḥ[554] u mesā belki bir ān ve bir laḥẓe dilden cüdā olmayub

81 b

cānla sevā sevā belki muḳaddem ʿalā cemīʿi'l-eşyā gerek idügin iʿlām ider ve mışrāʿ-i ʿāşir ki ع Yañılub bir kimseye esrār-ı ʿışḳı söyleme diyü sümuṭ-ı veznile inşād olunmışdur. Sālik-i mesālik-i tevḥīd olan şeyḫ ü müsterşid ü mürīd vesāir ehl-i İslām ṣuleḥāsından ve ʿulemāsından ve küberā vü fuḳarāsından olan aḥrār u ʿübeyd

---

[550] Onlar hayvanlar gibidirler. Bilakis daha sapkındırlar.
[551] 81a 4. Satır aṣḥāb-ı küfr: aṣḥāb u küfr (EE)
[552] İşte onlar cehennem ashabıdır. Orada ebedi kalacaklardır.
[553] 81a 7. Satır u: EE'de yok.
[554] 81a 15. Satır ṣabāḥ: aṣbāḥ (EE)

بیت[555]

Şehidallahü eynemā yebdu ennehu la ilahe illa hu dedikden ṣoñra Allahu aʿlemü ve aḥkemü diyüb kendüye ve ġayre ve māsivā-yı min yedihi'l-ḫayra aṣlā vücūd virmeyüb cemīʿ güft ü şünūddan ve ḫaber-i būd u nā-būddan ve kelimāt-ı ziyān u sūddan ebkem ü aṣamm gerek idügin ifhām ider. Ve bu ḫaṣāʾil-i saʿādet-efzā ki tilk-i ʿaşeretün kāmiletün ile müşāru ileyhādur. Ümmehāt-ı ḫaḳāyıḳ-ı ʿilm mebdeʾ vü maʿāş u maʿādı şāmil ve uṣūl-i daḳāyıḳ-ı şerīʿat u ṭarīḳat u ḥaḳīḳati[556] ki müşār-ı ileyhā-yı ḳavl-i eşref-i efrād-ı insān ʿaleyha ṣalavātu'r-raḥmān

الإيمان بضع وسبعون شعبةً والحياء شعبة من الإيمان[557]

Dur. Ḥāvī ve müştemildür. Lillāhi derr ü ḳāʾilhā cezāhu Allah ʿannā ḫayrü'l-cezā

82 a

وطبقه ثانيه [558]ol ṭāifeʾ-i ʿārifedür ki ḥaḳīḳat esrārıyla mecāz-ı āṣārını maḫlūṭ ve daḳāyıḳ-ı ḥikmete reḳāyıḳ-ı nüket-i belāġati memzūc u merbūṭ ḳılmışlardur. Lākin āṣār-ı taṣavvuf u ḥikeme meylleri ġālib ve ifṣā-yı esrār-ı ḥaḳīḳat u ṭarīḳate ziyāde māʾil ü rāġıblardur. Nitekim maʿānī ehlinüñ nükte-perdāzı Şeyḫ Muṣliḥüddīn Saʿdī Şīrāzī ve ʿaşḳ gürūhınuñ pāk-bāz u pāk-rūy Emīr Ḫüsrev-i Dehlevī ve taṣavvuf u diḳḳat müşkilātınıñ girih-küşāyı Şeyḫ Ẓahīreddīn Ṣenāyī ve ferīd-i aṣḥāb-ı ʿilm ü yaḳīn Şeyḫ Evḥaduddīn ve maʿānī edāsını[559] lāfıẓ Ḫāce Muḥammed el-Ḥāfıẓ ve ġayr hem ki ol maḳūle-yi naẓmuñ iḳlīmine mālik ve ol semt-i ṭarīḳine sālik olmuşlardır.

[مدحت بادشاه عالمبناه خلّدت خلافته][560][561]

---

[555] Beyit
[556] 81b 12. Satır ḥaḳīḳati: ḥaḳīḳī (EE)
[557] İman, yetmiş küsur bölümdür. Haya da imandan bir bölümdür.
[558] İkinci tabaka
[559] 82a 9. Satır edāsını: edāsın (EE)
[560] Hilafeti ebedi olan alempenâh padişahı medhettim.
[561] 82a yan tarafta مدحت بادشاه عالمبناه خلّدت خلافته:EE 'de yok

Ve anlardan daḫı ṣādır olan kelimāt-ı faṣāḥat-ı āyāt ve ẓuhūr iden ebyāt-ı leṭāfet-i beyyināt[562] kelām-ı muʿciz-niẓāmları ṣaḥīfesini[563] ṣafḥaʾ-i rūy-ı ṣafā ve nefḥaʾ-i enfās-ı ḥayāt-baḫşını[564] nefḥaʾ-i nāfeʾ-i vefā ve kelimāt-ı pür-leṭāfetlerini maḳbūl cümleʾ-i mevālī ve efāḍıl ve maġbūṭ-ı kāffeʾ-i eʿālī vü emāṯil ve eşʿār-ı ābdārlarını ki

كأنهنّ الياقوت والمرجان[565]

Dur.

82 b

Mengūş-ı gūş-ı hūş-ı ehl-i faẓl u ʿirfān ve ebkār-ı efkārlarını ki

لم يطمَثْهنَّ إنسٌ قَبلهم ولا جان[566]

Andan nişāndur. Maḥfūẓ-ı żamāir-i mevālī ve aʿyān-ı zamān eyleyen pādişāh-ı ʿālem-penāh zād-ı ʿulāhu ve nāl-i mütemennāh Ḥażretlerinüñ bu ġazel-i maḳbūl ve naẓm-ı letāfet-medlūlı maḳūlesindendür.

وله بيت لا زال يبقى دائما يملك الورى، وله البقاء مُعاهِدٌ لا يَغْدِر[568567]

Dīde ez āteş-i dil ġarḳaʾ-i abest merā
Kār-ı īn çeşme ze ser-i çeşme ḫarābest merā
Bī-ḫodem bī-to vü der-i āteş-i dil mīsūzem
Zinde der-i hecr-i to çün mürde ʿaẕābest[569] merā
Sāḳiyā mey-i be kesī dih ki ne dāred ʿışḳı

---

[562] 82a 12. Satır beyyināt: beyyināt işbu (EE)
[563] 82a 12. Satır ṣaḥīfesini: ṣaḥīfesin (EE)
[564] 82a 13. Satır ḥayāt-baḫşını: ḥayāt-baḫş (EE)
[565] Sanki onlar yakut ve mercan gibidirler.
[566] Cennetteki hurilere ne bir insan ne de bir cin dokunmuştur.
[567] İnsanların meliki olmaya daim olsun, ebedilik onun için cayılmayacak bir ahittir.
[568] 82b 5. Satır وله بيت لا زال يبقى دائما يملك الورى، وله البقاء مُعاهِدٌ لا يَغْدِر:
و له بيته لا زال يبقى دائما بملك الورى و له البقاء معاهد لا يقدر.(EE)
و له بيته لا زال يبقى دائما بملك الورى و له البقاء معاهد لا يقدر(EE)
[569] 82b 8. Satır mürde ʿaẕābest: merā best (EE)

Mestem ez ʿışḳ çe ḥācet be şerābest (merā)[570]

Dīde ber hem nehem ve rūy-ı to bīnem be ḫayāl

Der şeb-i hecr megū dīde be ḫābest merā

Nāle kāyed[571] zirek-i cān-ı Muḥibbī şeb-i ġam

Ez pey-i ḥāl be er çeng ü rebābest merā

[573][مدحت حضرة بادشاه عالمبناه خلّد الله خلافته][572]

Ve naẓm itdikleri eşʿār-ı dilsūz ve aḳvāl-i āteş-efrūz[574] dīdeʾ-i ḫāṭır-ı feyżān-ı meʾāṣirleri kuḥl-ı cilā-yı ʿaḳl u tevfīḳ ile mücellā ve rehd-i iştiġāl-i aḥvāl-i bī-meʾālden müstaḫlaṣ u muṣaffā kelām-ı muʿciz-niẓāmları cān u dile ḳuvvet ve erḳām-ı aḳlām-ı ilhām-peyāmları nāsiḫ-i ḫaṭṭ-ı yāḳūt

83 a

olan sulṭān-ı zamān[575] ebbedallāh Teʿālā ilā-āḫirü'z-zamān Ḥażretlerinüñ bu ġazel-i maḳbūl-i pür-ḥāl ve şiʿr-i rengīn-edā ve keşīrü'l-ḫayāl[576] emṣālindendür.

ولـه جعله الله تعالى للدول وإرثا وعلى مَمَرّ السّنين وتقادم الأعصار ماكثًا[577]

Bī-vefā dünyāya her kim aldanur ādem degül

Eyleseñ rūşen naẓar ʿayş-ı cihān bir dem degül

ʿĀrıż-ı gülde seḥerde görinen gevher gibi

Bülbül-i dil-ḫastenüñ yaşıdur ol şebnem degül

Bāġ-ı vaṣlından ırāġ olalı ol dildārımuñ

Ġonca-veş tenüñ oldı göñlüm ḫāṭırım ḫurrem (degül)[578]

---

[570] 82b 9. Satır merā AS'da yok EE'de var.
[571] 82b 11. Satır kāyed: ki'āyed (EE)
[572] 82b yan tarafta مدحت حضرة بادشاه عالمبناه خلّد الله خلافته:EE ' .de yok
[573] Padişâh-ı âlempenâh hazretlerini şöyle methettim: Allah onun hilafetini ebedi kılsın.
[574] 82b 12. Satır āteş-efrūz: āteş-efrūz işbu (EE)
[575] 83a 1. Satır sulṭān-ı zamān: sulṭān-rān (EE)
[576] 83a 2. Satır keşīrü'l-ḫayāl: keşīrü'l-ḫayāli (EE)
[577] Allah ona devletler varis kılsın ve senelerin geçmesine, asırların akışına rağmen daim kılsın.
[578] 83a 6. Satır degül: AS'da yok, EE'de var.

Sīnemüñ ṣandūḳasına ursa ġamze oḳların
Cānuma rāḥat gelür derdüme ṣanmañ em degül
Gizlü rāzı bu Muḥibbīnüñ nice[579] fāş olmasun
Dil ise dīvānedür dildārsa maḥrem degül

Zīrā ki birisi[580] lisān-ı Fārisī ile edā ve biri zebān-ı Türkī ile inşā vü imlā olunan bu iki ġazel-i bī-bedelüñ ki ikisi daḫı birbirinden zībā ve her biri ʿasel-i muṣaffādan eṣfā ve şeker-i mükerrerden aḥlādur. Ve birbirinden ṭatlu ikisi daḫı tāze vü ter sükkeri ḥelvādur ki leṭāfetde biri[581] āb-ı ḥayāt ise biri ḳand-i nebātdur. Ve dilgüşālıḳda biri ġıdā-yı rūḥ ise biri sermāyeʾ-i fütūḥdur. Keyfiyyet ü tefrīḥde biri şarāb-ı nāb ise biri ḥālet-efzālıḳda yā yāḳūt-ı müẕāb yā dürr-i ḫoş-ābdur. Ṣafāvetde biri Leʾālīʾ-i

83 b

manẓūm gibi ḫoş-nümā ise biri cevāhir-i menṣūre gibi pür-ḥüsn ü bahādur. Beytlerinüñ baʿżısı ṣūret-i ḥaḳīḳatde çehre-küşā-yı esrār-ı ḥikmet ve baʿżısı ṣūret-i mecāzda cilve-nümā-yı minaṣṣaʾ-i belāġat u faṣāḥatdür. Lâkin fāżıl-ı kāmil ü ʿāḳıl-ı müteʾemmil olanlara maʿlūm u mefhūmdur ki ekṣer-i ebyātı ḥaḳīḳate maḥmūl olmaḳ emr-i maḳbūldür. Şekerallahu saʿye nāẓımihā ve efāża envāre'l-ḥaḳīḳate ʿalā ḳāriʾhā ve rāḳımhā [582]وطبقه ثالثه

Ol gürūh-ı pür-şükūhdur ki ṣūret[583]-i mecāzdan sūz u güdāz anlar naẓmında ġālib ve anlar mecāz ıṣṭılāḥātıyla tażarruʿ vü niyāza ve bu şīve bābında imtiyāza ziyādece rāġıb olmışlardur. Ve lâkin kelāmları ẕirveʾ-i burc-ı belāġatde ve evc-i felek-i faṣāḥatdedür. Nitekim Kemāl-i Iṣfahānī ve Ḫāḳān-ı Şirvānī ve Ḫācū-yı Kirmānī ve Selmān-ı Sāvecī ve Nāṣır-ı Buḫārī ve Kātibīʾ-yi Nīşāburī ve Şāhī-yi Sebzvārī ve ġayr-

[579] 83a 8. Satır nice: niçe (EE)
[580] 83a 9. Satır birisi: biri (EE)
[581] 83a 12. Satır biri: bir (EE)
[582] Tabaka-i Sâlise (Üçüncü Bölüm)
[583] 83b 7. Satır ṣūret: EE'de yok.

i haulāi'l-ilāʿalām min şuʿarāʾ-i memāliki'l-Aʿcām ve anlara mülḥaḳ olan şuʿarāʾ-i diyār-ı Rūm-ı saʿādet-mersūm ve büleġā-yı diyār-ı Türk ü Tātār ki her biriniñ şānı ve ʿunvānı maʿlūm aḫyārdur.

84 a

Ol fennüñ māhirleri ve ol efsūn u[584] nīrengüñ[585] sāḥirleridür.

[وصف حضرت بادشاه عالمبناه أدام الله علاه][586][587]

Ve anlaruñ daḫı fikr ü reviyyetleri ve ihtimām-ı himmetleri ve ʿinān-ı şebdīz-i ḳalem-dür-bārları ve licām u[588] zimām-ı yerāʿaʾ-ı[589] güher-niṣārları[590] muḥyīʾ-i merāsim[591]-i sünnetü ve cemāʿat ve māḥīʾ-i şuver-i hevā ve[592] bidʿat u ṭarāvet-fizāy-ı riyāż-ı müsilmānī revnaḳ-baḫş-ı ribāʿ-yı ʿadl u īmānı[593] şāh-ı bülend-himmet ve bende-nüvāz pādişāh-ı bī-naḫvet ü kārsāz ki icrāʾ-i merāsim-i şerīʿatde ẕeyl-i nebāhati levṣ-i aġrāżdan münezzeh ü maṣūn ve būstān-ı cihān āb-ı luṭf ile ser-i sebz ü reyyān ve ḫār-ı fesād u[594] ẓulmden meʾmūn ve āfitāb-ı tābān dīvān-ı ʿadālet nişānında ʿaṣā-yı[595] zer nişānile ser-i bevvābānı olsa[596] lāyıḳ ve mirāt-ı ḫāṭır-ı feyż meʾāṣiri ḳarīn-i ilhām-ı Rabbānī olsa müstaḥıḳ [597]نظم

Ḫāmeʾ-i u kerde zi nesiḫ riḳāʿ
Maḥv-ı ḫaṭṭ-ı nāmeʾ-i ẓulm ez biḳāʿ

---

[584] 84a 1. Satır u: EE'de yok.
[585] 84a 1. Satır nīrengüñ: dīrengüñ (EE)
[586] 84a yan tarafta وصف حضرت بادشاه عالمبناه أدام الله علاه:EE ' .de yok
[587] Padişâh-ı alempenâh hazretlerini vasıfladı. Allah onun yüceliğini daim kılsın.
[588] 84a 3. Satır u: EE'de yok.
[589] 84a 3. Satır zimām-ı yerāʿaʾ-ı: zimām-ı nekbet-i yerāʿaʾ-ı (EE)
[590] 84a 3. Satır güher-niṣārları: güher-niṣārları işbu (EE)
[591] 84a 3. Satır merāsim: merāhim (EE)
[592] 84a 4. Satır hevā ve: hevā ve heves (EE)
[593] 84a 5. Satır ʿadl u īmānı: ʿadl-ı dāmānı (EE)
[594] 84a 8. Satır u: EE'de yok.
[595] 84a 9. Satır ʿaṣā-yı: ʿażā-yı (EE)
[596] 84a 10. Satır olsa: EE'de yok.
[597] Nazım

Rüḳʿaʾ-i u nūr dih her sevād

Buḳʿaʾ-i u ṣānīʾ-i ḫayrü'l-bilād

نشر[598][599]

Riʿāyet-i[600] ṭabaḳāt-ı nāsda ve ḥimāyet-i nāmūs-ı şerʿ-i celīyyü'l-esāsda tehdīd-i vaʿīd

ولا تركَنوا إلى الذين ظَلموا[601]

Da

84 b

iġmāż itmemişdür. Ve menhec-i ḳavīm festeḳim kemā umirte riʿāyetinden iʿrāż eylemişdür ve icrā-yı merāsim-i ḳānūn-ı ʿOṣmānīde hergiz tekāsül ü ihmāl ü tevānī ḳalmamışdur. Silk-i naẓm ile inşād ve rişteʾ-i veznile īrād buyurduḳları bu şiʿr-i ter-i āteş-eṣer ve bu naẓm-ı dilgüşā-yı feraḥ-baḫşāy gibi naẓm terkībine ve ġazel tertībine maṣrūf u maʿṭūfdur.

وله شرَّف الله بوُجُوه الديار، وعظَّم فيها بدولته الآثار[602]

Derd-i dil dārem ve dildār nedārem çe konem

Ġam godeşt ez ḥad u ġamḫār nedārem çe konem

Derde ʿışḳ bütān ṭāḳat u ṣabrı bāyed

Men ki coz dīdeʾ-i ḫūnbār nedārem çe konem

Dīde neẓẓāreʾ-i ān rūy-ı nigū ḫāhed u men

Ṭāḳat-ı dīden-i dīdār nedārem çe konem

Zāhid ez ʿāşıḳım menʿ koned gerçi müdām

Men Mecnūn ki coz īn kār nedārem çe konem

---

[598] Nesir

[599] 84a 14.satır نشر: EE'.de yok

[600] AS nüshası 84a 14. Satır -94b 4. Satır arası EE nüshasında bulunmamaktadır.

[601] Zulmedenlere meyletmeyin.

[602] Allah o kimseyi önde gelen diyarları vesilesiyle şereflendirsin ve oradaki devletinin eserleriyle onu tazim eylesin.

Mīkonem şeb-i heme şeb ḳıṣṣaʾ-i hicrān tekrār

Mūnisī ġayr-ı şeb-i sār nedārem çe konem

Vaṣl-ı yārest Muḥibbī zī dü ʿālem maḳṣūd

Men ki der mülk-i cihān-ı yār nedārem çe konem

[603][صفت حضرت بادشاه عالمبناه نال مناه ووصل إلى متمنّاه]

Ve aġleb-i eyyāmda muḥāvere vü müşāʿareleri ve ekṣer-i ezmānda müfākere ve münāẓaraları yine bu yemm-i hemm diyem şiyem Cemşid-i Ġulām Ferīdūn-ı Ḫuddām Ḫurşīd-i temkīn Süleymān-ı nigīn güzīdeʾ-i sāye-i nişīnān-ı çetr-i

85 a

aḳālīm-i sebʿa bi'ṭ-ṭūlı ve'l-ʿarż-ı āyīneʾ-i cemāl-i kemāl-i

[604]أنا جعلناك خليفةً في الأرض

Maşrıḳ-ı āftāb-ı emān-ı ḫalḳ maṭlaʿ-ı envār-ı istiḥḳāḳ-ı

[605]فاحكم بين الناس بالحقّ

Maḥṣūd-ı revān-ı Ṭuġrul u Sencer mescūd-ı rūḥ-ı Kisrā vü Ḳayṣer Nūşirrevān-ı dād İskender-i istiʿdād pādşāhımuz ve luṭf-ı ilāhımuz lā-zāl-i ḳālihi ya'l-i menşāri menşūran ve ṣadr u aliyü'z-zevād-ı menşūran Ḥażretleriniñ naẓm u terkīb ve tekmīl ü tertīb ḳılduġı bu ġazel-i zībāya müşābih ġazeliyyāt ve bu naẓm-ı ġarrāya mümāṣil-i kelimāt iledür.

[606]وله بَسَطَ الله ظِلَّه في الآفاق وجعل شموس عدله دايِمَ الإشراق

Öpsem lebini disem o dem laʿlini dişler

Nāzile baña gösterür incü gibi dişler

Ṭāvus-ṣıfat cilve ḳılub seyr-i çemen ḳıl

---

[603] Alempenâh padişah hazretleri şöyle yazdı: Arzularına nail olsun ve dilediğine ulaşsın.
[604] Muhakkak ki biz seni yeryüzünde halife kıldık.
[605] İnsanlar arasında hak ile hüküm ver.
[606] Allah gölgesini (himayesini) ufuklara yaysın ve adalet güneşini de daima parlak kıldı.

Tā serv-i sehī öger ne senden ṣalınışlar

Dil virme didüm zülfüne gel pendimi gūş it

Dīvāne göñül söz mi ṭutar bildügün işler

Ḳaddümi dütā eyleyüb āh oḳların atdum

Rengīn yaşumı eyledüm ol yaya kirişler

Dil şīşesi bir daḫı Muḥibbī bütün olmaz

Meh-rūlar anı seng-i cefāyile ṣımışlar

85 b

Zīrā ki yine biri şiʿār-ı Fārisīyle ʿarż-ı dīdār ve biri diş̱ār-ı Türkī ile iẓhār-ı ruḫsār iden bu iki ġazel-i bī-naẓīr ü bī-ʿadīl ve iki şiʿr-i bī-şebīh ü bī-meş̱īl ki ikisi daḫı birbirinden laṭīf ü rengīn ve şehd ü şekerden aḥlā ve şīrīndür. Şöyle ki birinüñ her beyti nihāl-i mevzūn-ı gülüstān-ı belāġat ise birinüñ her maʿnāsı mīveʾ-i nev-bādeʾ-i būstān-ı faṣāḥatdür. Ve birinüñ her mıṣrāʿı gülbün-i gül ise ol birinüñ şāḫ-ı sünbüldür. Birinüñ süṭūrı neyistān-ı şeker-i belāġat ise birinüñ naḫlistān-ı būstān-ı faṣāḥatdür. Birinüñ semāʿı hevā-yı ʿūd gibi ṭarab-efzūd ise birinüñ istimāʿı ṣadā-yı erġanūn gibi ḥālet-efzūn ve keyfiyyet-nümūndur. Birinüñ kelimātı dürer-i ġurer-i ṣafā-baḫş̱ā ise birinüñ nikātı cevāhir-i zevāhir-i ḥālet-efzādur. Ve ikisiniñ birbirine nisbet-i ḥāli bu beytiñ iki mıṣrāʿınıñ birbirine ittiṣāli gibidür. [607]بيت

Ey dehānet zi leb ü leb zi dehān-ı şīrīn-ter

Ḫande-şīrīn ü suḫan goften ez ān şīrīn-ter

İkisi cemʿ olıcaḳ ḫod yā şīrle ḫurma yā ḳand-i mükerrer veyā ḥüsn ü cemālden mürekkeb cism-i münevver

86 a

ve rūḥ-ı muṣavver olurlar ve birbirine lāḥiḳ ü mülāṣıḳ olıcaḳ sūretde cismle cān gibi birlige biterler ve leẕẕetde ḥalāvetinden birbirine yapışmış ḳand ü nebāt-ı leb

[607] Beyit

ü dehān-ı cānāna dönerler. Ve birbirine muḫteliṭ u muḳārin olıcaḳ ġam-keşālıḳda āb-ı seḥābla memzūc şarāb-ı nāba ve feraḥ-fezālıḳda cevāhir-i zevāhir ile mümtezic lü'lü'-yi ḫoş-āba beñzerler. [608]بيت

Bu iki şiʿre söz beñzer degildür
Bularuñ ḳanḳısı sükker degildür

Beytlerinüñ egerçi kim baʿżısı ẕü'l-vecheyn ve ẕātü'l-ciheteyn olub ḥaḳīḳate ve mecāze ḥaml itmege ḳābil ü müteḥammildür. Velākin ekṣer beytleri ḳavālib-i mecāze munaṣṣab ve ṭarīḳat-i ḫayāl ü nezāket üzre müretteb olub ifādesinde tamām icāde ve edāsında leṭāfet-i ḥadden ziyāde olmuşdur. Edāmallāhu ʿömre ḳāʾilhımā ve refʿ ḳadr ḳarʾihümā ve nāḳilhımā [609]طبقه رابعه

Ol ferīḳ-i saʿādet-refīḳdür ki hem ḥaḳīḳat ü hem mecāz ṭarīḳinde kāmil ve kelimāt-ı saʿādet-beyyinātları iki cānibe bile vāḳī ve şāmil ola. Ve anlar ehl-i kimyā ve simyā gibi nādiru'l-vuḳūʿ be ḳalīlü'l-vücūddur.

86 b

Lâkin keşīrü'l-ifāde ve ġarīzü'l-feyżü'l-cūd ve her birinüñ kelāmı gevher-i bī-bahā ve dürr-i menḳūddur. Ve ol zümrenüñ pīşvāsı ve muḳtedāsı ve imām-ı hümāmı Ḥażret-i Şeyḫü'l-İslāmı Mevlānā nūru'l-millete ve'd-dīn ʿAbdu'r-raḥman Cāmī nevverallahu merḳadehu ve ḳuddise sırrahudur. Ve ekābir ü aʿyānınuñ ṣāḥib-i ṣadrı ve evc-i āsmānınuñ tābende bedri ve gülistān u būstānınuñ bülbül-i suḫan-serāyı Mīr ʿAlī Şīr Nevāyīdür ki bunlaruñ ikisi bile hem ṭabaḳaʾ-i ūlā revīşinde şerīfü'l-maḳāl ve hem ṭabaḳaʾ-i rābiʿa edāsında laṭīfü'l-ḫayāl ṣāḥib-kemāllerdür ki ʿālemde aṣḥāb-ı ḥāl ü ẕevḳ ve erbāb-ı ʿışḳ u şevḳ bunlarıñ leṭāʾifi ile mesrūrlar ve bunlarıñ ʿavārif ü maʿārifi ile pür-ḥubūrlardur.

[608] Beyit
[609] Tabaka-i Rabia (Dördüncü Bölüm)

[610][مدحت خداوندكار كردون اقتدار أعزّ الله أنصاره إلى يوم القرار]

Ve anlar daḫı ṭarīḳat u ḥaḳīḳatdan dem ursalar veyā taṣavvuf u ḥikmetden tekellüme fem açsalar ḫāmeʾ-i dürbārları ve kilk-i güher-niṣārları ṣāḥibü'l-ḳırān-ı mümtenīʿ l-ḳarīn ve vācibü'l-istīlā-yı lāzımü't-temkīn maẓhar-ı envār-ı

[611]وألقيتُ عليك محبَّة منّي

Maṭlaʿ-ı āfitāb-ı mevhibet-i henīʾ

[612]ربّ قد آتيتني من الملك وعلَّمتني

Yūsuf-ı Mıṣr-ı Cāmiʿ ḫilāfet

87 a

ḫūrşīd-i āsumān-ı iḥsān u reʾfet aʿnī [613]مصراع

Ḳuṭb-ı devrān ẓıll-ı Yezdān Şeh Süleymān Ḫānımuz ḫalledallahu devlete ve ebbede saʿādete ḥażretlerinüñ ḥaḳīḳat bābında naẓm buyurduḳları bu ġazel-i ābdār ve ebyāt-ı āteşbār emṣālini naẓm itmege iḳtidārları olursa sāḥir-i füsūn-sāzlarıdur. Şāʿir-i āteşbāz degüller ve siḥr-i āṣār u efsāne-perdāzlarıdur. Maṭlaʿ i'l-envār u gencīneʾ-i rāz degüller.

[614]وله أدام الله سلطانَه، وشيّد قواعدَه وأركانَه

Gel şarāb-ı ʿışḳı nūş eyle ṣafā vü leẕẕet al
Derdi dermāna degiş yaʿnī belā vü miḥnet al
Her varaḳda yazılıbdur çün ezel-i āyāt-ı ʿışḳ
Cān gözin ac her birinden oḳıyub bir ḥikmet al
Ṣaḳın aldanma cihāna kimseye gelmez vefā

[610] Hüdavendigâr-ı kerdûn-i iktidarı methederek: Kıyamet gününe kadar Allah onu izzetli kılsın.
[611] Katımdan sana bir muhabbet verdim.
[612] Ey Rabbim sen bana mülkünden verdin ve bana (rüya tabirini) öğrettin.
[613] Mısra
[614] Allah onun devletini daim kılsın ve temel yapı taşlarını, erkanını kuvvetlendirsin.

Ḫüsrev ü İskender ü Dārādan ey dil ʿibret al

Ġam metāʿına gel ey dil naḳd-i cānı ḫarc ḳıl

Çünki ʿālemde olursan tuḥfeʾ-i bī-ḳıymet al

Daġlarla ey Muḥibbī cismiñi zeyn eyleyüb

Şāh-ı ʿışḳuñ devletinde egniñe bir ḫilʿat al

Ve eger ṭarz-ı mecāzda kelām-ı mūcez-i pür-iʿcāz naẓm itmek dileseler şemereʾ-i şecereʾ-i ṭayyibeʾ-i ذرِّية بعضها من بعض[615]

şāḥib-i livā-yı kerāmet-i iḥtivā-yı جعلناكم خلائف في الأرض[616]

cenāb-ı menāḳıb-ı celāleti

87 b

aḳdām-ı aḳlām-ı ehl-i şiʿr ü inşādan ʿālī ve seddeʾ-i maḥāsin-i siyādeti ḫaṭavāt-ı efhām-ı erbāb-ı medḥ ü ıṭrādan müteʿālī olan ع cānımuz cānānımuz ḫaḳanımuz sulṭānımuz بيت[617]

Lehü'l-beḳāʾu ve ṭūlu'l-ʿömr-i ve'ẕ-ẕaferu

Mā eşraḳü'n-nīrāniş-şemsü ve'l-ḳameru

Ḥażretlerinüñ ʿalī vechi'l-mecāz silk-i naẓma getürdikleri bu şiʿr-i pür-sūz ve ġazel-i āteş-efrūz ṭarīḳesine gitmege ḳādir olurlarsa şāʿir degüller sāḥirlerdür ve nāẓım degüller māhirlerdür.

وله دامت سعادتُه، وخُلِّدتْ دولَتُه وسِيَادَتُه[618]

Görüb gülzār-ı ḫüsn içre ben ol serv-i ḫırāmānı

Aḳıtdum pāyine cūlar ḳılub bu çeşm-i giryānı

Elifler sīnede servim ḳızıl güller dürür dāġım

---

[615] Birbirlerinden zürriyet (kıldık).
[616] Sizi yeryüzündeki halifeler kıldık.
[617] Beyit
[618] Onun mutluluğu daim oldu, devleti ve efendiliği de ebedi olsun.

Temāşā itmeyen görsün bu gün bāġ u gülistānı

Eger bāzār-ı ʿışḳ içre ṣorarsañ kim nedür ṣanʿat

Alurlar naḳd-i cān ile metāʿ-ı vaṣl-ı cānānı

Süvār ol esb-i nāz üzre ele al zülf-i çevgānun

Ser-i ʿuşşāḳı ṭop eyle senüñdür ḥüsn-i meydānı

Muḥibbī muʿcez-i naẓmuñ ʿAcem iḳlīmine varub

Ḳılursa zinde ḳabrinde ʿaceb mi rūḥ-ı Selmānı

[محاكمه][619]

Ammā faḳīr-i ḥaḳīr-i keşīrü't-taḳṣīr añladuġum budur ki ḳadr-i ʿalī Ḥażret-i emīrü'l-müʾminīn ʿaliyy-i velīden ġayrı ki anuñ kelāmına şiʿr ve ẕāt-ı şerīfine

88 a

şāʿir ıṭlāḳı ʿinde'l-fuḥūl ṭarīḳ-i edebden ʿudūldür. Nitekim evāʾil-i temhīdde taḥrīr ü tesvīd olunmuş idi. Şuʿarā ḫaylinüñ min evvelihim ilā āḫirihim ve beḳażihim ve każiżihim ne ḳadar varısa cümlesinüñ sulṭān-ı selāṭīni ve ḫaḳan-ı ḫavāḳini ve ḳayṣer-i ḳayāṣırası ve kisrāʾ-i ekāsiresi نظم[620]

Zübdeʾ-i şāhān-ı ʿaṣr u ʿumdeʾ-i erkān-ı dehr

Şehriyār-ı şarḳ u ġarb u mālik-i Rūm u ʿAcem

Pehlevān-ı ḍarb u ḥarb u ḳārdān-ı beẕm-i rezm

Baḥr u kān-ı luṭf u cūd u çāresāz-ı ehl-i ġam

Pāk-ṭıynet pāk-ḫilḳāt ḫūb-ṭabʿ u ḫūb-fehm

Nīk-sīret nīk-ṣūret ḫande-rūy u ḫorde-fem

Eşref-i evlād-ı ʿOsmān efḍal-i ehl-i cihān

Ekmel-i şāhān-ı devrān şehriyār-ı muḥteşem

Peyrev-i Bū-Bekr ü Ṣānīʾ-i ʿÖmer ʿOsmān-ı ḥayā

Ḥaydar-ı Aḥmed-sünen ʿĪsā-dem ü Yūsuf-şiyem

---

[619] Muhakeme
[620] Nazım

Dāver-i Dāvud-aḥkām u Süleymān-menzilet

Şāh-ı İbrāhīm-ḫilḳat Server-i Loḳmān-ı ḥikem

Ḥażret-i şāh-ı cihān Sulṭān Süleymān bin Selīm

Şāh-ı Efrīdūn-ʿazīmet şehriyār-ı cem-çeşm

Baseṭallahu ẓılāl-faḍlıhi ʿali'l-ekvān ve ādāme devletehu bi-devāmi'l-ezmān ḥażretleridür. Zīrā ki naẓm u edā-yı maʿnā ve feḥvā-yı mezāyā-yı erbāb-ı ṭabaḳaʾ-i ʿulyāda ki ṭarīḳatleri mücerred ḥaḳīḳat naẓm itmek ve ḳānūn u şerīʿatleri rāh-ı aṣḥāb-ı ṭarīḳate gitmekdür. Peyrev-i Cenāb-ı ʿAliyy-i Murtażā raḍıyallahu ʿanha bi-eblaġırrıżā olub

88 b

mānend-i Ḥażret-i Mūsā ʿalā nebiyyīnā ve ʿaleyhi mine'ṣ-ṣalavat-ı ezkāhā yed-i beyżāya ḳādirdür ve miṣāl-i Ḥażret-i Īsā ʿaleyhi ve ʿalā nebiyyīnā mine't-taḥiyyāt ışfāhā mürde dilān-ı ṭarīḳat-ı ihtidāyı iḥyāya muḳtedirdür. Nitekim bu şiʿr-i ġarrā ve ġazel-i bī-bedel-i zībāları ki her beyti şuʾūnāt-ı ḥaḳīḳiyyeden bir şeʾn-i ẕīşānı ḥāvī ve her mıṣrāʿında daḳāyıḳ-ı taṣavvuf u ḥikemiyyeden bir daḳīḳaʾ-i enīḳa maṭvīdür. Aḫyār-ı ehl-i iʿtibār ve ebrār-ı ulü'l-ebṣār naẓarında delīl-i kāfī ve bürhān-ı vāḳīdür. [621]وله جعله الله محفوفًا بالنصر والفتح المبين ودوامِ العِزّ والتمكين

Zāhidā ṣanma bizi biz nefs iġvāsındayuz

Yā cihāna meyl idüb anıñ temāşāsındayuz

Yanaruz nār-ı muḥabbetle dem-ā-dem şemʿ-veş

Dūdumuz serden çıḳar biz ʿışḳ sevdāsındayuz

ʿĀriyetdür ten libāsından daḫı ʿār eylerüz

Ne pelāsın isterüz dehriñ ne dībāsındayuz

ʿĀşıḳ-ı pāküz hemān dīdārdur maḳṣūdumuz

Biz ne cennet isterüz zāhid ne ḥavrāsındayuz

[621] Allah zaferle, apaçık fetihle ve izzetinin devamıyla onu kuşatsın.

Çün miyān-ı yārda varlıḳ ḥabāb oldı bize
Dāimā alub nefes virdükce ifnāsındayuz
Naḳş-ı dünyāya Muḥibbī dil virüb aldanmazuz
Ṣūrete meyl itmezüz zīrā ki maʿnāsındayuz

89 a

Ve bu ġazel-i bī-bedel ü bī-naẓīr daḫı ol vādīʾ-i laṭīf-i dil-peẕīrdendür.

Māl u cāha ġırrā olma dime yoḳdur ben gibi
Sür yüzüñ yire tevāżuʿ ehli ol dāmen gibi
Ṣaḳın aldanma eser bir gün muḫālif rūzgār
Kibr ü kīni terk ḳıl germe gögüs yelken gibi
İsteriseñ kim perīşān olmayasın ʿāḳıbet
Dil uzatma kimsenüñ ḥaḳḳına sen sūsen (gibi)
Oḳ gibi ṭoġrulmayınca varımazsın menzile
Kimde yoḳ perr-i ʿamel yolda ḳalur sekran gibi
Ḳanı İskender Ferīdūn Ḫüsrev ü Dārā vü Cem
Ḳande gitdi Zāl ü Rüstem Gīvile Bījen gibi
Dāne dāne saʿy ḳılsañ eyleseñ dünyāyı cemʿ
Dağıdur bād-ı fenā āḫir anı ḫırmen gibi
İy Muḥibbī dār-ı dünyā kimseye ḳılmaz vefā
Gösterür kendüyi evvel zīnet ile zen gibi

Hāy şuʿarāʾ-i zamān el-inṣāfu nıṣfu'd-dīn siz daḫı inṣāf eyleñ ki heyūlāyıla ṣūret gibi mütelāzım ve cismile rūḥ-ı ḥayvānī gibi mülteʾim ve beden-i heyūlānī ile nefs-i nāṭıḳaʾ-i insānī gibi birbirine müteʿalliḳ u ẓulmet Ḫıżr ile āb-ı zindigānī gibi birbiriyle mülāṣıḳ olmuş ve zülf-i dilāvīz ile ʿārıż-ı cānān gibi terkīb ve ḫaṭṭ-ı ʿanber-āmīz ile leb ü dehān-ı dilsitān gibi terkīb olunmuş ve milḥ ile ṭaʿām ve nūr ile ẓalām gibi mizāc baġlamış ve müdām ile cām u keyfiyyet ile müdām-ı gülfām gibi

89 b

imtizāc eylemiş böyle ṣafā-baḫş u ḥālet-efzāy ve şöyle rūḥ-perver ü dil-güşāy daḳāyıḳ-ı leṭāif-i elfāẕ u mebānī ve daḳāyıḳ-ı şerāif-i ḥaḳāyıḳ u maʿānī dīvān-ı Nevāyī ve Cāmīde mi mersūmdur yoḫsa ḫamseʾ-i Ḫüsrev ü Niẓāmī de mi manẓūmdur yoḫsa meṣnevī ve maʿnevīʾ-i Celāle'd-dīn-i Rūmīde mi merḳūmdur yoḫsa Manṭıḳu'ṭ-ṭayr u Pend-nāmeʾ-i ʿAṭṭārda mı mektūmdur. Pes ẓāhir oldı ki bu iki beyt-i dilsitān ile ifādeleri nefs-i emri beyāndur lāf degül ve ḥaḳīḳat-i ḥāli iʿlām u iʿlāndur güẕāf degül.

ولـه أصلَح الله حالَه ومالَه[622]

Muḥabbet baḥrine ṭaldum sözüm dürr-i maʿānīdür
Anıñçün ehl-i ʿışḳuñ dāimā vird-i ẕübānıdur
Niẓāmī pençesin burdı anuñla kim ṭutar pençe
Muḥibbīʿarṣaʾ-i naẓmuñ ser-āmed pehlevānıdur

وطبقه ثانيه كه[623]

Naẓm u icādede cihet-i ḥaḳīḳate cihet-i mecāzdan ziyāde iʿtibār iderler. Anlar meslegine sālik olub anlaruñ esālīb ü terākībi üzre naẓm-ı eşʿār u cemʿ-i esrār ve imlā-yı fevāʾid ü āṯār iḫtiyārında mütehālik olsa leṭāif-i beyān

90 a

u maʿānī tertībinde مصراع[624]

kelāmı mürde diller derdinüñ ʿĪsā-yı devrānı ve şerāif-i bedāyiʿ-i elfāẕ u mebānīnüñ cemʿ ü terkībinde مصراع[625]

---

[622] Allah onun şimdiki durumunu ve varacağı hali güzel eylesin.
[623] Tabaka-i Sâniye (İkinci Bölüm)
[624] Mısra
[625] Mısra

zebānı bülbül-i gūyā-yı gülzār-ı suḫandānı ve kelimāt-ı muʿciz-āyātuñ birbiriyle ḥüsn-i niẓāmında مصراع[626]

bu dehrüñ evḥadı ve Ḫüsrev-i Ḫaḳanı Ḥassānı ve elfāẓ u ḫayālātuñ birbiriyle leṭāfet-i intiẓāmında مصراع[627]

bu dünyānuñ ẓahīri Ḥāfıẓı Selmānı suḥbānı olduġuna bu menbaʿ-ı baḥrin ḥaḳīḳat u mecāz olan şiʿr-i mūcez iʿcāz-ı ṭırāz şāhid-i ḳaviyy-i ʿādil ve bürhān-ı celiyy-i bī-mümāṣil ü muʿādildür.

وله عمَّر الله ديارَه، وأعزَّ أنصارَه[628]

ʿĀşıḳuz derdüñ ḳabūl itdük devāya baḳmazuz
Her ne deñlü eylesek cevr ü cefāya baḳmazuz
Sen mehi burc-ı şerefde göreliden nāgehān
Daḫı ol demden berü mihr ile aya baḳmazuz
Şala raġbet eylesek ṭañ mı ḫarābāt ehliyüz
Māʾil-i dünyā olub tāc u ḳabāya baḳmazuz
Her neye ḳılsaḳ naẓar biz rūy-ı Ḥaḳḳa nāẓıruz
Ṣemme vechu'llahı gördük māsivāya baḳmazuz
Beẓm-i ġamda ey Muḥibbī neydür efġānum benüm
Ol sebebden söz ü sāz u çeng ü nāye baḳmazuz

90 b

Ve bu ġazel-i bī-bedel-i müteyemmen daḫı ol vādīʾ-i Eymendendür lillahi derru ḳāʾile.

Ger murāduñ serv ise ol ḳāmet-i bālāya baḳ
Seyr-i nergisden nolur ol gözleri şehlāya baḳ

---

[626] Mısra
[627] Mısra
[628] Allah onun diyarını uzun ömürlü kılsın ve yardımcılarını da izzetlendirsin.

Çeşm-i ʿāşıḳ gibi olmuş her ṭaraf ṣular revān
Ey göñül şūrīdelik eyyāmıdur ṣaḥrāya baḳ
Dāmen-i gül-i ḫār elinde bülbülüñ ḥāli ḫarāb
Nice iñler derdle ol ʿāşıḳ-ı şeydāya (baḳ)
Bād-ı āhile yürür dil fülki baḥr-ı eşk-ārā
Ḥadd ü pāyānına ʿāḳl irmez gel ol deryāya baḳ
Ey Muḥibbī dehr elünden her biri eyler fiġān
Ac ḥaḳīḳat çeşmini ḳānūn u çeng ü nāye baḳ

Hāy büleġā-yı devrān gelüñ Allah içün söyleñ şuʿarā-yı selefde ve büleġā-yı ḫalefde ḳanḳı şāʿir-i sāḥirdür ki cemīʿ efānīn-i ʿulūm-ı ʿarabiyye ve ḳavānīn-i fünūn-ı edebiyyeden maḥẓūẓ ola ve ışṭılāḥāt-ı erbāb-ı bedāyiʿ-i ṣanāyiʿ ve muḥāverāt-ı aṣḥāb-ı ṭuref-i ḥıref ve cevāhir-i zevāhir ehl-i maʿānī ve beyān ve esālīb-i terākīb-i erbāb-ı tibyān ve sāir fünūn-ı ʿacībe ve cumhūr-ı ʿulūm-ı ġarībe ḫāṭırında maḥfūẓ ola. Ḥāşā belki ekṣer-i yek fen u fenninde daḫı ekṣer kelāmı ancaḳ bir vādīdendür. Ammā biḥamdüllāhi Teʿālā bizim pādşāhımuz ve luṭf-ı İlāhımuz ebbedallāh devlete ve ḫalled ḫilāfete Ḥażretlerinüñ sefīneʾ-i ḫāṭır-ı ʿāṭır mecmaʿ-i emṣāl ü fevāid-i fużalā-yı ʿArab u ʿAcem

91 a

ve ḫazīneʾ-i żamīr-i münīri defīneʾ-i nuḳūd-ı eşʿār-ı ḳaṣāʾid feṣaḥā-yı ʿālem ve mirʾāt-ı ḳalb-i pāki mücellā-yı nuḳūş-ı ʿilm-i maʿḳūlāt u menḳūlāt ve āyīneʾ-i ʿaḳl-ı derrākı ṣuver-nümāy-ı leṭāʾif tevārīḫ ü ḥikāyātdur. Zīrā ki cemīʿ-i zamānda erbāb-ı hevā vü baṭālet ve aṣḥāb-ı sevdā vü muḫālaṭat ve zümreʾ-i ḥumḳ u cehālet ve gürūh-ı reẕl ü denāʾet ile muvāneset ü muḳārenetden ve muṣāḥabet ü muʿāşeretden külli perhīz ü tamām iḥtirāz u mücānebet üzre mecbūl u maḫlūḳdur. Keşt-i kenār ve ṣayd u şikārda olsa mükāleme ve muḥāveresi fużalā-yı nedmāyile ve büleġā-yı şiʿr ile ve kendüleriniñ ḥüsn-i terbiyeleriyle neşv ü nemā bulmış ʿāḳıl u dānā aġalar ve ḥarem-i muḥteremlerinde taḥṣīl-i ʿilm ü edeb itmiş ehl-i ʿaḳl u edeb ṣāḥib-i ḥayālarla ve eger

maġāzī ve esfārda olsa muḳāvele ve müşāveresi ekābir-i ʿulemā ve efāḍıl-ı vüzerā ve ehālīʾ-i ümerāyla ve kemāh-ı ġazāt-ı ulü'n-nehī ile ve eger ḥażarda olsa ʿādet-i selāṭīn-i devrān ve ḳānūn-ı pādişāhān-ı cihān gibi dīvān-ı ʿālīşān-ı keyvān-mekān refʿeahullahü menzileten ilā-āḫirü'z-zamān emrine muḳayyed olsalar yine baḥṣ ü münāẓaraları

91 b

ve müẕākere vü muḥāvereleri fużalā-yı erkān ve büleġā-yı devrān ve vüzerā-yı kārdān ve ʿuḳalā-yı aʿyān ile ve eger taḫt-ı ḫilāfetde vaḥdetde veyā serāy-ı ʿāmirede ḥużūr u rāḥatda veyā kūşeʾ-i gülistān u būsitānda ferāġatde vü istirāḥatde veyā şehnişīn-i bāġda ve kāḫ u eyvān-ı rāġda müşāhedeʾ-i āṯār-ı raḥmet-i Raḥmānla taḥṣīl-i ʿilm ü ḥikmetde olsa hīc bir ān ve bir laḫẓe tażyīʿ-i evḳāt u taʿṭīl-i sāʿāt itmeyüb dāʾimā enīsi kütüb-i muṣannefeʾ-i eʾimmeʾ-i dīn ü celīsi ṣuḥuf-ı müellefeʾ-i ecilleʾ-i ehl-i yaḳīn hem-dem ü hem-zebānı ḳalem-i faṣīḥü'l-lisānı ve mūnis-i dil ü cānı raḳam-ı ṣaḥīḥü'l-beyānı ve maḥbūb-ı nāzenīni ebkār-ı efkārı ve maṭlūb-ı nāzük ü şīrīni inşā vü eşʿārı ve mā-bihi'l-iftiḫārı taḥrīr-i şiʿr-i ābudārı ve mā-bihi'l-iʿtibārı āṯār-ı ḫāmeʾ-i güher-niṯārı ve esrār-ı yerāʿaʾ-i dür-bārı hem-ṣoḥbeti ervāḥ-ı ʿulemāʾ-i selef hem-ʿişreti āṯār-ı mevālīʾ-i ḫalef işi dāʾim müṭālaʿaʾ-i fürūʿ ve uṣūl ve mülāḥaẓaʾ-i ʿilm-i maʿḳūl u menḳūl ve kārı her-bār teʾemmül-i daḳāyıḳ-ı eḥādīṯ-i şerīfe ve tedebbür ü tefekkür-i ḥaḳāyıḳ-ı tefāsīr-i münīfedür.

92 a

Baʿżı evḳātde edāʾ-i ṣalāt u ṣıyām ve ḳażāʾ-i veẓāif-i ḳuʿūd u ḳıyām ve baʿżı ḥālātde riʿāyet-i sünen ü ādāb ve tilāvet-i kelām-ı saʿādet encām-ı Rabbi'l-erbābdadur. Pes żamīr-i münīr-i āfitāb-ı naẓīrleri mirʾāt-ı mücellā ve cām-ı cihān-nümā ve meclā-yı envār-ı Ḫudā ve mehbiṭ-ı esrār-ı hüdā olmuşdur. Anuñçündür ki her fende pehlevān

ve her ʿilmüñ ışṭılāḥıyla naẓm u neşrde şīrīn-zübān ve belīġü'l-beyāndur. Meşelā ʿilm-i ṣarfda [629]مصراع

kelimāt-ı kitāb-ı şāfiyedür ve fenn-i naḥvde [630]مصراع

sözleri ṣanki metn-i kāfiyedür. Ḳānūn-ı manṭıḳda [631]مصراع

ḥarf atar kilki İbn-i Sīnāya ve rüsūm-ı fünūn-ı felekde [632]مصراع

yir yüzinde odur felek pāye ʿilm-i maʿānīden söz açsa [633]مصراع

cānı yoḳdur ki öyküne Selmān ve beyān u bedīʿden dem ursa [634]مصراع

ḳādir olmaz kelāmına Seḥbān ḳavāʿid-i şiʿr ü inşāda [635]مصراع

virür ol naẓm u neşre ṭarz-ı cedīd ve fevāʿid-i ṭıbb-ı ḥayāt-efzāda [636]مصراع

her sözi mūcez ü nefīs ü sedīd eşkāl öger ve micesṭīde [637]مصراع

bilür ol kim ne günedür ʿālim ve ʿilm-i hendese vü ḥisābda [638]مصراع

bulur ol neydügini ceẕr-i aṣām

92 b

tefāsīr-i kelām-ı İlāhda [639]مصراع

bezdüġi mülhemāt-ı ʿālem-i ġayb u şürūḥ-ı ehādīş Ḥażret-i risālet-penāhda [640]مصراع

cizdüġi heb müzīl-i ẓulmet ü reyb ve bunlardan mā-ʿadā cemīʿ ʿulūm u rüsūmda eger maʿḳūl eger menḳūldür. [641]نظم

---

[629] Mısra
[630] Mısra
[631] Mısra
[632] Mısra
[633] Mısra
[634] Mısra
[635] Mısra
[636] Mısra
[637] Mısra
[638] Mısra
[639] Mısra
[640] Mısra
[641] Nazım

Ḳalemi Ḫıżr u midādı ẓulümāt

Kelimātı dökeli āb-ı ḥayāt

Ṭabʿ ınuñ baḥrı maʿ ānī-i pürdür

Her sözi anuñiçün bir dürdür

Pes bu tafṣīl-i cemīl ve taṭvīl-i cezīlden maʿ lūm-ı erbāb-ı baṣā ʾir ve mefhūm-ı aṣḥāb-ı żamā ʾirdür ki bir ġazel-i bī-bedelüñ maḳṭaʿ -ı saʿ ādet maṭlaʿ ında

له دامَت سعادَته[642]

Ḫüsrevā gūş it Muḥibbī şiʿ rine eyle naẓar

Naẓm ṭarzında Niẓāmī maʿ nāda Ḫācūymuş

Diyü ifāde buyurduḳları heżmen li-nefsihü'ş-şerīfedür. Ġarażları ibtihāc u iftiḫār degüldür. Ve bir şiʿ r şiʿ r-i pāyenüñ maḫlaṣ-ı leṭāfet maḳṭaʿ ında

له زادَت سیادته[643]

Çerāġı söz-i Ḫüsrevden yaḳarsa ṭañ mıdur şiʿ rüm

Ġazel ṭarzında çün gözler hemīşe ṭavr-ı Selmānī

diyü naẓm u edāsında icāde ḳılduḳları tevāżuʿ en ve tenezzülendür.

93 a

Maḳṣūdları müfāḫare vü iʿ tibār degüldür. Ey yār ben bildügüm budur ki

وله مدّ الله ظِلّه[644]

Gel Muḥibbī sözlerini dür gibi ṭaḳ gūşuña

Rişte ʾ-i cān üzre naẓmın dürr ü güher gösterür

Ve ey nigār ben añladuġum budur ki

---

[642] Onun mutluluğu daim oldu.

[643] Onun efendiliği/otoritesi arttı.

[644] Allah gölgesini (himayesini) uzun eylesin.

وله حَفِظَ الله صحَّته، وأزال سقامته[645]

Muḥibbī sözleri yekdür bugün dürr ile güherden

Nigārā gūş-vār idüb ḳulaġuña anı ṭaḳın

وطبقه ثالثه [646]

ki daḳāyıḳ-ı mecāziyyeleri ḥaḳīḳat-ı ḥaḳiḳiyyelerine ġālib ve ekṣer-i evḳātde ol meslege sülūke ṭālib ü rāġıblardur. Anlar meẕhebine ẕāhib olub tesvīd-i varaḳ-ı ebyāt u eşʿār eylese ع rüsūm-ı nāmesi kāmillerüñ menşūr-ı ʿunvānı ve taḥrīḳ-i yerāʿaʾ-i dür-bār u güher-niṣār eylese ع ruḳūm-ı ḫāmesi bī-dillerüñ ḫırz-ı dil ü cānı ve taḳrīr-i kelām-ı şīrīn ve tebyīn-i merām-ı şiʿr-i rengīn itse ع devātınuñ sevādı tūtiyā-yı çeşm-i nūrānī ve taḥrīr-i daḳāyıḳ-ı maʿānīʾ-i ḥayāt-efzāy ve tasṭīr-i reḳāyıḳ-ı elfāẕ-ı feraḥ-baḫşāy eylese ع şarīr-i kilki ḥālet-baḫş-ı rūḥ-ı nevʿ-i insānī olduġına bu şiʿr-i bī-ʿadīl ü ġazel-i bī-meṣīli ḥucic-i ḳāṭıʿa ve berāhīn-i sāṭıʿıadan idügi üstād-ı māhir

93 b

yanında ẓāhir ü bāhirdür.

وله لا زالت دولتَه مؤبّدة، وسعادته مُخَلَّدة[647]

Bugün dīvāne oldum görüb ol ḥūr-ı perī-zādı

Gice uyḫu yüzün görmem dil eyler āh u feryādı

Eger Leylī degilse ol neden ben aña Mecnūnam

Eger ol Şīrīn olmasa göñül olmazdı Ferhādı

Cefādan ḳanḳı ʿāşıḳ kim vefāyı yek bilüb ister

Dilā kim bu ki ʿālemde añılmasun anuñ adı

Cefā vü cevri terk itmez tażarruʿ eylesek yāre

Bilürsen ḳatı müşküldür kişi terk itme muʿtādı

Muḥibbī ʿālemüñ ḳaṣrını görüb iʿtimād itme

---

[645] Allah onun sıhhatini muhafaza eylesin ve hastalığını da izale etsin.

[646] Tabaka-i Sâlise (Üçüncü Bölüm)

[647] Allah onun devletini müebbed ve saadetini muhalled eylesin.

Urulmuşdur şu üstünde ezelden çünki bünyādı

Ve bu elfāẓı āb-ı ḥayāt u maʿnāsı nā-resārı ġazel-i bī-naẓīr daḫı ol vādīden cārīdür.

وله خلّدت خلافته[648]

ʿAndelīb-i dil nigār-ı ükl yüzüñden ayrıdur
Giceler tā ṣubḥ olunca ikiler bir ṣayrıdur
İy dil-i sevdā-zede zülfünden ummasın vefā
Hey ne kāfirdür sitemdür ḳaṣdı ṣanma ġayrıdur
Tekyeʾ-i dilde ebed yansun çerāġı sīnemüñ
Kim muḥabbet şāhınuñ ḳonmuş ezelden ḫayrıdur
Cān göziyle ḳıl naẓar meh-pārelerle ʿāleme
Yoḳ bekāsı naḳş olunmuş ṣanki Āẕer deyri
Ey Muḥibbī çāk çāk olsa girībānum ne ṭañ
Gülşen içre gördügüñ ol serv ü nāzum seyridür

94 a

Hāy yārān-ı ṣafā egri oturuñ ṭoġrı söyleñ ki مصراع[649]

bu elfāẓ u bu söz ü bu ḫayāl u bu nezāketler Gülistān u Būsitān-ı Şeyḫ Saʿdīde mi bulunur veyā Bahāristān-ı Cāmī ve şebistān-ı fettāḥı mı ḥāvīdir veyāḫūd مصراع[650]

bu reng ü bu edā vü bu ṣafā vü bu belāġatler Dīvān-ı Ḫoca Ḥāfıẓ ve envār-ı Süheylʾ-i Ḥüseyn-i vāʿiẓde mi mevcūddur veyā tecnīsāt-ı kātibīde ve Maḥbūbü'l-Ḳulūb-ı Nevāyīde mi maṭvīdir veyāḫūd ع bu terkīb ü bu tertīb ü bu ṭarz u bu leṭāfetler Dīvān-ı Ẕātī vü ṣıfātı ve eşʿār-ı Ḫayālī vü Necātīde mi mündericdür veyā Yūsuf u

[648] Hilafetini ebedileştirsin.
[649] Mısra
[650] Mısra

Zelīḫā-yı Ḥamdī ve Ḫüsrev ü Şīrīn-i Şeyḫīde mi münṭavīdür. Feḥāşā ṣümme ḥāşā ṣümme ḥāşā pes āḫir-i ġazelde ولـه زاد الله عُمره[651]

Ey Muḥibbī olmasaḳ biz Ḫüsrev-i milk-i suḫan
Böyle raġbet bulmaz idi defter ü dīvānımuz

Diyü buyurduḳları vāḳiʿ ḥāli beyāndur mücerred daʿvā degül ve ġazel-i āḫirde

94 b

ولـه كثر الله أوليائه، وقهَرَ أعدائه[652]

Muḥibbī luṭf-ı ṭabʿuñdan kemāle ireli şiʿrüñ
İşidüb gören eşʿāruñ didi naẓm-ı ḥasenden yek

Dedikleri Ḥaḳḳ-ı muṭlaḳı iʿlāndur maḥż-ı iddiʿā degüldür. Keṣṣerallahu müddete ʿömr-i ḳāʾilhā ve refʿ-i ḳadr-i Ḥāfıẓhā ve nāḳılhā [653] وطبقه

rābiʿadaki fiʾl-ḥaḳīḳā ṭabaḳaʾ-ı ūlā ile ṭabaḳaʾ-i sāliṣeden mürekkebe belki mecmūʿ-yı ṭabaḳāt-ı sāliṣeden mürettebedür. Ḫāmesi ḫāmeʾ-i şāʿir degül ḫāmeʾ-i sāḥirdür. Velākin siḥri bir siḥr-i ḥelāl ki ṣāḥibi mertebeʾ-i kerāmet ü vilāyetde ve nāmesi nāmeʾ-i efsūn-sāz u efsāne-perdāz-ı mākirdür. Velākin mekri bir mekr-i Ḥaḳ ki ṣāḥibi kemāl-i faṣāḥatde ve ẕirveʾ-i belāġatdedür.[654] Silk-i cevāhir-i ʿulūm-ı evvelīn ü āḫirīn naẓmından müfād ve derārī-i maʿārif-i semāvāt u arżın kelimātından müstefād her noḳtaʾ-i naẓmı çehreʾ-i ʿarūs-ı īḳānda bir ḫāl-i ʿanberīn ve her ḥarfi ʿārıż-ı sīmīn[655]-i şāhid-i nāzenīn-i beyānda ḫaṭṭ-ı müşgīn ṣaḥīfeʾ-i beyānınuñ [657656]مصراع

[651] Allah ona uzun ömürler versin.
[652] Allah onun dostlarını arttırsın ve düşmanlarını kahretsin.
[653] Bölüm
[654] 94b 10. Satır belāġatdedür: belāġatde (EE)
[655] 94b 13. Satır sīmīn: simīn (EE)
[656] Mısra
[657] 94b 14. Satır مصراع:EE 'de yok

yüzi berg-i semen gibi aḳdur ve ṭūmār-ı ruḳʿa ʾ-i tibyānı [659][658]مصراع

ġonçeʾ-i şāḫ-sār-ı zanbaḳdur. Mektūb-ı naẓm-ı belāġat üslūbı

95 a

yā meclis-i belāġatde ع şemʿ-i tābān-ı beẕm-i ʿizzetdür veyā būsitān-ı faṣāḥatde ع gülben-i gülşen-i mürüvvetdür ve nāmeʾ-i faṣāḥat-ı maṣḥūbı yā bir gülşendür ki ع her elif anda serv dalıdur[660] veyā bir būstāndur ki ع yāʾ maʿkūs anuñ zülālidür ḥurūfunuñ aʿyān u ẕevātına naẓar olunsa ع anda her ʿayn ʿayn-ı ʿizzetdür ve delālāt u ṣıfātına iʿtibār ḳılınsa ع anda her dal dal-ı devletdür. ʿİbārāt u iʿtibārātına müṭālaʿa ḳılınsa ve daḳāyıḳ u niḳātında mülāḥaẓa olunsa cevāhir-i zevāhir-i neşrinüñ pāyesi pāyeʾ-i neşreden ʿālī ve dürer-i ġurer-i şiʿri mertebeʾ-i şiʿrādan müteʿālī bedāyiʿ-i ʿibārātı ferec baʿde'ş-şidde gibi feraḥ-fezāy ve revāiʿ-i istiʿārātı

[662][661]كصُحُفٍ مرفوعة مطَهَّرة

teraḥ-zedāy devāt-ı kelimāt-ı faṣīḥası mānend-i nūn-ı ẕi'n-nūn leṭāʾif-i maʿānīyle memlū ve meşḥūn ṣaḥīfesinüñ sevādı sevād-ı ḥadaḳaʾ-i ḥūr ve beyāż-ı nāmesi beyāż-ı ḥadīḳaʾ-i nūr cemīʿ dürer-i maʿārif dürc-i dīvānında muḥarrer küllü ṣaġīrin ve kebīrin müsteṭar baʿżı eşʿārı ḥāmil-i esrār-ı İlāhī ve nāḳıl-ı

95 b

maʿārif-i nā-mütenāhī ve nümūneʾ-i āṣār-ı Subḥānī ve ceride'-i aḫyār-ı Yezdānī[663] ع tużāhī nefīsü'd-dürr-i be'l-hiye enfesu ve baʿżı āṣārı mübeyyen-i ādāb-ı belāġat ve hādīʾ-i ṭarīḳat-ı faṣāḥat ve mürşid-i ṭarīḳ-i bedīʿ vü beyān ve rehber-i mesālik-i fünūn-ı ṭıbyān ki ع ve yaḥmīke min reybi'l-kelāli ve yaḥrüsü ve baʿżı ebyāt ü eşʿārı maʿden-i dürer-i ferāʾid ve maḫzen-i ġurer-i fevāʾid ki ع iẕā naẓarathü'l-

---

[658] Mısra

[659] 94b 15. Satır مصراع:EE 'de yok

[660] 95a 3. Satır serv dalıdur: serv-i dilārādur (EE)

[661] Yüce ve tertemiz sahifeler gibi.

[662] 95a 11. Satır كصُحُفٍ مرفوعة مطَهَّرة:كصحف مكرمة مرفوعة مطهرة (EE)

[663] 95b 1. Satır Yezdānī: Yezdānī ki (EE)

ʿaynüẕāde żiyāühā ve baʿżısı şārih̲-i ġuṣaṣ-ı şevḳ ü muḥabbet-i ʿāşıḳān-ı pāk-naẓar ve nāḳıl-ı ḳıṣāṣ-ı ḥüsn-i ṣūret-i nāzenīnān-ı māh-peyker ki ع iẕā semiʿathü'l üẕnü-zāde ṣafāuhā her şiʿri envāʿ-ı ġarībeyi[664] müştemil ferḫunde sefīne-ʾ-i Nūḥ ve her beyti eṣnāf-ı ṣanāyiʿ i şāmil sekīneʾ-i rūḥ-ı pür-fütūḥdur. ع yübeddilü hemmüʾl-ḳavmi minhü meserreten. Nitekim libās-ı ḥaḳīḳatde cilve-ger olan bu maḥbūb-ı maḳāl-i pür-sūz u ḥāl benüm aḳvālüme şāhid-i ḥāl ve ṣıdḳ-ı maḳālüme[665] dāldür. [666]وله أبَّد الله دولَتَه

İḫtiyār-ı faḳr iden dergāh u eyvān istemez
Zād-ı ġamdan özge hergiz kendüye nān istemez

96 a

Şol ki istiġnā-yı serīrine oturdı şāh-vār
Ser-te-ser olmaġa heft iḳlīme sulṭān istemez
Şuʿleʾ-i āhı kimüñ kim ʿāleme pertev ṣalar
Ẕerreye almaz güni ol māh-ı tābān istemez
Pādşāh-ı ʿışḳ dergāhı açuḳ gelsün gelen
Menʿ olunmaz hīckes[667] ʿışḳ ehli derbān istemez
Ol ki dildāruñ cefāsını vefādan yek görür
Minnet itmez kimseye derdine dermān istemez
Yār elinden ey Muḥibbī bir ḳadeḥ nūş eyleyen
Ḫıżr elinden ger olursa āb-ı ḥayvān istemez

Ve şiʿār-ı mecāzda ʿarż-ı dīdār iden bu şiʿr-i āteş-bār daḫı benüm cemīʿ kelimātıma şāhid-i ṣadāḳat-ı āyāt ve beyyineʾ-i ʿadālet-simātdur.

[668]وله زاد الله عدالته

Leb mi bu yā laʿl mi yāḫūd mey-i ṣahbā mı ki

[664] 95b 9. Satır ġarībeyi: ġarībeʾ-i (EE)
[665] 95b 13. Satır maḳālüme: muʿāmeleme (EE)
[666] Allah onun devletini ebedileştirsin.
[667] 96a 3. Satır hīckes: hīçkes (EE)
[668] Allah onun adaletini arttırsın.

Söz deminde mürdeler iḥyā ider ʿĪsā mı ki
Bilmezüz ḳaṣdı helāk itmek midür ʿāşıḳları
Muḳteżā-yı ḥüsn yoḫsa nāz u istiġnā mı ki
Gitmedi başından aṣlā zülfinüñ sevdāsı āh
Bilmedüm dīvāne mi bu dil yāḫūd şeydā mı ki
Vech-i zībādan niçün menʿ idesin ṣūfī bizi
Aḥsen-i taḳvīme inkār eylemek taḳvā mı ki
Her ne söz kim söyledüñ bir güher-i yek-dānedür
Ey Muḥibbī yoḫsa bu göñlüñ senüñ deryā mı ki

Ve bu ġazel-i Fārisī[669] daḫı ol şāh-ı zamān cünd-i şuʿarānuñ Fārisī idügine edell[670]-i delīl-i ḳaṭıʿ ve ecell-i bürhān-ı sāṭıʿdur.

96 b

ولـه أبَّد الله دولَتَه[671]

İy ez neẕẓāreʾ-i to ḫacil āfitāb-ı ṣubḥ
Laʿlet be ḫandeʾ-i nemekīn bürde āb-ı ṣubḥ
Tābān zi ḥabīb pīrehenet sīneʾ-i çü sīm
Çün rūşenīʾ-i[672] rūz-ı sipīd ez niḳāb-ı ṣubḥ
Diler efrāġ midehed u dīde rā fürūġ
Dīdār-ı āfitāb u şān u şarāb-ı ṣubḥ
Dīvāneʾ-i cemāl-i to ez mestī-i ḫayāl
Ẕevḳ-i mey-i şebāne nedānist ü āb-ı ṣubḥ
Bistān-ı mey-i ṣabūḥ Muḥibbī befāl-i saʿd
Īn dem ki āfitāb güşāyed kitāb-ı ṣubḥ

[669] 96a 14. Satır Fārisī: Fāris (EE)
[670] 96a 15. Satır edell: evvel (EE)
[671] Allah onun devletini ebedileştirsin.
[672] 96b 3. Satır rūşenīʾ-i: rūşenī ey (EE)

Hāy iḫvān-ı vefā [674][673]مصراع

Gelüñ inṣāf idelüm ṭoġrusını söyleyelüm. Bu deñlü ibtilā-yı tedbīr-i meṣāliḥ-i ʿibād ve taḳayyüd-i tenfīẕ-i aḥkām-ı eṭrāf-ı bilād ve tefekkür-i ḳażāyā-yı ʿasākir ü ecnād ve tezāḥüm ü terāküm-i mühimmāt-ı vaẕāif-i cihād ve cümūm-ı ʿavārıż u ʿavāiḳ-i vāfire ve hücūm-ı ṣavārif ü ʿalāiḳ-i mütekāṣire ve tereddüd-i maġāzī vü esfār ve geşt ü güẕār-ı memālik ü diyār içre iken bu güne ve bu maḳūle iẓhār-ı mezāyā-yı rāiḳa ve ibdāʾ-i ḫabāyāʾ-i fāiḳa ve inbāʾ-i fevāid-i şerīfe ve inhāʾ-i ʿavāid-i laṭīfe ve ibdāʿ-yı nikāt-ı ġarībe ve iḫtirā-yı ḫayālāt-ı ʿacībeyi ki her biri ḳarīr-i ʿuyūn-ı aʿyān-ı zamān ve mengūş-ı āẕān-ı eẕhān ve mirʾāt-ı ictilā-yı vücūh-ı iʿcāz u beyān ve āyīneʾ-i

[676][675][صفت عقل]

97 a

ruḫsār u cebīn-i mezāyā-yı ḥisāndur. Pīşvā-yı rāh-nümāyān-ı ḳadīm ve hādīʾ-i hādiyān-ı ṣırāt-ı müstaḳīm şemʿ-i şebistān-ı ẓulmet-i ābād[677]-ı beşeriyyet ve āfitāb-ı ṣafā-baḫş-ı burc-ı ʿālem-i insāniyyet ḥākimüʾl-vaḳt-i şehristān-ı ten ve pādişāh-ı fermān-fermāy serīr-i iḳlīm-i beden müderris-i medreseʾ-i żamīr ve ḥākim-i maḥkemeʾ-i tedbīr yaʿnī ki ʿaḳl-i ḳudsī-nijād ve tecerrüd-i nihād ki sāir ḳuvāye nisbet maḳūl-i

[678]إني أعلم ما لا تعلمون

Dur. Kimüñ dīvānında görmiş ve kimüñ cerīdesinde bulmışdur. Ve kimüñ mecmūʿasından bilmiş ve kimüñ teʾlīf ü taṣnīfinde[679] müşāhede ḳılmışdur.

---

[673] Mısra
[674] 96b 7. satır مصراع:EE '.de yok
[675] Sıfat-ı akıl
[676] 97a yan tarafta صفت عقل:EE '.de yok
[677] 97a 2. Satır ẓulmet-i ābbd-ı beşeriyyet: ẓulmet-i beşeriyyet (EE)
[678] Ben bilmediğiniz şeyleri bilirim.
[679] 97a 8. Satır taṣnīfinde: taṣnīfinden (EE)

[صفت كوش][680][681]

Ve bu iki tev'emān mütecesisān-ı maḳāl ve hem-zādān-ı müteḥassisān-ı aḥvāl ki be ḥükmi

وإذ يتلقّى المتلقّيان عن اليمين و عن الشمال[682]

Her māh u sāl bil ki dā᾽imā ġudüvv ü āṣāl ve eyyām u leyālde cüst ü cūy-ı ḳīl ü ḳālde ve tek ü pūy-ı istimāʿ-yı leṭāif-i maḳāl-i erbāb-ı faẕ̇l u kemālde iken ḳanḳı[683] ṣāʿir-i māhirüñ dehānından veyā ḳanḳı[684] nāẓım-ı sāḥirüñ zübānından veyā ḳanḳı[685] gūyendenüñ nevāsından veyā ḳanḳı[686] ḫānendenüñ ṣadāsından veyā ḳanḳı[687] faṣīḥüñ ṣarīr-i ḫāme᾽-i ḫoş-beyānından veyā ḳanḳı[688] belīġüñ āvāz-ı yerāʿa᾽-i müşgīn-i cāme᾽-i laṭīfü't-tibyānından

97 b

işitmiş ve diñlemişdür. كلّا سوف تعلمون ثم كلّا سوف تعلمون[689]

ع له مدّ ظلّه[690]

Naẓm-ı Muḥibbī naẓmına beñzer Niẓāminüñ didügüme iʿtimād u iʿtiḳād itmezseñ şimdiye dek naḳl olınan eşʿār u āṣārda ع له طال بقاه[691][692]

İnce ḫayāl-i nāzüki rengīn-edāyı gör ḥaḳḳā budur ki

---

[680] Sıfat-ı guş
[681] 97a yan tarafta صفت كوش:EE '.de yok
[682] Sağdaki ve soldaki iki melek (onun yaptıklarını) kaydediyor.
[683] 97a 12. Satır ḳanḳı: ḳanġı (EE)
[684] 97a 13. Satır ḳanḳı: ḳanġı (EE)
[685] 97a 13. Satır ḳanḳı: ḳanġı (EE)
[686] 97a 14. Satır ḳanḳı: ḳanġı (EE)
[687] 97a 14. Satır ḳanḳı: ḳanġı (EE)
[688] 97a 15. Satır ḳanḳı: ḳanġı (EE)
[689] Hayır ileride bileceksiniz. Sonra, hayır hayır ileride bileceksiniz.
[690] Gölgesi (himayesi) uzun olsun.
[691] Bâkiliği uzun olsun.
[692] 98b 3. Satır له طال بقاه:EE '.de yok

ولـه أيَّده الله في عاجِلِه وأسعَدَه في آجِلِه[693]

Muḥibbī lebleri ẕikrin[694] miyānı vaṣfını ḳılsa

Diyeler böyle bir şīrīn-kelām anca ḫayāl olmaz

Dīvān-ı saʿādet ʿunvānları cemīʿ künūz-ı esrār-ı ʿaşḳ u muḥabbeti cāmiʿ vü rumūz-ı ẕevḳ ü şevḳ ü meveddet anda müctemiʿ idüginde şübhe vü tereddüdüñ[695] varısa bu beyt-i muḳteżāsı üzre müṭālaʿaʾ-i dīvān-ı belīġü'l-beyānlarını nefsüñe ḥavāle ve reyb ü şekküñ cümle izāle eyle.

ولـه آتاه الله سلامَةً شامِلَةً وكرامةً كاملةً[696]

Kim ki ögrenmek diler ʿışḳuñ rumūzın ser-te-ser

Oḳısun görsün Muḥibbī defter ü dīvānumuz

Belki ol maʿnāyı iṣbāt u münkir olan muʿānidi iskāt içün dīvān lāzım degül. Bu ġazel-i bī-bedel kāfī vü vāfīdür.

ولـه آتاه الله دولةً تنمو على مرور الأيَّام ونعمةً تزكو على كرور الأعوام[697]

98 a

Ḥasret-i rūyuñla aḳar gözlerümden yaşlar

Bile iñler iñlesem yanumca ṭaġlar ṭaşlar

Ṭañ degüldür ceng iderse cān u dil sen ḫūb içün

Ūlā gelmişdür begim maḥbūb içün ṣavaşlar

Ġamzeñe diʿāşıḳuñ ḳatline zaḥmet çekmesün

Anı hicrān öldürübdür saña özün yaşlar

---

[693] Allah onu acil işlerinde desteklesin ve ileriki işlerinde de mutlu etsin.
[694] 98b 6. Satır ẕikrin: ẕikri (EE)
[695] 98b 8. Satır tereddüdüñ: tereddüd (EE)
[696] Allah ona tam bir selamet ve mükemmel bir keramet/cömertlik nasip etsin.
[697] Allah ona günlerin geçmesine rağmen büyüyen bir devlet ve yılların geçmesine rağmen de tertemiz nimetler nasip etsin.

Baş açub ʿāşıḳlaruñ kūyuña bī-pervā varur
Gerçi kim seng-i cefādan yaġdırırsın ṭaşlar
Kirpigiñ cārūb idüb eşkini[698] saḳḳa eylemiş
Yollaruñı[699] süpürür çeşmüm olub ferrāşlar

Āteş-i ʿışḳıla yandı dil yanınca göz daḫı
Ḳurı yanınca bile yana gelübdür yaşlar
Ey Muḥibbī tuḥfe gündür şiʿrüñi yārān içün
Her birisi diyeler taḥsīn idüb şābāşlar

Cemīʿ şuʿarāʾi selefüñ merātibinden rütbesi ʿāliye ve cümleʾ-i büleġā-yı ḫalefüñ ṭabaḳātından ṭabaḳası müteʿālīye idügine delīl-i ṣaḥīḥ ve bürhān-ı ṣarīḥ degül midür ki şuʿarā-yı ʿArab u ʿAcem ve fuṣaḥā-yı memālik-i ʿālemüñ bāsirihim ve cümletihim naẓm-ı ābdārları kendü lisānlarına ve ıṣṭılāḥlarına maḳṣūr u münḥaṣır ve eşʿār-ı siḥr-āṣārları yā lisān-ı ʿArabī veyā ẕübān-ı Fārisīye maḥṣūrdur. Ġayrı ẕübānda hem nādir ü hem ḳāṣırdur ammā bi ḥamdi lillah anuñ ḥużūrında Türkī vü Fārisī vü ġayrı[700] yeksān ve ḫāmeʾ-i ʿanberīn câme ve ʿAbbāsī ʿimāmesi her dilden tercümān olub her lisān ile

98 b

beyānı birbirinden rūşen ü vāżıḥ ve her ẕübānile naẓm-ı güher-efşānı aḫaveyninden müsteşnā vü rāciḥdür. Ẕübān-ı Fārisī[701] ile naẓmda fāris-i gerdūn gerdān ve lisān-ı Türkī ile inşādda Ḫüsrev-i ʿālem ve Ḥāfıẓ-ı devrān ve ıṣṭılāḥāt-ı Tātāriyyede ḫān-ı ḫavāḳīn-i cihān ve kelimāt-ı ʿArabiyyede sulṭān-ı selāṭīn-i zemīn ü zamāndur. Nitekim bu naẓm-ı laṭīf-i rengīn-ḫayāl benüm aḳvālüme dāldür.

[698] 98a 5. Satır eşkini: eşkin (EE)
[699] 98a 5. Satır yollaruñı: yollaruñ (EE)
[700] 98a 14. Satır ġayrı: ʿArabī (EE)
[701] 98b 2. Satır Ẕübān-ı Fārisī: Ne ẕübān-ı Fārisī (EE)

وله أدام الله تمكينَه وتأييدَه[702]

Muḥibbī naẓmıñı görüb diye elbetde[703] naẓm ehli

Bu fikr-i bikri şiʿr içre[704] meger[705] ancaḳ ẓahīr itdi

Saña cānile ḳul oldum felek ṣaḳfına pā ḳursam[706]

ʿAceb midür beni devrān şeh-i gerdūn-serīr itdi

vāḳıʿā bu sāyeʾ-i İlāh olan pādşāh-ı ʿālem-penāh dāme ulāhu ve nāl-menāh ḥażretlerinüñ şiʿrine kimüñ şiʿri şebīh ü ʿadīl ve naẓmına kimüñ naẓmı naẓīr ü meṣīl olsun ki bu saʿādet ile

نظم كه أكثر ألفاظي أسماء شُعَرَادر بِرَر الفله اشارت أولنمشدر[707]

Maʿārif taḫtına sulṭān-ı devrān

Diyār-ı naẓm içinde ḫān u ḫaḳan

Ḫayālāta kemāl ü söze Ḫüsrev

Ḥasen-i naẓm u edāda Ḥāfıẓ-ı nev

99 a

Niṣār-ı neṣr-i dilkeş taḫtına ḫān

Niẓām-ı naẓm-ı rūḥ-efzāda Selmān

Ġazelde ʿālemüñ ḥāżır cevābı

Ḳaṣāidde ẓahīr-i fāryābı

Ṣafā kāşānesinüñ nīk-nāmı

Beḳā meyḫānesinüñ ṭolu cāmı

Faṣāḥat bāġınuñ destān-ı serāyı

---

[702] Allah onun temkinini ve teyidini/desteğini daim kılsın.
[703] 98b 8. Satır elbetde: elbette (EE)
[704] 98b 8. Satır şiʿr içre: naẓm-ı şiʿrde (EE)
[705] 98b 8. Satır meger: EE'de yok.
[706] 98b 9. Satır ḳursam: ursam (EE)
[707] Nazım ki elfâz-ı esmâ-yı şuaradır. Birer elifle işaret olunmuştur.

Belāġat gülsitānında Nevāyī

Beḳā vü lā-bekānuñ nüktedānı

Vücūd Rabb-i Bāḳī içre Fānī

Kemālile gören cümle ʿulūmı

Rumūzı birle żabṭ iden rüsūmı

Bilen künhi kemāl-i sırr-ı Ẕātī

Taṣavvur iden evṣāf u ṣıfātı

Kelām-ı ḥüsn-i dil içinde āhı

Sözi cümle rümūz-ı sırr-ı şāhı

İçen bir bir rumūz-ı kāinātı

Bulan deryā-yı ḥayretden Necātī

Sözi ehl-i muḥabbet cān-fürūzı

Kelām-ı sūz-nāk içinde sözi

Riyāż-ı naẓmile neṣrüñ bahārı

Leyāl-i şiʿr ü inşānuñ nehārı

Kemāl-i ʿışḳ-ı ʿāşıḳ-veş cihāngīr

Saʿādetde cüvān-ı fikrle[708] pīr

Rumūz-ı emr-i maʿrūf olan Emrī

Künūz-ı nehy-i münker içre ʿÖmrī

Zamānuñ ḳıdveʾ-i şeyḫi şebābı

Cihānuñ ʿārifi[709] rengīn-ḫiṭābı

Siyādet ʿarṣa kahinüñ sevādı

Leṭāfet gülsitānınuñ hezārı

99 b

Muḥabbet çarḫınuñ rūşen Helālī

[708] 99a 12. Satır cüvān-ı fikrle: cüvān u fikrle (EE)

[709] 99a 14. Satır ʿārifi: ʿārif-i (EE)

Mürüvvet bāġınuñ tāze Nihālī

Seḫāvet taḫtınuñ şāh-ı Kerīmī

Mürüvvet baḫrinüñ dürr-i Yetīmī

Faṣāḥat āsumānınuñ Mesīḥī

Belāġat fenninüñ ġāyet Faṣīḥī

Ġazel ṭarzında dehrüñ pāk Ṭavrī

Bedīhe şiʿr-i ter naẓmında Fevrī

Maʿānī fenninüñ rengīn Beyānī

Berāt-ı naẓm u inşānuñ Nişānī

Olduġundan mā-ʿadā inşāsı[710] baḫrinüñ neşr-i lāli maḥṣūd-ı dürr-i yetīm ve şiʿri buḥūrınuñ āb-ı zülāli maġbūṭ-ı ʿayn-ı ṣāfī tesnīmdür.

وله عظّم الله تعالى شانه[711]

Muḥibbī vaṣf ider laʿl-i lebüñ çün

Olur her bir sözi ḳand-i mükerrer

Ve dürc-i burc-i maṭlaʿ ından ṭāliʿ olan maʿnā-yı rengīn-i pür-ḫayālinüñ şems-i enveri çarḫ-ı belāġatüñ reşk-i māhı vü āfitābı ve tutuḳ-ı ufḳ-ı maḳṭaʿ ından lāmiʿ olan mebānī şīrīn çün Leālīnüñ bedr-i münevveri ve necm-i ezheri āsumān-ı faṣāḥatün ġıbṭaʾ-i seḥāb-ı müşgīn-niḳābıdur.[712]

وله صانه بالخير عمَّا شانه[713]

100 a

Muḥibbī sözleri dürr ü güherdür gerekdür anı yārān ide mengūş naẓmındaki niẓāmı ve kelāmındaki intiẓāmınuñ diyār-ı faẓl u ifżālüñ rūmı vü şāmıdan ne ḳadar

[710] 99b 7. Satır inşāsı: inşāsını (EE)
[711] Allah onun şanını tazim etsin.
[712] 99b 14. Satır niḳābıdur: niḳābıdur vāḳıʿā (EE)
[713] Allah onu kötü şeylerden hayırla muhafaza eylesin.

benāmı ve ulü'l-ḳadri vü ẕevi'l-iḥtirāmı var ise çākeri vü ġulāmı olmaḳ her birinüñ kāmıdur. Zīrā ki [714]وله مدّ الله ظِلَّه الظّليل

Görüb Muḥibbī şiʿrin naẓm ehli egdiler baş
Taḥsīn idüb didiler hīç[715] görmedük naẓīrin

Ve kelimātı Cāmīnüñ neşeʾ-i müdāmı ve keyfiyyet-i sürūr-ı encāmı birle memālik-i vecd ü ḥālüñ imāmı vü hümāmı olanlaruñ şevḳi vü ġarāmı maḳāmı ḥadd-i kemāle irüb dāimā anuñla mütekeyyif olmaḳ cümlesinüñ saʿyi ve aḳṣā-yı merāmıdur. Nice olmasun ki

[716]وله زاد الله عُمره، وشَرَح صَدره

Naẓm-ı Muḥibbī naẓmına beñzer Niẓāmīnüñ
İnce ḫayāl-i nāziki rengīn-edāyı gör

Ney-şeker-i ṭūmār-ı taḥrīrinüñ ḳandi vü nebātı aṣḥāb-ı şevḳ-i dil-teşnelerinüñ dil-i Żaʿīfi ve cān-ı Naḥīfinüñ ʿillet-i imtidād-ı Ḥayāti ve maddeʾ-i ʿayş u ʿİşretīdür. Ve cām-ı ḫoş-güvār taḳrīrinüñ şehdi vü şerbeti erbāb-ı ẕevḳ-i dil-ḫastelerinüñ dil-i pür-ḫayratı ve cān-ı pür-miḥnetinüñ vesīleʾ-i necātı

100 b

ve sermāyeʾ-i ṣıḥḥat u ṣoḥbetidür. Vāḳıʿā olsa maḥall-i istiʿcāb ve cāy-ı istiġrāb degüldür. Zīrā ki

[717]وله مدّ الله عُمره ورفع قَدره

Medḥ idüb laʿlin Muḥibbī dise bir rengīn ġazel
İşidüb ervāḥ-ı ḳudsī sidreden[718] taḥsīn ider

[714] Allah onun daimi gölgesini uzun eylesin.
[715] 100a 6. Satır hīc: hīç (EE)
[716] Allah onun ömrünü uzatsın ve göğsünü genişletsin.
[717] Allah onun ömrünü uzattı ve kadrini yüceltti.
[718] 100b 3. Satır ḳudsī sidreden: ḳuds-i sidreden (EE)

Seḫāyī ve ʿAṭāyī Dāʿī ve Sāʿīye dirīġ itmemekde Ḥātem-i Ṭay miṡāli degül cihānuñ[719] ferīdidür ve ʿahdi vü vaʿdi olan luṭf-ı laṭīfine vefāyı taʿḳīb idüb lā[720]-yübeddilü'l-ḳavlü ledeyye maḳāli fehmi içre ʿālemüñ vaḥīdidür. Ve luṭfı sāġirinüñ ṣabūḥ-ı pür-fütūḥı vü ṣarāb-ı sürūr-encāmı yādı vü āṣnāyı ve ġarībi vü gedāyı ḫandān idüb her birinüñ ḳalb-i pür-fütūrınuñ sürūrıdur ve ʿahdi vü ṣıdḳı kitābınuñ ḫiṭābı ve cevābı ve kelām-ı bā-ṣavābı her ḫāki[721] vü zārı ve her ġubārı vü[722] dil-efgārı[723] ve her muḥibbi ve faḳīri ve muḫliṣi[724] vü ḥaḳīri olanlaruñ derūnınuñ ẕerīʿaʾ-i taḥṣīl-i nūrı ve ẓāhiri vü bāṭınınuñ vāsıṭaʾ-i tekmīl-i ḥużūrıdur. Ve'l-ḥāṣıl eger ʿaṣḳ u ṣevḳden eger ḥāl u ẕevḳden eger ḫilāfet u salṭanatdan eger ṣevket ü ṣecāʿatden eger cūd u ʿaṭādan eger kerem ü seḫādan eger ʿahd-i vefādan[725] eger ṣıdḳ u ṣafādan ve bi'l-cümle her faṣl u her bābdan ve her remz ü her kitābdan dem ursa

101 a

وله لا زالت حضرته الزاهرة قبلة الاقبال، وكعبة الافضال[726]

Gevher-i naẓmına eyle gel[727] Muḥibbīnüñ naẓar
Gūşuña ṭaḳ her sözi yekdür anuñ dürdāneden

نكته[728]

Gülzār-ı belāġatüñ bülbül-i suḫan-serāyı yaʿnī Mīr-ʿAlī Şīr-i Nevāyī ẕübān-ı Türkī vü Fārisīde naẓm u ifādeye ḳādir şāʿir-i sāḥir olmaġın vezīr-i şāh oldı bizüm pādişāhumuz edāmallāhu ʿömre her ẕübānda naẓm itmekde üstād-ı māhir olmaġın

[719] 100b 5. Satır cihānuñ: cihān (EE)
[720] 100b 6. Satır lā: mā (EE)
[721] 100b 9. Satır ḫāki: ḫāk (EE)
[722] 100b 10. Satır vü: EE'de yok.
[723] 100b 10. Satır dil-efgārı: dil-figārı (EE)
[724] 100b 10. Satır muḫliṣi: muḫliṣ (EE)
[725] 100b 14. Satır ʿahd-i vefādan: ʿahd ü vefādan (EE)
[726] Onun parlayan zatı ikbalin kıblesi, nimetlerin de kabesi olmaya daim olsun.
[727] 101a 2. Satır gel: ger (EE)
[728] Nükte

pādişāh-ı ʿālem-penāh olub ḫayl-i şuʿarā aña reʿāyā vü sipāh oldı. Bu cümle ile yine maġrūr u mesrūr olmayub [729]له زيد عُمره

Egerçi söz-i eşʿāruñ Muḥibbī ʿālemi yaḳdı
Ġurūr ile ṣaḳın dime ki bir ṣāḥib-kemālüm ben

beytini haẓmen li nefsihi naẓm idüb[730] bugüne iʿtiẕārile ʿulüvv-i şānını iẓhār u işʿār eyler. Vāḳıʿā kāmil kendüye isnād-ı kemāl[731] itmemek küllī kemāldür. Belki tevāżuʿ vü tenezzül saʿādet-i dāreynine dāldür. Nitekim yine ol pādişāh-ı derviş-sīret ve ḫalīfeʾ-i taḳvā-serīret buyurmışdur. [732]وله مدّ ظِلُّه

Çünkim Muḥibbī güy-ı muḥabbet gedāsısın
Ḫalḳ-ı zamāne ṭañ mı dise pādişā saña

101 b

[733]تتمه

Mīr- ʿAlī Şīr raḥmetullahu'l-melikü'l-ḳadīr bu ḳıṭʿayı[734] naẓm idüb

[735]قطعه

Ġazelde üc[736] kişi ṭavrıdur ol nevʿ
Kim andan yaḫşī yoḳ naẓm iḥtimāli
Biri muʿciz beyānlıġ sāḥir-i Ḫind
Geh ʿışḳ ehlini över tār-ı sūz u ḥāli
Biri ʿĪsā-nefes līk rind-i Şīrāz
Fenā meyḫāne sidā lāübālī
Biri ḳudsī-eṣer līk ʿārif-i cām

[729] Ömrü uzun olsun.
[730] 101a 10. Satır idüb: EE'de yok.
[731] 101a 11. Satır isnād-ı kemāl: kemāl isnād (EE)
[732] Gölgesi (himayesi) uzun olsun.
[733] Tetimme
[734] 101b 1. Satır ḳıṭʿayı: ḳıṭʿaʾ (EE)
[735] Kıta
[736] 101b 3. Satır üc: üç (EE)

Ki cām-ı Cem dürür sınġān-ı sifāli
Nevāyī naẓmıġa baḳsang imestur
Bu üc[737] nīk ḥālidīn her beyti ḫālī
Hemānā gözgüdür kim ʿaks ṣalmış
Anga üc[738] şūḫ-ı mehveş nīk-cemāli

Kendüyi bir āyīneʾ-i āb-gīneye teşbīh eylemiş ki anda ol üc[739] şāʿir-i māhirüñ ṣuveri munṭabıʿ ve müctemiʿ[740] ola. Ammā ki bizüm pādişāhumuz ve ẓıll-ı İlāhumuz ṭāle beḳāhu ve nāl-i menāhu ḥażretleri

ولـه أدام الله سُرُوره، وزاد حُبُوره[741]

Şiʿr-i pür-sūzuñ Muḥibbī ṣāf bir āyīnedür
Diḳḳatile ḳıl naẓar gör kim ne maʿnālar gelür

Diyü naẓm buyurduġı beyt-i muḳteżāsı üzre hemān kendüyi degül şiʿr-i pür-sūzın[742] daḫı āyīneʾ-i mücellī vü mücellā-yı maʿānīʾ-i dil-güşā

102 a

eylemişdür. Ehl-i maʿānī vü beyān ve aṣḥāb-ı bedāyiʿ vü tibyān olanlar bilürler ki ikisinüñ tefāvüti tā-beyne's-semāʾ-i ve'l-ʿarḍ ve temāyüzi ketemāyüzi'l-mübāḥ-ı ve'l-farżdur. Zīrā ol dürişüb ancaḳ kendüyi mirʾāt-ı muṣaffī itmege ḳādir olmuş ve bunuñ ṣafā-yı mirʾāt-ı żamīr-i münīri ṭaşub ve ḥaddden aşub kelimātın daḫı āyīneʾ-i pür-ṣafā ḳılmış ve anda münʿakis olan ṣuver-i ṣāliṣeye münḥaṣıra ve bunda görinen maʿānī-yi mütekāṣiredür. Ve'l-ḥāṣıl

ولـه آتاه الله سلامةً شاملةً وكرامةً كاملةً[743]

---

[737] 101b 7. Satır üc: üç (EE)
[738] 101b 8. Satır üc: üç (EE)
[739] 101b 9. Satır üc: üç (EE)
[740] 101b 10. Satır müctemiʿ: müştemil (EE)
[741] Allah onun mutluluğunu daim kılsın ve sevincini arttırsın.
[742] 102b 15. Satır pür-sūzın: pür-sūzdan (EE)
[743] Allah ona tam bir selamet ve mükemmel bir keramet/cömertlik nasip etsin.

Baḥr-i naẓmında Muḥibbīnüñ şu kim dür istemez

Göreyin ġavvāṣ-veş olsun hemīşe ser-nigūn

Ve ṭabaḳaʾ-i ḫāmise ki ṭabaḳāt-ı şuʿarānuñ pestī vü ednāsı ve naẓma heves idenlerüñ mertebeʾ-i ūlāsıdur. Ol cemāʿatdür ki maḥżā[744] ṣāfī baḥr u ḳavāfīye ḫoşnūd u ḫursend ve rāżı vü behremend olurlar ve ol ṭāʾife yüz ṭaʿb u meşaḳḳat ile beş beyti terkīb ve biñ ālām u zaḥmet ile yedi beyti tertīb itseler daʿvāları nevāsı ile mā-beyn-i zemīn ü eflāk-ı[745] memlū ve lāf ü güẕāfları ṣadāsı ile miyān-ı semek ü simāk māl-ā-māl ve ṭobṭolu olur ammā ne naẓmlarında ḥaḳāyıḳ

102 b

u maʿārif nūşından ḫalāvet ve ne sözlerinde ʿışḳ u şevḳ āteşinden ḥarāret var ne terkībleri şāʿirāne ve ne tertībleri ʿāşıḳānedür. Ḳaçan ki birisinden “remyetün bilārāmin” meṣeli muḳteżāsınca nā-gāh bir beyt-i laṭīf veyā bir maʿnā-yı şerīf veyā bir edā-yı rengīn veyā bir ḫayāl-i nāzük ü şīrīn vāḳiʿ olsa bir mertebe daʿvā-yı bāṭıl ider ki itdügi saʿy ʿāṭıl u żāyiʿ olur. Bu ṭabaḳada olan şāʿire “eṣ-ṣamtu ḫayrun” kelimesine temessük münāsib belki “men keṣure kelāmuhu keṣure ḫaṭāvuhu”dan müctenib olub "men ṣamate necā" ile ʿamel vācibdür. Ammā cenāb-ı pādşāh-ı ʿālem-penāh edāmallāhu ʿulāh ḥażretlerinüñ naẓm-ı eşʿār-ı belāġat-şiʿārlarına nisbet cemīʿ şuʿarāʾ-i zamān ve fuṣaḥā vü büleġā-yı devrān geçinenler ṭabaḳaʾ-i ḫāmisede belki mertebeʾ-i sādisedür[746]. Ḫuṣūṣā kendüyi muḳtedī iddiʿā[747] iden nādān u cāhil ve menem diger nīst ve der-i ʿālem mānend-i men kīst diyen edānī vü erāẕil ol emīr-i kelām ve pādişāh-ı memālik-i İslām ve ḫalīfeʾ-i melik-i ʿallāmuñ eşʿār-ı güher-niṣārına naẓīre dimek daʿvāsın mücerred redīf ü ḳāfiyesi cihetinden mütteḥid ve taḳṭīʿ vü veznde muṭṭarid olmaġıla

[744] 102a 10. Satır maḥżā: maḥżen (EE)
[745] 102a 14. Satır eflāk-ı: eflāke (EE)
[746] 102b 11. Satır sādisedür: sādisededür (EE)
[747] 102b 11. Satır iddiʿā: EE'de yok.

103 a

şiʿrini anuñ şiʿrine naẓīre olur iʿtiḳādın idüb cehl-i mürekkeb ile cāhil ve uḍḥūkeʾi eʿālī vü esāfil ola ve bunı idrāk u iẕʿān ve fehm ü imʿān eylemeye[748] ki fużalā-yı zamān ve büleġā-yı devrāndan her kimüñ ki kebg-i ḫoş ḫırām-ı aḳlāmı anuñ eşʿārına naẓīre hevāsında pervāz idüb kelāma āġāz itse

وله أدام الله تأبيدَه وعُلُوّه وتمهيده وسُمُوّه[749]

Her kim Muḥibbī şiʿrine bilmez naẓīredir
Ḳanı ḫırām-ı kebg ü ḳanı cilveʾ-i kelāġ

Beyt-i dürbār u güher-niṣārı aña cevāb-ı bā-ṣavāb olur ve her kimüñ ṭūṭīʾ-i ḫāmeʾ-i müşgīn-cāmesi anlar buyurduġı ḳavāfī vü evzānda söz söylese

وله لا أخلاه الله من نِعَمٍ مُتتابعة الأفواج وقِسَمٍ مُتدافِعَة الأمواج[750]

Dime Muḥibbī şiʿrine gelgec naẓīreden
Ṣavt-ı hezāra beñzede mi sözini kelāġ

beyt-i ḥikmet-āmīz ve ḫālet-engīzi aña ḫiṭāb-ı bā-ʿitāb olur. Cümle bī-naẓīr ve bī-şebīh olan ġazellerden ki vech-i vecīh üzre sevḳ olınub ve baʿżı şuʿarā naẓīre şeklinde ġazel-serā olmışlardur. Bu ġazel-i bī-bedeldür.

103 b

وله عظَّم الله شانه[751]

Zülf-i misk-āsāyile[752] örtüb ḳamer-i ruḫsāruñı
Dostum maḥrūm ḳılma ʿāşıḳ-ı dīdāruñı
Naḳd-i dil olub metāʿ-ı vaṣla iḳrār eyledüñ
Üste cānum vireyin bozma meded-i bāzāruñı

---

[748] 103a 3. Satır eylemeye: EE'de yok.
[749] Allah onun ebediliğini, yüceliğini ve ululuğunu daim kılsın.
[750] Allah onu peş peşe gelen nimetlerden ve dalgaları devamlı taksimatından soyutlamasın.
[751] Allah onun şanını yüceltsin.
[752] 103b 2. Satır misk-āsāyile: misk-āsā ile (EE)

Deyrde zülf-i çelīpāñı görüb iy muġbeçe

Baġlamazsam kāfir-i ʿışḳam bile zünnāruñı

Seng-i miḥnetden meger yapmış ezel bennā-yı ʿışḳ

Anuñiçün dilde muḥkem eylemişdür dāruñı

Ol gül-i raʿnā ġamından bu gice bülbül gibi

İy dil-i şūrīde arturduñ fiġān u zāruñı

Ḥasret-i laʿl-i lebüñden nā-tüvān bir ḫasteyim

Ey ṭabīb-i dil meded añmaz mısın bīmāruñı

İy Muḥibbī levḥ-i dilde naḳş ide[753] bī-iḫtiyār

Ehl-i diller meclisinde gūş iden eşʿāruñı

Ehl-i inṣāf olan ʿārif-i ẕi'l-maʿārif bilür ki ḥażret-i pādşāh-ı ʿālem-penāh meddallāhu ẓılletü'ẕ-ẓalīl ve żaʿafe ḳadrehü'l-celīl ḥażretlerinüñ bu şiʿr-i bī-şebīh ü bī-ʿadīllerine naẓīre olur. Ġazel naẓm itmek müteʿassir belki müteʿazzirdür. Zīrā ki maṭlaʿ-ı kelām-ı dil-sūz ve ẕeylinde olan iki beyt-i dil-keş ü dil-fürūz tamām maḥall u mevāżıʿnda ve meḥāzzu u mevāḳıʿnda baġlanmış ḍurūb-ı emṡāli-i şāmil ve rengīn-edā vü leṭāfet-i elfāẓı müştemil olduḳları ecilden anlara şebīh ü ʿadīl ebyāt-ı

104 a

naẓmıña saʿy-i cemīl maḥżā[754] zamānı tażyīʿ vü evḳātı taʿṭīldür.

بیت[755]

Eşʿār-ı pādşāh ki siḥr-i ḥelāldür

İtme heves naẓīresin iy dil muḥāldür

Ve beyt-i rābiʿnüñ ki bünyādı bünyād-ı sebʿ-i şidād ve binā'-i refīʿ-i ẕātü'l-ʿimād gibidür. Esās-ı mefhūm u fehvāsı muḥkem ve maʿnā-yı naẓm u ḫayāl u edāsı

[753] 103b 8. Satır ide: ider (EE)
[754] 104a 1. Satır maḥżā: maḥżen (EE)
[755] Beyit

müstaḥkem vāḳiʿ olmaġıla maḳdūr-ı beşer olmadan mütecāvizdür. Ve maẓhar-ı ʿaḳl-ı ḥādīʾ ʿaşer dimek cāʾizdür.

[756]بیت

Anuñ mānendine bünyād urur ehl-i hüner olmaz
Gec[757] andan iy gönül her nesne maḳdūr-ı beşer olmaz

Beyt-i ḫāmis egerçi ki ḫāneʾ-i dil-i erbāb-ı vefā gibi zīb ü zīver-i tekellüfden ḫālī vü muʿarrı ve ḥilyeʾ-i ārāyiş-i teʿessüfden sāde vü[758] müberrī bir beyt-i sādedür ammā sehl-i mümteniʿ bir sāde sulṭānī ve maddeʾ-i ḥayāt-ı cāvidānī ve menbaʿ-ı çeşmeʾ-i zindigānīdür.

[759]بیت

O beyt-i sāde sulṭānı ki naẓm pādişāhıdur
Müyesser olmaz ol her ferde ilhām-ı İlāhīdür

Ve beyt-i sādis egerçi kim ẓāhirā şikāyet-i elem-i ḥasretden münbī vü muḫbir ve rivāyet-i saḳāmet-i fürḳatden münhī vü müşʿirdür. Velākin semāʿī-i dil-ḫastelere şifā ve marżā-yı ālām-ı hicrāna devā idüginde şekk ü reyb

104 b

yoḳ. Bir beyt-i pür-maʿānī vü kelām-ı bī-naḳṣ u ʿaybdur.

[761][760]بیت

Vücūd-ı rūḥ-baḫş-ı şāh cism-i ʿāleme cāndur
Kelāmı mürde-diller derdine ʿĪsā-yı devrāndur

---

[756] Beyit
[757] 104a 7. Satır gec: geç (EE)
[758] 104a 9. Satır vü: EE'de yok.
[759] Beyit
[760] Beyit
[761] 104b 1. Satır بیت:EE '.de yok

Beyt-i sābiʿ ḫod bir beytdür ki güş iden aṣḥāb-ı ḥāl ve istimāʿ iden erbāb-ı maḳāl beyt-i mezbūrı medḥ u tavṣīf ve taḥdīd ü taʿrīf içün dehān-ı şīrīn-kelāmlarını biñ kez zülāl-i nāb ve ẕübān-ı ṭūṭī-yi maḳāl-i āl-fāmlarını hezār-bār-ı misk ü gül-āb ile[762] yuduḳlarından ṣoñra nā-çār u bī-iḫtiyār [763]وله مدّ الله ظِلَّه

İy Muḥibbī levḥ-i dilde naḳş ider bī-iḫtiyār
Ehl-i diller meclisinde güş iden eşʿārıñı

Dimeden ġayrı bir kelāmıla mütekellim ve bir naġme ile müterennim olmaḳ ḫāṭırlarına ḫuṭūr eylemek iḥtimāl degüldür. [764]بيت

Şāh-ı dehrüñ vaṣf iden naẓm-ı ḥayāt-efzāsını
Kendü ebyātile istişhād ider daʿvāsını

Pes duʿāʾ-i devlet-i dārına iştiġāl iden varaḳ gibi żāʿīfü'l-ḥāller ve ḳalem-miṣāl ẕübān-ı şikeste vü münkesirü'l-bāller ol ḥażretüñ[765] eşʿār-ı dil-firīb ü şīrīn-maḳāline ve cāmiʿü'l-leṭāif olan ġazelliyyāt-ı pür-ḫayāline naẓīre hevesin itmek ʿayn-ı ḫaṭā ve muḳābelede cevāba

105 a

taṣaddī bāṭıl-ḫayāl belki küllī vebāldür. Ḫuṣūṣā[766] ki kelāmu'l-mülūk-ı mülūkü'l-kelām maḳāl-i aṣḥāb-ı kemāl olduġı gibi maḳālu'l-ʿabīd-i ʿabīdü'l-maḳāl daḫı maḳbūl-i erbāb-ı ʿizzet ü celāldür. Pes ʿaṣl-ı edeb maḥżā[767] ṣamt u sükūt ve ḫużūʿ vü ḫuşūʿ vü ḳunūtdur lâkin baʿżı ġazellere naẓīreye teşebbüh maḥżen-nās ʿalī dīn-i mülūkihim ḳavline iḳtidā ve imtiṣāl ve şān-ı ʿālī-şānlarını taʿẓīm ü iclāldür. Yoḫsa

[768]وله أدامَ الله عُمره

[762] 104b 6. Satır gül-āb ile: gülābla (EE)
[763] Allah onun gölgesini (himayesini) uzun eylesin.
[764] Beyit
[765] 104b 13. Satır ḥażretüñ: ḥażret (EE)
[766] 105a 1. Satır Ḫuṣūṣa: Ḫuṣūṣen (EE)
[767] 105a 3. Satır maḥżā: maḥżen (EE)
[768] Allah onun ömrünü daim kılsın.

Görüb Muḥibbī şiʿrün naẓm ehli egdiler baş

Taḥsīn idüb didiler hīç[769] görmedük naẓīrün

اشراق[770]

Erbāb-ı ʿışḳ u muḥabbetden olan şuʿarā ve aṣḥāb-ı şevḳ ü meveddetden olan büleġā vü ẓürefā ʿışḳuñ taʿrīfinde şöyle ifāde ve beyānında bu ṭarīḳle icāde buyurmuşlardur ki ʿışḳ bir raḫşende aḫterdür ki beşeriyyet dīdesinüñ nūr u ṣafāsı andan ve bir diraḫşende güherdür ki insāniyyet tācınuñ zīb ü zīnet ü bahāsı andandur. Nitekim bu beyt-i dil-güşādan mefhūmdur.

ولـه خلَّد الله خِلافَتَه، وأبَّد دولته[771]

105 b

Şāh-ı ʿışḳam eyledüm āhum livāsın āşikār

Şuʿleʾ-i dil başum üzredir gören zer tācı var

Ve bir mihr-i raḫşān-ı ṭāliʿdür ki maḥzūn ḫāṭırlar ḫāristānı andan gülşen ve bir bedr-i dıraḫşān-ı lāmiʿdür ki tīre diller şebistānı andan pür-nūr u rūşendür. Nitekim bu maṭlaʿ-yı feraḥ-baḫşādan maʿlūmdur.

ولـه شرَّف الله بوُجُوده الديار[772]

Ṭutuşdum āteş-i ʿaşḳa yanar sīnemde dāġum var

Muḥabbet tekye-gāhında söyünmez bir çerāġum var

Ve bir baḥr-ı zeḫḫār-i vesīʿdür ki gökler degül

Şol[773] göñüller sefīnesi ki gökler anuñ içinde ḥabāb degül

Ġarḳ-ı āb-ı emvāc-ı ḥayretdür nice olmasun ki

---

[769] 105a 8. Satır hīç: hīç (EE)
[770] İşrak
[771] Allah onun hilafetini ve devletini ebedileştirsin.
[772] Allah onun varlığıyla beldeleri şereflendirsin.
[773] 105b 7. Satır şol: belki (EE)

مصراع له، دام ظلّه[774]

Ḳatredür yanında cemʿ itsem yedi deryāyı ben ve bir cebel-i ḳaf-ı kirdār-ı menbaʿdur ki ʿanḳā degül. Ṭuyūr-ı ḥavāss u ḳuvā ki anlara nisbet ʿanḳā-yı ġ̱ūbāb degül. Ḳülle vü dāmānı ṭayarānında meksūrü'l-cenāḥ ve meslūbü'l-istiṭāʿat idügi ẓāhir ü bāhirdür. Vāḳıʿā ع [775]له مدّ ظلّه

Olsa bir nesne ʿayān aña beyān ḥācet degül ve bir şuʿleʾ-i meşʿaleʾ-i sūzendedür ki ḫas u ḫāşākı cān u dil-i erbāb-ı naẓar ve bir berḳ-i pür-ḥarḳ-ı fürūzendedür ki ḳulūb-ı ehl-i hüner

106 a

kānūnında ḫākisterdür. Nitekim bu beyt-i pür-sūz u ḥāl ol maḳāle dāldür.

له عظّم الله بدولته الديار[776]

Uyardum tekyeʾ-i ʿışḳuñ söyünmüşken çerāġını
Gice gündüz ciger yaġın yaḳar anda[777] bir abdālam
Ve bir ejdehā-yı ḫūnḫārdur ki ʿālemi
Bir dem çeküb almaḳ aña kām u merām

Ve bir pādişā-yı[778] Ḳahhār u Cebbārdur ki muḫtaṣar-ı kārı ebrārile bī-kār ve aḫyārile kār-zār ve ednā-yı merāmı ḳatl-iʿām ve taḫrīb-i bilād-ı ʿiẓām ve taʿẕīb-i ʿibād[779]-kirāmdur. Nitekim bu beyt-i pür-tehdīd didigüm maʿnā-yı müşʿir ü müfīddür.

ولـه بَسَطَ الله ظِلَّه في ألآفاق[780]

Ṭop olur ṭolar ser-i ʿuşşāḳdan meydān-ı ʿışḳ

[774] Mısra: Onun gölgesi (himayesi) daim olsun.
[775] Gölgesi (himayesi) uzun olsun.
[776] Allah onun devletiyle/gücüyle beldeleri yüceltsin.
[777] 106a 3. Satır anda: andan (EE)
[778] 106a 5. Satır pādişā-yı: pādşāh-ı (EE)
[779] 106a 7. Satır ʿibād: EE'de yok.
[780] Allah gölgesini (himayesini) ufuklara yaysın.

Her ḳaçan anuñ ser-i zülfi ele çevgān alur[781]

Ve bir ṣāʿiḳaʾ-i muḥriḳ ü sūzāndur ki ʿaḳl u dīn ḫırmenin bir demde yaḳar ḳavurur ve bir ṣarṣar-ı āteş-fişāndur ki bir nefesde ḳuvvā vü ḳuder ve ecsām u ervāḥ-ı beşerüñ külin göklere ṣavurur. Anıñçün bir ʿārif-i ẕi'l-maʿārif naẓm idüb dimiş

ولـه جعل الله شموس عدله دايمة الإشراق[782]

Lemʿaʾ-i ḥüsnüñe yaḳsam ben ʿaceb mi cān u dil
Şemʿe yaḳar bāl ü per pervāneler sūzān olur
Cidāl u ʿināddına nisbet pādişāh u gedā yanında müsāvī ve ẓulm ü bī-dādına

106 b

naẓar fāsıḳ u pārsā ve fācir ü mürşid-i rāh-ı taḳvā müteḳārib ü mütedānī nitekim ol bir ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ beyān idüb şekerler yemiş.

ولـه أدام الله سلطانَه وشيَّد قواعِدَه وأركانه[783]

Muḥibbī ʿışḳ arasında gedā vü pādişā[784] birdür
Ayaza[785] nice ḳavl itdi işitmedüñ mi Maḥmūdı

Bir ḥākim-i ḳażā cereyān ve bir sulṭān-ı ʿālī-şān-ı sümmü'l-mekāndur ki mecmūʿ-yı ʿulviyyāta ḥükm-i cihān-muṭāʿı tāb-ı nār-ı pür-şerār-vār sārī ve ʿāmmeʾ-i süfliyyāta emr-i vācibü'l-ittibāʿı seylāb-ı seḥāb-ı bahār-ı medār gibi cārīdür. Nitekim bu maṭlaʿ-yı pür-tāb ol maʿnāyı işrāb ider.

ولـه دامت سعادتُه[786]

ʿAşḳa ṭāḳat ḳalmadı ġāyet zebūn oldum zebūn

[781] 106a 9. Satır alur: olur (EE)
[782] Allah adalet güneşini daima parlak eylesin.
[783] Allah onun devletini daim kılsın ve temel yapı taşlarını, erkanını kuvvetlendirsin.
[784] 106b 4. Satır pādişā: pādşāh (EE)
[785] 106b 4. Satır Ayaza: Ayasa (EE)
[786] Mutluluğu daim oldu.

Gözlerüm yaşı başumdan aşdı oldum ġarḳ-ı ḫūn

Sūz-ı iştiyāḳ-ı ʿāşıḳān-ı Dehlevī anuñ zebāneʾ-i pür-sūzından bir ʿalev ve tāb-ı iftirāḳ-ı müştāḳān-ı Pehlevī anuñ sūz-ı dil-efrūzundan bir pertevdür. Nitekim bu beyt-i āteş-bār ol maʿnāyı işʿār eyler.

وله خُلِّدت دولتُه وسيادَته[787]

Derd-i derūnı ṣorma baña ey refīḳ-i ʿaşḳ
Odlara yaḳma ʿālemi söyletme hā beni

107 a

Külliyā besāiṭ-i meẓāhirüñ izdivācı anuñ emri vāsıṭasıyla ve cemīʿ-i mürekkebāt-ı ʿanāṣıruñ imtizācı anuñ fermānı rābıṭasıyladur. Belki nüfūs-ı mücerredenüñ ecsām-ı enāma taʿalluḳ u vüsūli anuñ bendiyle ve ervāḥ-ı muḳaddesenüñ eşbāḥ-ı ḫāṣṣ u ʿāmme duḫūl ü[788] ḥulūlı anuñ peyvendiyledür. Eger bu maḥall-i daḳīḳi kemā-hū ḥaḳḳa taḥḳīḳ eylemek murād ise

وله أمّده الله بالنصر والظفر ومحقّ [بسيفه] من فجر وكفر[789]

Nice ṭurmuşdur muʿallaḳ işbu çarḫ-ı bī-sütūn
Cān gözin ac[790] ʿibret al bu günbed-i mīnāya baḳ
Ḥikmetin gel ḳıl temāşā gül bitürmiş ḫārda
Bāġa var naṭʿ-ı pelenglerle döşenmiş sāye baḳ
Leşker-i encümle cemʿ olmış yürürken māh-tāb
Ṭoġsa ḳalmaz maḥv olur mihr-i cihān-ārāya baḳ

Gör ki bu evżāʿ-yı mütebāyine mābeyninde bu ittiḥād ve bu eṭvār-ı müteḫālife ortasında bu deñlü imtizāc u ıṭṭırād vāsıṭaʾ-i ʿışḳ u muḥabbetsiz muḥāl degül mi ve

[787] Onun devleti ve efendiliği/otoritesi ebedi olsun.
[788] 107a 4. Satır ü: EE'de yok.
[789] Allah ona yardım ve zaferle imdad eylesin. Kafirleri ve facirleri kılıcıyla yok eylesin.
[790] 107a 7. Satır ac: aç (EE)

rābıṭaʾ-i şevḳ ü meveddetsiz ṭayf-i ḫayāl degül midür. Fi'l-vāḳiʿ teʾemmül ü tefekkür ve taʿaḳḳul u tedebbür olunsa bir muḳteżā-yı

وإن من شيءٍ إلا يُسبِّح بحمده[791]

Cemīʿ eşyā ve mā'üs[792]-semāvāti ve'l-arżı ve mā taḥte'ṣ-ṣerā

107 b

ولـه أيَّده الله تعالى في عاجله، وأسعده في آجله[794][793]

İtmişim ʿışḳuñ şarābından ezel bir cürʿa nūş
Anıñiçün ḳalmamışdur cānda ṣabr u dilde hūş

Maʿnāsını[795] bir ḳavlde ẕübān-ı ḥāl ve bir ḳavlde lisān-ı maḳāl ile evrād-ı eyyām u leyāl ve ezkār-ı ġudüvv-i āṣālından itmişdür. Vāḳıʿā bir mūceb-i ḥükmü'l-uṣūl yecrī ile'l-fürūʿ ve nūru'n-nār-ı yeẕheru fi'ṣ-ṣumūʿ sırr-ı muḥabbet-i ezelī ki mażmūn-ı "fe aḥbebtü en uʿrefe"dür. Mekāmin-i buṭūn-ı mümkinātda sārī ve pertev-i ʿışḳ-ı evvelī ki feḥvā-yı feḫalaḳtü'l-ḫalḳa li ʿurefedür. Mecārīʾ-i ẕerrāt-ı kāʾinātda sāʾil ü cārīdür. Hemānā ol āteşüñ pertev ü ʿalevidür ki ḳıbāb-ı eflākde ki her biri ṣuver ü eşkāl ile miṣāl-i fānūs-ı ḫayāldür. Bir ḥaseb-i والسماء ذات الرجع[796]

Mebdeʾ-i ḥareket-i devri olan heyʾet-i meyl-i irādī üzre ẓāhir ü bāhirdür. Ve küreʾ-i ḫākde ki ومن الأرضِ مِثْلهُنّ[797]

müstedʿāsınca her ṭabaḳaʾ-i müstedīresi mirʾāt-ı müşāhedeʾ-i envār-ı ẕāt-ı pākdür. Bir vafḳ-ı والأرضِ ذاتِ الصدع[798]

---

[791] Her şey Allah'ı hamd ile tesbih eder.
[792] 107a 14. Satır ve mā'üs: ve mā fi's (EE)
[793] 107b 1. Satır ولـه أيَّده الله تعالى في عاجله، وأسعده في آجله:و له أبده الله فى الدارين (EE)
[794] Allah onu acil işlerini desteklesin ve ileriki işlerinde de mutlu etsin.
[795] 107b 3. Satır maʿʿnāsını: maʿnāsın (EE)
[796] Dönüş sahibi olan (yağmur yağdıran) göğe, yemin olsun.
[797] Yeryüzünde de onların bir mislini (yarattı).
[798] Yarılıp çatlayan yere andolsun.

menşeʾ-i inbāt-ı nebāt olan sükūn u ḳarār üzre ḳāim ü dāimdür. Ve ecnās-ı cemādātda

108 a

وإنَّ منها لماَ يَهبِطُ من خشية الله[799]

Mücebince ṣıfat-ı meyl-i ṭabīʿī üzre nāzildür. Ve envāʿ-ı nebātātda

كمثل حَبَّةٍ أنبتت سبْع سنابل[800]

müstedʿāsınca mebdeʾ-i neşv ü nemā olan ḥāletile ḥāṣıldur. Ve eṣnāf-ı ḥayvānātda

وما من دابَّة في الأرض ولا طايرٍ بجناحَيهم إلا أُمَم أمثالكم[801]

mübteġāsınca ḳuvvet-i şevḳiyye ve ḥālet-i cinsiyyeʾ-i cāmiʿa üzre terkīb olunmuşdur. Ve efrād-ı nüfūs-ı kāmileʾ-i insānīde

إن كنتم تحبُّون الله فاتّبعوني يُحبِبكم الله[802]

muḳteżāsınca ṣıfāt-ı ʿışḳ-ı rūḥānīde ve ṣūret-i muḥabbet-i cāvidānīde tecellī ḳılmışdur. Belki dīdeʾ-i iʿtibār ve ʿayn-ı istibṣārle naẓar olunsa ser-ā-pā-yı dünyā tā meleʾ-i aʿlādan taḥti'ṣ-ṣerāya irince ve ʿālem-i eflākden merkez-i ḫāke inince ẕerrāt-ı kāinātdan bir ẕerreʾ-i bī-miḳdār ve deryā-yı mümkinātdan bir ḳaṭreʾ-i ḫāk-sār ve reşḥaʾ-i pür-ġubār yoḳdur ki pertev-i nūr-ı ʿışḳ-ı pākle tābān u pür lemeʿān ve işti'āl[803]-i nār-ı muḥabbet ile tāb-dār u sūzān olmaya anıñçündür ki

له لا زالت دولته مؤبَّدةً، وسعادته مُخلّدةً[804]

108 b

[799] Yine onlardan Allah korkusuyla düşenler vardır.
[800] Yedi başağın bittiği tane gibi.
[801] Yeryüzünde yürüyen hayvanlar ve gökyüzünde iki kanadıyla uçan kuşlardan ne varsa hepsi sizin gibi topluluklardır.
[802] Şayet Allah'ı seviyorsanız bana tâbi olun ki Allah da sizi sevsin.
[803] 108a 14. Satır işti'āl: iştiġāl (EE)
[804] Onun devleti müebbed ve saadeti muhalled olsun.

Ḳande bir gül açıla āşüftesi olur hezār

Ḳande bir meh-rū ola biñ mübtelā yanındadur

Būy-ı ʿışḳıla muʿaṭṭardur dimāġı ʿālemüñ

Anıñiçün zülfinüñ bād-ı ṣabā yanındadur

Gözleri bīmār iderse lebleri tīmār ider

Bu Muḥibbīye ne ġam dārü'ş-şifā yanındadur

Vāḳıʿā şāh-ı ʿāşıḳān-ı cihān ve sulṭān-ı muḥibbān-ı devrān serdār-ı memālik-i dīn ve muḳtedā-yı mesālik-i ehl-i yaḳīn ebbedallāhu eyyāme devletihi ve naṣar-ı aʿvān-ı ḫilāfetihi ilā-āḫirü'z-zamān ḥażretleri bu ġazel-i bī-bedeli naẓm itmeden murād-ı şerīfleri mücerred ḳażā vü ḳaderde taḳdīr olınan aḥvāli iʿlāndur mücāzefe vü güẕāf degül. Ve nefs-i emrī keşf ve ḥaḳīḳat-i ḥāli beyāndur geçinme vü lāf degül.

وله أدام الله عُلُوّه وسلطانَه وزاد سُمُوّه وشَيّدَ أركانه[805]

Tende cānum yoġiken ben ṭālib-i cānān idüm

ʿIşḳ ṣaḥrāsına düşmüş zār u ser-gerdān idüm

ʿĀrıż-ı dildārda yazılmadın ḫaṭṭ-ı ġubār

Ben yiyüb esrār-ı ʿışḳ-ı yāri ḳān-ı ḥayrān (idüm)[806]

Örmemişdi Kaʿbenüñ bünyādını daḫı Ḫalīl

Kaʿbeʾ-i ḥüsnüñde cānā ben senüñ ḳurbān idüm

Virmedin bir kimse daḫı zülf-i Leylādan ḫaber

Gelmedin Mecnūn cihāna ʿışḳa ben sulṭān idüm

İy Muḥibbī ḫaṭṭ-ı ġam yazılmadın cān levḥine

Ben belā-perver gehī nālān u geh[807] giryān idüm

109 a

[805] Allah onun ulviyetini ve saltanatını daim kılsın, yüceliğini arttırsın ve erkanını sağlamlaştırsın.
[806] 108b 12. Satır idüm: AS'de yok, EE'de var.
[807] 108b 15. Satır geh: gehī (EE)

Ve bu ʿışḳ didükleri belānuñ giriftārı ve bu āfetüñ zār u dil-efgārı ve bu ṭūfānuñ ġarīḳi ve bu ṣāʿiḳanuñ ḥarīḳi ve bu ġaddāruñ zebūnı ve bu dīv-i girdāruñ mecnūnı ve bu āşūbuñ şīftesi ve bu ḳaṭṭāluñ firīftesi[808] ve bu ḫūn-rīzüñ helāki ve bu belā-engīzüñ derd-nāki ʿışḳ kūhistānı nā-şādlarından berī Ferhād-ı nā-murāddur ki bu ġazel-i bī-bedel-i āteş-nihād anuñ vāṣıf-ı aḥvāl-i ḳalb ü fuādı ve kāşif-i esrār-ı derūn-ı muḥabbet-ābādıdur.

وله أعلى الله كلِمَته وزاد جلاله وعظمته[809]

Bir ṣaçı Leylī lebi Şīrīn güzel nāşādıyam
Deşt-i ġam Mecnūnıyam kūh-ı belā Ferhādıyam
Ḳanḳı[810] ṭaş ḳatıysa başın aña dögsün Kūh-ken
Başa iltüb ṣanʿati ʿışḳuñ bugün üstādıyam
Dil çeker hicrān ġamın derd ü belādan aġlamaz
Anuñiçün kim ezelden ben anuñ muʿtādıyam
Dāġlar sīnemde güldür servler yer yer elif
Ḳıl temāşā ʿışḳ bāġınuñ ḫarāb-ābādıyam
Ġamzesine dökme gel didüm Muḥibbī ḳanını
Didi ḫūnın dökmege ʿāşıḳlaruñ cellādıyam

Ve cünūn ṣaḥrālarınuñ zār u zebūnlarından biri Mecnūn-ı meftūn ve Ḳays-ı ʿĀmirī'-i pür-fünündur ki bu ġazel-i pür-füsūn-ı ġarībü'l-mażmūn

109 b

anuñ tafṣīl-i derd-i derūn ve taḳrīr-i ālām-ı dil-i pür-ḫūnıdur.

وله أعلى الله شانَه وأظهَرَ بُرهانَه[811]

Gönlüm ister zülf-i Leylī-veş perīşān-ḥāl olam

[808] 109a 4. Satır firīftesi: EE'de yok.
[809] Allah onun kelimesini yüceltsin, celâlini ve azametini.
[810] 109a 10. Satır ḳanḳı: ḳanġı (EE)
[811] Allah onun şanını yüceltsin ve delillerini aşikâr etsin.

Yollar üzre ḫāk olub Mecnūn gibi pāy-māl (olam)[812]

Geh virem dil zülfüne geh ḫaṭṭına ḥayrān olub

Gāh dīvāne gehī şūrīde bir abdāl olam

Cismime ser-tā-ḳadem kesdüm anıñçün naʿller

Derd-i ʿışḳa tā ki ben başdan ayaġa dāl olam

Noḳṭa dökdi eşk-i çeşmüm yine sīnem levḥine

Tā ki ʿaşḳuñ ḥālini bilmekde bir remmāl olam

Āteş-i ʿaşḳı ezelden eyledüm ben iḫtiyār

Ġıll u ġışdan ṣāf olub ġam pūtesinde ḳāl (olam)[813]

Derdiñile bu Muḥibbī ḫalḳa ḳıldı ḳāmetün

Bu ümīde kim varub ayaġıña ḫalḫāl olam

Ve sevdā şebistānı dīvānelerinden biri pervāneʾ-i ferzāne ve ferāş-ı pür-ḫırāş-ı yegānedür[814] ki bu nār-ı muḥabbetden bir zebāne olan ġazel-i pür-sūz-ı ʿāşıḳāne anuñ iḫtirāḳ u sūz u güdāzından nişānedür.

وله جعل الله سُدّته قِبلة الإقبال وكعبة الافضال[815]

ʿIşḳ āteşine düşmek bir özge ḥālet ancaḳ

Ol āteşe göyünmek küllī saʿādet ancaḳ

ʿIşḳuñ vücūdı ṣūfī gün gibi rūşen iken

Münkir dürülmek aña ġāyet cehālet ancaḳ

Gelse ḳıyāma cānān beñzetme serve ānı

Ne serv-ḳāmet olsun ol ḳadd-ḳıyāmet ancaḳ

110 a

Kūyunda ben ġarībe itim dimiş çü dildār

[812] 109b 3. Satır olam: AS'da yok, EE'de var.
[813] 109b 7. Satır olam: AS'da yok, EE'de var.
[814] 109b 10. Satır yegānedür: bīgānedür (EE)
[815] Allah onun eşiğini ikbal kıblesi ve fazilet kabesi (yörüngesi) eylesin.

Olsun ziyāde luṭfı bize riʿāyet ancaḳ
Görüb Muḥibbī zülfüñ ġamzeñle didi cānā
Biri cihāna āşūb birisi āfet ancaḳ

Ve hevā gülistānı nā-şikīblerinden biri ʿandelīb-i ġarīb-i ṣāḥibü'l-ʿācībdür ki bu şiʿr-i dil-keş ü dil-firīb ol ḥazīn ü keʾībüñ ḳıṣṣaʾ-i mehīb ü ġuṣṣaʾ-i ʿacībin tafṣīl ü tehẕīb ider.

وله لا زال ظِلَّه ممدودًا[816]

ʿĀşıḳ olmaz ʿışḳ içinde āh u vāhı sevmeyen
Ḳul olur mı cān u dilden pādşāhı sevmeyen
Yüz çevürme gün yüzünden zāhidā inkārı ḳo
Kāfir olmaz mı ʿaceb nūr-ı İlāhı sevmeyen
Yaḳdı göñlüm ġānesün[817] itmez ḥaẕer hīc[818] āhdan
Kendü şehrin mi yaḳar dūd-ı siyāhı sevmeyen
Her ne söz kim söyledüm virür ḥaḳīḳīden ġaber
Vire mi göñlün mecāzīye günāhı sevmeyen
Çünki gördüñ ṭāḳ-ı ebrūsın Muḥibbī secde ḳıl
Ḳıbleden dönsün yüzi ol kıble-gāhı (sevmeyen)[819]

Ve cūş u ġurūş beyābānınuñ germ-revlerinden ve pürtek ü devlerinden biri Mīr Ḫüsrev faḫr-i memālik-i Dehlevdür ki nār-ı ʿaşḳ u muḥabbetden birer ʿalev olan her şiʿr-i köhne vü nevʿi bu şiʿr-i āteş-bār-ı ʿālem-sūzdan bir pertevdür.

وله أدام الله أيامَه ونَصرَ ألويَتَه وأعلامَه[821][820]

[816] Gölgesi (himayesi) uzun olmaya daim olsun.
[817] 110a 9. Satır ġānesün: ġāne (EE)
[818] 110a 9. Satır hīc: hīç (EE)
[819] 110a 11. Satır sevmeyen: AS'da yok, EE'de var.
[820] Allah onun günlerini daim, bayrağını ve sancağını muzaffer eylesin.
[821] 110a 15. Satır أدام الله أيامه و نصر ألويته و أعوانه:وله أدام الله أيامَه ونَصرَ ألويَتَه وأعلامَه (EE)

110 b

Çün men kesī mebād esīr-i belā-yı ġam
Bā ṣad-hezār gūne sitem mübtelā-yı ġam
Hergiz nedīde dehr çü[822] men dil-şikesteʾi
Bīgāne ez neşāṭ u ṭarab āşnā-yı ġam
Ġam saḫt bī-naṣīb zi cān u cihān merā
Bī-ḫāṣılıʾ-ı men niger u kār-hā-yı ġam
Herkes vefā zi māh ve şān bīned ü merā
Bāşed zi cevr-i çarḫ keşīden cefā-yı ġam
Ġam-ı bihter ez neşāṭ büved pīş-i ʿāşıḳān
Goften tüvān beyār eger mācerā-yı ġam
Ney-i ārzū-yı bāġ ve ne meyl-i çemen konīm
Mā ḫū girifteīm bemiḫnet serāy-ı ġam
Bārī nemi şeved zī Muḥibbī demī cüdā
Bādā hezār raḥmet-i Ḥaḳ ber vefā-yı ġam

Ve fenā mey-kedesi dürd-keşlerine müntesib ü müntemī olanlaruñ ser-bülend ü nīk-nāmı Mevlānā ʿAbdu'r-raḥman Cāmīdür ki şekeristān-ı belāġatüñ ḳand-i nebāt-fāmı olan bu ġazel-i bī-naẓīr-i sāmī anuñ dil-i pür-şevḳ ü ġarāmınuñ vaṣf-ı tamāmı ve nümūneʾ-i ālām-ı ḳalb-i ḥarāret-encāmıdur.

وله أدام الله جلاله ومدّ على الخافقين ظلاله[823]

Bāz āşüfte'em ez ḥasret-i ʿanber mūyı
Beste şod cān u dilem der girih ebrūyı
Ez ki porsem ḫabereş yā zi çe cūyem çi konem
Dil-i āvāre ki güm saḫte'em der gūyı
Āh ez dil ki şod āşüfteʾ-i zülf-i sīhi

[822] 110b 2. Satır çü: çün (EE)
[823] Allah onun yüceliğini daim kılsın ve gölgesini dört bir yana uzatsın.

Dād ez īn dīde ki amūḫte şod bārūyi

111 a

O baṣd luṭf derūn-ı dil-i men cilve künān

Men-i dīvāne naẓar mī konem ez her sūyī

Ḫalḳ gūyend dil-i zār-ı Muḥibbī ki rübūd

Rāst gūyem ki füsuv nehā-yı leb-i dil-cūyı

Ve iḳlīm-i muḥabbet emīrlerinden ve sulṭān-ı ʿışḳ vezīrlerinden biri Nevāyī ile mülaḳḳab Mīr ʿAlī Şīrdür ki[824] bu ġazel-i āteş-i teʾşīr anuñ ḥarāret-i nār-ı żamīr-i münīrinden bir zebāneʾ-i ʿālem-sūz ve leheb-i cihān-gīrdür.

وله فضل الله طَوله وقُوَّته وحوله[825]

Ṣanma göz sürḫ oldı sīnem ḳanlu yaşumdan benüm

Şuʿleʾ-i dildür görinen şimdi ṭaşumdan benüm

Ṣu içine ġarḳ olursam ṭañ mı nīlūfer gibi

Mevc urub baḥr oldı eşküm aşdı başumdan (benüm)[826]

Kirpigüm ṣaflar durub oldı arada ḳan revān

Heybet aldı ehl-i ʿışḳ olan ṣu aşumdan benüm

Āh ḳılsam baḥr-i eşküm mevci başumdan aşar

Görenler geçdi bu ʿālem içre başumdan benüm

Varmaz olmuşdur Muḥibbī kūyına dil-dārınuñ

Baġludur yollar geçülmez ḳanlu yaşumdan[827] benüm

Ve vilāyet-i ʿışḳ u şevḳ ve iḳlīm-i şühūd u ẕevḳ ve ḫuyūl u cünūd-ı saʿādet-i vürūd-ı cenūb u şimāl-i vecd u ḥālüñ ve cüyūş u ʿasākir-i ẓafer meʾāṣir-i şarḳ u ġarb-

[824] 111a 4. Satır ki: EE'de yok.
[825] Allah onun şiddetini, kuvvetini ve gücünü üstün kılsın.
[826] 111a 8. Satır benüm: AS'de yok, EE'de var.
[827] 111a 11. Satır yaşumdan: başumdan (EE)

i mesālik-i ḳīl u ḳālüñ cümleten sürūrlarınuñ ḫünkārı ve ḫudāvendigārı ve mecmūʿan ecnād u mihterlerinüñ nām-dārı

111 b

ve emīr-i tāc-dārı ve taḫt-nişīn-i büzürg-vārı ve sulṭān-ı selāṭīn-i kām-kārı ḥażret-i Muḥibbī ʿAmmerallahu'l-Melikü'l-Bārīdür ki bu şiʿr-i āteş-bār ve bu ġazel-i berḳ-i teʾşīr ü zebāne-girdār nār-ı ʿışḳınuñ bir şerārı ve mihr-i muḥabbetinüñ bir lemʿaʾ-i tāb-dārıdur.

[829][828]وله لا زالت أوامره في مشارق الأرض ومغاربها نافذة وغرايمه باعراف النصر آخذة

Āh ḳılsam derd-i dilden dostlar Ādem yanar
Yalıñuz Ādem degül belki ḳamu ʿālem yanar
Şöyle yandum tāb-ı ʿaşḳuñla senüñ iy māh-rū
Yanmadıḳ nem ḳaldı şimden girü bilsem nem yanar
Rūşen olduġın şeb-i hicrānı hergiz görmedüm
Sīnem içre gerçi kim fānūs-ı ġam her dem yanar
Umarıdım göz yaşı teskīn ide dil āteşin
Bu ʿaceb aña ṣu dökdükce[830] daḫı muḥkem yanar
Gel ṭabībā çünki gördüñ tīġ-ı ʿışḳuñ yāresin
Zaḫmıma merhem urayın dime ol merhem yanar
Ey Muḥibbī sūz-nāk itdüñ yine eşʿārıñı
Okıyanlar şevḳle anı hemān ol dem yanar

[831]بسط وكشف

[828] Onun emirleri doğu ve batıda geçerli olmaya, vergileri de muzafferiyetinin tanınmışlığıyla alınmaya daim olsun.
[829] 111b 5. Satır وله لا زالت أوامره في مشارق الأرض ومغاربها نافذة وغرايمه باعراف النصر آخذة:
و له لا زالت أوامره في مشارق الأرض و مغاربها(EE)
[830] 111b 9. Satır dökdükce: dökdükçe (EE)
[831] Yaydı ve keşfetti.

Resm ü taʿrīf ve tebyīn ü tavṣīf olunan ʿışḳ u muḥabbet ve şevḳ ü meveddet ʿāşıḳ ile maʿşūḳ mā-beyninde ve muḥibb ile maḥbūb ve ṭālib ile maṭlūb ortasında bir ḥāletden ʿibāret ve bir keyfiyyetden kināyetdür ki

112 a

mebdeʾ-i tenāsüb-i rūḥānī ve menşeʾ-i ittiḥād-ı nisbet-i cismānīdür ki ol ḥālet ve ol keyfiyyet-i ṭabāyiʿ-i laṭīfenüñ ṣuver-i ẕarīfeye kemāl-i meyelānından ve nüfūs-ı şerīfenüñ devāt-ı[832] kerīmeʾ-i ʿafīfeye ve-yāḫūd aʿrāż-ı mütenāsibeʾ-i laṭīfeye[833] inciẕāb-ı firāvānından ʿibāretdür. Ve ol ḥālet ü keyfiyyeti ehl-i maʿrifet farṭ-ı muḥabbet ile tefsīr ü taʿrīf itmişlerdür. Ve lafẓ-ı ʿışḳ egerçi ki Kitābullahda vārid degül lâkin maʿnāsına olan mütevāriddür.

كقوله تعالى والذين آمنوا أشدّ حُبًّا لله[834]

Ve ḳavlihi Teʿālā

شَغَفَها حُبًّا[835][836]

Ve kütüb-i sitteʾ-i eḥādīṯde daḫı egerçi kim maḥkī vü mervī degüldür lâkin İbnü's-Serrāc Maṣāriʿl-ʿUşşāḳ nām kitābında

عن مجاهد عن ابن عباس عن النبي صلى الله عليه وسلم أنه قال من عشق وكمّ وعفّ وصبر غفر الله له وأدخله الجنّة[837]

Diyü rivāyet eylemişdür lâkin esmāʾ-i İlāhiyye-i tevḳīfiyye[838] ve ıṭlāḳāt-ı şerʿiyyete-i[839] iẕniyye olub[840] ve mühim maʿnāyı ġayr-ı lāʾyıḳ olmaġın ne ẕāt-ı Ḥāliḳa

---

[832] 112a 3. Satır devāt-ı: ẕevāt-ı (EE)
[833] 112a 4. Satır laṭīfeye: naẕīfeye (EE)
[834] Allah'ın şu sözü gibi: İman edenler en çok Allah'ı severler.
[835] Sevgi onun yüreğini yaktı.
[836] 112a 8. Satır شَغَفَها حُبًّا:قد شغفها حبا (EE)
[837] Mücahid İbn-i Abbas'tan, o da Peygamber Efendimiz'den şöyle buyurmaktadır: Her kim aşık olur, aşkını gizler, iffetli davranır ve sabrederse Allah onu bağışlar ve cennete koyar.
[838] 112a 12. Satır tevḳīfiyye: tevfīḳiyye (EE)
[839] 112a 12. Satır şerʿiyyete-i: şerʿiyyeʾ-i (EE)
[840] 112a 12. Satır olub ve mühim: olub meṣelā fülān Allah Teʿālā'ya ʿāşıḳdur vallahi Teʿālā fülāna ʿāşıḳdur denilmez ve mühim (EE)

ve ne muḥibb-i Ḫudā-yı Rāzıḳa ism-i ʿārif gibi ıṭlāḳ-ı lafẓ-ı ʿāşıḳ daḫı cāiz degüldür. Baʿżı erbāb-ı fetvā ıṭlāḳ idene taʿzīr lāzımdur deyü iftā buyurmuşlar.

112 b

Ve ehl-i ḥikmet tertīb-i ʿışḳ u muḥabbetde

والأكثر فيه أن يكون استحسانًا ثمّ إرادة قربٍ ثمّ ودًّا ثمّ محبّةً ثمّ عِشقًا ثمّ تتييمًا ثمّ ولها[841]

Diyü ifāde itmişlerdür. Ve erbāb-ı taṣavvuf yanında ʿallāmeʾ-i Rabbānī Celāleddīn-i Devānī Şerḥ-i Heyākilü'n-Nūrda muṣannif-i heyākil olan fāżıluñ baʿżı resāʾilinden naḳl idüb

ذَوقٌ ثمّ شوقٌ ثم عِشقٌ ثمّ وصلٌ ثمّ فناء ثمّ بقاءٌ وليس وراء عبّادان قَرية وعَبَّادان غير مُتناهيةٍ[842]

Diyü rivāyet ḳılmışdur. Taḥḳīḳ-i ḥaḳīḳat-i ʿışḳ taḥrīr ü tasṭīr olunsa ṣaḥāif-i zamān u zemīn[843] ve evrāḳ-ı ṭıbāḳ-ı semāvāt u arżīne ṣıġmaz. Fe-keyfe ki yā bir ḫuṭbeʾ-i muḫtaṣara veyā bir dībāceʾ-i muḥaḳḳarada[844]

وله متّع الله المسلمين بطول بقائه، ويزيد نَعمائه[845]

İy ḫoca ḳatı müşkil olur ʿışḳ kitābı

ʿIşḳ ehline keşf ola meger ḳo sen o bābı

Lâkin mütefaṭṭın-ı ṣāḥib-i baṣīret ve müteyaḳḳıẓ-ı ʿārif-i aḥkām-ı ḥikmet bilür ki nefs-i nāṭıḳaʾ-i nūrāniyyeʾ-i[846] mücerredeʾ-i insāniyye bu ṣūret-i ẓulmāniyyeʾ-i mürekkebeʾ-i cismāniyyeye taʿalluḳ u ittiṣāli anuñıla bu eczāʾ-i ʿanāṣır-ı mā-beyninde vāḳiʿ olan nisbete şerīfeʾ-i vaḥdāniyyeʾ-i iʿtidāliyyesine

---

[841] Burada genelde evvela hoş bulmasıyla başlar, sonra ona yaklaşmak ister, sonra sever, sonra ona muhabbet duyar, sonra âşık olur, aklı başından gider ve en son çılgına döner.

[842] Önce zevk, sonra şevk, sonra aşk, sonra ulaşmak, sonra yok olmak, en son bakiliktir. Bunun ötesi yoktur. Abbâdan'dan (Fars Körfezi'nin kıyı kesiminde Şattülarap'da denizden 53 km.içeri kısımda bulunan belde) öte köy yoktur. Abbâdân ise sonsuzdur.

[843] 112b 8. Satır zamān u zemīn: zemīn ü zamān (EE)

[844] 112b 10. Satır muḥaḳḳarada: muḥaḳḳaradur (EE)

[845] Allah Müslümanları onun uzun ömrüyle faydalandırsın ve nimetlerini arttırsın.

[846] 112b 13. Satır nefs-i nāṭıḳaʾ-i nūrāniyyeʾ-i: nefs-i nūrāniyye-i nāṭıḳaʾ-i (EE)

113 a

mebnī vü menūṭdur. Nitekim taʿalluḳınuñ sebeb-i zevāli yā teferruḳ-ı ittiṣāli[847] veyā ġayrı ʿavārıż-ı mūcibeʾ-i kelāli ile ḥadd-i iʿtidālden ḫurūcına mübtenī vü merbūṭdur. Ve ol taʿalluḳ u ittiṣāle ʿışḳ ve ol zevāl ü infiṣāle hicrdirler.

ولله زانه الله بصُنُوف المعالي وصانه من صُرُوفِ الليالي[849][848]

Ger muḥabbet sırrını ṣorsañ baña şerḥ eylerin

Ḥamdülillāh kim ṭarīḳ-i ʿışḳuñuñ āgāhiyem

Ve ḥālet-i ūlā ki ʿışḳ ile müsemmādur. Mūcib-i ḥayāt ve ḥālet-i ṣāniye ki hicrle mükennīdür. Müstelzim-i memātdur. Pes her çend ki iʿtidāl-i mizāc-ı şaḫṣī elṭaf u eşref u aʿlā ola. Ol şaḫṣuñ nefsinüñ meyelānı ve dil ü cānınuñ ṣuver-i ḥasene ve şemāʾil-i müstaḥsene semtine āb-ı revān gibi cereyānı eşedd ü aḳvā olur. Zīrā ki ḥüsn ü ān daḫı mūceb-i iʿtidāl-i mizāc u ḳuvvā ve muḳteżā-yı tenāsüb-i ḥavass u aʿżā olmaġın ḥüsn ü cemāl ve ʿışḳ-ı bā-kemāl ikisi daḫı bir baḥrüñ güherleri ve bir kānuñ cevherleri[850] ve bir bāġuñ şecerleri ve bir şāḫuñ ṣemerleri ve bir dennüñ şarābları ve bir cāmuñ bādeʾ-i nābları[851] ve bir gülistānuñ çemenleri ve bir būsitānuñ semenleri ve bir menbaʿuñ āb-ı zülālleri ve bir maṭlaʿuñ āfitāb-ı bī-zevālleri

113 b

olub bir mūcib-i

التناسُبُ شرط التضام والمشاكلة علّه الألفة والإلتيام[852]

Birbiriyle tamām ittiḥāda meyl ü imtizāc u inżimāma teşmīr-i ẕeyl üzre olurlar. Ve çünki bu iki tenāsüb-i şerīf iki maẓhar-ı laṭīfde ẓāhir ü bāhir ola. Lā-büdd

---

[847] 113a 1. Satır teferruḳ-ı ittiṣāli: teferruḳ u ittiṣāli (EE)

[848] Allah onu şerefli şeylerle süslesin ve gecenin felaketlerinden de muhafaza eylesin.

[849] 113a 4. Satır ولله زانه الله بصُنُوف المعالي وصانه من صُرُوفِ الليالي:و له مد الله أيام دولته (EE)

[850] 113a 12. Satır cevherleri ve: cevher ü (EE)

[851] 113a 14. Satır nābları: nāblarıdur (EE)

[852] Uyum katılımın şartıdır. Zıtlık ise ülfet ve kaynaşmanın illetidir.

ḫuṣūṣiyyāt-ı ḳavābil ile biri nāḳış ve biri fāżıl[853] ve biri ʿālī ve biri sāfil ve biri ṭālib ü biri maṭlūb ve biri muḥibb ve biri maḥbūb ve biri ʿāşıḳ u biri maʿşūḳ olur. Birinüñ istidʿāsı ḫafā vü intifā vü ıntıfā ve birinüñ iḳtiżāsı incilā vü beḳā vü istilādur[854] ve lafż-ı ʿışḳ egerçi kim ʿinde'l-eṭibbā maraż-ı vesvāsiʾ-i şebīh bi'l-māliḫü'l-yāya ıṭlāḳ olınub ʿidād-ı reẕāʾil-i nefsāniyyeden maʿdūddur. Ammā ki ʿışḳ-ı pāk ve muḥabbet-i sūz-nāk-ı şiʿār-ı ḥükemāʾ-i ilāhiyyīn ve diṣār-ı meşāyiḫ-i sālikīn ve libās-ı iftiḫār-ı ʿulemāʾ-i muḥaḳḳıḳīn ve ḫilʿat-ı iʿtibār-ı şuʿarāʾ-i müdeḳḳiḳīndür ve talṭīf-i rūḥ ve tenvīr-i żamīr-i pür-fütūḥda ve taḳviye-i żaʿīf ü tenmiyeʾ-i naḥīfde ve teşcīʿ-i cebān ve defʿ-i nisyānda ve beẕl ü cūd-ı kerīm ve refʿ[855]-i imsāk-ı leʾīmde ve taʿallüm-i belīd ve taḥallüm-i lecüc ü ʿanīdde ve iʿānet-i efkār-ı naẓm-ı

114 a

eşʿārda ve ibānet-i[856] reẕāʾil-i nefsāniyyeʾ-i bī-iʿtibārda vesāʾir-i tezkiyeʾ-i aḫlāḳda ve taṣfiyeʾ-i mekārim-i işfāḳda daḫl-i ġarīb ve teʾṣīr-i ʿacībi vardur. Zīrā her yirdeki ḫūrşīd-i cihān-efrūz-ı ʿışḳ u muḥabbet beḥükm-i

وأشرقَت الأرضُ بنور برِّها[857]

Ufḳ-ı rūḥ-ı insānīden ṭulūʿ eylese vücūh-ı ẓulümāt-ı keṣāif-i ṭabīʿat maġrib-i üfūl cānibine teveccüh idüb milk-i fenāda nā-bedīd ü nā-peydā olur.

وله زاد الله عظمته، وأعلى كلمته[858]

Şemʿ-i ḥüsne kim ki ʿāşıḳdur yanar pervāne-veş
Maḥv olub ol āteş-i ʿışḳ içre nā-peydā olur
Ve her bār ki āteş-i ʿālem-efrūz-ı şevḳ ü meveddet ki

[853] 113b 5. Satır fāżıl: kāmil (EE)
[854] 113b 8. Satır istilādur: istilāddur (EE)
[855] 113b 14. Satır refʿ: defʿ (EE)
[856] 114a 1. Satır ibānet-i: ayānet-i (EE)
[857] Yeryüzü Rabbinin nuruyla parıldadı.
[858] Allah onun azametini arttırdı ve kelimesini yüceltti.

لا تَبْقي ولا تَذَر[859]

icmāl-i vaṣf-ı ḥālīdür. Ṣaḥrā-yı vücūd-ı beşerīde sūzān u fürūzān olsa arżiyyāt-ı cibilliyye ve ruṭūbāt-ı ḫılḳıyyeyi[860] bi'l-külliyye iḥrāḳ u ifnā eyler.

ولله زاد الله عمره[862861]

Zāhid nedür bu ġaflet ʿışḳa nedür bu inkār
Cān terkin ura ʿāşıḳ yitmez mi bu ʿalāmet

Bu cihetdendür ki ḥükemāʾ-i ilāhiyyīn buyurmuşlardur ki üc[863] ḫaşlet mūcib-i cevdet-i ṭabʿ-ı selīm ve müstelzim-i leṭāfet-i ẕihn müstaḳīmdür. Biri ʿışḳ-ı ʿafīf ve ikincisi fikr-i laṭīf ve üçüncisi zekīyy-i şerīfden

114 b

istimāʿyı[864] vaʿẓ-ı münīfdür. Kümmel-i meşāyiḫ-i ṣūfiyye ibtidā-yı sülūkda ehl-i istirşāda ʿışḳ-ı pāki irşād iderler imiş. Nitekim eşref-i sālikīn ve ekmel-i mürşidīn buyurur ki

ولله أدام الله جلاله، في ظِلال السلامَة، ورياضِ الكرامة[866865]

Maʿrifetden baḥṣi ḳo itme Muḥibbīyle cidāl
ʿĀşıḳ olan ʿışḳından özge kemāli neylesün

Vāḳıʿā ع Ez īn bihter çi bāşed ḥüsn-i irşād ve ḥadīṣ-i Nebevī ve aḫbār-ı Muṣṭafāvīde ṣallallahu ʿaleyhi ve sellem

---

[859] Hem (bütün bedeni helâk eder, hiçbir şey) bırakmaz, hem (eski hale getirip tekrar azap etmekten) vazgeçmez o.
[860] 114a 11. Satır ḫılḳıyyeyi: ḫılḳıyyeʾ-i (EE)
[861] Allah onun ömrünü arttırsın.
[862] 114a 11. Satır ولله زاد الله عمره:و له أفاض الله عليه بره (EE)
[863] 114a 13. Satır üc: üç (EE)
[864] 114b 1. Satır istimāʿ-ı: istimāʿ (EE)
[865] Allah selamet gölgesinde ve cömertlik bahçesinde onun yüceliğini daim kılsın.
[866] 114b 4. Satır ولله أدام الله جلاله، في ظِلال السلامَة، ورياضِ الكرامة:ولله أدام الله جلاله (EE)

من عشقَ وكتم ومات مات شهيدًا[867]

vāriddür.[868] Ve ḥadīṯ-i āḫirde إنَّ الله جميل يحب الجمال[869]

mütevāriddür. Ve Şeyḫ Ẕü'n-nūn-ı Mıṣrī raḍiyallahu ʿanha buyurur ki men iste nesebüllahi iste nesebi külli şeyʾin melīḥ ve veche ṣabīḥ u sulṭānu'l-ʿārifīn ve ḳuṭbu's-sālikīn ve ḫulāṣatü'l-māʾi ve't-tīn ve merkez-i kürāt-ı[870] ʿavālimü'd-dīn ve medār-ı devāir-i[871] eflāki'l-yaḳīn [872]بيت

Muḳtedāmuz pīşvāmuz reh-nümāmuz cānumuz

Sāyeʾ-i Raḥmānumuz Sulṭān Süleymān Ḫānumuz

Bir ġazel-i bī-bedel-i pür-sūzında buyurur ki

[873]وله أدام الله جاهه العريض، وكرمه الشايع المستفيض

115 a

Ẓāhirā baḳsañ egerçi berr ü baḥrüñ şāhıyam

Bir ulu dergāhuñ ammā ben ġubār-ı rāhıyam

Ve andan murād-ı şerīfleri ʿışḳ-ı ʿālem-sūzdur. Nitekim yine bir şiʿr-i şiʿri[874] rütbet ü dil-efrūzda daḫı buyurur ki

[875] [876]وله أطال الله عمره في عزّة واسعة النطاق، ودولة عالية الرواق

Mest-i ʿışḳ olub ferāmūş eyledümse ʿālemi

---

[867] Her kim âşık olur dilini tutar ve ölürse şehid olarak ölür.

[868] 114b 8. Satır Vāriddür. Ve ḥadīṯ-i āḫirde: Vāriddür. Nitekim bir rivāyetden daḫı vürūd u ẓuhūrı ʿubūr itmişdi. Ve ḥadīṯ-i āḫirde. (EE)

[869] Allah güzeldir ve güzeli sever.

[870] 114b 12. Satır kürāt-ı: EE'de yok.

[871] 114b 12. Satır devāir-i: devāʾir-i (EE)

[872] Beyit

[873] Allah onun yüce şanını ve yaygın bol keremini daim eylesin.

[874] 115a 3. Satır şiʿri: şaʿrı (EE)

[875] 115a 3. Satır buyurur ki: buyururlar (EE)

[876] Allah izzet içerisinde sınırları geniş olarak ömrünü, revakları yüksek olarak devletinin ömrünü uzun eylesin.

Ey Muḥibbī şükr Ḥaḳḳa sırr-ı ʿışḳ āgāhiyem

Ḥāṣıl-ı kelām ve meʾāl-i maḳāl-i ḫāmeʾ-i ʿanber-fām budur ki aḥvāl-i ʿışḳ-ı ʿāşıḳ ve eṭvār-ı şevḳ-i ṣādıḳ mededkārı kātibān-ı dīvān-ı kün feyekün ve dest-yārī-i münşiyān-ı evrāḳ-ı çarḫ-ı būḳalemūn ile tafṣīl ü taḳrīr ve taḥrīr ü tasṭīr olınur degildür.

ولـه أدام الله علوًّا وزاد سُمُوًّا[877]

Gāhī cefā vü miḥnet ü ġam ki kemend-i āh
Dünyāda gör ki ʿāşıḳ-ı miskīn neler çeker

Ammā bu cümle ile yine bu[878] taʿrīf ü tavṣīf olunan ʿışḳ u muḥabbet ve mebādīsi tertīb ü temhīd olınan şevḳ ü meveddet maʿşūḳ vücūdı birle ḳāim ve edā olınan ḥālāta mensūb olmaları maḥbūb u maṭlūb vücūdı ile dāimdür. Ve ol maʿşūḳ u maḥbūb ol ḥüsn ü āndan ʿibāretdür ki

إنّ الله جميل يحب الجمال[879] [880]

Andan kināyetdür. Ve ʿışḳ bu ḳadar iʿtibār

115 b

ve bu deñlü celāl ile ve bu ḳadar ʿaẓamet ve bu deñlü istiḳlāl ile yine pādişāh-ı ḥüsn-i gerdūn-serīr ve şehr-yār-ı cemāl-i āteş-i teʾsīr-i cihān-gīrüñ serā-yı perdeʾ-i kibriyā ve bār-gāh-ı istiġnāsında[881] bir muḳbil çavuşı[882] ve bir yerār[883] maṣlaḥat-güẕārı ve bir kemīneʾ-i ḫalḳa be-güşı ve bir maḳbūl ḫidmet-kārıdur. Ki her ḳaçan ki sulṭān-ı ḥüsn ve rāy-ı ḥicābından ve serā-yı perdeʾ-i cilbāb-ı[884] iḫticābından çıḳub mirʾāt-ı ẓuhūrda ʿarż-ı dīdār ve minaṣṣaʾ-i tecellīde iẓhār-ı ruḫsār eyleyüb ʿāşıḳ-ı mehcūruñ

[877] Allah onun ulviyetini ve yüceliğini daim kılsın.
[878] 115a 11. Satır yine bu: EE'de yok.
[879] 115a 14. Satır ki: EE'de yok.
[880] Allah güzeldir ve güzeli sever.
[881] 115b 3. Satır istiġnāsında: istiġnāsına (EE)
[882] 115b 4. Satır çavuşı: çavuş-ı (EE)
[883] 115b 4. Satır yerār: yerer (EE)
[884] 115b 6. Satır cilbāb-ı: EE'de yok.

çeşmi revzenelerinüñ cāmların[885] revzene cāmları gibi kemāl-i nūr u ferr-i mihr-i teʾşīr ile ve iştiʿāl-i[886] envār-ı dīdār āfītāb-ı tenvīr ile ḳamaşdurub vālih ü ḥayrān ve āşüfte vü sergerdān ḳılmaḳ istese ʿışḳ-ı ʿayyār cüst ü çālāk ol revzenelerden bī-bāk u ṭarab-nāk kendüyi göñül maʿmūresine ilḳā ve ol milk-i ābādı bi'l-külliyye ḫarāb u yebāb u ifnā eyler.

ولـه أبقاه الله الكريم، مؤبّد التأييد والتكريم[887]

Sen ḫarāb etmek neden iy ġam dil-i vīrānumı
Ḥānesin kendü eliyle kimse vīrān eylemez

116 a

Diyü suʾāl eyleseñ aṣlā cevāba[888] vü ḫiṭāba imkān u dermān olmayub kendü iẕʿānı vü imʿānı üzre sulṭān-ı ḥüsne muḳarrer u menzil olmaġa lāyıḳ ve mesken ü maḥfil olmaġa muvāfıḳ olsun diyü leşker-i ḫıred ü hūş u ḥavassı ve cünd-i ḳuvā-yı[889] ẓāhire vü bāṭınaʾ-i ṣafā istināsı tār-mār u ḫār u zār eyleyüb

ولـه جعل الله أوتادَ سُرَادِقات دولته مشدودةً بالتأبيد، مقرونةً بالنصر والتأييد[890]

Muḥibbī derd ü miḥnetle yine sulṭān-ı ʿaşḳ oldum
Göñül şehrine başmasun bu ʿaḳl içün yasaġum var

Beytin oḳıyub müfāḫare eyler ve ervāḥ u ḳuvā ile bir vechle muḳātele ve müşācere eyler ki cümlesin münhezim ü maġlūb u maṭrūd u menkūb eyler.

[قوّة ذايقه][891][892]

---

[885] 115b 8. Satır cāmların: cāmlarından (EE)
[886] 115b 9. Satır işti ʿāl-i: iştiġāl-i (EE)
[887] Kerim olan Allah onu bâki kılsın, onun desteğini ve cömertliğini ebedileştirsin.
[888] 116a 1. Satır cevāba: cevāb (EE)
[889] 116a 4. Satır cünd-i ḳuvā-yı: cünd ü ḳuvāyı (EE)
[890] Allah, destek ve zaferle birbirine yaklaşmış ve ebediyete dair birbirine kenetlenmiş olan devletinin direklerini daim kılsın.
[891] Tatma kuvveti
[892] 116a yan tarafta قوّة ذايقه:EE '.de yok

[قوّة سامعه][894][893]

[قوّة باصره][896][895]

[قوّة شاقه][898][897]

Şöyle ki ʿāşıḳ-ı üftāde vü dildādede ḥuẕūẕ-ı cismāniyye cehtinden ne leẕẕet-i ḡūrd u ḡāb ve ne keyfiyyet-i şevḳ-i ṭaʿām u şarāb ve ne ḥalāvet-i semāʿ-ı nevā-yı dil-güşā ve ne leṭāfet-i istimāʿ-ı ṣadā-yı ḡūb-edā-yı feraḥ-fezā ve ne iltiẕāẕ-ı muʿāyeneʾ-i cemāl ü ṣūret-i maḡlūḳāt-ı vāhibü'ṣ-ṣuver ve ne teleẕẕüẕ-i müşāhedeʾ-i kemāl ü sīret-i muḡtaraʿāt-ı Ḫālıḳu'l-ḳuvā ve'l-ḳuder ve ne ḥaẕẕ-ı şemāim-i nefeḥāt-ı cān-baḫş-ı verd-i ṭarī

116 b

ve ne ṣafā-yı nesāim-i feveḥāt-ı enfās-ı nesīm-i seḥeri ve ne ẕevḳ-i derāġūş-ı ecsām-ı nāʿimeʾ-i dūşīzegān ve ne şevḳ-i muʿānaḳaʾ-i ḥūr-ı maḳṣūrātda ve ḡayrāt-ı[899] ḥisān ḳalur. Bi cümletihi mużmaḥill ü bāṭıl olur.

وله مدّ الله على الخافقين سرادقات عدله وصدّ عين الكمال عن محاسن وجوه فضله[901][900]

İy Muḥibbī nice ṭāḳat getüre kişver-i dil

Şāh-ı ġam leşkerini üstüne her bār çeker

قوّة عاقله[903][902]

Ve leẕāʾiẕ-i rūḥāniyye cihetinden ne şevḳ-i idrāḳ-i külliyyāt

---

[893] İşitme kuvveti
[894] 116a yan tarafta قوّة سامعه:EE '.de yok
[895] Görme kuvveti
[896] 116a yan tarafta قوّة باصره:EE '.de yok
[897] Güç Kuvveti
[898] 116a yan tarafta قوّة شاقه:EE '.de yok
[899] 116b 3. Satır ḡayrāt: ḡayrān (EE)
[900] Allah onun adalet otağını dört bir yana yaysın ve rızasının letafetiyle örtsün.
[901] 116b 4. Satır وله مدّ الله على الخافقين سرادقات عدله وصدّ عين الكمال عن محاسن وجوه فضله :وله مدّ الله على الخافقين سرادقات عدله(EE)
[902] Kuvve-i akıla
[903] 116b yan tarafta قوّة عاقله:EE '.de yok

حسن مشترك[905][904]

ve ne ẕevḳ-i taḥṣīl-i māhiyyāt ve ne ḥālet-i taṣavvur-ı cüzʾiyyāt

خيال[907] [906]_

ve ne luṭf-ı inṭibāʿ-ı teşekkül-i[908] teşaḫḫuṣāt ve ne ḥaẓẓ-ı ġazāʾin-i vāridāt-ı nuḳūd-ı maʿārif

وهم[910][909]

ve ne luṭf-ı defāin-i maḥṣūlāt-ı vücūd-ı ʿavārif ve ne ṣafā-yı teşḫīṣ-i ṣıdḳ u muḥabbet-i dūsitān-ı nīk-endīş ve temyīz-i buġz u[911] ʿadāvet-i düşmenān-ı bed-kīş ve ne ḥalāvet-i tefrīḳ-i ḳabīḥ ü ḥasen ve taʿyīn-i şekl-i muʿayyen ve levn-i mübeyyen

حافظه[913][912]

ve ne leẕẕet-i ḥıfẓ-ı ġazāʾin-i ʿilm-i maʿānīʾ-i cüzʾiyye ve ne ṣafāvet-i żabṭ-ı defāin-i resm-i mebānīʾ-i şaḫṣiyye

مفكره[915][914]

ve ne iltiẕāẕ-ı taġayyül-i ġayālāt-ı[916] şerīfe ve ne ḥuẓūẓ[917]-ı naḳş u terkīb-i eşʿār-ı laṭīfe ḳalur. Birümmetihi zāʾil ü ʿāṭıl olur.

---

[904] Hüsn-ü müşterek
[905] 116b yan tarafta حسن مشترك:EE '.de yok
[906] 116b yan tarafta خيال:EE '.de yok
[907] Hayal
[908] 116b 8. Satır teşekkül-i: şekl-i (EE)
[909] Vehim
[910] 116b yan tarafta وهم:EE '.de yok
[911] 116b 10. Satır u: EE'de yok.
[912] Hafıza
[913] 116b yan tarafta حافظه:EE '.de yok
[914] Mefkure
[915] 116b yan tarafta مفكره:EE '.de yok
[916] 116b 14. Satır ġayālāt-ı: EE'de yok.
[917] 116b 14. Satır ḥuẓūẓ: ġuṭūṭ (EE)

وله لا زالت مكارمه فايضة وآرائه بجامحات الأمور رايضة[918]

117 a

ʿAceb mi cān u dil milki ḫarābe varsa gün günden

Niçe kez leşker-i ġam eyledi eyler aña aḳın

Ve bi'l-cümle ervāḥ u eşbāḥ u nüfūs u ḳuvā cümleten mühmel ü muʿaṭṭal olub ʿāşıḳ-ı miskīn ve muḥibb-i ġamgīn kemāl-i vaḥşetinden ve tamām ḥayretinden مصراع[919][920]

Bilmezem neyleyeyin nicideyin nice ola ḥāl diyü her gice ser-gerdān u bī-ser ü sāmān olub bu şiʿr-i āteş-feşānı oḳıyub zār u giryān ve sūzān u nālān olmaġa başlar.

وله صان الله ظاهره من الآفات وباطنه من المخافات[921]

Ḳılmasam cānā cemālüñ ben temāşā kāşkī

Ṣalmasam dil milkine her laḥẓe ġavġā kāşkī

Gün yüzüñe bir naẓar ḳıldum ṭola geldi gözüm

İtmeseydüm ben anı hergiz temāşā kāşkī

Şuʿleʾ-i ʿışḳı yaḳub dil milkini ḳıldı ḫarāb

Olmasa ʿaşḳ āteşi sīnemde peydā kāşkī

Ṭolaşub sevdā-yı zülfi oldı göñlüm bī-ḳarār

Gelmeseydi başuma ey dil bu sevdā kāşkī

Ey Muḥibbī çünki merhem urmaz āḫir yāreñe

Urmasa ġamze oḳını ol ḳaşı yā kāşkī

---

[918] Asaleti coşmaya, fikirleri taşkın işleri sakinleştirmeye daim olsun.

[919] 117a 4. Satır مصراع:EE '.yok de

[920] Mısra

[921] Allah onun zahirini afetlerden, batınını ise korkulardan muhafaza eylesin.

Ve her seḥer mihr-i cihān ve āfitāb-ı āsümān gibi yanub yaḳılub bu beytleri vird-i ẕübān ve nuḳl-i lisān eyleyüb bu ṭarīḳle sergüẕeştini beyān ve esrār-ı nihānını[922] ʿayān itmege himmet ü ʿazīmet ider.

117 b

ولـه عظم الله تعالى شانه[923]

Dün gice hicrān şebinde infiʿālüm var idi
Kimseler bilmez benüm ol dem ne ḥālüm var idi
Sīnemi çekdüm girībānum gibi çāk eyledüm
Nāle ḳıldum aġladum tā kim mecālüm var idi
Ḳıṣṣaʾ-i zülfün oḳudum key muṭavvel ḳıṣṣadur
Giceler tā ṣubḥa dek özge ḫayālüm var idi

Bu[924] derde mübtelā[925] iki ʿāşıḳ veyā bu ḳayd ile muḳayyed iki muḥibb-i ṣādıḳ birbirine mülāḳāt idüb ʿalī ṭarīḳü'l-mevāḫāt-ı muṣāḥabet ü muvānesete āġāz ve birbiriyle iẓhār-ı sūz u güdāẕ ṣadedinde birisi birine hāy ʿārif nedür ḥālüñ zevālüñ dise nolsun.

ولـه صانه بالخير عما شانه[926]

Leşker-i ġam virdi yaġmāya yine dil kişverin
Her ṭarafdan girdi gönlüm şehrine yāġī gibi

Diyü cevāb virür[927] ve[928] ol birisi yā ʿāşıḳ senüñ aḥvālüñ ve ḳıṣṣaʾ-i şādī ve melālüñ nice dise ol daḫı ne ṣorarsıñ

---

[922] 117a 15. Satır nihānını: nihānı (EE)
[923] Allah onun şanını yüceltsin.

[924] 117b 5. Satır bu: bir (EE)
[925] 117b 5. Satır mübtelā: mübtelā iken (EE)
[926] Allah kötü şeylerden hayırla muhafaza eylesin.
[927] 117b 11. Satır virür: virürdi (EE)
[928] 117b 11. Satır ve: EE'de yok.

وله أدام الله ظلال جلاله[929]

Beẕm-i ġamda miḥnet ü derd ü belā yārān olub

İçerüz hicrān şarābun ṭas ṭas aġu gibi

Diyü ḫiṭāb eyler. Ve'l-ḥāṣıl maʿlūm degildür ki[930] ḥüsn sulṭānunuñ ẓālim çavuşunuñ tecāvüz ü bī-dād ve taʿaddīʾ-i ġayr-ı muʿtādından ol diyār ehli

118 a

maẓlumlarınuñ ḥālleri niye müncerr ve anuñ ẓulm u teşeddüdi suʿūbetinden taʿaṣṣub ve taġallübi cihetinden meʾālleri ne derecede muḳarrer olur. Hāy ne maʿlūm degül bu beyt-i dür-bār anlaruñ ḥāllerini işʿār itmez mi.

وله أدام الله عمره، وشرح صدره[931]

Didiler gel vir Muḥibbī bize ʿışḳuñdan nişān

Didüm eşk-i sürḫile yitmez mi çehre zerd ola

Veyā bu maḳṭaʿ-yı gevher-niṣār anlaruñ meʾāllerini iẓhār itmez mi.

وله بيض الله وجه دولته، وعزّة سعادته[932]

Sevdā-yı ser-i zülfüñ Mecnūn idiser āḫir

ʿIşḳuñ bu Muḥibbīnüñ bulundı dimāġında

Bā-vücūd-ı ḥāl bu minvāl üzre iken de yine ol kişverüñ esīrleri ve ol ḳaṭl u tārāc ālāmın görmüş mülküñ ehl-i fezaʿ vü cezaʿ olan faḳīr ü ḥaḳīrleri cümleten

وله زاد الله فضله وافضاه[933]

Cevr ider dilber baña ṣanur ki miḥnet arturur

Anı bilmez miḥnet artarsa muḥabbet arturur

---

[929] Allah onun yücelik gölgesini (himayesini) daim eylesin.
[930] 117b 14. Satır ki: EE'de yok.
[931] Allah onun ömrünü daim kılsın ve sadrını da genişletsin.
[932] Allah onun devletinin yüzünü ve saadetinin azizliğini ak eylesin.
[933] Allah onun fazlını ve büyüklüğünü arttırsın.

Diyüb ol cilveʾ-i rūḥānī meyinden mest ü bī-ḫod u şeydā ve ol tecellīʾ-i cemāl gītī-sitānı temāşāsından vālih ü bī-ḫod u rüsvā olub anuñ hevāsıyla mecẕūb u dīvāne ve anuñ müşāhedesinde maġlūb ʿāşıḳ-ı

118 b

ferzāne olub kimisi [934]وله زاده الله تعالى شرفًا

Ben mübtelāya neyledi ol bī-vefāyı gör
Gönlüm ṭolaşdı zülfüne nāgeh belāyı gör
Diyüb ʿışḳıyla nālān u sūzān ve[935] zār u ġiryān olurlar ve kimisi
[936]وله أدام الله علوّه وزاد سموّه
Geh ʿaşḳa gāh şīve gehī cevr ü gāh nāz
Didüklerince yoḳ mıdur ol pür-cefāyı[937] gör

Diyüb Mecnūn-miṯāl vādīʾ-yi ḥayretde ḥayrān ü Ferhād-vār kūh-ı miḥnetde ser-gerdān olurlar. Vāḳıʿā aġlasalar emr-i ġarīb degül ve añlasalar kār-ı ʿacīb degül zīrā ki[938]

[939]وله خلّد الله خلافته، وأبّد دولته
Gözler mi ʿālem içre nāmūs u ʿār[940] ʿāşıḳ
Zāhid selāmet olsun bunlar diler melāmet

Ve çünkim ol kişveri tamām teşḫīr ve ol mülk-i ehlin murādı üzre döne döne yaġmā ve esīr ve ṣūret-i ṣuverini tebdīl ü taġyīr ve ẓāhirini ḫarāb ve bāṭınını taʿmīr idüb

---

[934] Allah onun şerefini arttırsın.
[935] 118b 3. Satır ve: EE'de yok.
[936] Allah onun ulviyetini ve yüceliğini daim kılsın.
[937] 118b 5. Satır pür-cefāyı: bī-vefāyı (EE)
[938] 118b 8. Satır ki: EE'de yok.
[939] Allah onun hilafetini ve devletini ebedileştirsin.
[940] 189b 9. Satır ʿār: ʿārı (EE)

وله أدام الله ظِلال اقباله[941]

Niçe kez yaḳduñ Muḥibbī gönlüni yapduñ yine

Sīnede bünyād-ı ʿışḳı muḥkem itdün ʿāḳıbet

Dāiresine ḳadem başdı yine ol sulṭān-ı ʿālem-i cān ve pād-şāh-ı serīr-i leṭāfet ü ān nā-gāh-ı bār-gāh birūz[942] u ẓuhūrdan ve cilve-gāh-ı ʿuyūn-ı erbāb-ı

119 a

şuʿūrdan ḫafāsı ḥarmana māʾil ve ẓalām-ı ġamām-ı devri ve tārıñı şeb-i deycūr-ı mehcūrı envār-ı ṭalʿat-ı mihr-āṣārına ḥāil olub yine ol āftāb-ı kemāl ve māh-tāb-ı pür-genc[943] ü dilāl zīr-i seḥāb-ı niḳāb u verā-yı celbāb-ı iḫticāba duḫūl ile mestūru'l-cemāl olsa ol terk ü tāz-ı ʿışḳ-ı ʿālemm-güdāzla musaḫḫar olan kişver-i ehālīsine ve ol kerrāt u merrāt ile ḳatl u tārāc u ġāret ve ẓulm u[944] eser[945] u ẓulm-i bend u siyāset ile ḫarāb u yebāb olan mülküñ edānī vü eʿālīsine ḥırmān-ı temāşā-yı cemālden vefiḳdān-ı niʿmet-i ittiṣālden ve imtidād-ı zamān-ı ʿadem-i teyessür-i viṣālden bir ḳıyāmet-i ʿuẓmı ve bir ṭāmmeʾ-i kübrī ve bir beliyyeʾ-i ʿāmme ve bir mülimmeʾ-i tāmme ʿārıż olur ki cezʿa-yı ekber vāveylāları ve fezaʿ-ı maḥşer ü esfāları anlaruñ nihādından evc-i felek-i ġaddāra ve ẓirveʾ-i sipihr-i devvāra peyvend ü peyvest belki muḥīṭ-i felek-i iʿẓām ve dāireʾ-i ʿaẓīmeʾ-i ʿarş-ı muʿẓam anlaruñ ḳıbāb-ı dūd-ı āh ve devāir-i duḫān-ı siyāh āteş-dil-i evvāhları[946] yanında pestden pest olur ve eşk-i dīdeʾ-i giryānları ve nār-ı āh-ı sīneʾ-i sūzānları semekden simāke ve māhīden

119 b

bālā-yı māh-ı eflāke vāṣıl u mütevāṣıl olur.

---

[941] Allah onun ikbal gölgesini (himayesini) daim kılsın.
[942] 118b 15. Satır birūz: pīrūz (EE)
[943] 119a 3. Satır genc: genç (EE)
[944] 119a 6. Satır u: EE'de yok.
[945] 119a 6. Satır eser: esīr (EE)
[946] 119a 14. Satır evvāhları: āvāreleri (EE)

وله أنار الله قلبه ونوّر روحه وزاد فتوحه[947]

Sırr-ı ʿışḳı kim bilürdi nāle taḳrīr itmese

Ṣafḥaʾ-i ruḫsārda yā eşk taḥrīr itmese

Yanmaz idi dostlar her gice bu ḳandīl-i çarḫ

Bu Muḥibbī sūz-ı dilden āh-ı şeb-gīr itmese

Nā-çār ḳażāya rıżā virüb gāhī

وله أدام الله بقائه في دولةٍ طيّبةٍ ونعمةٍ صيّبةٍ[949948]

Elüñden ne gelür ey dil ḫayāl-i yār ile eglen

İdüb feryād bülbül-veş fiġān u zār ile eglen

Bulunmaz vaṣla çün çāre ḳalub hecr içre bīçāre

Olub ʿālemde āvāre-dil nāçār ile eglen

Diyüb tesliyeʾ-i ḫāṭır-ı fātir iderler ve gāhī

وله أطال الله بَقائه في دولة رفيعة وعزَّة وسيعة[951950]

Felekden yücedür beñzer senüñ ey māh-rū ḳaṣruñ

Anuñçün ʿāşıḳuñ aña irişmez āh u feryādı

Muḥibbīye cefā ḳılma bugün sulṭān-ı ʿālemsin

Ṣorılısır durur yarın eñ evvel şehlerüñ dādı

diyüb recāʾ-i merḥamet ile iẓhār-ı serāir-i żamāir iderler lākin böyle feryād u fiġān ile recāʾ-yı merḥamet ü iḥsān idenlerüñ mülhim-i ʿālem-i ġayb ve hātif-i ṣādıḳ-ı bī-reyb gāh ḳalblerine bu ebyātı ilhām

120 a

ve gāh ẕihnlerine bu naẓmı ilḳā vü iʿlām ider.

---

[947] Allah onun kalbini aydınlatsın, ruhunu nurlandırsın ve fetihlerini ziyade eylesin.

[948] Allah, hoş bir devlet ve yağışlı bir nimet içerisinde bakasını daim kılsın.

[949] 119b 6. Satır وله أدام الله بقائه:وله أدام الله بقائه في دولةٍ طيّبةٍ ونعمةٍ صيّبةٍ (EE)

[950] Allah yüce bir devlet ve geniş bir izzet için onun bekâsını uzattı.

[951] 119b 10. Satır وله أطال الله بَقائه:وله أطال الله بَقائه في دولة رفيعة وعزَّة وسيعة (EE)

ولـه أدام الله سيادته واقباله وزاد سعادته وافضاله[952]

Bu cihānda çün nolunmaz iy göñül feryād-res

Raḥm-ı ümmme kimseden feryādı ḳo ġavġāyı kes

ʿIşḳa düşme āḫiri müşkil olur derdüm saña

Uġramazduñ bu belāya ṭutmış olayduñ nefes

Ḳaddüñi çevgān idüb ṭob it Muḥibbī başıñı

Çünkim meh-rūlar iderler ṭob u çevgāna heves

Ve gāh levḥ-i żamīr-i münīrlerine bu beyti taḥrīr ü taṣvīr eyler.[953]

ولـه جعل الله صياحه مقرونًا بالخيرات والمبرَّات ورواحَه بالرحات والمسرَّات[954][955]

Mihr-i ümeme dehr-i dūndan andan gelen cefādur

Kimse cihānda ḫurrem olduġı yoḳdur olmaz

Vāḳıʿā bu muṣībet bir muṣībet-i hāildür ki anuñ şiddeti dāireʾ-i taḳrīr ü tasṭīrden bīrūn ve bu beliyye bir beliyyeyi[956] mümāṣildür ki bunuñ ṣuʿūbeti mertebeʾ-i tefsīr[957] ü taḥrīrden efzūndur. Bu bir zehr-i ḳātildür ki kimimiz bilmez ve bu bir semm-i helāhildür ki kim ṭatmaz yāver ḳılmaz. Bunuñ gibilere aṣḥāb-ı maʿārif "men lem yeẕuḳ lem yaʿrif" dirler ve bu ḥāletüñ ʿuṣṣāḳ-ı nālān ve ḥaẕẕāḳ-ı ehl-i ʿirfān arasında nām u nişānı firāḳ u hicrān dimekle maʿrūf u meşhūrdur.

120 b

Ve illerde vü dillerde dūrı vü mehcūrı dimekle meẕkūrdur. Ve bu emr-i umūr-ı ṣaʿbeden idügine delīl bu beyt-i bī-ʿadīldür.

ولـه أدام الله عُلوّه وزاد سُموَّه[958]

---

[952] Allah onun otoritesini ve başarısını daim kılsın. Saadetini ve faziletini de arttırsın.

[953] 120a 6. Satır eyler: iderler (EE)

[954] Allah onun sabahını iyilikler ve güzellikler, akşamını da huzurlar ve sevinçlerle beraber eylesin.

[955] 120a 7. Satır ولـه جعل الله صياحه مقرونًا بالخيرات والمبرَّات ورواحَه بالرحات والمسرَّات: ولـه جعل الله صياحه مقرونًا بالخيرات(EE)

[956] 120a 10. Satır beliyyeyi: beliyyeʾ-i (EE)

[957] 120a 11. Satır tefsīr: taḳrīr (EE)

[958] Allah onun ulviyetini ve yüceliğini daim kılsın.

Murāduñ cān ise al kim ben andan geçmişem cānā

Niçe[959] bir zecr ü ḳahr ile yaḳasın nār-ı hicrāna

Bu derde mübtelā olanlara bir vechile dermāna imkān ve hīc[960] bir ṭarīḳle bir çāreye dermān yoḳdur. Bu muṣībetde olanlaruñ sürūrları ġumūm ve ḥubūrları hümūm[961] ve[962] ʿayşları pür-teşvīş ve nūşları muḳārin-i nīş ve maḥfilleri menzil-i ʿanā ve meskenleri mekmen-i belā gicelerde ṣoḥbet itseler naġamāt-ı ġūyendeleri bu ebyāt-ı pür-sūz u güdāẕdur.

وله أطال الله بقائه في دولة سنيَّةٍ ونعمةٍ هنيَّةٍ[963]

Giceler gitmez dilümden tā seher-gāh āh dost

Neyleyem derdā dirīġā olmadı āgāh dost

Ben gedāya vaṣl-ḫānun āh inʿām itmedi

Gerçi didüm ḳapusında niçe kez Allah dost

Ey Muḥibbī ġamdan özge yār-ı ṣādıḳ var mıdur

Bulmaduñ zīrā bulınmaz ola her hem-rāh dost

Ve kendözlerde ʿişret eyleseler terennümāt-ı ḫānendeleri bu ġazel-i ciger-sūz u āteş-endāz-ı dil-i aṣḥāb-ı niyāz ve şiʿr-i dil-efrūz-ı erbāb-ı sūz u güdāẕdur.

121 a

وله وقاه الله صُرُوف الليالي ولقاه صُنُوف المعاني[965][964]

Beẕm-i ġamda āh idüb cānānı añdum aġladum

Yārile ol sürdügüm devrānı añdum aġladum

---

[959] 120b 4. Satır niçe: nice (EE)
[960] 120b 5. Satır hīc: hīç (EE)
[961] 120b 7. Satır hümūm: hümūmdur (EE)
[962] 120b 7. Satır ve: EE'de yok.
[963] Allah onun bakasını değerli bir devlet ve hoş nimetler içerisinde uzun eylesin.
[964] Allah onu gecenin felaketlerinden korusun ve onu yüce şeylerle karşılaştırsın.
[965] 121a 1. Satır وله وقاه الله صُرُوف الليالي ولقاه صُنُوف المعاني:
و له دقاه الله صروف الليالى و لقاه صنوف المعالى(EE)

Gözlerüm yaşı başumdan aşdı oldum ġarḳ-ı ḫūn

Ol dişi dür lebleri mercānı añdum aġladum

Günde biñ kez görmesem ḥālüm nolur derken benüm

Bir yıl oldı görmez oldum anı añdum aġladum

Geçdi ʿömrüm āh kim bülbül gibi efġānile

Ol ṣaçı sünbül gül-i[966] ḫandānı añdum aġladum

Mest olub cām-ı muḥabbetden Muḥibbī dostlar

Ol lebi mül gözleri mestānı añdum aġladum

Ve meẓinneʾ-i ḳabūl-i ṭāʿāt ü ʿibādāt ve meʾinneʾ-i isticābet-i duʿā vü tażarruʿ ve münācāt olan eymen-i evḳāt ve eşref-i sāʿātde ṣafā-yı bāl ile duʿā vü ṣenāya iştiġāl üzre olıcaḳ bu şerīf-i ebyātı duʿālarından cüzʾü lā-yenfekk ve ṣenālarından rükn-i ġayr-ı münfekk ḳılurlar.

ولہ لا زالت أیامُہ زاہِرۃً، وأعلامُہ قاہرَۃً[967][968]

Ölmedin derdā dirīġā yāri görsem bir daḫı

Ẓāhirā olmazsa düşde bāri[969] görsem bir daḫı

Dūr olalı gül yüzinden ḫastedür cān bülbüli

İñlerem āh ol yüzi gülzārı görsem bir daḫı

Ḳurtulub ẓulmet şebinden[970] gün ṭoġardı başuma

Ey Muḥibbī ol güneş ruḫsārı görsem bir daḫı

تنبیہ[971]

Ve ʿışḳ u muḥabbet[972] ve ṣafā vü meveddet[973]

---

[966] 121a 5. Satır gül-i: güli (EE)

[967] Günleri her zaman güllük gülistanlık, sancakları da kahredici olsun.

[968] 121a 11. Satır ولہ لا زالت أیامہ زاہِرۃً، وأعلامُہ قاہرَۃً:و له لا زالت أیامه زاهرة و اعلامه ماهرة (EE)

[969] 121a 12. Satır düşde bāri: bāri düşde (EE)

[970] 121a 14. Satır şebinden: şebinde (EE)

[971] Tenbih

[972] 121a 15. Satır ʿışḳ u muḥabbet: ʿışḳ-ı muḥabbet (EE)

[973] 121a 15. Satır ṣafā vü meveddet: ṣafā-yı meveddet (EE)

121 b

üc[974] ḳısma münḳasımdur. قسم أوّل[975]

ʿIşḳ-ı ʿavām ve muḥabbet-i sefeleʾ-i enāmdur ki aralarında şāʾyiʿ vü ẕāyiʿ ve meşhūr u maʿrūf u meẕkūrdur ki meṯelen[976] dirler ki fülān nā-bekār fülān nigāra mübtelā vü āvāre ve fülān ṭālib fülān maḥbūba muḥibb ve ʿışḳına kemāliyle münceẕibdür. Ve bu ṭabaḳa egerçi merātib-i ʿaşḳuñ pāyeʾ-i ednāsı ve rütbeʾ-i süflīsidür. Ammā bu daḫı mücerred-i leẕẕet-i cismāniyye ve şehvet-i nefsāniyyeye maḳṣūr olmayıcaḳ tezkiyeʾ-i ḳuvā vü ervāḥ ve talṭīf-i ecsām u eşbāḥdan ḫālī degüldür. Ḫuṣūṣā inḳıṭāʿ-yı ʿalāʾiḳ-i dünyeviyye ile ve irtifāʿ-yı ʿavāiḳ-i bedeniyye ile

المجاز قَنطَرة الحقيقة[977]

muḳteżāsınca giderek vesīleʾ-i ʿışḳ-ı ḥaḳīḳī ve vāsıṭaʾ-i muḥabbet-i İlāhiyye ola. Nitekim Mecnūn-ı mübtelā Leylā Leylā dirken Mevlā Mevlā dimek ṭarīḳine ʿubūr idüb ḫubb-ı Ḫudāyile muḥabbet-i Leylāyı gönlinden dūr u mehcūr eyleyüb āḫir bir vechile mest olub bir ḥālete irdi ve bir ṭarīḳile medhūş olub bir silsileye girdi ki sulṭān-ı ʿāşıḳān-ı zamān ve serdār-ı muḥibbān-ı devrān anuñ ḥaḳḳında buyurur ki

122 a

وله أَبْقاه اللهُ في دَولةِ عالية العِماد، واريَةِ الزِّنَاد[978]

Beẕm-i ġamda Ḳaysa kim diridi ʿaceb sulṭān-ı ʿaşḳ

Bādesin göz yaşı sāzın ṣavt-ı zencīr itmese

Ve bir maḥalde daḫı buyurur ki

وله أبقاه الله في نِعمَةٍ مُحضَّرة العود، مفتَّرة السُّعود[979]

Ṣanmañuz Mecnūn gezer ṣaḥrāda bir dīvānedür

---

[974] 121b 1. Satır üc: üç (EE)
[975] Birinci Kısım
[976] 121b 3. Satır meṯelen: meṯelā (EE)
[977] Mecaz hakikatin bir köprüsüdür.
[978] Allah onu direkleri yüce ve yaktığı ateşi tutuşan bir devlet içerisinde bâki kılsın.
[979] Allah onu dalı yeşeren ve yükselmeye hazır nimetleri içerisinde daim kılsın.

Ḳayd-ı ʿālemden ferāġat eylemiş dānāyimiş

Veyāḫūd Ferhād-vār ṭarīḳ-i ʿışḳda terk-i cān-ı zār ve fidā-yı ten-i nā-tüvān u efkār idüb nām u nişānın bu dār-ı pür-iʿtibārda ilā-yevmi'l-ḳarār merdlikile ḳomada bir ṭarīḳe mürūr u güẕār ide ki zübdeʾ-i muḥibbān-ı aḫyār ve ʿumdeʾ-i ʿāşıḳān-ı ebrār anuñ ḥaḳḳında buyura ki[980]

وله أعلى الله كلمته، وزاد في قلوب المسلمين عَظَمَتَه[981]

Ḳaysa ṣordum dün gice ʿaşḳuñ rumūzın bilmedi

Baña ṣordı ben didüm ölmek gerek Ferhād-vār

Ve bir maḥalde daḫı buyura ki[982]

وله عقد الله عمرَه بالدوام، وأَمرَه بالنظام[983]

Ġam u derdile cān virdi belā kūhında merdāne

Teraḥḥum itmedi Şīrīn yazuḳ bī-çāre Ferhāda

Ve maḥall-i āḫirde daḫı ikisinüñ bile evżāʿ vü eṭvārını ve her birinüñ

122 b

ʿālem-i ʿışḳı iḫtiyārını ve rūzigār-ı rūzgāre ʿadem-i iʿtibārını pusendīde ve ḥasen ve maḳbūl u müstaḥsen görüb kendü ḫidmetine ḳabūl idüb ve istiḫdāmlarını maʿḳūl görüb buyurmuşlardur ki

وله أدام الله تأييدَه، وحَرَسَ تمهيدَه[984]

Öñçe[985] Ferhādıla Mecnūnı ḳaravula ṣalub

Yürürem şimdi benüm ʿışḳ ilinüñ pādişehi

Lillāhi derruhu ve zīde birruhu [986]بيت

[980] 122a 9. Satır buyura ki: buyurur ki (EE)
[981] Allah onun kelimesini yüceltsin ve Müslümanların kalplerindeki azametini arttırsın.
[982] 122a 12. Satır buyura ki: buyurur ki (EE)
[983] Allah onun ömrünün devam etmesini ve emrinin de nizam ile olmasını akd eylesin.
[984] Allah onun desteğini daim etsin ve hazırlıklarını muhafaza eylesin.
[985] 122b 5. Satır öñçe: öñce (EE)
[986] Beyit

ʿAdem milkinde yā Rab anlar olduḳca[987] ḳaravulda

bu ṭursun yürisün dünyāda sulṭān-ı cihān olsun ve bu güne ʿışḳuñ ṭabaḳaʾ-i ʿulyāsı ve mertebeʾ-i aʿlā ve dereceʾ-i ḳusvāsı

زُيِّن للناس حُبُّ الشهوات من النساء[988]

muḳteżāsınca وهُنّ لباس لكم وأنتم لباس لهُنّ[989]

mübteġāsınca şerʿī nikāḥdur ki cemīʿ ḫalḳa sünnet ü mübāḥdur. Ve bāʿiṯ-i izdiyād-ı erbāb-ı zühd ü ṣalāḥ ve mūcib-i tekeṩsür-i aṣḥāb-ı reşād u felāḥdur ve vāsıṭaʾ-i ḳuvvet-i dīn-i metīn ve rābıṭaʾ-i istiḥkām-ı aḥkām-ı şerʿ-i mübīn ve dāʿiyyeʾ-i beḳāʾ-i ʿulūm-ı şerīʿat-i Ḫudā ve ʿillet-i ḳıyām-ı vaẓāif-i cihād u ġazā ve müstelzim-i ḥıfẓ ve ṣıyānet-i ḥaremeyn-i mükerremeynve muḳteżīʾ-i ḥuṣūl-i saʿādet-i dāreyndür.

123 a

وغيرها مما يقرب من تلك الفوايد ويُشابِهُ بهذه العوايد[990]

Ve ṭabaḳaʾ-i ednā ve mertebeʾ-i süflīsinde nedāmet ü perīşānlıḳ bī-ḥad ü peşīmānlıḳ ve[991] bī-ser ü sāmānlıḳ lā-yuʿaddur. Ẕikri terk-i edeb ve beyānı bī-ḥabāblıġa sebebdür. Anuñçündür ki ʿışḳı pāk ve muḥabbet-i ḥaḳīḳīsi nūr ile derūn u bīrūnı tāb-nāk olan şāh-ı devrān ve sulṭān-ı selāṭīn-i zamān edāmallāhu ʿömrehu ilā-āḫirü'z-zamān ḥażretleri buyurur ki

وله أعلى الله كلمته، وعقد بالخلود دولته[992]

Virme Muḥibbī ʿışḳ-ı mecāzīye dil ṣaḳın
Baḳ cān göziyle görinür āḫir nedāmeti

---

[987] 122b 6. Satır olduḳca: olduḳça (EE)
[988] Kadınlara olan düşkünlük insanlara çekici kılındı.
[989] Onlar sizin için bir elbise, siz de onlar için bir elbisesiniz.
[990] Bunun dışında bu faydalı şeylere yakınlaştıran ve bu yararlı işlere benzeyen şeyler.
[991] 123a 3. Satır ve: EE'de yok.
[992] Allah onun kelimesini yüceltsin ve devletinin ebedi olmasını akd eylesin.

وقسم ثاني[993]

ʿIşḳ-ı ḫavāṣṣ ve muḥabbet-i aṣḥāb-ı iḫlāṣdur ki ol naẓar-ı pāk ile çehreʾ-i pāke baḳmaḳ ve dil-i pāki beşereʾ-i pāk-ı fürūġile yaḳmaḳ ve dāʾimā

وله أطال الله بقائه، وزاد في مصاعِد المجدِ إرتقائَه[994]

Pākdür ʿışḳ ṣaḳın kendöziñi pāk idegör

Virme gel ʿışḳ-ı mecāz ile göñül hīc[995] kese

Diyüb bu pāk maẓhar vāsıṭasıyla maḥbūb-ı ḥaḳīḳī-cemāli pertevinden behre almaḳ ve her[996] gāh

123 b

وله حَرَسَ الله تمكينَه وتأييدَه، وزاد توفيقَه وتسديدَه[997]

Dimezem saña dilā mehveşde göze ḳaşa baḳ

Dest-i ḳudretle anı naḳş eyleyen Naḳḳāşa baḳ

Diyüb[998] zevraḳ-ı teʾemmül ü tefekküri baḥr-i tevḥīde ṣalmaḳ ve müstemirr

وله أدام الله خلافتَه، وزاد دولتَه[1000][999]

Muḥibbī ruḫların ḳaddin temāşā eyleyüb yārüñ

Didi serv üzre gül bitmiş zehī ṣunʿ-ı Ḫudāvendi

Dimekle deryā-yı efkār-ı ṣunʿ-ı Raḥmāna ve ʿummān-ı bī-pāyān-ı mülāḥaẓaʾ-i feyż-i Yezdāna ṭalmaḳdur. Ve bu güneʿışḳ ehli pāk-bāzları ve bu maḳūle şevḳ u niyāz ilinüñ naẓm-ı[1001] bīşesinüñ[1002] ġażanferi ve derd ve ʿışḳ āteş-gedesinüñ

---

[993] Kısm-ı Sānī

[994] Allah onun bekasını/varlığını uzun eylesin ve övgü basamaklarında yükselmesini arttırsın.

[995] 123a 13. Satır hīc: hīç (EE)

[996] 123a 15. Satır her: EE'de yok.

[997] Allah onun imkânını ve desteğini muhafaza eylesin ve başarısını, doğruluklarını arttırsın.

[998] 123b 3. Satır diyüb: baḳ diyüb (EE)

[999] 123b 4. Satır وله أدام الله خلافتَه، وزاد دولتَه: وله أدام الله خلافتَه(EE)

[1000] Allah onun hilafetini ve devletini daim kılsın.

[1001] Naẓm-ı bīşesinüñ: naẓm-ı ṭırāz u efsāne perdāzları müteḳaddīminden biri naẓm pīşesinüñ (EE)

[1002] 123b 9. Satır bīşesinüñ: pīşesinüñ (EE)

semenderi ve ẕevḳ u ḥāl vādīsinüñ pāk-revi Emīr Ḫüsrev-i Dehlevīdür ki nefesi[1003] pāk ve güftārı pāk ve maʿānīʾ[1004] vü eşʿārı maḥżā bir āteş-i sūz-nākdür. Gūyā ki leṭāif-i eşʿārı ve şerāif-i güftārı bu[1005] ġazel-i āteş-bārdan iḳtibās-ı envār idüb ve bu şiʿr-i pür-sūz u āb-dār vādīsinden cārī bir nār-ı sārīdür.

ولـه أطـال الله بقاه في دولة مفتَّرة المباسِم ونعمة متجدّدة المراسِم[1006]

124 a

Beñzeyelden gözlerüm yaşı şarābuñ ʿaynına
Yazdı miḥnetle ciger döndi kebābuñ ʿaynına
Çarḫ elinden iñlesem dolāb-veş olmaz ʿaceb
Gözlerüm yaşı dönübdür āsiyābuñ ʿaynına
Müzerriʿ dilde muḥabbet toḫmı sebz olsun deyü
Anı ṣuvarmaġa çeşmüm döndi ābuñ ʿaynına
Beẕm-i ġamda miḥnetile ḳāmetüm çeng olalı
Sīnemüñ nālişleri döndi rebābuñ ʿaynına
Ey Muḥibbī ḳande gitsem bile gider göz yaşı
Ḳalmadı şimden girü ḥācet türābuñ ʿaynına
Ol sebebdendür ki āḫir-i ġazelde

ولـه متَّعَ الله أهل الإسلام بطُول مدّته وصَرف نوايب الدهر عن أكناف سُدَّته[1008][1007]

Ey Muḥibbī çünki yaḳduñ sūz-ı Ḫüsrevden çerāġ
Şiʿriñi her kim oḳursa ḳorḳarın biryān olur

[1003] 123b 11. Satır nefesi: nefes (EE)
[1004] 123b 12. Satır maʿānī: maʿālī (EE)
[1005] 123b 13. Satır bu: bir (EE)
[1006] Allah onu tebessümlere hazır bir devlet ve merasimleri yenilenen nimetler içerisinde bakasını/varlığını uzun eylesin.
[1007] 124a 6. Satır ولـه متَّعَ الله أهل الإسلام بطُول مدّته وصَرف نوايب الدهر عن أكناف سُدَّته :ولـه متَّعَ الله أهل الإسلام بطُول مدّته(EE)
[1008] Allah Müslümanları uzun ömrüyle faydalandırsın ve kapısın eşiğinin civarından zamanın musibetlerini uzak eylesin.

Ve ġazel-i āḫirde

وله أطال الله بقائه في دولة ظِلّها ظَليل ونعمة طَرْفُ الدوامي إليها كليل[1009]

Yine Ḫüsrev gibi naẓmuñ Muḥibbī sūz-nāk itdüñ

Kelāmum leẕẕetin ẕevḳin yine ehl-i kemāl añlar

Diyü buyurubdurlar ve biri daḫı sözi pāk ve naẓarı pāk ve dili nūr-ı muḥabbet ile rūşen ü tāb-nāk ʿışḳ ehlinüñ pür-sūz u pür-şevḳ ü pür-tābı ve bu ṭāifenüñ bī-naẓīr ü bī-ʿadīl ü nā-yābı ẓahīri'd-dīn-i fāryābıdur ki anuñ dīvān-ı belāġat ʿunvānı ḥaḳḳında dimişlerdür ki [10111010]بيت

124 b

Dīvān-ı ẓahīr-i fāryābı. Der Kaʿbe-i bidüzd eger biyābı ve ol ʿışḳ ṣıfātıyla muttaṣıf ve lemeʿāt-ı pāk u maʿānī laṭīfede üstād-ı muṣannifdür gūyā ki bu şiʿr-i nāzük ü şīrīn ü ter anuñ sūz-ı dilinden bir eṣer ve derd-i derūnından bir ḫaberdür.

وله أطال الله بقاء في دولة مشرقة الكواكب ونعمتها طلة السحايب[1012]

ʿIşḳıla ben ṭālib-i cānāna oldum ʿāḳıbet

Şemʿ-i ḥüsne yanmaġa pervāne oldum ʿāḳıbet

Baġladum göñlüm ṣaçı zencīrine dīvāne-veş

ʿAḳl u ṣabr u hūşdan bīgāne oldum (ʿāḳıbet)[1013]

Ola kim genc-i viṣālüñden bulam diyü nişān

Bu göñül maʿmūr iken vīrāne oldum ʿāḳıbet

Bir lebi şīrīn belāsıdur beni Ferhād iden

Āh kim ʿālemlere efsāne oldum ʿāḳıbet

[1009] Allah, gölgesi (himayesi) daim olan bir devlet ve bakmaktan gözün usandığı bir nimetin içerisinde bakasını/varlığını uzun eylesin.

[1010] Beyit

[1011] 124a 15. Satır بيت:EE '.de yok

[1012] Allah yıldızları parlayan bir devlet ve bulutları çiseleyen bir nimet içerisinde bakasını/varlığını uzun eylesin.

[1013] 124b 6. Satır ʿāḳıbet: AS'da yok, EE'de var.

İy Muḥibbī isteridüm ben muḥabbet cāmını

Şükür kim nūş eyleyüb mestāne oldum (ʿāḳıbet)[1014]

Ol cihetdendür ki bir[1015] ġazel-i bī-bedel-i pür-sūz-ı dil-efrūzuñ[1016] maḳṭaʿ-ı saʿādet-maṭlaʿ ında buyurmışlardur.

وله أدام الله رِفْعَتَه، وأطال بقائَه، وزاد دولتَه[10171018]

Muḥibbī naẓmıñı görüb diye elbette naẓm ehli

Bu fikr-i bikri naẓm-ı şiʿrde ancaḳ ẓahīr itdi

Ve bunlardan māʿadā ṭavāif-i müteḳaddimīn faṣaḥāsından ve gürūh-ı pīşīn-i

125 a

pür-temkīn fużalāsından ʿışḳ u şevḳile maʿrūf ve ḥāl u ẕevḳile mevṣūf olan şuʿarā vü büleġādur. Raḍiyallahü Teʿālā ʿanhüm ve zümeraʾ-i müteʾaḫḫirīnden erbāb-ı tażarruʿ ve niyāzuñ ve aṣḥāb-ı sūz u güdāzuñ pāk-bāzı ve ʿışḳ-ı deyr-i fenāsında[1019] ḥaḳīḳat bādesi ile mestāne-rindler hemrāzı şemsü'l-milletehi ve'd-dīn-i Ḫoca Ḥāfıẓ-ı Şīrāzīdür ki eşʿār-ı[1020] bī-naḳş u ʿaybına müṭālaʿa idenler aña lisānü'l-ġayb dimişlerdür ve biri bir āh-ı cihān-güdāzile iki ʿāleme āteş ṣalan pāk ʿāşıḳlar imāmı ve milk ü melekūtda sāir olanlaruñ şeyḫü'l-islāmı ve ṭuruḳ-ı ʿışḳuñ ve sübül-i şevḳüñ mürşid-i hümāmı nūru'l-milletehu ve'd-dīn ʿAbdurraḥman-ı Cāmīdür. Ve anlaruñ daḫı birinüñ kelimāt-ı saʿādet-āyātından bu ġazel-i bī-bedelüñ çāşnīsi alınmaġa ḳābildür.

له أطال الله بقائه في دولة لا يبلي جديدها، ونعمة لا يفني طارقها وتليدها[1021]

Serīr-i milk-i ḥüsn üzre seni kim emīr itdi

[1014] 124b 10. Satır ʿāḳıbet: AS'da yok, EE'de var.

[1015] 124b 11. Satır bir: bu (EE)

[1016] 124b 11. Satır pür-sūz-ı dil-efrūzuñ: pür sūz u dil-efrūzuñ (EE)

[1017] 124b 13. Satır وله أدام الله رِفْعَتَه، وأطال بقائَه، وزاد دولتَه:EE '.de yok

[1018] Allah onun yüceliğini daim kılsın, bakasını/varlığını uzun eylesin, devletini de ziyade eylesin.

[1019] 125a 4. Satır fenāsında: fenāsından (EE)

[1020] 125a 6. Satır eşʿār-ı: eşʿārı (EE)

[1021] Allah onu yenisi hiç eskimeyen bir devlet, geleni ve ehli fani olmayan bir nimet içerisinde bakasını/varlığını uzun eylesin.

Beni zencīr-i ʿışḳuñla ḳapuñda bir esīr itdi
Ḳomazsam ṭañ mıdur her dem ʿasā-yı āhı ben elden
Cüvān idüm ġam-ı ʿışḳuñ çökerdi bini[1022] pīr itdi
Egerçi ṣadr-ı sīnemde ḳarār itmedi müjgānuñ
Velī[1023] geçdükde iy ḳaşı kemān ḳalbümde yir itdi

125 b

Yolıñda merdüm-i çeşmüm düketdi gevher-i eşki
Dirīġā ḳalmadı varum beni ġāyet faḳīr itdi
Meger bād-ı ṣabā irdi Muḥibbī kūy-ı dildāre
Dimāġın ṣubḥ-dem dehrüñ yine misk ü ʿabīr (itdi)[1024]

Ve birinüñ maḳālāt-ı siyādet-i simātından bu şiʿr-i şiʿri rütbet ve bu naẓm-ı sīne-sūz u dil-fürūz-ı pür-belāġatüñ būyı alınmaḳ cāʾizdür.

ولـه أدام الله عمره ورفع قدْرَه[10261025]

Bu fenā deyrinde ṣanmañ milk ü māl egler beni
Bir yüzi gün alnı meh ḳaşı hilāl egler beni
Hecr ile ölmek mi vardur ger irersem vaṣlına
ʿĀlem içre dostlar bu iḫtimāl egler beni
Var mıdur yoḳ mı miyānuñ bilmedi bī-çāre dil
Beẕm-i ġamda rūz u[1027] şeb işbu ḫayāl egler beni
Tāzelendi būy-ı zülfinden meşām-ı dil yine
Esdügince her seḥer bād-ı şimāl egler beni
Rūzeʾ-i hicr içre cāʾizdür Muḥibbī olmasam

[1022] 125a 14. Satır bini: beni (EE)
[1023] 125a 15. Satır velī: dil (EE)
[1024] 125b 2. Satır itdi: AS'de yok, EE'de var.
[1025] Allah onun ömrünü uzun eylesin ve kadrini yüceltsin.
[1026] 125b 5. Satır ولـه أدام الله عمره و زاد عمره و دولته:و لـه اطال الله بقاءه ورفع قدْرَه (EE)
[1027] 126b 8. Satır u: EE'de yok.

Ārzū-yı ṭalʿat-ı ʿıyd-ı viṣāl egler beni

Ol ecildendür ki bir ġazel-i zülāl-miṣāl ve bir maḳāl-i rengīn-ḫayālüñ yine maḳṭaʿ-ı pür-leṭāfet ve pür ḥālinde buyurmışlardur.

وله لا زال بالسعادات مقرونًا، ومن الآفات مصونًا[10291028]

Bu Muḥibbī mest olub açdı maʿānī dürcini

Bādeʾ-i Ḥāfıẓ meger yā cām-ı Cāmī itdi nūş

Ve biri ʿaḳl u kiyāseti miftāḥ-ı ebvāb-ı belāġat ve fehm ü firāseti miṣbāḥ-ı

126 a

ṣabāḥ-ı faṣāḥat ve keff-i kifāyeti kāmil ü mükemmil-i enām ve baṣar-ı baṣīreti şāmil ü mütenāvil-i mühimmāt-ı kirām ve ẕübān-ı lisān-ı yedi gülistān-ı faẕīletüñ ṭūṭī-yi süḫan-serāyı Mīr-i ʿAlī-Şīr-i Nevāyīdür ki ḫāmeʾ-i dür-bārından revān ve berāʿaʾ-i belāġat berāʿaʾsından cereyān iden eşʿār u āṯārdan[1030] bu ġazel-i bī-ʿadīl ve bu şiʿr-i bī-meṯīlden müfād u müstefād olan maʿānīye müşābih ü mümāṯildür.

وله خلّد الله سلطانَه وأوضح برهانه[10321031]

Gözüm yaşı revān oldı görüb sen serv-i bālāyı

Anuñçün ḫāk-i pāyüñde aḳar çaġlayı çaġlayı

Kitāb-ı ʿışḳuñı[1033] başdan oḳurdum ser-te-ser ezber

Daḫı ögrenmedin varub muʿallimden elif-bāyı

Görüb zülfüñ sevādını[1034] göñül sevdāya düşmüşdür

ʿAceb mi baña dirlerse eger mecnūn-ı şeydāyı[1035]

[1028] Afetlerden korunup saadete yakın olmaya daim olsun.

[1029] 126b 13. Satır وله لا زال بالسعادات مقرونًا، ومن الآفات مصونًا:وله لا زال بالسعادات مقرونًا (EE)

[1030] 126a 4. Satır āṯārdan: āṯārından (EE)

[1031] Allah onun saltanatını ebedileştirsin ve delillerini aşikâr kılsın.

[1032] 126a 6. Satır وله خلّد الله سلطانَه وأوضح برهانه:EE '.de yok

[1033] 126a 8. Satır ʿışḳuñı: ʿışḳuñ (EE)

[1034] 126a 9. Satır görüb zülfüñ sevādını: görüb Leylā-yı zülfüñi (EE)

[1035] 126a 9. Satır mecnūn-ı şeydāyı: mecnūn u şeydāyı (EE)

Ṭulūʿ itseñ seher-gehden ṭoḳınur şuʿleñ aġyāra
Düşer mi saña hey āfet-i dine gün gibi her cāyı
Ġam-ı ḫālüñle iy dilber yanaldan āteş-i hicre
Muḥibbī lāleye döndi ciger daġlayı dağlayı[1036]

Vesāir şuʿarā-yı ʿarz u būm-ı[1037] diyār-ı Rūm saʿādet mersūmdur ki her birinüñ nāmı vü şöhreti vaṣiyyet ü ṣadā-yı faẕīleti aḳṣā-yı diyār-ı ʿArab u ʿAcem ve ḳuṣvā-yı memālik-i Hind ü Sind ü Türk ü Deylem belki ez-Ḳaf tā be Ḳaf cümleten maʿmūreʾ-i ʿāleme münteşir ü meşhūr ve elsineʾ-i ümem-i müteḫālifede maʿrūf

126 b

ve meẕkūr olmışdur. Ḫuṣūṣā şuʿārāʾ-i nebīreʾ-i āl-i ʿOsmān ebḳāllāhu neslehüm ilā-āḫirü'z-zamān ki eşrāf-ı selāṭīn-i cihān ve kümmel-i fużalā-yı devrānlardur. Ve ḫuṣūṣā anlar içinden merḥūm u maġfūrla saʿīdü'l-ḥayāt ve şehīdü'l-memāt es-sulṭān ibnü's-sulṭānü's-sulṭān Selīm ibnü's-sulṭān Bāyezīd Ḫān ṭayyeballahu ṣerāḫu veceʿale'l-cennete meṣvāhu ki dīvān-ı saʿādet-ʿunvānı şarḳan ve ġarban memālik-i cihānı ve ḫaṭṭaʾ-i zemīn ü zamānı ṣīt u ṣadā-yı salṭanatı ve ṭanṭanaʾ-i nām u nişān-ı ʿulüvv-i himmeti gibi iḥāṭa eylemişdür. Nitekim el-veledü sırr-ı ebīhi muḳteżāsınca vücūd-ı şerīf-i pād-şāh-ı ʿālem-penāh edāmallāhu ʿulāḫ ve büleġā ilā mā-yetemennāh anuñ ʿulüvv-i rütbet ü cāh ve sümüvv-i ḳadr-i cenāb ʿarş-ı iştibāhına tamām dāl ve faẕlu'l-ferʿ-i yedull ʿalā faẕīletihi'l-aṣl mübteġāsınca bu ġazel-i laṭīfü'l-ebyāt anuñ leṭāfeti[1038] maḳālāt-ı saʿādet āyātına mebādī istidlāldandur. İştibāh iden cevāba himmet ü şekk eyleyen naẓīreye ʿazīmet itsün.

ولـه متّع الله المسلمين بطول مدّته، وصرف مكاره الأيّام، عن حنبات سدّته[1039]

Boynuma zencīr-i zülfin dāimā ṭaḳmaḳdadur

[1036] 126a 11. Satır daġlayı daġlayı: ṭaġlayı ṭaġlayı (EE)
[1037] farklı
[1038] 126b 11.satır leṭāfeti: leṭāfet-i (EE)
[1039] Allah uzun ömrüyle Müslümanları faydalandırsın, kötü günleri kapısının eşiği etrafından uzak eylesin.

Şemʿ-i ḥüsnine gönül pervānesin yaḳmaḳdadur

127 a

Seyr idelden bāġ-ı ḥüsn içre o serv-i ḫoş-ḫırām

Cū yirine gözlerüm yaşı benüm aḳmaḳdadur

Ten göziyle görmezisem nola iy dilber seni

Cān gözi dāim cemālüñe senüñ baḳmaḳdadur

Neyledüm nitdüm raḳībe sengile āhen gibi

Kūyıña vardı diyü ḫalḳa beni çaḳmaḳdadur

Dūd-ı āhından Muḥibbīnüñ nola ṭolsa cihān

Sīnesinde āteş-i ʿışḳı çün ol yaḳmaḳdadur

Ve bu cümlenüñ diyānet-i mevfūr ve muṭāvaʿat-ı meşkūr ve tebaḥḥur-ı kemāl-i faẓl u tedbīr ve tefennün-i aṣālet-i edā vü taḳrīrleri bir mertebede ve bir dāʾirededür ki

لهم ما يشاؤن عند ربّهم ذلك هو الفضل الكبير[1040]

Ḳavline manẓarlardur. Ve her birinüñ żamīr-i münīr-i mirʾāt naẓīri dürer-i ġurer-i ilhām-ı ẕü'l-celāl-i ve'l-ikrām ile şöyle meşḥūndur ki

أولئك على هدًى من ربّهم وأولئك هم المفلحون[1041]

maḳālesine maẓharlardur. Ve cümlesi naẓmuñ her ṣınıfında bī-naẓīrler ve şiʿrüñ her üslūbında cihān-gīrlerdür. Şiʿrlerinde olan sūz u ḥālet ve kelāmlarında olan şevḳ ü ḥarāret çārsū-yı ʿāleme ve şeş-cihāt-ı bāzār-ı ḳulūb-ı benī-Ādeme āteş-i sūzān u nār-ı fürūzān olmışdur. Ve cümlesinüñ iştiġāl-i güftārdan ve tertīb-i ḳīl ü ḳāl ü naẓm-ı ebyāt u eşʿārdan ġaraż-ı ḳulūb-ı bī-marażları

127 b

[1040] Onlara Rableri katında istedikleri şeyler vardır. İşte bu büyük bir lütuftur.
[1041] İşte bunlar, Rablerinden olan bir hidayet üzeredirler ve kurtuluşa erenler bunlardır.

bu şiʿr-i āteş-bārdan fehm olınan nār-ı muḥabbeti iẓhār ve bu ġazel-i ābudārdan idrāk u iẕʿān olınan derd ü miḥneti işʿār eylemekdür.

ولہ أطال الله بقاه وزاد علاه[1042][1043]

ʿIşḳ elünden sīne-çākem ṣanma ancaḳ pīrehen
Penbeʾ-i dāġum yiter çün mürdeʾ-i ʿışḳam kefen
Eşk-i çeşmüm virmeseydi ġarḳa milk-i ʿālemi
Āteş-i ʿışḳıla başdan şemʿ-veş yanardı ten
Sevdüginüñ her kişi ister vefāsına ire
Ben cefāsın isterem hergiz vefāsın istemen
Cevri çoḳ bir yār sevdüm dīde-i gönlümden ṭutar
Gönlüme ṣordum didi heb dīdedendür dīdeden
Bir devāsız derd imiş dirler egerçi derd-i[1044] ʿışḳ
Derde dermān bulmasun bu derde dermān isteyen
Ḳanḳı ṭaş ḳatıysa ursun aña başın kūh-ken
Ol lebi şīrīn ʿışḳın başa iltem çünki ben
Lebleri yādına ʿişret ile gül hengāmıdur
Çün geçen geçdi Muḥibbī bir daḫı gelmez giden

Ve bāzār-ı kāʾinātuñ ġavġāsı ve çārsū-yı ʿunṣuriyyātuñ ʿalālāsı maʿnā-yı ʿışḳ u muḥabbetden münbī olan tekellüm ve feḥvā-yı şevḳ ü meveddetden muḫbir olan terennümdür. Ol ḫāletsiz kelām-ı insān bir ten-i bī-cān ve elfāẓ u ʿibārāt-ı beyān bir çemen-i bī-gül ü reyḥāndur. Ve bir naẓmdan ki ḥarāret-i ʿışḳ iḳtibās olınmaya ve istifāżaʾ-i ḥāl u ẕevḳ ḳılınmaya

128 a

[1042] Allah onun bekasını/ömrünü uzatsın ve yüceliği ziyade eylesin.
[1043] 127b 3. Satır ولہ أطال الله بقاه وزاد علاه:ولہ أطال الله بقاه (EE)
[1044] 127b 8. Satır derd-i: EE'de yok.

ol maḥżā bir şemʿ-i bī-nūr ve bir cemʿ-i bī-sürūrdur. Ve her şāʿirden ṣādır olan terāneden maḳbūl şiʿr-i ʿāşıḳāna ve ġazel-i mestānedür. Bāḳī kelimātı füsūn u fesāne[1045] ve eşʿār u[1046] ġazeliyyātı ne deñlü ḫayāl-engīz ise yā pest yā miyānedür.

وله أدام الله دولتّه، وزاد سعادتّه[1047]

Ġuṣṣaʾ-i Ferhādı ḳo efsāne Mecnūn ḳıṣṣası

Ehl-i ʿışḳ olan oḳutsun kendünüñ[1048] dīvānını

Ve ḳıdveʾ-i erbāb-ı ʿışḳ u şevḳ ve pīşvā-yı aṣḥāb-ı ḥāl u ẕevḳ olub kendü dīvānun oḳıdan büleġānuñ ferīd ü mümtāzı ve vaḥīd-i ser-efrāzı[1049] ṭūmār-ı eşʿār-ı dürer-bārı enẓār-ı ehl-i iʿtibārda ve dest-i ulü'l-ebṣārda ḳıṭʿaʾ-i ney-şeker-i faṣāḥāt ve taʿẓīm ile öpüb başa ḳoyıcaḳ kūşeʾ-i destār-ı aṣḥāb-ı ʿazz ü vaḳārda ġonçeʾ-i[1050] zanbaḳ-ı bāġ-ı belāġat ve dīdeʾ-i ʿāşıḳān-ı şuʿarā-yı rūzigārda renk ü leṭāfet ile nümūneʾ-i engüşt-i sīmīn-i maḥbūbān ve ʿayn-ı aṣḥāb-ı maṭlūbān[1051] "ḥāl ü ẕevḳ-i şehr ü diyārda[1052] enmuʿẕec-i saʿid-i billūrīn"[1053] ve nāmeʾ-i ḫāme-miṣāl ve varaḳaʾ-i ser-i bemühri berāʿa timṣāli derūnında nālī olan ḳalem gibi tehī vü ḫālī olmayub mānend-i ḳalem-i aʿlā ve miṣāl-i levḥ-i maḥfūẓ

128 b

envāʿ-ı maʿānī[1054] ile ṭolu ve sīneʾ-i fużalā gibi eṣnāf-ı feżāil ile memlū olan sulṭān-ı şuʿarāʾ-i cihān ve pādişāh-ı büleġā-yı devrān ḫalīfetullahi fi'l-arż ve mālik-i memāliki'd-dünyā bi'ṭ-ṭūl-ı ve'l-ʿarż ceʿalehullahu ḥāfıẓan[1055] limerāsimi's-sünnetihi

[1045] 128a 3. Satır fesāne: efsāne (EE)
[1046] 128a 3. Satır u: EE'de yok.
[1047] Allah onun devletini daim kılsın ve saadetini arttırsın.
[1048] 128a 6. Satır kendünüñ: kendü (EE)
[1049] 128a 8. Satır vaḥīd-i ser-efrāzı: vaḥīd ü ser-ferāzı (EE)
[1050] 128a 11. Satır ġonçeʾ-i: gonceʾ-i (EE)
[1051] 128a 13. Satır maṭlūbān: EE'de yok.
[1052] 128a yan tarafta şehr ü diyārda: şehr-yārda (EE)
[1053] 128a yan tarafta billūrīn ve nāmeʾ-i: billūrīn ve maṭlūbān ve nāmeʾ-i (EE)
[1054] 128b 1. Satır maḥfūẓ envāʿ-ı maʿānī: maḥfūz-ı muʿallā envāʿ-ı maʿānī (EE)
[1055] 128b 4. Satır ḥāfıẓan: ḥāfıẓā (EE)

ve'l-farż ḥażretleri[1056] idügine bu şiʿr-i maḳbūl-i laṭīfü'l-medlūl ʿinde'l-füḥūl şühūd-ı ʿudūldendür.

وله خلَّد اللهُ خِلافَتَه، وأبَّد دولَتَه[10581057]

Cefā tīrine ṭut sīne belā tīġine ṣun gerden
Cihānda gecmemiş miḥnet dilā hīc[1059] ḳalmadı serden
Elümde ṭutışub kāġıd yanar derd-i dilüm yazsam
Meger şimden girü nāmem ḳılam perr-i semenderden
Yüzüñe şöyle ʿāşıḳdur senüñ şems ü ḳamer cānā
Gice gündüz yüzün sürer gider mi hīc[1060] biri derden
Dilā saʿy ile dildāruñ ne mümkin ḳalbüne girmek
Bilürsin göñli ḳatıdur anuñ pūlād mermerden[1061]
Muḥibbī sözlerin ṭaḳsañ nola gūşuña iy dilber
Yek olurlar anuñ ḳadrin bilenler dürr ü güherden

Aḫaṣṣ-ı ḫavāṣṣ[1062] ve aḫlaṣ-ı erbāb-ı iḫtiṣāṣ olan ṣıddīḳlar ʿışḳıdur ve anlar[1063] bir ṭāifeʾ-i ʿārifedür ki baḥr-i tecelliyāt-ı Ḫudā-yı bī-hemtāda ve ḳulzüm-i ceddiyāt Ḥaḳ celle vü ʿalāda bir vechle ġarḳ ve bir ṭarīḳle müstaġrıḳlardur ki cemīʿ māsivā ve[1064] bīgāne ve āşnā mülāḥaẓasından dilleri

129 a

maḥcūbdur. Ve müşāhedeʾ-i cemāl-i ẕāt-ı kibriyā[1065] dehşetinden sāir ẕerrāt-ı kāʾināt degül kendü nefeslerinden daḫı şuʿūrları meslūbdur. Cemīʿ merāyā-yı

[1056] 128b 4. Satır ḥażretleri: ḥażretlerinüñ (EE)
[1057] Allah onun hilafetini ve devletini ebedileştirsin.
[1058] 128b 6. Satır وله خلَّد اللهُ خِلافَتَه، وأبَّد دولَتَه:و له أدام الله أيام دولته (EE)
[1059] 128b 7. Satır hīc: hīç (EE)
[1060] 128b 9. Satır hīc: hīç (EE)
[1061] 128b 10. Satır pūlād mermerden: pūlād u mermerden (EE)
[1062] 128b 12. Satır aḫaṣṣ-ı ḫavāṣṣ: ve ḳısm-ı ṣāliṣ aḫaṣṣ-ı ḫavāṣṣ (EE)
[1063] 128b 13. Satır anlar: anlardan (EE)
[1064] 128b 15. Satır ve: EE'de yok.
[1065] 129a 1. Satır kibriyā: kibriyāda (EE)

meẓāhirde ve dökeli aʿrāż u cevāhir ve bevāṭın u ẓevāhirde eşerden müʾeşşere istidlāl ṭarīḳiyle cemāl-i Ḥaḳḳa nāẓırlardur. Nitekim bu beyt-i rengīn-maḳāl didigüm maʿnāya dāldür. [1066]وله أدام الله سرورَه، وزاد حُبُورَه

Ten göziyle görmezisem ġam degül cānān yüzün
Cān göziyle ḳande baḳsam görinen cānānedür

Anlaruñ şühūdları kemāl-i istiġrāḳa yetmiş ve ol istiġrāḳdan istihlāk maḳāmını ḥāṣıl itmişlerdür. Belī [1067]وله أيَّد الله عساكِرَه، وزاد مآثِرَه

Vaṣl-ı cānān isteyenler ġam yimezler cān içün
Yoluna bir cān nedür biñ cān fidā cānān içün

Viṣāl bādesinden göñülleri dāʾimā bīḫod u mest ve tecelliyāt-ı müteʿāḳıbe-i saṭevātından aʿżāları dāimā pür-şikest bu cümleyile ṣābir ü şākirler ve ḥāmid ü ẕākirlerdür. Vāḳıʿā

[1068]وله أسبغ الله عليه نِعمه ظاهِرَها وباطِنَها

Kim kiʿāşıḳdur ḥabībi cevrine ṣābir geçer
Yüz çevürmez her ne kim andan gele şākir geçer
Anlar bir gürūh-ı pür-şekvedür ki ḳanādīl-i

129 b

nücūm-ı āsmān mānend-i şihāb-ı ṯāḳıb u[1069] sūzān cümle zemīne dökülse pervā yimezler. Ve eṭbāḳ-ı semāvāt u arżīn bād-ı ḥavādiṯ ile berg-i ḫazān u evrāḳ-ı nesrīn gibi hevāya ṣaçılsa bu ne ḥāldür dimezler. Zīrā ki anlar mülāḥaẓaʾ-i hevā-yı ġayrden ġanī ve taṣavvurāt-ı vücūd u ʿadem-i şerr ü ḫayrden müstaġnīlerdür. Anuñçün ol ṭāifenüñ muḳtedāsı ve pīşvāsı buyurur ki

[1066] Allah onun mutluluğunu daim kılsın ve sevincini ziyade eylesin.
[1067] Allah onun ordularını desteklesin ve övgüye değer işlerini ziyade eylesin.
[1068] Allah zahir ve batın nimetlerini ona bol bol versin.
[1069] 129b 1.satır u: EE'de yok.

وله لا زال مقرونًا بالسَّعْد الموفور، ملحوظًا بعين الملك الغفور[1070]

Ẕerre gibi gün yüzüñüñ olalı āvāresi
Gözüme görünmez olmuşdur iki ʿālem benüm
Cennet-i ferd ü sehde girsem göñül eglencesin
Bulmaz iy serv-i ḫırāmān sensin eglencem benüm

Maṭlūb-ı balları müşāhedeʾ-i cemāl-i ẕü'l-celāl ve ṭūl-i āmālleri eẕkār u efkār-ı bedāyiʿ-i ṣanāyiʿ-i Ḫudā-yı bī-miṣāldür. Anuñçün ol zümrenüñ eşrefi bu naẓm-ı elṭafı tamām ḥāl idinmiş ve ẕikr-i ẕübān-ı maḳāl idinmişdür.

وله لا زال محفوظًا من حوادث الدهور مُخَلّدًا على كرور الأيَّام والعُصُور[1071]

Ġıll u ġışdan pāk idüb gider göñülden kineyi
İç şarāb-ı ʿaşḳı her dem ṣāf ḳıl āyīneyi
İsteriseñ kim ola ḳalbüñ münevver her zamān
Gice ẕikrullah ile tā ṣubḥ pür ḳıl sīneyi

Ṭabīʿat-ı cismānī ḫānelerinde bīgāne ve ʿaḳl-ı heyūlānī kāşānelerinde dīvānedür.

130 a

Nitekim bu beyt-i ḫūb-niẓāmdan mefhūm kirām-ı enāmdur.

وله دام له السُرُور، إلى يوم النشور[1072]

Bu Muḥibbī çün ezel nūş itdi ʿışḳuñ cürʿasın
Görinürse ṭañ degül geh mest ü geh şeydā gibi

[1070] Allah onu tam bir mutlulukla ve mağfiret sahibi meliğin gözetiminde daim eylesin.
[1071] Zamanın olaylarından korunmaya, günlerin ve asırların tekrarına rağmen ebediliğini daim eylesin.
[1072] Mutluluğu kıyamete kadar devam etsin.

Viṣāl bādesinden özge cānlarınuñ kāmı yoḳ ve Ḥaḳ müşāhedesinden ġayrıyla[1073] dillerinüñ ārāmı yoḳ. Ol cihetdendür ki dilleri āyīneʾ-i Ḫudā ve ḳalbleri mirʾāt-ı muṣaffā olmuşdur. İnanmazsañ bu beyti gūş ve bu sāġar-ı ʿışḳı nūş eyle.

وله أدام الله عزّته، وخلّد دولتَه[1074]

Eyledi āyīne ʿāşıḳ cāna dāġ-ı sīnesün
Gel teferrüc eyle ey dilber anuñ āyīnesün

ʿAşḳda vaṣldan kām alan anlar ve ʿind-i melīk-i muḳtedir maḳāmında ārām bulan anlar bu ʿāşıḳlar ḥużūr-ı Ḥaḳda ḳabūl ehli ve ṭarīḳat-ı meşāyiḫ ıṣṭılāḥātı üzre vuṣūl ehlidür. Bunuñ gibilere muḥibb-i Ḥaḳ dinilse revā belki[1075] maḥbūb-ı Ḥaḳ daḫı ve ṭālib-i Ḥaḳ ıṭlāḳ olunsa sezā belki maṭlūb-ı Ḥaḳ daḫı

وله زاد الله عُمره، وشَرَحَ صَدرَه[1076]

Ey Muḥibbī ṣāf-dil hem pāk-meşreb ol yüri
Kim ṭarīḳün ṭoġrudur[1077] lā-bedānı Ḫālıḳ sever

Ve'l-ḥāṣıl humm ḳavmü vaṣalu mādārı cehüm ve beleġuv emeʿāri[1078] cehüm her kim ki anlaruñ muṭāvaʿatı

130 b

ṭarīḳinden iʿrāż eyler. Ḳadżell-i ḍalālān baʿīden ve her kim ki anlaruñ mütābaʿatı emrine iʿtirāż eyler. Faḳd-ı ḫasir-i ḫüsrānan-ı mübinān naẓar-ı irādet ile seng-i siyāha naẓar itseler yāḳūt-ı bedaḫşān gibi pür-reng ü ṭarāvet iderler ve zehr-i ḳātile ʿayn-ı raġbet ile mültefit olsalar ʿasel-i muṣaffā gibi şifā[1079] vü ḥalāvet virürler. Ve ḳand-i nebāta ġażab u ḥaḳāret ile iltifāt itseler zehr-i ḳātil iderler. Ve āb-ı ḥayāta

[1073] 130a 5. Satır ġayrıyla: ġayrı ile (EE)
[1074] Allah onun izzetini daim kılsın ve devletini ebedileştirsin.
[1075] 130a 11. Satır revā belki: ādāblıga (EE)
[1076] Allah onun ömrünü arttırsın ve göğsünü genişletsin.
[1077] 130a 14. Satır ṭoġrudur: ṭoġrıdur (EE)
[1078] 130a 15. Satır emfārī (EE)
[1079] 130b 5. Satır şifā: şuʿā (EE)

çeşm-i ḫışm u kerāhet ile baḳsalar semm-i helāhil eylerler. Anlaruñ ʿulüvv-i ṭabaḳasın ve sümüvv derecesin keşf ü taʿrīf benüm ḥadd ü miḳdārum degül ve şān-ı saʿādet-nişān u ʿaşḳ-ı siyādet[1080] ʿunvānlarını basṭ u tavṣīf maḳdūr-ı ḫāmeʾ-i dür-bārum degül benüm didigüm bir icmāldür. Tafṣīl-i aḥvāl-i muḥibbān-ı ẕü'l-celāle[1081] bu beytüñ nāẓımı ve bu naẓmuñ rāḳımı olan ʿārif-i āgāh u ġavvāṣ-ı lücceʾ-i baḥr-ı muḥabbetullāh olan pād-şāh-ı ʿālem-penāh ṭāl-i bekāh-ı aʿlemdür.

ولہ طال بقاہ، ونال مناہ[1082]

Ey Muḥibbī ṣor baña ʿaşḳuñ rumūzın ser-te-ser
Saña taḳrīr eyleyem bir bir ser-ā-pā meşrebün[1083]
Elḥamdülillāhi Teʿālā ve minneh ki [1084][1085]بیت
zamānuñ ḳuṭb-ı aḳṭābı cihānuñ rükn-i erkānı

131 a

Ḫudā ṭāliblerinüñ muḳtedāsı şāhı[1086] sulṭānı olan saʿādetlü pād-şāh-ı ʿālem-penāh edāmallāhu ʿulāhe ḥażretleri[1087] ol zümrenüñ yegāne ve ferīdi ve ol gürūhuñ mümtāz u vaḥīdidür. Ḫudā-yı Teʿālāyla[1088] olan muʿāmelesine ne şeyḫ-i ʿālem ne zāhid ve Cenāb-ı Ḥaḳḳla[1089] olan muvāṣalasından ne mürşid āgāh ne[1090] müsterşid. Nitekim bu beyt-i ḥālet-baḫşā ol sırrı ifşā ve ol remzi inhā vü inbā eyler.

ولہ مدّ اللہ ظلّہ الظلیل وزاد قدرہ الجلیل[10921091]

[1080] 130b 8. satır ʿaşḳ-ı siyādet: ʿaşḳ u siyādet (EE)
[1081] 130b 10. Satır ẕü'l-celāle: ẕü'l-celāl (EE)
[1082] Onun bekası/ömrü uzun olsun ve arzusuna nail olsun.
[1083] 130b 14. Satır meşrebün: yolların (EE)
[1084] 130b 15. Satır بیت:EE '.de yok
[1085] Beyit
[1086] 131a 1. Satır şāhı: şāh-ı (EE)
[1087] 131a 2. Satır ḥażretleri: ḥażretleri ki (EE)
[1088] 131a 3. Satır Ḫudā-yı Teʿālāyla: Ḫudā-yı Teʿālā ile (EE)
[1089] 131a 4. Satır Cenāb-ı Ḥaḳḳla: Cenāb-ı Ḥaḳḳ ile (EE)
[1090] 131a 5. Satır ne: ne ne (EE)
[1091] Allah daimi gölgesini (himayesini) uzun ve yüce kadrini ziyade eylesin.
[1092] 131a 6. Satır ولہ مدّ اللہ ظلّہ الظلیل وزاد قدرہ الجلیل:ولہ مدّ اللہ ظلّہ الظلیل وزاد قدرہ الجلیل (EE)

Ne oldum mescide ṭālib ne deyr ü ṣoḥbete rāġıb

Ne zāhid bildi ne rāhib benüm bir özge ḥālüm var

Ve bu naẓm-ı meserret-fezā ve mażarrat-zedā daḫı ol bāb-ı rengīn-ḫiṭāb ve ol kitāb-ı müsteṭāb maḳūlesindendür.[1093]

ولـه أدام الله قبَاله وزاد جلالـه[10941095]

Ey Muḥibbī ʿālemüñ seyr ü temāşāsını ḳo

Gel göñül seyrini ḳıl göz görmedük ʿālemlerüz

ʿĀlemi geh geşt idüb geh gülşen içre caḳılub

Rezmile İskenderüz[1096] beẓmile gāhī Cemlerüz

Benüm iʿtiḳādum ve yaḳīn-i żamīr ü fuʾādum budur ki[1097] bi-iẓnillahü'l-meliki'l-ʿallām ol ḳuṭb-ı aḳṭāb-ı enām olan Ḥāfıẓ dīn-i İslāmuñ kelām-ı āteş-i teʾşīri ḳılub ins ü cinne[1098] degül dil-i eceli[1099] daḫı tesḫīr eylemek cāʾizdür. Nitekim

131 b

bu beyt-i ḥālet-baḫşā ve maṭlaʿ-ı ġarrā ve naẓm-ı ḥayāt-efzā ol maʿnādan muḫbir ve ol feḥvāyı müşʿirdür.

ولـه زاد الله عمره، وشرح صدره[1100]

Vaʿdeʾ-i vaṣl eyledi çünkim bize cānānumuz

İy ecel bir dem tevaḳḳuf eyle alma cānumuz

Lillāhi derruhu [1101]بيت

[1093] 131a 9. Satır maḳūlesindendür: maḳūlesinden (EE)

[1094] 131a 10. Satır ولـه مدّ الله ظلّه الظليل وزاد قدره الجليل:و له دام إقباله (EE)

[1095] Allah ikbalini daim kılsın ve kadr u kıymetini ziyade eylesin.

[1096] 131a 12. Satır İskenderüz: İskender (EE)

[1097] 131a 13. Satır ki: EE'de yok.

[1098] 131a 15. Satır cinne: cinni (EE)

[1099] 131a 15. Satır eceli daḫı: eceli degül daḫı (EE)

[1100] Allah onun ömrünü arttırsın ve göğsünü genişletsin.

[1101] Beyit

Ḥaşre dek Ḥaḳ ol şehi sulṭān-ı devrān eylesün

ʿĀlemüñ ḫalḳın anuñ yolına ḳurbān eylesün

ve bi'l-cümle cemīʿ meḥāsin-i aḫlāḳ ve mekārim-i işfāḳuñ ecnās-ı erbaʿası ki ḥikmet ü şecāʿat ve ʿiffet ü ʿadāletdür. Ẕāt-ı şerīfinüñ çār ʿunṣurı ve erkān-ı erbaʿası gibi eczāʾ-i ẕātiyyeleri vāḳiʿ olmuşdur. [1102]وفروع

ḥikmet ki ẕekā ve sürʿat-i fehm ve ṣafāʾ-yı ẕihn ve sühūlet-i taʿallüm ve ḥüsn-i taʿaḳḳul ve kemāl-i taḥaffuẓ ve luṭf-ı teẕekkürdür. [1103]وفنون

şecāʿat ki kibr-i nefs ve necdet-i şān ve ʿulüvv-i himmet ve ṣebāt ve[1104] ḥilm ve sükūn u şahāmet ve taḥammül u tevāżuʿ ve ḥamiyyet ü riḳḳatdür. [1105]صنوف

ʿiffet ki ḥayā ve rıfḳ ve ḥüsn-i hüdā[1106] ve müsāleme-i vedāʿat ve ṣabr u ḳanāʿat ve vaḳār ve veraʿ ve intiẓām u ḥayret ü seḫādur. Ve seḫānuñ tevābʿile ki kerem ü īṯār ve ʿafv u mürüvvet

132 a

ve neyl ü muvāsāt ve semāḥat u müsāmaḥadur. [1107]وفصول

ʿadālet ki ṣadāḳat ve ülfet ve vefā ve şefḳat ve vaṣılaʾ-i raḥm u mükāfāt ve ḥüsnü'ş-şirkete[1108] ve ḥüsn-i ḳażā ve teveddüd ü teslīm ve tevekkül ü ʿibādetdür ki mecmūʿı elli ḫaṣletdür. Ve ketb-i aḫlāḳda cümlesinüñ maʿnāsı ve taḥdīd ü taʿrīfi ve feḥvāsı ve resm ü tavṣīfi ʿale't-tafṣīl muʿayyen ü mübeyyendür. Ve bunlarla muttaṣıf olan müʾminüñ rütbesi müsāvī-yi rütbeʾ-i melek belki daḫı aʿlā ve ḳadri ve rifʿati mesāvıḳ-ı ẕirveʾ-i evc-i felek belki daḫı[1109] muʿallādur. Bihamdillāhi Teʿālā ve

---

[1102] Bölümler
[1103] Fenler
[1104] 131b 11. Satır ve: EE'de yok.
[1105] Sınıflar
[1106] 131b 13. Satır hüdā: bendi (EE)
[1107] Fasıllar
[1108] 132a 3. Satır şirkete: şirke (EE)
[1109] 132a 7. Satır daḫı: EE'de yok.

minnehu cümlesini naḳīr ü ḳıṭmīr melkāt-ı ṣıfātiyyeleri cāmiʿ olmuşdur.[1110] Ve cemīʿsi kendüleriniñ eşʿār u güftārından müfād u müstefāddur. Kimi bā iʿtibārü't-taṣrīḥ ve kimi bi't-teʾemmül bi'n-naẓarü'ṣ-ṣaḥīḥ [11121111]بيت

Ẕā baʿżı evṣāfihi vaḳd-i baḳiyyet
Lehu ṣıfāt-ı lem yeḥvihā'l-ʿaded
[11141113]بيت

Resālim nola vaṣfı biñ mücelledde[1115] tamām olmaz
Kişi yazsa tevārīḫ-i kemāl-i āl-i Oṣmānı

Lâkin āṣār-ı meẕkūreye menbaʿ vü menşeʾ olan ebkār-ı efkār ve esrār-ı mezbūreye maʿden ü mebdeʾ olan ebyāt

132 b

u eşʿāruñ ki kimisi maḥbūbān-ı Rūmī gibi libās-ı Türkīde ʿarż-ı dīdār ve kimisi maṭlūbān-ı deri gibi diṣār[1116] u şiʿār-ı Fārisīde nümūdār olmuşdur. Likülli maḳāmin maḳāl belki likülli[1117] maḳālin maḳām muḳteżāsınca kimisi

[1118]له زاد الله عمره

Bes ki ṣaḥrā mişeved deryā zi āb-ı çeşm-i men
Der-i cünūn her rūz mikerdem be ṣaḥrā-yı diger
Ey Muḥibbī yār-i to ger bī-vefāyı mikoned
Bāş ʿārif hemçü men cāy-ı diger cāy-ı diger

[1110] 132a 9. Satır cāmiʿ olmuşdur: EE'de yok.
[1111] Beyit
[1112] 132a 11. Satır بيت:EE '.de yok
[1113] Beyit
[1114] 132a 13. Satır بيت:EE '.de yok
[1115] 132a 13. Satır mücelledde: mücellede (EE)
[1116] 132b 2. Satır deri gibi diṣār u şiʿār-ı Fārisīde : deri gibi ve nār u şiʿār-ı Fārisīde (EE)
[1117] 132b 3. Satır likülli: EE'de yok.
[1118] Allah onun ömrünü arttırsın.

Mücebince zamān-ı ṣübūt-ı ḳarār ve hengām-ı sükūn u ıṣṭıbār ber-ṭaraf olub rāh-ı dūr u dırāz-ı esfārda ve eṣnā-yı geşt-i deşt u vādī ve[1119] kūhsārda ve kimisi

ولـه رفع الله قدره[1120]

Yār nā-peydā ve men hem kim şodem der cüsteneş
Gāh mikerdem beyād-ı u vü geh[1121] bā yād-ı ḫod
Çün Muḥibbī dād gūyān dūş reftem berdereş
Der ṭarīḳ-i ʿışḳ bāzī dādem āḫir dād-ı ḫod[1122]

Muḳteżāsınca hengām-ı seyr ü güẕārda ve eyyām-ı ṣayd u şikārda ve vaḳt-i cüst ü cūy-ı maṭlūb-dil[1123] bī-ṣabr u ḳarārda ve kimisi

ولـه خلّد الله خلافته[1124]

Beyā ey sāḳī ʾ-i gül-ruḫ bahār-ı sebz-pūş āmed
Ġanīmet dān īn dem rā ki bülbül der ḫurūş āmed

133 a

Merā dih sāḳiyā sāġar-ı derūnem derd-i pür-derdest
ʿİlāc-ı ʿillet-i dil rā der īn dem-i ʿıyş u nūş āmed
Muḥibbī ʿaşḳ-ı mehrūyān terā ser-mest ü şeydā kerd
Be zühd ü zerḳ-i bī-ḥāṣıl ne ḫāhed dil be cūş āmed

İḳtiżāsı üzre evāil-i ʿunfuvān-ı cevānīde vāḳiʿ olan cūş u ḫurūş demlerinde ve kimisi

ولـه عمّر الله دنياه و عُقباه[1125]

[1119] 132b 8. Satır ve: EE'de yok.
[1120] Allah onun kadrini yüceltsin.
[1121] 132b 10. Satır beyād-ı u vü geh: beyā dād u geh (EE)
[1122] 132b 11. Satır ḫod: būd (EE)
[1123] 132b 13. Satır dil: EE'de yok.
[1124] Allah onun hilafetini ebedileştirsin.
[1125] Allah onun dünyasını ve ahiretini mamur eylesin.

Īn dem çü gül-i şükūfte temennā-yı mikonem

Zāhid kocast tevbe ve men tevbe key konem

Īn cām dest māst çü cām-ı cihān-nümā[1126]

Ḫāhī ḫayr[1127] zi Ḫüsrev ü Kāvūs ü key konem

Çün cilve kerd şāḫ-ı reyāḥīn bebāġ u rāġ

Ān bih ki istimāʿ def ü çeng ü ney konem

İbtiġāsı üzre eşref-i evḳāt-ı zindegānī ve elṭāf-ı sāʿāt-ı ẕevḳ ü ṣafā-yı rūḥānī ve cismānīde vāḳiʿ olan ʿayş u nūş ʿālemlerinde ve kimisi evḳāt-ı ġalebeʾ-i ṣalāḥ u sedādda ve ezmineʾ-i istīlā-yı felāḥ u reşādda leyālīʾ-i ḳaṣīrede bīdār u seḥer-ḫīz ve eyyām-ı ṭavīlede rūzedār u ehl-i perhīz olub

ولله جعل الله أخراه خيرًا من أولاه[1128]

Dār-ı dünyāda dilā bir loḳmaya gel kāniʿ ol

Bir megesle nitekim eyler ḳanāʿat ʿankebūt

Çünki bildüñ dār-ı dünyā kimseye itmez vefā

ʿĀḳıliseñ ḫānına baḳma dilüñ andan ṣovut

133 b

diyü buyurduḳları anlarda ve kimi eṣnāʾ-i taḥṣīl-i kemālde ve ṣaded-i tekmīl-i faẓīlet ü efḍālde ve aḥyān[1129]-ı taẓarruʿ ve niyāzla ʿibādet ü ṭāʿat-ı ẕü'l-celālde olub gāh[1130]

ولله زيد قدره[1131]

Cürmi çoḳ geldi Muḥibbī ḳapuña red eyleme

Ḳande varsun pādşāhum saña ṭutmuşdur ümīd

[1126] 133a 6. Satır cihān-nümā: cihān-nümāy (EE)
[1127] 133a 6. Satır ḫayr: ḫaber (EE)
[1128] Allah onun ahiretini dünyasından daha hayırlı eylesin.
[1129] 133b 2. Satır aḥyān: aḥyānā (EE)
[1130] 133b 3. Satır gāh: EE'de yok.
[1131] Kadri kıymeti ziyade olsun.

Ve gāh [1132]وله طُوّل عُمره

Muṣṭafānuñ ḥürmetine yā İlāh

Sen müyesser eyle cennāt-ı naʿīm

Rūz-ı maḥşerde Muḥibbī bendeñi

Ayırma luṭf it raḥmetüñden yā Kerīm

Diyü münācāt itdükleri zamānlarda veʿalī haẕā kimisi ezmineʾ-i muṣādemeʾ-i ricāl-i ḍarb u ḳıtālde ve āvineʾ-i muḳāvemeʾ-i ḫuṣmāʾ-i ceng ü cidālde gāh şarḳda gāh ġarbda gāh cenūbda gāh şimālde gāh Alamanda gāh Ḳaraḳanda[1133] gāh Körfüsde Lehde gāh Tebrīzde Vanda gāh göcde gāh oturaḳda gāh ḳışlaḳda gāh yaylaḳda gāh bunlara beñzer evḳāt-ı muḫtelife ve ezmān-ı mütebāyīnede her biri ʿalā ḥidde lā ʿalā ṭarīḳin[1134] vāḥide ḳalem-i ẕübān-ı şerīf ve zebān-ı ḳalem-i münīflerinden levḥ-i beyān ve ṣaḥīfeʾ-i tibyāna ceryān ve āb-ı ḥayāt-vār sevād-ı cūybār ḫāmeʾ-i miskīn-i ʿimāmeden

134 a

başḳa başḳa keyfe mā ittafaḳ ʿalā mā yekteḍīhi ilhāmü'l-ḥaḳ beyāż nāmeʾ-i nūrānī cāmeye feyżān eylemiş velākin

[1135]وله أعزَّ الله أنصارَه

Cāyī ki derd bāşed ve endūh u ʿāşıḳı

Bī-derd bāşed ān geh devā ārzū koned

Zāhid reh-i ṣalāḥ u selāmet koned heves

Mecnūn-ṣıfāt Muḥibbī belā-yı ārzū koned

[1132] Ömrü uzun olsun.

[1133] 133b 11. Satır Ḳaraḳanda: Ḳaramanda (EE)

[1134] 133b 13. Satır ṭarīḳin: ṭarīḳ (EE)

[1135] Allah yardımcılarını aziz eylesin.

Diyüb belā-yı niẓām aḥvāl-i eşrāf u evbāş-ı ʿālemi ve ʿanā-yı ḥüsn-i intiẓām maʿāş u intiʿāş-ı benī Ādemi iltizām[1136] eylemek ile ʿinān-ı teveccüh-i semend-i[1137] żamīr-i münīrleri ve zimām-ı iḳbāl-i kemiyyet-i ḫāṭır-ı ḫaṭīrleri gāh

ولـه عمّر الله داره وديارهٔ[1138]

Çün men kesī mübād-ı esīr-i belā-yı ġam
Bā ṣad-hezār güne setm-i mübtelā-yı ġam
Hergiz nedīd dehr çü[1139] men dilşikesteʾ-i
Bīgāne ez neşāṭ u ṭarb-ı āşnā-yı ġam

Beytlerinüñ feḥvāsından müfād olduġı üzre ʿumūm-ı ġumūm-ı revābıṭ-ı ḥıfẓ u ṣıyānet bilād Allah ve hücūm-ı humūm-ı riʿāyet ü ḥimāyet ʿibād Allah ve gāh

ولـه حمى الله حِماءَ سَلطنَتِه وحَفظ أفنِيَة أطراف مملكتهٔ[1140]

Ġam bihter ez neşāṭ būd pīş ʿāşıḳān
Goften tüvān biyār eger mācerā-yı ġam

134 b

Nī ārzū-yı bāġ[1141] ne meyl-i çemen konīm
Mā ḫū girifteīm be miḥnet-serāy-ı ġam
Bārī nemīşeved zi Muḥibbī demī cüdā
Bādā hezār raḥmet-i Ḥaḳ ber vefā-yı ġam

Ebyātınuñ maʿnāsından müstefād olduġı üzre endīşeʾ-i müṭālaʿaʾ-i sedd-i ṣuġūr-ı memālik-i İslām ve endūh-ı mülāḥazaʾ-i defʿ-i şürūr büġāt u ṭuġāt-ı aʿdā-yı şerīʿat-ı mülk-i ʿallām ve ālām-ı tetibbaʿ ve sāʾil-i naẓm u niẓām-ı aḥvāl-i ʿālem ve

---

[1136] 134a 7. Satır iltizām: ilzām (EE)
[1137] 134a 7. Satır semend-i: semenler (EE)
[1138] Allah onun evini ve yurdunu mamur eylesin.
[1139] 134a 11. Satır çü: çün (EE)
[1140] Allah onun saltanatını ve memleketinin sınırlarını muhafaza eylesin.
[1141] 134b 1. Satır ni ārzū-yı bāġ ne: ni ārzū-yı bāġ ve ne (EE)

meşāḳḳ-ı tecessüs-i devāʿīʾ-i ḥużūr u ḥubūr-ı benī Ādem ve bunlara beñzer dürlü dürlü umūr-ı mühimmeʾ-i bī-ḥad semtine maṣrūf ve gūne gūne evżāʿ vü eṭvār-ı lāzımaʾ-i lā-yuʿad ṭarafına maʿṭūf olmaġın ve andan mā-ʿadā iḳāmeti levāzım-ı ṭāḳ-ı gerdūn niṭāḳ-ı dīvān-ı saʿādet-i eyvān-ı Oṣmānīden ve icrā-yı ādāb-ı merāsim ü mühimmāt-ı maḥkemeʾ-i ʿadl u dād-ı cihān bānīden tamām tefriḳaʾ-i ḫāṭır-ı ʿāṭır ve teferruḳ u teşevvüş-i bāl mariżi'l-ḫıṣāl ʿārıż u ṭārī olub cemʿ ü tertīb-i dīvān-ı eşʿāre tevcīh-i ḳuvā vü ḳuder ve tedvīn-i tehẕīb-i kütüb ü eşʿāra taṣrīf-i enẓār u fikr eylemege mecāl muḥāl[1142] olmaġın ol ebyāt u eşʿār-ı sihr-āṣār ki Leālī-yi ābdār-ı baḥr-ı efkārdur. Dürer-i ġurer-i menṣūre ve cevāhir-i zevāhir-i menşūre gibi

135 a

ilā yevminā haẕā ki hicret-i Nebevīden ṭokuẕ yüz yetmiş biri ramażānıdur. Baʿżısı müteferriḳ evrāḳda ve baʿżısı ṣaḥāif-i kütüb-i ehl-i āfāḳda ve baʿżısı ḫāṭır-ı şuʿarāda ve baʿżısı sefāyin ü defātir-i ẓurefāda ve baʿżısı ṣudūr-ı ahālīde ve baʿżısı elsineʾ-i mevālīde dil-i ʿāşıḳ-ı müşevveşü'l-ḥāl gibi perīşān ve vaṣf-ı kākül-i maʿşūḳ-ı pür-ġonç[1143] ü delāl gibi ellerde ve dillerde dāsitān dāstān[1144] olub silk-i cemʿ ü tertīb ü sümuṭ tedvīn ü terkīb ü tehẕībe muntaẓam olmaġa mecāl olmamış ve avāiḳ-i devr-i zamān ve bu ayaḳ mürūr u ʿubūr-ı ḥadeṣān mürtefiʿ ve mündefiʿ olub furṣat-ı müsāʿade eylememiş ḫālā Ḥaḳ Subḥāne ve Teʿālā terādüf-i enʿāma ve tevālī mezīd-i luṭf u ʿināyet ve farṭ-ı kerem ü hidāyetinden

Efḳār-ı[1145] raḥmeti İlāh-i verā
Aḥvec-i şefḳat-ı Ḥabīb-i Ḫudā
Ṭālib ü[1146] rāġıb-ı ʿināyet-i Ḥaḳ
Āmel ü rācīʾ-i hidāyet-i Ḥaḳ

[1142] 134b 14. Satır mecāl muḥāl: mecāl u muḥāl (EE)
[1143] 135a 5. Satır ġonç: ġonçe (EE)
[1144] 135a 6. Satır dāstān: EE'de yok.
[1145] 135a 11. Satır efḳar-ı: el-faḳr-ı (EE)
[1146] 135a 12. Satır ü: EE'de yok.

Ḫāk-i rāh-ı gürūh-ı[1147] āl-i ʿiẕām

Rūy- ı māl ṭarīḳ-i ṣaḥb-ı kirām

ʿUlemānuñ aḳll u ḫuddāmı

Fużalānuñ türāb-ı iḳdāmı

Yaʿnī ki āstāneʾ-i saʿādet-i āşiyāneʾ-i Cenāb-ı Ḥażret-i Süleymānuñ[1148]ebbedallāhu devletehu mūr-ı żaʿīf-i bī-rūzı ve kemīneʾ-i dāʿī keşīrü'l-ḳuṣūr-ı pür-fütūrı lâkin bereket-i ḫiẕmet rikāb-ı hümāyūn-ı saʿādet maḳrūnları ile manẓūr-ı āʿyān-ı dühūr ve maḳbūl-ı eşrāf-ı ahāliʾ-i ʿunṣūrı ve siddeʾ-i seniyyeʾ-i ḫāḳān-ı cihānuñ kemterīn ḫüdām-ı sidre-maḳāmı lakin şerefü'l-tefātsiyādet-simātları ile zamānuñ maḥsūd u maġbūṭ-ı eşrāf-ı enāmı yaʿnī ki gürūh-ı ʿibād ḫāliṣü'l-fevād ve zümreʾ-i ʿabīd ṣāfīü'l-iʿtiḳādlarınuñ kemīneʾ-i iḫlaṣü'l-vedādı ve bendeʾ-i ezīdü'l-inḳıyādı Süleymān-zamānuñ ḳapusunda mūr-ı münḳādı Cenāb-ı Ḫüsrev-i dehrüñ ḳulı ḳurbānı Ferhādı olan bendelerinüñ ḫāṭır-ı fātirlerine ilhām-ı Rabbānī ve efāżaʾ-i Raḥmānī ve ilḳāʾ-i Yezdānī oldı ki saʿādetlü pādşāh-ı ʿālem-penāh ḫalledallāhu mülkehu ḥażretlerinüñ ol iki zebānda vāḳiʿ olan dīvān-ı saʿādet-ʿunvānlarınıñ cemʿ ü tertīb ve istiktāb u tehẕīb ü teẕhībleri hiẕmetinde bu bendeʾ-i kemīneleri iḳdām ve bu dāʿī kemterīneleri saʿy u ihtimām eyleye. Ḫāk-pāy-ı kimyā-sāylerine ki kuḥl-ı cilā-yı dīdeʾ-i cān u tūtīyā-yı nūr-efzā-yı ʿuyūn-ı āʿyān-ı zamāndur. İsticāze ve istişāre oluncaḳ kemāl-i luṭf u nihāyet-germlerinden ɛ tevāżuʿ ẕikrden ferāzān negüst diyüb ol āftāb-ı ẕirveʾ-i felek-i iḳbāl ü māhtāb-ı menzil-i burc-ı ʿaẓimet ü celāl pertev-i mihr-i cihān ve żiyāʾ-i māh-ı āsmān gibi rūy-ı zemīne nāzil ü kemīnelerinüñ maḳālüñ istimāʿa māʾil olub ol ḫāṭıra-yı taṣvīb ve ol reʾy-i zerrīnde ḳullarına taḥsīn idüb beşāret-i icāzet ile kemīneʾ-i keşīrü'l-ḳuṣūrların feraḥ-nāk u mesrūr eylediler. Ḫaḳīr-i dāʿī daḫı

[1147] 135a 13. Satır gürūh-ı: gerde (EE)

[1148] AS nüshası burada bitmiştir. Devamında yer alan sayfalar EE nüshasına aittir.

وَاَطِيعُوا اللهَ وَاَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْاَمْرِ مِنْكُمْ[1149]

ḥükmünce ol emr-i meşrūʿa şürūʿ idicek beyāż-rūy-ı maʿārif ve nūr-ı vücūh-ı ʿavārif olan müsevvedātuñ kimi kemīneye ḫāk-pāy-ı iksīr-i teʾşīrleründen vāṣıl ve kimi ṣaḥāif-i kütb-i ġayrden ve kimi elsineʾ-i ġarīr ü züheyrden ve kimi ṣudūr-ı naṣīr ü ḥabīrden ḥāṣıl olub zebān-ı Türkīdeki ābā ve ecdād-ı saʿādet-nejādlarınuñ ḳaddesallah sırruhum dilleridür. Vāḳiʿ olan ġazeliyyātdan biʿavnillāh ʿazze vü celle tamām biñ dāne ġazel-i bī-bedele dest-res bulub ve lisān-ı Fārisīdeki menşeʾ-i nişāʾ-i ẓarāfet ve menbaʿ-yı zülāl-i leṭāfet ü selāsetdür. Vāḳiʿ olan ġazeliyyāt ki her beyti bir kitāb-ı kāmil ve her bir ġazeli biñe muʿādildür. Cemʿ olunub ḥurūf-i tehecci üzre başḳa başḳa iki dīvān-ı ʿālī-şān baġlandı ki selāṭīn-pīşen bunuñ gibi dīvānlardan maḥrūm ve bī-ḫaber ve pādşāhān-ı lāḥiḳīn inşaallahu Teʿālā bu dīvānlardan müstefīd ü behredar olmaḳ muḳarrerdür ve egerçi kim bu emr-i ʿasīr ü kār-ı ḫaṭīrüñ ki her ṣuʿūbetde mānend-i ʿilm-i iksīr olmaġın yā vaẓīfeʾ-i Ferezdaḳ ve cerīr veyā laṭīfeʾ-i şāʿir-i taḥrīr veyā kār-ı ʿālim-i fāżıl-ı ḫūb-tedbīrdür. Bu ḫāk-i fersūd u ġubār-ālūd kemīneʾ-i vücūd-ı cūd ve nā-būd ve ḥaḳīr-i keşīrü't-taḳṣīr mevāzü'l-faḳīrden ṣudūrı ve ẓuhūrı kār-ı sehl ü emr-i yesr degüldür. Lakin bihamdillāhü'l-mülkü'l-ḫabīrine cümleʾ teʾşīr ol pādşāh-ı ʿālem-gīr ü şehr-yār-ı gerdūn-serīr ḫalledallāhu ḫilāfetehu ve ebbed devletehu ḥażretlerinüñdür. Nitekim Şeyḫ Saʿdī Şīrāzī bu maʿnānuñ bu ḳıṭʿa ile kāşif-rāzıdur. قطعه[1150]

Güli ḫoş-būydur ḥammām rūzı
Resīd ez dest-i maḥbūbı be destem
Bed u goftem ki miski yā ʿabīri
Ki ez būy-ı dilā viz to mestem
Be goftā men gül-i nā-çīz būdem
Velīkin müddeti bā gül-i nişestem

[1149] Allah'a itaat edin, Peygambere de itaat edin ve sizden olan emir sahibine de itaat edin. (Nisa/59.)
[1150] Ḳıṭʿa

Kemāl-i hem-nişīn ber men eşer kerd

Veger ney-i men hemān ḫākem ki hestem

Mercū vü meʾmūldür ki bu iki dīvān-ı ʿālī-şān-ı belāġat-beyān ve faṣāḥat-tibyān bu ẓıll-ı Yezdān ve luṭf-ı Subḥānuñ meddallāhu ẓıllehu'ẕ-ẓalīl veżāʿif-i ḳadrehu'l-celīl ve medd-i ʿömrehu'ṭ-ṭavīl ḥażretlerinüñ ʿulüvv-i şānuna ve sümüvv-i mekānuna tā inḳıṭāʿü'l-aʿvām ve'ş-şühūr ve iḫtilālü'd-dühūr ve'l-ʿuṣūr sāir āṣār-ı cemīleʾ-i saʿādet-medārı gibi iki güvāh-ı ʿādil ve iki şāhid-i bī-mümāṣil olub Ḥaḳ celle vü ʿalā ol sulṭān-ı ʿālī-nejādı ki cemīʿ silsileʾ-i ābā vü ecdād-ı leṭāfet-nihādları ile mānend-i Cenāb-ı Ḫalīlü'r-raḥman ʿaleyhi ve ʿalā nebiyyinā ṣalāvātü'l-melikü'l-mennān

وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ[1151]

mefhūmuna mā-ṣadaḳ eyleyüb ve bu kemīneʾ-i bī-miḳdār ve ẕerreʾ-i ḫāk-sār daḫı bu cemʿ ü tertīb-i taḳrībi ile zebān-ı büleġā-yı ehl-i İslām ve lisān-ı fużalā-yı eşrāf-enāmda meẕkūr olmaġla maẓhar-ı raḥmet ve iḥsān-ı Ḫudā-yı Ġafūr u manẓarr-ı ʿafüv vü ṣafḥ u ġufrān mefīż-i şekūr ve ol sulṭān-ı ʿādil ve pādşāh-ı deryā-dil ḥażretlerinüñ yine rikāb-ı hümāyūnunda maḥşūr olmaġı müyesser ü muḳadder eyleye.

وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللهِ بِعَزِيزٍ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَاِلَيْهِ اُنِيبُ اِنَّهُ سَمِيعُ الدُّعَاءِ اِنَّهُ قَرِيبٌ مُجِيبٌ[1152]

ve bu dībāce-yi ẕībā vü ḫuṭebʾ-i ġırrā ol saʿādet-kānı ve ol luṭf u mürüvvet-ʿummānı ġanīye fażl-ı Rabbānī faḳīre ẓıll-ı Yezdānī ḥażretlerinüñ aḫlāḳ-ı cemīlesinüñ güneşden ẕerresün ve o ṣāf cezīlesinüñ deñizden ḳaṭresün müştemil olduġı eclden nāmı Aḫlāḳ-ı Süleymānī ḳonuldı. Mercūdur ki erbāb-ı maʿānī ve aṣḥāb-ı fażl u mebānī olan ahālī ve eʿālī naẓar-ı raġbet ve kūşeʾ-i ʿayn u ʿināyet ile naẓar idüb ve ḳuṣūrın maʿẕūr

[1151] Sonra gelecekler içinde beni doğrulukla anılanlardan eyle! (Şuara/84)

[1152] Bu, Allah'a göre önemli bir şey değildir. (İbrahim/20.) Ben yalnızca O'na dayandım ve ancak O'na döneceğim. (Hud/88.) O duaları işitendir. O (kullarına) çok yakın ve (dualarına) icabet edendir.

u münşīsinüñ ʿaybun dāmen-i ʿafv ile mestūr idüb maẓhar-ı ism-i ʿAfüvv ü Ġafūr olmaġa ʿināyet eyleyeler. تم[1153]

أَقْسَمْتُ بِاللهِ عَلَى كُلِّ مَنْ * أَبْصَرَ خَطِّي حَيْثُ مَا أَبْصَرَهُ

أَنْ يَدْعُوَ الرَّحْمٰنَ لِي بِالرِّضٰى * وَعَفْوِهِ الشَّامِلِ وَالْمَغْفِرَةِ[1154]

[1153] Temme (Tamam oldu, bitti)

[1154] Hattıma bakan herkesten baktığı her yerde Rahman'dan benim adıma rızasını, geniş afvı ve mağfiretini dilemesini Allah adına isterim.

KAYNAKÇA

Âşık Çelebi, *Meşâ'irü'ş-Şu'arâ 3 (İnceleme-Metin)*, haz. Prof. Dr. Filiz Kılıç, İstanbul 2010.

Banarlı, Nihad Sami, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi 1*, İstanbul 1971.

Çelebioğlu, Âmil, "Turkish Literature of The Period of Sultan Süleyman The Magnificent II", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S.19, İstanbul 2017.

Çelebioğlu, Âmil, "Şair Kanunî Sultan Süleyman", *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*, İstanbul 1998.

Devellioğlu, Ferit*, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara 2004.

Dilçin, Cem, *Yeni Tarama Sözlüğü*, Ankara 2013.

İsen, Musatafa, *Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*, Ankara 1994.

İz, Fahir, *Eski Türk Edebiyatında Nesir*, Ankara 2015.

Kalpaklı, Mehmet, "Fevrî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.12, İstanbul, 1995.

Kalpaklı, Mehmet, *Fevrî Hayatı-Şahsiyeti-Eserleri* (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 1986.

Kartal, Ahmet-Şentürk, Ahmet Atilla, *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul 2013.

Kınalızade Hasan Çelebi, *Tezkiretü'ş-şu'arâ 2*, haz. Dr. İbrahim Kutluk, Ankara 1989.

Latîfî, *Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzemâ (İnceleme-Metin)*, haz. Yrd. Doç. Dr. Rıdvan Canım, Ankara 2000.

Nev'izâde Atâyî, *Hadâiku'l-Hakâik fi Tekmileti'ş-Şakâyık*, İstanbul 1268.

Pala, İskender, *Muhteşem Şair Muhibbî*, İstanbul, 2011.

Parlatır, İsmail, Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Ankara 2016.

Sami, Şemseddin, *Kâmûs-ı Türkî*, İstanbul 2004.

Tarlan, Ali Nihad, *Şiir Mecmualarında XVI. Ve XVII. Asır Divan Şiiri Rahmî ve Fevrî*, İstanbul 1948.